

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANMARKS RIGES
BREVE

**BEKOSTET AF
MINISTERIET
FOR KULTURELLE ANLIGGENDER
OG
CARLSBERGFONDET**

Tilsynsførende:

KRISTIAN HALD

© DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB, 1975

PRINTED IN DENMARK, FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI

ISBN 87 87504 073

DANMARKS RIGES BREVE

1. RÆKKE 1. BIND
789-1052

UDARBEJDET AF
C. A. CHRISTENSEN OG HERLUF NIELSEN

C. A. REITZELS BOGHANDEL

1975

INDHOLDSFORTEGNELSE

Bogfortegnelse	p.	IX
Breve 789—1052	-	1—166
Personnavneregister	-	167
Stednavneregister	-	182

BOGFORTEGNELSE

- d'Achery, *Spicilegium* = *Veterum aliquot scriptorum, que in Gallia bibliothecis, maxime Benedictorum latuerunt Spicilegium, opera et studio Lucæ d'Acherii. I-XIII. Paris 1655-77.*
- Adam af Bremen = *Magistri Adam Bremensis Gesta Hammaburgensis*, hrsg. von Bernh. Schmeidler. Ed. tert. Hannover u. Leipzig 1917.
- The Anglo-Saxon Chronicle. A revised Translation*, ed. by Dorothy Whitelock. London 1961.
- Annales de Saint-Bertin. Publiées pour la Société de l'Histoire de France (Série antérieure à 1789) par †Félix Grat, Jeanne Vielliard et Suzanne Clémencet. Paris 1964.*
- Annales du Midi. I ff. Toulouse 1889 ff.*
- Annales Fuldenses, Pars I-III samt Continuatio Ratisbonensis 882-97*, trykt MGH. SS. I (Hannover 1826) 343-415, og SS. in usum scholarum, ed. Fr. Kurze. Hannover 1891.
- Auzias, L., *L'Aquitaine Carolingienne. (778-987). Toulouse 1937. (Bibliothèque méridionale. 2. série, tome 28).*
- Beda, ed. Smith = *Bedae sancti et venerabilis, Historiae ecclesiasticae gentis Anglorum libri V, cura et studio Joh. Smith. Cantabrigiae 1722.*
- Bertholet, J., *Histoire ecclésiastique et civile du duché de Luxembourg. I-II. Luxembourg 1741-43.*
- Beyer, *Mittelrheinisches Urkundenbuch* = *Urkundenbuch zur Geschichte der mittelrheinischen Territorien. I. Hrsg. von Heinr. Beyer. Coblenz 1860.*
- Bibliothèque de l'École des Chartes. I ff. Paris 1839 ff.*
- Björkman, Erik, *Nordische Personennamen in England in alt- und frühmittel-englischer Zeit. Halle a.S. 1910. (Studien zur Englischen Philologie. XXXVII).*
- Böhmer-Mühlbacher = J. F. Böhmer, *Regesta Imperii. I. Die Regesten des Kaiserreichs unter den Karolingern 751-918. Nach J. F. Böhmer neu bearb. von Engelbert Mühlbacher. Zweite Auflage. Nach Mühlbachers Tode vollendet von Johann Lechner. Innsbruck 1908.*
- Cartulaire de l'abbaye de St. Sauveur de Redon*, ed. par A. de Courson. Paris 1863. (Collection de documents inédits sur l'histoire de France).
- Cartularium monast. de Rameseia = Cartularium monasterii de Rameseia. Ed. by W. H. Hart and P. A. Lyons. I-III. Londini 1884-93.*
- Catel, G., *Histoire des comtes de Tolose. Tolose 1623.*
- Charles, B. G., *Old Norse Relations with Wales. Cardiff 1934.*
- Chifflet, P.-Fr., *Histoire de l'abbaye royale et de la ville de Tournus. Dijon 1664.*
- Christensen, Aksel E., *Vikingetidens Danmark paa oldhistorisk Baggrund. Kbh. 1969.*
- Chron. Moiss. = *Chronicon Moissiacense*, trykt MGH. SS. I (1826) 282-313 samt II 257-59.
- Corpus juris canonici. Editio Lipsiensis secunda post Aemilii Ludouici Richteri curas ad librorum manu scriptorum et editionis Romanae fidem recognouit et adnotatione critica instruxit Aemilius Friedberg. I-II. Lipsiae 1879-81.*
- Curschmann = Fritz Curschmann, *Die älteren Papsturkunden des Erzbistums Ham-*

- burg. Eine diplomatische Untersuchung. Hamburg u. Leipzig 1909.
- Cæsar, Ph., Triapostolatus = Triapostolatus septentrionis. Vita et gesta S. Willehadi, S. Ansharii et S. Rimberti. Coloniae 1642.
- Dehio, G., Geschichte des Erzbistums Hamburg-Bremen bis zum Ausgang der Mission. I-II. Berlin 1877.
- Delalande, Concilia = Conciliorum antiquorum Galliae a Jac. Sirmondo editorum supplementa, stud. Pet. Delalande. Paris 1666.
- D'Haenens = Albert D'Haenens, Les invasions normandes en Belgique au IXe siècle. Louvain 1967. (Université de Louvain. Recueil de travaux d'histoire et de philologie. 4. série. Fasc. 38).
- Dipl. belgica = Diplomata belgica ante millesimum centesimum scripta. Ed. M. Gyseling et A.C. F. Koch. I-II. Tongeren 1950. (Bouwstoffen en studiën voor de geschiedenis en de lexicografie van het Nederlands. 1.).
- Dipl. Dan. = Diplomatarium Danicum. 1. rk. II, IV-V. 2. rk. I-XII. 3. rk. I-VII. Kbh. 1938 ff.
- Dipl. Norv. XIX = Diplomatarium Norvegicum. XIX. Kria. 1910.
- Duchesne = Historiæ Francorum scriptores, stud. filii post patrem Francisci Duchesne. I-V. Paris 1636-49.
- Duckett, E. S., Alcuin, Friend of Charlemagne. New York 1951.
- Dümmler = Geschichte des Ostfränkischen Reiches von Ernst Dümmler. I-III. 2. Aufl. Leipzig 1887-88. (Jahrbücher der Deutschen Geschichte).
- Einhard = Annales Fuldenses. Pars I auct. Einhardo 714-838, trykt MGH. SS. I (Hannover 1826) 343-415, og SS. in usum scholarum, ed. Fr. Kurze. Hannover 1891.
- English Historical Documents I-II. Ed. David C. Douglas. London 1953 ff. Reprint 1961.
- Ermentarius, Translationes et Miracula sancti Filiberti, trykt Monuments de l'histoire des abbayes de Saint-Philibert (Noirmoutier, Grandlieu, Tournus), par René Poudin. Paris 1905, s. 19-70. (Collection de Textes pour servir à l'étude et à l'enseignement de l'histoire).
- Evidentiæ ecclesiæ Christi Cantuarensis, trykt Historiæ Anglicanæ Scriptores X., ed. Rog. Twysden. II. Londini 1652.
- Favre, Édouard, Eudes, comte de Paris et roi de France (882-898). Paris 1893. (Bibliothèque de l'École des hautes études, sciences philologiques et historiques. Fasc. 99).
- Finberg, H.P.R., The Early Charters of the West Midlands. Leicester 1961. (Studies in Early English History. 2.).
- Flodoard, Historia Remensis ecclesiæ, trykt MGH. SS. XIII (1881) s. 409-599.
- Friedberg, se Corpus juris canonici.
- Furnivall, Shakespeare's England. I. Oxford 1916.
- Grandidier, Ph.-A., Histoire de l'église et des eveques-princes de Strasbourg. I-II. Strasbourg 1776-78.
- Hald, Kr., Personnavne i Danmark. I. Kbh. 1971. (Dansk historisk Fællesforenings håndbøger).
- Harmer, F. E., Anglo-Saxon Writs. Manchester 1952.
- Hart, Cyril, The Early Charters of Essex. The Saxon Period. Leicester 1957. - The Norman Period. Smstds. 1957. (Leicester Department of English Local History. Occasional Papers. No. 10-11).
- Hart, C. R., The Early Charters of Eastern England. Leicester 1966. (Studies in Early English History).
- Hinkmar, Ann. se Annales de Saint-Bertin.
- Hinkmar, De translationibus episcoporum, trykt Hincmari opera, ed. J. Sirmond. Bd. II. Paris 1645.
- Hist. Générale de Languedoc = Dom Cl. Devic et Dom J. Vaissete, Histoire Générale de Languedoc avec des notes et les pièces justificatives. Édition accompagnée de Dissertations et Notes nouvelles, publié sous la direction de M. Éd. Dulaurier. I-XV. Toulouse 1874-92.
- Hist. Tidsskr. = (Dansk) Historisk Tidsskrift. Kbh. 1840 ff.
- Hubert, Antiquités de Saint-Aignan d'Or-

- léans = Rob. Hubert, Antiquitez historiques de l'église St. Aignan d'Orléans. Orléans 1661.
- Jaffé = Regesta pontificum Romanorum ab condita ecclesia ad annum post Christum natum 1198, ed. Ph. Jaffé. I-II. Ed. 2. Lipsiae 1885-88.
- Juénin, Pierre, Nouvelle Histoire de l'abbaye royale et collégiale de Saint-Filibert et de la ville de Tournus. Dijon 1733.
- Kalckstein, Gesch. des französischen Königthums = Carl v. Kalckstein, Geschichte des französischen Königthums unter den ersten Capetingern. I. Leipzig 1877.
- Kemble, J. M., Codex Diplomaticus aevi Saxonici. I-VI. Londini 1839-48.
- Ker, N. R., Catalogue of Manuscripts containing Anglo-Saxon. Oxford 1957.
- Labbe-Cossart = Sacrosancta concilia ad regiam editionem exacta, stud. Philip. Labbei et Gabr. Cossartii. I-XV. Paris 1671-72.
- Levillain = Loup de Ferrières. Correspondance, éditée et traduite par Léon Levillain. I-II. Paris 1927-35. (Les classiques de l'histoire de France au Moyen Age. Vol. X og XVI).
- Liber Eliensis, edited for the Royal Historical Society by E. O. Blake. London 1962. (Camden Third Series vol. 92).
- Liber Landavensis = Rees, W. J., The Liber Landavensis. Llandovery 1840.
- Liebermann, F., Gesetze der Angelsachsen. I-III. Halle 1903-16.
- Liebermann, F., Über Pseudo-Cnuts Constitutiones de Foresta. Halle a.S. 1894.
- Lindenberg = Erpold Lindenberg, Scriptores rerum Germanicarum, septentrionalium, vicinorumque populorum veteres diversi. Francof. 1609.
- Lobineau, G. A., Histoire de Bretagne. I-II. Paris 1707.
- Lot, F., La grande invasion normande de 856-862. Bibliothèque de l'École des Chartes Bd. 69 (Paris 1908) s. 5-62.
- Lot et Halphen = Lot, F., et Halphen, L., Le règne de Charles le Chauve (840-877). I. Paris 1909. (Bibliothèque de l'École des hautes études, sciences philologiques et historiques. Fasc. 175).
- Louuet, P., L'Histoire de la ville et cité de Beauvais. Rouen 1614.
- Mabille, E., La Pancarte Noire de Saint-Martin de Tours, brûlée en 1793, restituée d'après les textes imprimés et manuscrits. Paris 1866.
- Mabillon, Acta SS. = Mabillon, Jean, Acta sanctorum ordinis sancti Benedicti. Saeculum I-VI. Paris 1668-1701.
- Mabillon, Jean, Annales ordinis sancti Benedicti. I-V. Lutetiae Parisiorum 1703-13.
- Magdeburgske centurier = Ecclesiastica Historia integram ecclesiae Christi ideam ... secundum singulas centurias complectens. I-V. Basileae 1560.
- Malbrancq, Jac., De Morinis et Morinorum rebus, sylvis ... territoriis. I-III. Tornaci Nervorum 1639-54.
- Mansi, Concilia = Io. Domini. Mansi, Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio. I-XXXI. Ven. et Flor. 1759-98.
- Marca, P. de, Marca Hispanica sive limes Hispanicus. Parisiis 1688.
- Marlot, G., Metropolis Remensis historia I-II. Remis 1666-79.
- Martene et Durand, Amplissima Collectio = Veterum scriptorum et monumentorum historicorum, dogmaticorum, moralium amplissima collectio, stud. E. Martene et U. Durand. I-IX. Paris 1724-33.
- May = Regesten der Erzbischöfe von Bremen, bearb. von O. H. May. I. Hannover 1937.
- MGH. Dipl. regum Germaniae = Monumenta Germaniae Historica. Diplomata regum Germaniae ex stirpe Karolinorum. I, 1-3, II, 1-2, III, IV, Berlin 1932-34, 1936-37, 1940, 1960.
- MGH. Dipl. regum et imperatorum Germaniae = Monumenta Germaniae Historica. Diplomata regum et imperatorum Germaniae. I-V. Hannover og Berlin 1879-1931.
- MGH. Epistolae = Monumenta Germaniae Historica. Epistolarum Tomus IV, VI, VII. Berolini 1885, 1902-05, 1912-28.
- MGH. Legum sectio II = Monumenta Ger-

- maniae Historica. Legum Sectio II. Capitularia regum Francorum, ed. A. Boretius et V. Krause. I-II. Hannover 1883-97. — Sectio V. Formulae, ed. K. Zeumer. Hannover 1886.
- MGH. SS. = Monumenta Germaniae Historica. Scriptores. I-XXX. Hannover 1826 ff.
- MLW. = Mittellateinisches Wörterbuch bis zum ausgehenden 13. Jahrhundert. I (A-B), II, Lief. 1-6. München 1967, 1968-74.
- Monasticon Anglicanum sive pandectæ coenobiorum Benedictorum, Cluniacensium, Cisterciensium, Chartusianorum, per R. Dodsworth et G. Dugdale. I-III. London 1655-73. — New Edition. I-V, VI, 1-3. Lond. 1846.
- Norfolk Archaeology. IV. Norfolk 1855.
- Oorkb. van het sticht Utrecht = Oorkondenboek van het sticht Utrecht tot 1301, uitg. door S. Muller Fz., A. C. Bouman, K. Heeringa en F. Ketner I-V. Utrecht en 's-Gravenhage 1920-59.
- Page, F. M., The Estates of Crowland Abbey. Cambridge 1934.
- Paradino de Cuyseaulx, Guil., Annales de Bourgogne. Lyon 1566.
- Pérard, E., Recueil de plusieurs pièces curieuses servant à l'histoire de Bourgogne. Paris 1664.
- Poupardin, R., Le royaume de Provence sous les Carolingiens. Paris 1901. (Bibliothèque de l'École des hautes études, sciences philologiques et historiques. Fasc. 131).
- Prudentius se Annales de Saint-Bertin.
- Rabanis, J.-F., Les Mérovingiens d'Aquitaine Paris. 1856.
- Recueil des actes de Charles II le Chauve, roi de France. Commencé par A. Giry. Continué par M. Prou. Terminé et publ. sous la direct. de F. Lot par Georges Tessier. I-III. Paris 1943-55. (Chartes et Diplômes relatifs à l'histoire de France).
- Recueil des actes de Charles III le Simple, roi de France (893-923), publ. par Ph. Lauer. Paris 1940-49. (Chartes et Diplômes relatifs à l'histoire de France).
- Recueil des actes de Lothaire et de Louis V, rois de France, publ. sous la direction de H. d'Arbois de Jubainville par L. Halphen avec la collaboration de F. Lot. Paris 1908. (Chartes et Diplômes relatifs à l'histoire de France).
- Reg. Dan. = Regesta diplomatica historiæ Danicæ. 1. rk. Kbh. 1847 ff.
- Reg. Dan.* = Regesta diplomatica historiæ Danicæ. 2. rk. Kbh. 1889 ff.
- Reliquiæ Spelmannianæ. Oxford 1698.
- Robertson = A. J. Robertson, The Laws of the Kings of England from Edmond to Henry I. Edited and Translated. Cambridge 1925.
- Robertson, A. J., Anglo-Saxon Charters. Cambridge 1939. 2. udg. Cambridge 1956.
- Robinson, J. A., The Times of Saint Dunstan. Oxford 1923.
- Sawyer = Anglo-Saxon Charters. An annotated List and Bibliography by P. H. Sawyer. London 1968. (Royal Historical Society. Guides and Handbooks 8).
- Saxo = Saxonis Gesta Danorum, ed. J. Olrik et H. Ræder. I. Haun. 1931.
- Scandia. Tidskrift för historisk forskning. Utg. av L. Weibull. I ff. Sthlm., Kbh., Oslo 1928 ff.
- Schmeidler = Schmeidler, B., König Heinrich IV und seine Helfer im Investiturstreit. Leipzig 1927.
- Schrörs = Hinkmar, Erzbischof von Reims. Sein Leben und seine Schriften von Heinrich Schrörs. Freiburg i. B. 1884.
- Seegrün, Wolfgang, Das Papsttum und Skandinavien bis zur Vollendung der nordischen Kirchenorganisation (1164). Neumünster 1967. (Quellen und Forschungen zur Gesch. Schleswig-Holsteins Bd. 51).
- Simson = Jahrbücher des fränkischen Reichs unter Karl dem Grossen. Von Sigurd Abel. I-II. Berlin-Leipzig 1866-83. 2. Aufl., bearb. von Bernh. Simson. Leipzig 1888. (Jahrbücher der Deutschen Geschichte).
- Sirmond, Caroli Calvi capitula = Karoli Calvi et successorum aliquot Franciæ regum capitula, Jac. Sirmondus collegit. Paris 1623.
- Sirmond, Concilia = Concilia antiqva Gal-

- liæ tres in tomos ordine digesta cum epistolis pontificum, principum constitutionibus et aliis gallic. rei eccles. monumentis op. et stud. Jac. Sirmondi. Paris 1629.
- Sirmond, Hincmari opera = Hincmari, archiepiscopi Remensis opera digesta cura et studio Jac. Sirmondi. I-II. Paris 1645.
- Skyum-Nielsen, Vikingerne i Paris = Vikingerne i Paris. Beretninger fra 9. århundrede oversat og forklaret af Niels Skyum-Nielsen, Kbh. 1967. (Selskabet til historiske kilde-skrifters oversættelse).
- Somner, W., A Treatise of Gavelkind, both name and thing. London 1660.
- SRD. = Scriptores rerum Danicarum medii ævi, ed. J. Langebek et P. F. Suhm. I-IX. Kbh. 1772-1878.
- Steenstrup = Normannerne. Af Johannes C. H. R. Steenstrup. I-IV. Kbh. 1876-82.
- Steenstrup, Normandiets Hist. = Normandiets Historie under de syv første Hertuger 911-1066 af Johannes Steenstrup. Kbh. 1925. (Videnskabernes Selskabs Skrifter. 7. rk., Hist. og filosofisk Afd. V: 1).
- Steindorff, E., Jahrbücher des deutschen Reichs unter Heinrich III. I-II. Leipzig 1874-81. (Jahrbücher der Deutschen Geschichte).
- Stenton, F. M., Anglo-Saxon England. 2. ed. Oxford 1947. (The Oxford History of England, ed. by Sir George Clark).
- Surius, L., De probatis sanctorum vitis. I-VI. Coloniae Agripp. 1570-75.
- Sussex Archæological Collections. 77. London 1936.
- Tengvik, G., Old English Bynames. Uppsala 1938. (Nomina Germanica. 4.).
- Thietmar af Merseburgs krønike = Thietmarus episcopus Merseburgensis, Chronicon ... recogn. Frid. Kurze. Hannover 1889.
- UB. des Hochstifts Hildesheim = Urkundenbuch des Hochstifts Hildesheim und seiner Bischöfe. I-III. Leipzig u. Hannover 1896-1903.
- Westwood, J. O., The Latin Gospels of King Canute = J. O. Westwood, Palæographia Sacra Pictoria: The Latin Gospels of King Canute. London 1843-45.
- Whitlock, D., Anglo-Saxon Wills. Cambridge 1930.
- Vita Anskarii, trykt MGH. SS. II (Hannover 1829) s. 683-725, og SS. in usum scholarum, ed. G. Waitz. Hannover 1884.
- Vogel = Die Normannen und das Fränkische Reich bis zur Gründung der Normandie (789-911). Von Walther Vogel. Heidelberg 1926. (Heidelberger Abhandlungen zur mittleren und neueren Geschichte. 14. Heft).
- Wolfhere, Vita Godehardi episcopi prior, trykt MGH. SS. XI 167-196.
- Zeitschrift für Deutsches Altertum. I ff. Leipzig 1841 ff.

789-1052

*Alkuin*¹⁾ til en unavngiven abbed i Sachsen. Beder denne hilse biskop Willehad af Bremen²⁾ samt underrette ham (*Alkuin*) om, hvad brevmodtageren foretager sig, hvorledes forkyndelsen af Guds ord blandt Sachserne skrider frem, 'og om der er noget håb om danernes omvendelse; om wiltzerne eller vinuderne, som kongen nylig har underlagt sig³⁾, er gået over til troen på Kristus. Hvad sker der i de egne?'

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

1) Alkuin var omkr. 767 blevet viet til diakon i sin hjemby York. Fra omkr. 780 opholdt han sig fortrinsvis i Karl den Stores omgivelser som dennes betroede mand i gejstlige anliggender. I 796 udnævntes han til abbed for St. Martin i Tours, hvor han døde 804, jf. E. S. Duckett, *Alcuin, Friend of Charlemagne* (1951), 14, 26, 201, 304 passim. – 2) han døde 789 8. november, *Dehio* I 14. – 3) Karl den Store foretog om sommeren 789 et felttog mod Wiltzerne ved Elben, *Simson* II 3.

792 Clovesho

Kong Offa af Mercia stadfæster efter anmodning af ærkebiskop Æthelhard (af Canterbury) på en synode i Clovesho tidligere kongers privilegier for kirkerne i Kent og fritager dem for al kongelig tyngelse og tjeneste med undtagelse af krigstog i selve Kent 'mod hedninger, der kommer over havet på omstrefjende flåder'¹⁾ eller mod sydsakserne samt for bro- og befæstningsarbejde 'mod hedningerne' inden for Kents grænser.

Afskrift i British Museum.

¹⁾tekstens '*cum classis migrantibus*' forstået som '*cum classibus migrantibus*', jf. MLW. II sp. 685.

3

[793 Efter 8. juni]

*Alkuin skriver til biskop Higbald og munkesamfundet i Lindisfarne*¹⁾. Det smerter ham dybt at høre, hvorledes 'hedningerne har besudlet de hellige ting, viede til Gud, og udgydt hellige mænds blod i omgangen omkring alteret, lagt huset, til hvilket vor fortrøstning er knyttet, øde, og i Guds tempel trampet på de hellige mænds legemer, som var det skarn på gaden'. *Han opfordrer dem trods denne prøvelse til at forblive fast i troen og fortsat leve et gudfrygtigt liv og udtaler til slut: 'Når vor herre kong Karl vender hjem*²⁾, efter med Guds miskundhed at have undertvunget fjenderne, har vi til hensigt med Guds bistand at mødes med ham. Og hvis vi da kan udvirke noget til fordel for eder, hellige broder – hvad enten det drejer sig om drengene, som af hedningerne blev ført bort i fangenskab, eller om mulige andre af eders trængsler – vil vi med omhu sørge for, at det føres ud i livet'.

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

¹⁾ St. Cuthbert på Lindisfarne (Holy-Island) blev plyndret 793 8. juni, jf. Steenstrup II 9 note 2. – ²⁾ d. v. s. til Aachen. Karl d. Store angreb ifølge Einhard i 793 avarerne med basis i Bayern.

4

[793 Efter 8. juni]

Alkuin til Cudrad, præst (i Lindisfarne). Er fuld af jammer over 'de hellige steders ødelæggelse', men samtidig fuld af tak til Gud, 'som reddede dit liv i hedningernes hænder.' Cudrad bør fortsat leve et liv i fromhed og sætte sin lid til Gud og St. Cuthbert.

Afskrift i en alkuinsk brevsamling.

5

[793 Efter 8. juni]

Alkuin til biskop Higbald af Lindisfarne. Den tugtelse, der har ramt klostret i Lindisfarne, bør føre til et inderligere fromhedsliv. 'Den beskyttelse, Gud giver, og som opnås ved forbønner af de hellige mænd, som hviler hos eder, er stærkere end den, der kan opnås ved en ophobning af pile, og forbedring i livsvandel er bedre end en ansamling af våben.'

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

[793 Efter 8. juni]

6

Alkuin til klostersonfundene i Wearmouth og Jarrow. De skal ikke sætte deres lid til våbenmagt eller begive sig på flugt, men med fortrøstning se hen til Ham, 'som I har som forsvarer mod hedningerne, der har vist sig i bebyggelser langs kysterne'. Hvem frygter ikke de rædsler, der overgik St. Cuthberts kloster, men den eneste redning er at søge i et inderligere fromhedsliv og en forbedret livsvandel. 'I bor ved havet, hvor ulykken først indtraf¹⁾. Over for os er profetens ord blevet opfyldt: "Fra norden flammer ulykker, og en gruppvækkende dom skal komme fra Herren" (Jerem. 1, 14–15), Se den hurtigt forsvindende røver er trængt frem til de nordlige egne af vor ø (d.v.s. til Northumbria). Lad os begræde vore døde og lad os undgå en lignende skæbne ved at anråbe vor frelser om beskyttelse'.

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

1) Alkuin opholder sig i Aachen, hvilket forklarer, at han kan mene, at Lindisfarneplyndringen er det første vikingetogt mod England, jf. imidlertid nr. 2 og bemærkningen i Dipl. Dan. til nr. 6.

[793 Efter 8. juni]

7

Alkuin til (den nysudnævnte)¹⁾ ærkebiskop Æthelhard af Canterbury. Indskærper de store forpligtelser, der påhviler ham som kirkeleder til at sørge for, at Guds ord vokser i styrke til Frelserens ære. Hans mål skal være at gøre det angelsaksiske folk til et Guds folk i den mening, St. Peter giver dette (1. Peter 2, 9–10). Forholdene i England svarer ikke hertil, men Guds retfærdige straf for folkets synder har nu også givet sig udslag. 'Vore forfædre – skønt hedninger – erhvervede ved Guds eftergiveness oprindeligt dette land som hedninger i kraft af krigeriske dyder. Hvor stor er derfor ikke vor skændsel, at vi som kristne mister, hvad disse hedninger vandt. Jeg siger dette på grund af den svøbe, som nylig ramte dele af vor ø, som snart i 350 år har været beboet af vore forfædre'²⁾.

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

1) Æthelhard valgtes 792 til ærkebiskop. The Anglo-Saxon Chron. 35. – 2) Alkuin regner med det af Beda givne årstal 449 for angelsakernes erobring af England.

8

[793 Efter 8. juni]

Alkuin til kong Ædelred 1. af Northumberland og sine venner. Fromme dyder styrker riget og sikrer dets fremtid, farer for tilintetgørelse truer konge og folk ved syndefuld adfærd. 'Nærer frygt for den svøbe, der ramte St. Cuthberts kirke, det såre hellige kloster (på Lindisfarne), som gennem lang tid har været et yderst trygt sted som følge af mange helgeners forbønner, men som nu på ynkværdigste måde er blevet ødelagt af hedninger'.

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

9

[793 Efter 8. juni]

Alkuin til kong Ædelred 1. af Northumberland og hans stormænd. De bør slå ind på gudsfrygtens, dydens og sømmelighedens vej, thi alene på den måde vil de ifølge biblens vidnesbyrd være i stand til at forsvare land og undergivne. Forholdene i riget svarer ikke hertil, men de bør betænke, at Guds vrede nu også har givet sig synligt udslag. 'Betænk at i næsten 350 år har vi og vore forfædre boet i dette såre smukke land og aldrig tidligere er en så rædselsfuld gerning forekommet i Britannien som den, vi nu har været udsat for fra et hedensk folks side; ej heller vilde man have troet, at en sejlads af den art kunde forekomme. Se, den hellige Cuthberts kirke er tilstænket med blod af præster, som havde viet deres liv til Gud; den er berøvet alle sine kostbarheder; det sted, som er mest ærværdigt for alle i Britannien er givet til rov for hedninger'. Alkuin selv har oplevet et forvarsel om de svære tider, der forestod, thi 'hvad betød ikke den blodregn, som vi i fastetiden, i York, i selve St. Peterskirken, som er rigets hovedkirke, i klart vejr så falde ned fra nord fra bygningens øverste tag på truende vis? Mon man ikke kan formene, at det betød, at fra nord vilde straffen i blod komme over folket, hvilket kan ses at have taget sin begyndelse ved den hændelse, der nyligt har ramt Guds hus.'

To afskrifter i alkuinske brevsamlinger.

10

[Efter 796 18. april]¹⁾

Alkuin til kong Offa af Mercia. Kong Karl den Store er ham velvilligt stemt, men er oprørt over drabet på kong Ædelred 1. af Northumberland og

finder folket 'øndere end hedningerne'; endvidere må han for sit eget vedkommende afslå kong Offas tilbud om at vende tilbage, da han finder tilstandene for usikre; thi vold, mened, hor og blodsudgydelser finder sted i landet, og 'de højhellige stiftelser bliver hærget af hedningerne'.

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

1) kong Ædelred 1. af Northumberland dræbtes 796 18. april under et oprør, jf. Duckett 165.

[Efter 796 26. maj]¹⁾

11

Alkuin til kong Eardwulf af Northumberland. Han bør altid holde sig til Gud, som alene kan frelse hans liv, og altid holde sig for øje, hvilke synder der forårsagede hans forgængers død; hverken vilde de indtrufne blodsudgydelser have fundet sted, 'og hedningerne vilde ikke således hærge de hellige stiftelser', hvis ikke Guds vrede truede landets indbyggere.

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

1) Eardwulf kronedes til konge af Northumberland 796 26. maj, jf. Duckett 166.

[Omkr. 797]¹⁾

12

Alkuin til indvånerne i Kent. De bør leve i indbyrdes fordragelighed og vise lydighed over for den verdslige og gejstlige myndighed, thi skriftens og historiens vidnesbyrd viser, hvilke store farer uenighed og splittelse fører med sig. 'Og nu truer en stor fare denne ø og folket, som bor på den. Betænk – hvad man aldrig tidligere har hørt – at et hedensk folk har for vane at plyndre vore kyster og øve strandhugst. Og selve de engelske folkeslag, dets riger og konger er indbyrdes uenige.' Han opfordrer derfor befolkningen i Kent til at kalde den fordrevne ærkebiskop Æthelhard af Canterbury tilbage.

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

1) 796 forsøgte et parti i Kent under ledelse af en gejstlig Eadbert Praen – der tog kongenavn – at løsrive sig fra Mercia. Æthelhard, der bekæmpede dette oprør, blev fordrevet fra ærkesædet og vendte først tilbage i 798, da kong Cenwulf af Mercia (796–821) slog oprøret ned, Duckett 210–13.

13

[Omkr. 797]¹⁾

Alkuin til ærkebiskop (Eanbald af York eller Æthelhard af Canterbury)²⁾. Guds ord bør indskærpes over for kongerne, stormændene og folket. Thi 'jeg nærer frygt for, at det er på grund af vore synder, som ikke er blevet begået af forfædrene, at hedningerne besejler vort hav og lægger fædrelandets kyster øde.'

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

¹⁾ i brevet omtales forhold inden for kongeslægten, der passer på år 797, jf. E. Dümmler, MGH. Epistolae IV 193 note 3. – ²⁾ hverken navn eller ærkesæde er anført i afskrifterne.

14

[797]¹⁾

Alkuin til Higbald, biskop af Lindisfarne. Han indskærper, hvilke pligter der påhviler denne som kirkeleder og håndhæver af kirketugten, og udtaler bl. a.: 'Lad Guds ord blive læst op i refektoriet. Der sømmer det sig, at man påhører epistellæseren, ikke harpespilleren. Hvad har Ingjald ²⁾ med Kristus at gøre? Guds bolig er snæver, den kan ikke rumme begge. Den himmelske konge vil intet fællesskab have med hedninger og vitterligt fortabte konger; eftersom den evige konge regerer i himmelen, jamrer den fortabte hedning i helvede. Epistellæsernes stemme skal høres i dit hus, ikke gadesangernes letfærdige larm.'

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

¹⁾ Alkuin omtaler i brevet kongerne Offas og Egfrids død; disse dødsfald indtraf i juli og december 796, jf. MGH. Epistolae IV 181 note 1 og 3. – ²⁾ dansk sagnkonge, omtalt i Bjovulfskvadet og hos Saxo.

15

[799 - 800]¹⁾

Alkuin til ærkebiskop Arno af Salzburg. Svarer på dennes brev om forholdene ved pavestolen, om avarerne og sakserne og fortsætter 'Som I har hørt, har hedningskibe udrettet meget ondt på øerne i oceanet ved Akvitania. En del af dem omkom dog, og der blev på stranden dræbt om ved 105 af disse røvere. Disse røveres anfald er en stor prøvelse for det kristne folk, ²⁾ ukendt i tidligere tider og vel forårsaget af, at Guds tjenere ikke opfylder de løfter, som de plejer at aflægge.'

Afskrift i alkuinske brevsamlinger.

1) for datering se Dipl. Dan. – 2) ifølge Einhard blev både den franske atlantehavskyst og nordsøkysten på denne tid hærget af normanner, 'som kaldes Daner', jf. citatet i Dipl. Dan. samt Steenstrup II 32 ff. og Vogel 51 ff. I fire kapitularier fra den nærmest følgende tid berøres kort nogle foranstaltninger fra Karl den Stores side, som sikkert er rettet mod normannerne. 1) 802: 'Om at udruste skibe ved kysterne'. 2) 808: 'Om de skibe, som vi har befalet at bygge'. 3) 810: 'Om materiale til at bygge skibe med'. 4) 811: 'At når som helst vi vil sende flåden ud, skal vasallerne (*seniores*) fare på skibene, og hertil skal de holde sig rede'. At Karls flåde nogensinde har indladt sig i kamp med normannerne foreligger der intet om, jf. Vogel 56 og Aksel E. Christensen, Vikingetidens Danmark 112.

[809]¹⁾

16

Kejser Karl den Store til biskop Gerbald af Liège. I samråd med sine gejstlige og verdslige råder og som følge af misvækst, truende hungersnød, de dårlige vejrforhold og forekomsten af pest samt 'de verserende, fortsatte krige med de hedenske folk i vore grænseområder' har kejseren anordnet, at der i den anledning den 11., 13., 15. december (809), 7., 10., 12. januar og 12., 15. og 26. februar (810) skal holdes særlige gudstjenester med faste og almisser overalt i riget.

Afskrift i British Museum.

1) for datering se Simson, Jahrbücher d. fränk. Reiches unter Karl dem Grossen II 379 note 1. For udtrykket *i vore grænseområder*, cf. Chron. Moiss. under 809: *Karolus imperator . . . in illa aestate misit scaras suas ad marchias*, d. v. s. til grænseområderne mod danskerne, cf. Simson, anf. arb. II 401 note 8 og 411 note 8.

811 21. april. Canterbury

17

Ærkebiskop Wulfred (af Canterbury) overdrager munkesamfundet ved Christ Church sammesteds fire plovs jord i Kent med tilhørende frihed for al verdslig tyngde med undtagelse af krigstjeneste, befæstnings- og broarbejde 'mod hedningerne'.

Original i British Museum.

814 25. november. Æt Bearwe

18

Cenwulf, konge af Mercia, skænker ærkebiskop Wulfred (af Canterbury)

en plovs jord i Kent fri for al verdslig tyngde med undtagelse af krigstjeneste, 'befæstningsarbejde mod hedningerne' og broarbejde.

Original i British Museum.

19

[Efter 815]¹⁾

Claudius, præst, til abbed Justus af Charroux. Ved sit opbrud fra det kejserlige palads²⁾ i 815, 'efter at den fromme og såre milde fyrste Ludvig, søn af Guds hellige almindelige kirke, i sit kejserdømmes andet år, støttet af himmelens hjælp, havde sat hæren i bevægelse mod de barbariske folkeslag', havde Justus bedt ham om at affatte en kort fortolkning til et evangelium; han har nu udarbejdet en fortolkning til Matthæusevangeliet, som han beder abbeden og munkene i hans kloster om at tage imod.

Afskrifter i Berlin, Torino og British Museum.

1) Claudius udnævntes til biskop af Turin engang i tiden 816–20. Det omtalte felttog mod danerne fandt sted i maj 815, jf. Dipl. Dan. – 2) i Aachen.

20

819 16. marts. Aachen

Kejser Ludvig 1. den Fromme tillader klostret St. Filibert på øen Heri (Noirmoutier), der 'på grund af barbarernes¹⁾ angreb, hvilke hyppigt hærger dette kloster' allerede har fået kejserlig tilladelse og hjælp til at opføre et nyt kloster i Deas (Dée, nu St. Philibert-de-Grandlieu, Loire), at føre en vandledning fra floden Boulogne til klostret.

Original i Mâcon.

1) jf. Ermentarius, Translationes et Miracula sancti Filiberti (Pouppardin 23 og MGH. SS. XV 299), hvoraf fremgår, at barbari er lig northmanni.

21

822 17. september. Bydictun

Ceolwulf, konge af Mercia, skænker ærkebiskop Wulfred (af Canterbury) gods i Kent fri for al verdslig tyngde med undtagelse af 'krigstog mod de hedenske fjender', bro- og befæstningsarbejde samt wergeld.

Original i British Museum.

[822 Efterår - 823 Forår]¹⁾

22

Pave Paschalis 1. bemyndiger ærkebiskop Ebo af Reims til at prædike evangeliet 'i landene mod nord' og overdrager dennes kollega Halitgarius (biskop af Cambrai) at virke som mellemmand mellem Ebo og paven.

Afskrift i Wolfenbüttel.

1) for datering se L. Weibull i Scandia XIII 155.

[826]¹⁾

23

Referat af et brev, ifølge hvilket pave Eugenius 2. har godkendt, at Ansgar med fæller knyttes til Ebo af Reims' missionsvirksomhed i Norden.

Registratur i Wolfenbüttel.

1) for datering se L. Weibull i Scandia XIII 156.

830 2. august. Servais

24

Kejserne Ludvig 1. den Fromme og Lothar 1. bevilger en ansøgning fra munkene i klostret St. Filibert om at måtte bygge et forsvarsværk ved deres oprindelige kloster på øen Heri (Noirmoutier), thi 'da samme kloster hyppigt begyndte at blive udsat for sørøvernes angreb', blev munkene på grund af den stadige fare tvunget til hvert år at rømme 'dette kloster fra forårets begyndelse til slutningen af efteråret' og i den periode slå sig ned andetsteds¹⁾. Ligeledes bevilges, at klostrets undergivne, hvad enten de er frie eller trælle, må bemande dette forsvarsværk og som følge heraf være fri for alle forpligtelser over for kejseren; dog skal klostret herfor årligt yde seks pund sølv til det kejserlige kammer.

Original i privatsamling i Ville-sous-Anjou (Isère).

1) jf. Translationes et Miracula sancti Filiberti (Poupardin 23): Af frygt for normannerne 'søgte munkene i sommertiden, når vejrliget begunstigede sejlads, tilflugt i klostret i Dée, hvilket blev bygget til det formål; kun om vinteren vendte de tilbage til øen Heri'.

[831 Efterår - 832 Forår]

25

Pave Gregor 4. stadfæster kejser Ludvig 1. den Frommes oprettelse af et

bispesæde i Hamburg, ophøjer det til ærkesæde og overdrager dets indehaver Ansgar palliet samt i fællesskab med ærkebiskop Ebo af Reims missionsvirksomheden 'blandt alle sveernes eller danernes samt også slavernes folk deromkring eller blandt de øvrige folk overalt i de egne' 1).

Efter tryk i Caesar, Triapostolatus og Curschmann.

1) brevet anses i foreliggende form for ægte, men har været genstand for forskellige forfalskninger, jf. bemærkningen i Dipl. Dan.

26

[832-833]

Referat af et brev, ifølge hvilket pave Gregor 4. har tildelt ærkebiskop (!) Simon 1) palliet sammen med Ansgar, for at de smykket med dette på mere strålende måde kan fremføre Guds ord for folkeslagene.

Registratur i Wolfenbüttel.

1) registratoren har ud fra pallietdelingen med urette sluttet, at Simon-Gauzbert var ærkebiskop, jf. bemærkningen i Dipl. Dan.

27

833 24. august. London

Wiglaf, konge af Mercia stadfæster Crowland klostres privilegier og besiddelser, fritager det for al verdslig tyngde og bekræfter brevet herom i nærværelse af Englands bisper og stormænd, der alle var forsamlet i London 'for at lægge råd op imod de danske sørøvere, der vedvarende angriber Englands kyster' 1).

Afskrift i British Museum.

1) brevet hører til en uægte gruppe af dokumenter, der på ukendt grundlag er fremstillet i Crowland kloster i tidsrummet 1182-1450 til erstatning for de breve, der brændte sammen med klostret i 1091, jf. F. M. Page, *The Estates of Crowland Abbey* p. 4 ff.

28

834 15. maj. Aachen

Kejser Ludvig 1. den Fromme opretter et ærkebispesæde i Hamburg under Ansgars ledelse, der skal tage sig af den voksende kristne tro 'i de nordlige egne, nemlig blandt danernes eller sveernes folk' 1).

Tryk i *Cæsar, Triapostolatus*.

1) kejserdiplomet har været genstand for forskellige forfalskninger, jf. bemærkningen i Dipl. Dan.

834. 26. december, Steenstrup II 29. I et adkomstbrev for kirken i Utrecht nævnes bl. a. *Bern, Knut* samt *Hunlaf*, jf. Vogel 46, hvilket af Steenstrup og Vogel opfattes som vidnesbyrd om dansk bosættelse i Frisland. Selv *Knut* kan dog opfattes som et vestgermansk navn, jf. Kr. Hald, Personnavne i Danmark I 67.

[837 Efter påske]¹⁾

29

Einhard, (verdslig) abbed i St. Bravo i Gent, til kejser Ludvig 1. den Fromme. En uheldsvarslende komet har nylig vist sig og tyder på kommende ulykker, 'oh, gid det nederlag, som en normannisk flåde for nylig siges at have påført dette riges lande, måtte kunne formilde den skrækkelige stjernes tilsynkomst'.

Afskrifter i Paris og Rom.

1) en komet iagttoges ved påsketid 837 (1. påskedag = 1. april), jf. Böhmer-Mühlbacher nr. 965. Frisland blev 834-37 gentagne gange hærget af normannerne, Steenstrup II 46 og Vogel 68 ff. I et brev fra 834 fremhæver Einhard over for kejserens misus, at klostrets undergivne, der '*i overensstemmelse med vor herre kejserens anordning og befaling var opbudt til bevogtning af kysten*', bør være fri for '*heribannus*' (ledingsydelse), jf. D'Haenens, Les invasions normandes en Belgique 108 og 205.

[838-840]¹⁾

30

Hrabanus, abbed, og munkene i Fulda til Judith, kejser Ludvig 1. den Frommes hustru. Hun anmodes om at arbejde for, at de toldafgifter, der 'var berøvet dem af normannerne', bliver erstattet dem.

Referat i de Magdeburgske centurier.

1) Frisland blev hærget 834-37, og Ludvig den Fromme døde 840. Klostret i Fulda havde betydelige godser og indtægter i Frisland, jf. Vogel 77 note 2.

31 [Omkr. 840-60]¹⁾

En ukendt præst kundgør for en unavngiven velbyrdig mand, at han med nogen forsinkelse har opnået nogle samtaler med biskop Immo (af Noyon), og at denne på et spørgsmål vedrørende en sammenkomst i Petegem også har omtalt 'Eders såre store ulykke som følge af normannernes gerninger'.

Afskrift i Paris.

1) Immo var biskop af Noyon 840-ca. 860.

32 842 8. juni. Frankfurt

Kong Ludvig 2. den Tyske stadfæster oprettelsen af ærkesædet i Hamburg. I indledningen omtales, at kejser Karl den Store havde lagt hele Sachsen under den kristne tro 'indtil danernes eller vendernes grænser' og bestemt, at der skulde oprettes et bispesæde på den anden side Elben 'beliggende blandt de dødsensfarlige hedninger'.

Foregiven original¹⁾ i Hannover (indtil 1943).

1) uægtheden fremgår bl. a. af, som Levison har fremhævet over for Peitz' ægtheds-erklæring, at kong Lothar 2. forveksles med kejser Lothar 1., jf. May nr. 24.

33 844 5. november. Winchester

Kong Æthelwulf¹⁾ af Wessex, der har oplevet de ødelæggende virkninger af krigene samt imødeser svære tider som følge af 'den såre grusomme udplyndring, som de hærgende barbariske fjender og de hedenske folkeslag på mangfoldig måde forvolder', fritager en tiendedel af den jord, som enhver gejstlig eller lægmand besidder, for al verdslig tyngde med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde.

Afskrifter i British Museum.

1) 839-58.

34 844 december. Verneuil

Synode i Verneuil. Den franske gejstlighed påtaler og stiller krav om forbedring af en række misligheder, bl. a. kritiseres i kap. 12, at gods, der af

tidligere konger og verdslige stormænd er henlagt til underhold af de fattige, til opretholdelse af herberger, til løskøb af fanger og til opførelse af kirker, nu beslaglægges til verdslige formål. 'Hvis kirken måtte døje disse overgreb fra hedningernes side, vilde det udkræve tålmodighed', men som det nu sker fra kristen side, er det utåleligt.

Efter tryk i MGH. Legum sectio II: 2.

845. 21. januar. Normannernes ødelæggelse af klostret på Ile de Ré. Som påvist af Rabanis, Les Mérovingiens d'Aquitaine og tiltrådt i nyudgaven af Hist. Générale de Languedoc II notes 196–204 samt i Recueil des actes de Charles II le Chauve II 537–38, er brevet frit opfundet i 17. årh. til forherligelse af det spanske kongehus.

[845 Før 22. november]¹⁾

35

*Lupus*²⁾, (abbed i Ferrières), til *Wenilo* (ærkebiskop af Sens). Det til den 11. november fastsatte møde mellem *Lupus* og kong *Karl den Skaldede* i klostret *St. Martin* i *Tours* er ikke kommet i stand, fordi kongen af forholdene er blevet tvunget til at begive sig til *Bretagne* for at støtte sine tilhængere mod hertug *Noménoé*. Hvad angår *Pippin*³⁾, (konge af *Akvitanien*), foreligger intet sikkert, men det forlyder rygtesvis ved hoffet, at spliden mellem ham og hans stormænd er ved at blive forligt. 'Men visse folk, som er kommet fra *Akvitanien* har berettet, at normannerne i disse dage har foretaget et togt mellem *Bordeaux* og *Saintes*, og at vore partigængere, d. v. s. de kristne, har indladt sig i en kamp til fods med dem og – med undtagelse af dem, som kunde redde sig ved flugt – på ynkværdigste måde er omkommet. Ifølge beediget udsagn har også *Seguin*, hertug af *Gascogne*⁴⁾, deltaget i kampen og er omkommet. Dette viser, hvor sandt Herrens ord er: Ethvert rige, som er kommet i splid med sig selv, lægges øde'⁵⁾.

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

¹⁾ for datering se Dipl. Dan. – ²⁾ *Lupus*, af sydtysk afstamning, var abbed i *Ferrières* fra 840 til sin død i eftersommeren 862. Foruden en stor brevsamling har han efterladt sig flere religiøse og juridiske værker, jf. *Levillain I*, Introduction V–XVIII. – ³⁾ *Pippin* 2., kong *Karls* brodersøn, hans kongetid var præget af indre og ydre splid, jf. *Steenstrup II* 248 passim, *Vogel* 116 passim. – ⁴⁾ jf. *Vogel* 117 note 1 og *Lot et Halphen* (1909) 187 note 1 og 2. – ⁵⁾ *Lukas* 11, 17.

36 845 27. december. Tours

Grev Vivian (kammermester) overdrager abbed Hilbod og St. Filiberts munkesamfund klostret Cunault, 'hvilket jeg både af from og . . . hele min vilje har gennemført, eftersom de . . . ved barbarisk forfølgelse, nemlig fra normannernes og bretonernes side, fordrives fra deres boliger ¹⁾ ved hyppige og uforudsete overfald'.

Afskrift i Angers.

¹⁾ mens Noirmoutier og Dée lå ved eller nær Atlanterhavskysten, lå Cunault ca. 200 km fra kysten i nærheden af Angers.

37 845 27. december. Tours

Kong Karl 2. den Skaldede af Frankrig godkender, at grev Vivian har overladt klostret Cunault, som kongen tidligere har forlenet ham med, til bopæl for sankt Filiberts munkesamfund 'på grund af barbarernes – nemlig normanners og bretoners – såre hyppige og overrumplende forfølgelse' ¹⁾.

Afskrift i Berlin.

¹⁾ jf. nr. 36.

38 846 14. februar. Paris

På en synode i Paris – der fortsætter og afslutter en i Meaux 845 17. juni påbegyndt synode – formulerer den franske gejstlighed 83 artikler, som den ønsker godkendt af den verdslige øvrighed under henvisning til, at tidligere bestemmelser, som er Guds befalinger, ikke lydigt er blevet efterfulgt, hvorfor 'Herren gav os til vore fortjenester svarende budbringere fra nord, hvorfra det onde ifølge profeten breder sig ud ¹⁾, nemlig normannerne, de grusomme og højst umenneskelige forfølgere af kristenheden, som, idet de kom til Paris ²⁾, klarlagde, hvad Herren har bestemt; deres gerninger, således som de forud var forekommet i Herrens mund, blev også udlagt af Herrens præster i prædikener'.

Afskrift i 14 kapitulariehåndskrifter.

¹⁾ Jerem. 1, 14. – ²⁾ de berettende kilder, der fortæller om normannernes erobring af Paris i 845 under Regnars ledelse, er samlet af N. Skyum-Nielsen, *Vikingerne i Paris* s. 13-42.

846 April

39

Pave Sergius 2. tilstår ærkebiskop Ansgar af Hamburg den gejstlige myndighed over de folk, som han måtte omvende ved sin forkyndelse, nemlig 'vigmodierne' ¹⁾, nordalbingiernes, danernes, nordmændenes, sveernes folk eller hvilke som helst andre nordlige folkeslag ²⁾.

Afskrift i Hannover.

1) befolkningen i landskabet omkring Bremen. – 2) brevet er ifølge Curschmann en forfalskning fra 1130erne, ifølge Schmeidler fra ærkebiskop Adalberts tid, jf. May nr. 28.

847 15. februar. Corbeny

40

Kong Karl 2. den Skaldede af Frankrig tilstår sankt Filiberts munkesamfund efter anmodning af abbed Hilbod og munkene sammesteds, som 'har meddelt, at de på grund af de grusomme normanners angreb ikke kan bo i deres kloster, og at Vivian på grund af dette med sit brev har overgivet dem det sted, som kaldes Cunault' ¹⁾, hvor de med Guds hjælp kan bygge et lille kloster og bo i sikkerhed og frit tjene Herren', yderligere gods i Anjou.

Afskrift i Angers.

1) jf. nr. 36, note 1.

847 27. februar-5. marts. Meersen

41

Fællesfrankisk rigsmøde i Meersen. De tre brødre, kejser Lothar 1., Ludvig 2. den Tyske og Karl 2. den Skaldede, træffer forholdsregler til opretholdelse af det gamle kejserriges enhed, bl. a. i forholdet til deres fjender, til hvilke de i fællesskab skal sende gesandter, nemlig til kong Pippin 2. af Akvitanien, hertug (Noménoé) af Bretagne og (kap. 11): 'at udsendinge på samme måde skal sendes til normannernes konge, som skal indskærpe ham, at han enten skal stræbe efter at overholde freden eller regne dem for fjender i fællig'. I en særerklæring gentager kong Ludvig beslutningen om, at 'vi i fællesskab sender vore udsendinge til normannerne for at opnå fred' ¹⁾.

Afskrift i tre kapitulariehåndskrifter.

1) jf. Prudentius under år 847: 'Lothar, Ludvig og Karl beskikker gesandter til Hårek,

Danernes konge, idet de befaler, at han skal holde sine (undergivne) fra angreb på de kristne; i modsat fald skal han ingenlunde være i tvivl om, at de vil gå i krig', jf. Steenstrup II 156, Vogel 119.

42

849 marts.

Pave Leo 4. tilstår ærkebiskop Ansgar ordret samme rettigheder som pave Sergius 2. ¹⁾.

Afskrift i Hannover.

¹⁾ forfalskning som nr. 39.

43

[850 Før april]

Kejser Lothar 1. opfordrer gennem sin udsending Waltbert (greve i Sachsen) pave Leo 4. til oversendelse af helgenrelikvier til støtte for den kristne tro. 'Thi der er nemlig et folkeslag, sammenblandet af saksere og frisere, i vort riges lande ved grænserne til normannerne og obotritterne', som allerede for længe siden har akcepteret den kristne tro, men af hvilket dele nu vakler i troen på grund af naboskabet med hedningerne. Han beder derfor indtrængende paven om at sende højhellige helgenlevn ¹⁾ for at undgå, at folket helt hildes i hedningernes vildfarelser, men snarere takket være Guds ord og helgenernes gerninger fortsat holder fast ved den rette tro.

Afskrift i Hannover.

¹⁾ som følge af henvendelsen blev St. Alexanders helgenlevninger overført til Wildeshausen. En nogenlunde samtidig fortælling herom: Meginhardi Historia de Translatione S. Alexandri Wildeshusam, er trykt i SRD. II 38-49.

44

[850-52]¹⁾

Lupus, abbed i Sanctus Judocus ²⁾ (Saint-Josse-sur-Mer), til kong Æthelwulf af Wessex. 'Eftersom vi er bekendt med det gode omdømme, eders styre nyder, og har hørt om den styrke, Gud har forlenet eder med i kampen mod Kristi fjender, beder vi den almægtige Gud om, at han vil gøre eder uovervindelig i kampen mod alle fjender af de kristne.' Da Lupus endvidere gennem sin ungdomsven Felix, som nu er kongens kansler, har hørt om kongens

iver efter at fremme dyrkelsen af Gud, beder han kongen om at bistå klostret i Ferrières i dets bestræbelser for at få lagt blytag på klosterkirken.

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

1) Lupus sigter i brevet rimeligvis til Æthelwulfs sejr over vikingerne ved *Aclea*; i annalerne anføres denne sejr under 850, 851 eller 852, jf. Steenstrup II 43 note 3. Levillain II 70 note 1 mener, at 852 *probablement* er rigtigt. – 2) Sanctus Judocus var et munkebo (*cella*) under Ferrières; lejlighedsvis skriver Lupus sig som abbed til dette.

851 27. marts. Kingsbury

45

Berhtwulf, konge af Mercia, takker abbed Sigvard i Crowland kloster og munkesamfundet sammesteds for de penge, hvormed de har hjulpet ham i hans nød 'mod hedningernes vold', stadfæster klostrets privilegier og alle dets besiddelser og anråber Gud om sejr 'over hedningerne, hans fjender' 1).

Afskrift i British Museum.

1) brevet hører til den gruppe af dokumenter, der er fremstillet i Crowland kloster i tidsrummet 1182-1450, jf. nr. 27.

[851-52 eller 859-62]¹⁾

46

Lupus, (abbed i Ferrières), meddeler abbed Ludvig (i Saint-Denis, Karl 2. den Skaldedes kansler), at hans krigsfolk (homines) har opfordret ham til at forhøre sig hos Ludvig, om de, som er udmattet som følge af de hyppige krigstogter, og som har hørt om 'den herre kongens rejsefærd i retning af Bretagne' og derfor håber, at det berammede møde (placitum) bliver udsat, kan give møde på et senere tidspunkt end fastsat. Endvidere ønsker han oplysning om, hvorvidt når de giver møde, 'vort skib med levnedsmidler (expensa) uden fare fra vikingernes side kan sejle op ad Seinen og derefter op ad bifloden Oise indtil Creil.'

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

1) om den usikre datering jf. Vogel 132 note 3 og Levillain II 154 note 1.

[851-52] eller [859-62]¹⁾

47

Lupus, (abbed i Ferrières), takker abbed Ludvig (jf. nr. 46) for hans

skrivelse og underretter ham om, at han nu er undervejs med sine folk. Da disse fortsat gør krav på en hvilepause, udbeder han sig Ludvigs råd om, hvordan han skal forholde sig, så at han både kan være sikret mod kongens unåde og efter evne yde sin hjælp, hvis der træffes forholdsregler 'til at svække eller kue barbarerne.'

Afskrift i *Lupus' brevsamlinger*.

1) jf. nr. 46, note 1.

48 853 eller 854 21. marts. Quierzy

Kong Karl 2. den Skaldede opregner og stadfæster de besiddelser, som klostret i Fontenelle (*Saint-Wandrille*) er i besiddelse af, og som er beregnet til underhold af 70 munke, for at forhindre, at klostret som følge af senere abbeders forsømmelighed 'eller på grund af hedningernes angreb' ¹⁾ skal miste nogle af disse besiddelser.

Afskrifter i *Rouen og Paris*.

1) klostret i Fontenelle var 852 totalt blevet ødelagt af normannerne, jf. Vogel 133.

49 853 Omkr. 26. april. Soissons

Kong Karl 2. den Skaldede, der har overværet kirkesynoden i Soissons, giver instrukser for sine missi, der skal ledsage og bistå bisperne på disses visitatsrejser og yde dem den verdslige magts støtte. De skal bl. a. gøre rede for 'hvad der ligeledes ved vor kommendation ¹⁾ eller uden vor kommendation er blevet givet normannerne', og 'hvor stiftelserne er ødelagt og fuldstændig tilintetgjort af normannerne eller af andre', for at kongen kan træffe bestemmelse om, hvad der skal gøres.

Afskrift i 13 kapitulariehåndskrifter.

1) form for forlening.

50 853 november. Valenciennes

Møde i Valenciennes mellem kejser Lothar 1. og kong Karl 2. den Skal-

dede. Der træffes forholdsregler til opretholdelse af en ensartet retsorden i begge riger samt aftale 'om fælles hjælp mod normannerne' ¹⁾.

Afskrift i fire kapitulariehåndskrifter.

1) normannerne hærgede i 853 Loireegnen og ødelagde Tours, jf. Vogel 136 ff.

853 november. Servais

51

Fransk rigsmøde i Servais. Kong Karl 2. den Skaldede udsteder under dette under henvisning til aftalen med kejser Lothar 1. (nr. 50) en forordning om en strengere retshåndhævelse mod lovovertrædere. I kap. 9 foreskrives angående 'fremmede, som på grund af normannernes eller bretonernes undertrykkelse er flygtet til disse riger og lande', at de ikke må udsættes for vold eller undertrykkelse eller tvangsafgifter, men skal have frit lejde, indtil de kan vende tilbage eller bliver kaldt tilbage af deres herrer.

Afskrift i ti kapitulariehåndskrifter.

854 19. januar. Orléans.

52

Kong Karl 2. den Skaldede af Frankrig tilstår sankt Filiberts munkesamfund efter anmodning af abbed Hilbod og munkene sammesteds, – hvilke 'idet de flygtede fra Guds og den hellige kirkes fjenders, nemlig de grusomme normanners åsyn, af hvilke der er blevet tilføjet dem mange onder, har søgt tilflugt hos os og enstemmigt med tårevædet røst sluttelig bedt os om, at vi af omsorg for dem vilde lægge vægt på at tilstå dem et sted, hvor de kunde opnå nogen ro for et sådant angreb og uden utåleligt at blive forhindret af nødtilstande kunde fortsætte at arbejde for deres livsmål og anråbe den barmhjertige Gud om at forlade de synder, for hvilke vi gør os fortjent til så meget ondt', – gods i Messay, l'Absie, Messemé, Asnières-en-Poitou og Prinçay ¹⁾.

Afskrifter i Poitiers og Berlin.

1) klostret, der 845 var flyttet til Cunault, jf. nr. 36 note 1, flyttes hermed yderligere ca. 60 km mod sydøst, bort fra Loirefloden, jf. Vogel 139 note 4.

53 [854]¹⁾ 9. marts. Vannes

Notitia om, at kong Erispoé af Bretagne har stadfæstet en gave til klostret Saint-Sauveur i Redon. 'Dette er sket i staden Vannes i bispens loggia, mens normannerne holdt bispen selv i fangenskab'.

Efter tryk hos Lobineau.

1) ifølge brev af 854 15. december, Cartulaire de l'abbaye de Redon 19 nr. 22, var bispen atter i frihed, jf. Vogel 145 med note 1 (at han blev løskøbt, står der dog intet om i brevet).

54 854 Juni. Attigny

Møde i Attigny mellem kejser Lothar 1. og kong Karl 2. den Skaldede. Der træffes bl. a. aftale om opretholdelse af det hidtidige vagtberedskab langs kysterne og vedligeholdelse af broerne over floderne¹⁾). Endvidere foreskrives, at de embedsmænd, der kræver skat eller tvangsarbejde af dem, 'hvem normannerne eller bretonerne har mishandlet og af den grund er kommet til dette rige for at tigge, eller som er kommet hertil på grund af Akvitaniens hjemsøgelse', skal straffes herfor.

Afskrift i seks kapitulariehåndskrifter.

1) bevogtede broer viste sig at være en effektiv forsvarsforanstaltning mod de normanske flåder, jf. Vogel 187 og 189.

55 [854 Omkr. juni]¹⁾

Lupus, (abbed i Ferrières), fraråder over for Hilduin, ærkekapellan (hos Karl 2. den Skaldede) og abbed i St. Martin i Tours, dennes plan om som sikkerhedsforanstaltning at sende hans skatte og værdier til klostret i Ferrières. 'Thi skønt man kan synes, at vikingerne kun vanskeligt kan nå hertil, er dog – som følge af vore synder – intet fjerntliggende sted for dem ikke et nærliggende sted, og ligeledes er et vanskeligt tilgængeligt sted for dem ikke et utilgængeligt sted; endvidere opflammer vort ubefæstede kloster og manglen på folk, der kan gøre modstand, røvernes rovgriskhed, især da de, dækket af skovene, hurtigt kan dukke frem, uden at befæstningsværker eller ansamling af folk i større mængder lægger sig hindrende i vejen, samt forsvinde i skovegnene og under flugten splitte sig således i småpartier, at disse

penge forbliver uantastet i deres magt, og de, der eftersøger dem, står over for en håbløs opgave'.

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

1) Hilduin blev ærkekapellan efter sin forgængers død 854 18. april; desuden blev han abbed i St. Martin i Tours engang i tiden mellem 853 25. december og 854 juli, jf. Levillain, Loup de Ferrières II 86 note 1 og 90 note 1. Brevet kan således ikke, som Steenstrup II 249 og Vogel 141 gør det, sættes i forbindelse med hærgningstogtet 853, men må stamme fra den følgende sommer, da vikingerne nåede frem til Blois.

854 22. august. Tours.

56

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at da munkesamfundet i St. Martins kloster har berettet, 'hvorledes de såre vilde og grusomme normanner har overrasket Tours 1) og med en beklagelsesværdig tilintetgørelse til følge har afbrændt fornævnte helgens kloster sammen med alt det øvrige, og da de dokumenter, der vedrører fornævnte kirkes ejendomme, som følge heraf var gået til grunde', har han på ny stadfæstet dets besiddelser overalt i riget.

Afskrifter i Paris.

1) Tours blev overrumplet og plyndret i november 853, Vogel 141.

[855 oktober-856 februar]

57

Ærkebiskop Hrabanus Maurus af Mainz sender kong Lothar 2. sin tractatus de anima og tilføjer, at han har fundet det nødvendigt at tilføje nogle kapitler fra Flavius Vegetius' bog om den romerske hærs disciplin 1) 'på grund af barbarernes såre hyppige angreb'.

Ufuldstændig afskrift i Trier.

1) kapitlerne er trykt i Zeitschrift für Deutsches Altertum XV 443-50.

855 Oswaldesdun.

58

Burgred, konge af Mercia, skænker biskop Alhwine af Worcester og dennes undergivne i Worcester fritagelse for al verdslig tyngde af deres gods med

undtagelse af bro- og befæstningsarbejde, krigstjeneste og godtgørelse for forbrydelser. Brevet er givet, 'da hedningerne var i Wreocensetun' ¹⁾).

Afskrift i *British Museum*.

¹⁾ i Shropshire.

59 856 10. februar. Louviers.

Kong Karl 2. den Skaldede overdrager på forbøn af Erispoé ¹⁾ *et munkebo (cella) i Bussogilum (nu Saint-Jean-sur-Mayenne) i landskabet Maine til sankt Filiberts munkesamfund i Deas, 'nemlig for at munkene i samme kloster* ²⁾, *der flakker om og flygter fra samme og bort fra de forfølgende hedningers åsyn, kan lykønske sig med at kunne have et tilflugtssted i fornævnte munkebo Bussogilum'.*

Original i Mâcon.

¹⁾ konge af Bretagne; sluttede i februar 856 forbund med kong Karl og trolovede sin datter med kongens søn Ludvig, Steenstrup II 252, Vogel 153. – ²⁾ jf. nr. 52 note 1.

60 [856 Omkr. 10. februar]¹⁾

Erispoé, konge over det bretonske folk, erklærer, at da biskop Aktard af Nantes har anmodet ham om hjælp, idet kirkens ejendomme i den grad var lagt øde 'ved onde menneskers magt samt også ved sørøvernes og hedningernes hærgning', at den trues af fuldstændig ødelæggelse, har han imødekømt hans bønner og skænket halvdelen af tolden på alle købmandsvarer, der kommer til Nantes, til kirken, bispen og hans efterfølgere.

Afskrifter i Nantes og Paris.

¹⁾ sammen med Erispoés brev findes et brev af Karl den Skaldede – ligeledes uden datering – hvori han efter anmodning af Erispoé, og efter Aktards bøn tilstår denne og hans efterfølgere halvdelen af skibstolden i Nantes, da hans kirke 'under tvang af utallige nederlag gennem lange tider' er blevet berøvet sine midler, jf. Vogel, 138 note 2. Erispoé døde i november 857.

61 [856 Omkr. 1. september]¹⁾

Kong Karl 2. den Skaldede opfordrer indtrængende de oprørske frankiske

og akvitanske stormænd til at udsone sig med ham, idet han bl. a. henviser til, at de bør have medynk med den kirke, som både de og andre ²⁾ har undertrykt og plyndret, 'og som på den anden side grusomt forfølges af hedningerne'.

Efter tryk i *Sirmond, Caroli Calvi capitula*.

1) på dette tidspunkt forsøgte et akvitansk-vestfrankisk stormandsparti at afsætte Karl 2. og få broderen Ludvig 2. af Tyskland sat på tronen, jf. nr. 67. – 2) med 'de og andre' sigtes til kong Ludvig 2. af Tysklands intervention til fordel for de oprørske stormænd i Akvitanien i 854, jf. nr. 54, Dümmler I 413–16; Auzias, L'Aquitaine Carolingienne 275 ff.

857 15. februar. Quierzy-sur-Oise

62

Fransk rigsmøde i Quierzy. I indledningen til den der udstedte forordning, der træffer strenge forholdsregler mod dem, der forgriber sig på kirkens gods, tales om de røverier og plyndringer, der hærger landet 'dels på grund af hedningernes overfald, dels på grund af manglende fasthed hos nogle af vore tro mænd i vort rige', som skulde forsvare kirken og roen i riget.

Afskrift i syv kapitulariehåndskrifter.

[857] 1. marts. Saint-Quentin.

63

Møde mellem kong Karl 2. den Skaldede og kong Lothar 2. Kong Karl erklærer, at han, der hidtil ikke har været i stand til at mødes med sin nevø dels på grund af sygdom dels 'på grund af hedningernes overfald' og andre omstændigheder, nu har truffet aftale om fredeligt samarbejde mellem de to riger.

Afskrift i fem kapitulariehåndskrifter.

857. Juni, Vogel 155 note 4–5. Brevet omtaler ikke normannerne, cf. referat af E. Mabille, La Pancarte noire 441 nr. 110 og samme i Bibl. de l'École des Chartes 6, série V (1869) 175.

857 8. juli. Catin.

64

Notitia om, at abbed Conwoion og munkene i klostret Saint-Sauveur i

Redon har givet en kalk og disk af guld, som vejer 67 solidi, til Pascweten, (greve af Vannes), 'til hans løskøb fra normannerne' ¹⁾, og at denne senere til gengæld har skænket klostret saltværket Barnahardisca og gården Burbrii.

Afskrift i Rennes.

¹⁾ ifølge Vogel 149 ff. er greven rimeligvis taget til fange under et angreb på Bretagne i 855.

65

[857-80]¹⁾

Ærkebiskop Hinkmar af Reims råder biskop Isak af Langres til at handle mildt mod en af denne bandlyst kongelig ridder 'på grund af den presserende nød som følge af hedningernes angreb', således som han selv plejer at gøre.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

¹⁾ Isak var biskop af Langres 857-80.

66

858 2. januar. Klostret Prüm.

Kong Lothar 2. erklærer, at da han gennem bisperne Guntharius, hans ærkekapellan, og Hungarius (af Utrecht) har erfaret, at St. Martins kirke i Utrecht 'er næsten ødelagt og gjort til intet under den barbariske nedrighed, og at nogle af de kanniker, der fordum gjorde tjeneste for Herren i den, er adspredt på vidt forskellige steder, andre endog omkommet' har han på deres bøn overladt bispostolen i Utrecht klostret St. Peter i Berg (Sint-Odiliënberg) ved floden Roer som tilflugtssted ¹⁾.

Afskrifter i British Museum og Utrecht.

¹⁾ Utrecht blev erobret af normannerne i 857, jf. Steenstrup II 175 ff., Vogel 159.

67

858 november. Quierzy-sur-Oise.

En synode i Quierzy under ledelse af ærkebiskop Hinkmar af Reims og ærkebiskop Wenilo af Rouen afslår Ludvig 2. den Tyskes opfordring til at mødes med ham i Reims den 25. november for at drøfte kirkens og rigets vel (d.v.s. for formelt at anerkende Ludvig 2. som konge af Frankrig). Synoden

opfordrer Ludvig indtrængende til at overveje de mange alvorlige konsekvenser af hans angreb på kong Karls rige, bl. a. har det medført flere ulykker og skabt mere elendighed end den, 'som vi lider under fra hedningernes side'. Ludvig bør til folkets vel vende sine våben 'mod hedningerne', da rigets store vasaller forsømmer denne pligt; og de, der flygter 'fra hedningernes åsyn', bør nyde beskyttelse, når de kommer til hans lande. Når der i det hele taget er skabt ordnede retstilstande i riget, og det er fri for 'hedningernes angreb' og andre ulykkelige forhold, vil tiden være inde til afholdelse af et fællesmøde ¹⁾).

Efter tryk i *Sirmond, Caroli calvi capitula* 167.

¹⁾ det diplomatiske og omfattende aktstykke, der er affattet af Hinkmar selv, jf. Schrörs 80, har som baggrund det forhold, at kong Ludvig 2. den 1. september 858 på opfordring af oprørske franske stormænd invaderede Frankrig. Kong Karl 2. hævdede derpå belejringen af normannerhæren på Oissel og trak sig uden sværds slag tilbage til Burgund, jf. Dümmler I 427-35, Steenstrup II 167-68 og Vogel 165-66 samt Lot, La grande invasion Normande 28 ff.

[858-867]¹⁾

68

Pave Nicolaus 1., der gennem biskop Herardus af Tours har erfaret om St. Martins klostres 'sørgelige ødelæggelse, nemlig hvorledes fornævnte stiftelse har måttet døje en uhørt hærgnings onde fra det vantro normannerfolks side, og hvorledes det har lidt farlige tab ved det højst ondsindede strejftog af sammes hær ombord på flåden', og at kong Karl 2. den Skaldede har givet klostret et privilegium til afhjælpning af nødstilstanden, har på anmodning af bispen stadfæstet dette privilegium.

Afskrift i Paris.

¹⁾ brevet anses for uægte, antagelig affattet i 10. årh.

[859 februar]¹⁾

69

Ærkebiskop Hinkmar af Reims fremhæver i en skrivelse til kong Karl 2. den Skaldede nødvendigheden af at skride ind mod de plyndringer og voldshandlinger, der begås af hans krigsfolk, og som ikke er mindre end dem, der begås 'af hedningerne'. Endvidere må han sørge for, at de store dele af riget, som 'hedninger og falske kristne' allerede har bemægtiget sig, ikke øges til skade for de vasaller, der er ham tro.

Afskrift i Paris.

1) 859 15. januar var kong Ludvig 2. igen flygtet fra Frankrig under trykket af den hær, kong Karl havde samlet i Burgund, jf. nr. 67 note 1 og Dümmler I 444 og Lot, La grande invasion Normande 30. 860 juni sluttede kongerne fred i Koblenz, Dümmler I 456 og Lot 31.

70

859 8. marts

Biskop Hilmeradus (af Amiens) meddeler biskop Franco af Liège, at præsten Hunfridus 'under pres af den største trang samt på grund af normannernes forfølgelse' 1) har bedt om lov til at forlade Amiens' stift og forrette gudstjeneste i Méeffe (i Liège stift).

Efter tryk i Martène et Durand, Amplissima Collectio.

1) da Welandhæren først i sensommeren 859 gik i land i nordfrankrig, har de omtalte normanner rimeligvis hørt til Seinehæren, som efter Karl 2.s ophævelse af belejringen af Oisseløen i efteråret 858 har fået frie hænder, jf. nr. 67 samt Vogel 165 og 171.

71

859 14. juni. Savonnières.

Synode i Savonnières af franske og lothringske bisper om forbedring af kirkens stilling og genskabelse af fred med Ludvig 2. den Tyske. På synoden rejser kong Karl 2. den Skaldede anklage mod ærkebiskop Wenilo af Sens for, at denne, da kongen drog 'mod hedningerne til øen på det sted, som kaldes Oissel, sammen med vore tro mænd til lands og til vands', var blandt dem, der svigtede 1), idet han under påskud af sygdom forlod hæren og senere gik over til kong Ludvig 2., der havde angrebet det vestfrankiske rige.

Afskrift i Rom.

1) jf. nr. 67 note 1 og 69 note 1.

72

[859 14. juni]1). Savonnières

Synoden i Savonnières støvner ærkebiskop Wenilo af Sens til inden 30 dage at give møde for den domstol af fire ærkebisper, der er blevet nedsat på synoden, og svare på kongens klager mod ham, bl. a. at han 'under opbudet mod hedningerne har berøvet ham [ɔ: kongen] Eders og Eders mænds hjælp', og ene af alle bisper har optaget forbindelse med kongens broder Ludvig, da denne angreb kongens rige.

Afskrift i Rom.

¹⁾ jf. nr. 71.

[859 14. juni¹⁾]. Savonnières

73

Synoden i Savonnières bebrejder grev Robert den Stærke og andre stormænd, som er i forbund (societas) med ham, at de til Frankrigs skade splitter rigets enhed ²⁾, og truer dem med bandlysning, dersom de fortsat begår overgreb mod kirken og dens gods; bl. a. har de anvendt 'henlæggelser, d. v. s. det, der er givet i varetægt på grund af hedningernes angreb' til egne formål.

Afskrift i Rom.

¹⁾ jf. nr. 71. – ²⁾ grev Robert og hans fæller havde i 858 i forbund med bretonerne forjaget kong Karls søn Ludvig fra grevskabet Maine, jf. Dümmler I 452 og Vogel 165 samt Lot, La grande invasion Normande 32.

[859 Omkr. 10. august]¹⁾

74

Lupus, (abbed i Ferrières), udtrykker over for Odo, (abbed i Corbie), sin dybe hengivenhed for ham, hvem han regner for sin bedste ven. Derfor fylder det Lupus med den største bekymring, at 'rygtet fortæller, at nogle af eders munke er blevet alvorligt såret i et sammenstød med barbarerne, heriblandt vor elskede G., som er gennemboret af ulivssår og, som det synes i øjeblikket, næppe vil slippe fra det med livet.' Odo bør afholde sig fra våbenløs og uforsigtigt at blande sig i kamptummelen; det skal han overlade til våbenføre mænd, som har valgt krigshåndværket, og selv nøjes med at lede begivenhederne med gode råd.

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

¹⁾ for brevets datering til år 859 se Levillain, Loup de Ferrières II (1935) 136–39 note 1. Da Lupus i brevet i anden forbindelse omtaler, at pærerne er modne til plukning, daterer Levillain brevet til omkr. 10. august.

[859 efterår]¹⁾

75

Lupus, (abbed i Ferrières), takker Odo, (abbed i Corbie), for hans brev og udtaler bl. a.: 'Jeg glæder mig over, at barbarerne ved eders, i virkeligheden Guds indgriben er blevet så behjertet nedkæmpet og nedhugget til sid-

ste mand, og jeg er fuld af usigelig fryd over, at I selv og eders munke er blevet udfriet af den farlige situation. Min fryd er ikke blevet mindre ved, at I nu omsider, belært dels af formaninger dels af erfaringen, er kommet til den overbevisning ikke oftere dumdristigt at ville friste lykken. Med hensyn til G. og de andre, som blev såret under forsvaret af fædrelandet, vil vi ikke holde op med at opsende vore bønner.'

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

1) jf. nr. 74. I brevet omtales endvidere den nylig afsluttede vinhøst, hvorfor Levillain daterer det til tiden fra slutningen af september til omkr. 15. oktober, II 141 note 3.

76

[Efter 859]¹⁾

Abbed Hilpericus og munkesamfundet i klostret i Arles til kong Karl 2. den Skaldede. I abbed Recimirus' tid 'blev der under djævlens rasen givet os en mængde normanner, som udsatte os for forfølgelse; både opholdt de sig der i tre dage og ødelagde samme kloster, men de dræbte også nogle af vore, idet de pludselig kastede sig over os, da de ikke fik noget fra os'; da munkene betragtede det skete som en straf for deres synder, samledes de til faste og bøn, under hvilken det åbenbares for en af dem, hvor helgenerne Quintinus, Hilarius og Tiburcius var begravet. Da der derefter skete flere mirakler ved gravene, og munkene fortsatte deres faste, blev yderligere 12 helgeners hvilested åbenbart for en af dem, hvorfor abbeden og munkesamfundet opfordrer kongen til at støtte de fromme for at genoprette det, som 'hedningerne har ødelagt'.

Efter tryk i Mabillon, Annales III 672.

1) 869 23. februar gav kong Karl abbed Hilpericus og klostret i Arles et privilegium, uden at normannerne nævnes deri. Recueil des actes de Charles II le Chauve II 206. Ifølge Vogel 173 blev klostret plyndret i 859.

77

[859–862]¹⁾

Ærkebiskop Hinkmar af Reims takker abbed Trasulf og munkesamfundet i Corbie for deres velvilje og opfordrer dem til, 'overalt hvorhen det end bliver nødvendigt at trække sig tilbage under hedningernes truende forfølgelse, ikke at vige bort fra det gode livsmål'.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

1) Trasulf efterfulgte 859 eller 860 Odo som abbed i Corbie, jf. Schrörs 580 note 123 og Levillain II 135 note 5, og døde mellem 873 og 876, jf. Schrörs l.l.; brevet tilhører dog rimeligvis tiden for Welandhærens hærgninger.

[860 forsommeren]¹⁾

78

Lupus (abbed i Ferrières), til hertug G(érard af Roussillon og Provence) og hans hustru B(ertha). Det gode omdømme, de nyder, er nu yderligere blevet forstærket ved det heldige resultat, de har opnået til gavn for kristenheden. En inderlig tak herfor bør rettes til Ham, hvem det skyldes, at 'I dels har nedhugget de fjender, der volder så megen ulykke, dels har jaget dem på flugt.'

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

1) den vikingehær, der under ledelse af Hasting og Lodbrogsønnerne i 859 hærgede Spanien, slog vinterlejr på øen Camargue i Rhonedeltaet. Herfra trængte den i april-maj op ad Rhonedalen, jf. Steenstrup II 298, Vogel 173, Poupardin, Le royaume de Provence sous les Carolingiens 24 og Levillain II 150 note 4. Hertug Gérards sejr er ikke omtalt i nogen årbog.

860 20. juni–861 19. juni¹⁾.

79

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at da St. Martins kloster i Curbio (vistnok Moutiers-au-Perche) har beklaget tabet af nogle af hans og hans forgængeres breve 'på grund af hedningernes angreb, som i høj grad hærger vort rige', har han stadfæstet dets besiddelser både i Frankrig, Neustrien og i Akvitaniens, som om de stadig var i besiddelse af de breve, 'som vides at være gået tabt ved hedningernes gruelige angreb eller ved al anden forfølgelse'.

Afskrift i Blois.

1) brevet er ifølge Recueil des actes de Charles II le Chauve II 609 en forfalskning fra forholdsvis sen tid.

[860 Omkr. juni]¹⁾

80

Ærkebiskop Hinkmar af Reims dedicerer sit andet værk om prædestinationsproblemet til kong Karl 2. den Skaldede og omtaler i denne dedikation,

at kongen allerede for tre år siden har forelagt ham problemet i Neaufles-St.-Martin, 'da vi lå på vagt mod normannernes angreb.'

Efter tryk i *Sirmond, Hincmari opera.*

1) Hinkmars andet værk om prædestinationen (410 trykte foliosider) anses for affattet i tiden fra midten af 859 til midten af 860, jf. Schrörs 142 note. Det første værk, som han her kort strejfer, er bortset fra indledningen gået tabt, jf. Schrörs 137. Kong Karl stævned sine tro mænd til møde den 1. september 856 i Neaufles, jf. MGH. Legum sectio II 822 nr. 263 og Lot, La grande invasion Normande 8. Der sigtes rimeligvis til dette hærstævne.

81 860 31. august. Compiègne.

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at han efter anmodning af munkene i klostret Saint-Denis og i betragtning af 'deres ikke ubetydelige trang på grund af angreb fra normannerne, d. v. s. fra kristennavnets fjender' 1) har overdraget dem landsbyen Marnay i grevskabet Morvois samt to mansus i samme grevskab.

Original i Paris.

1) brevet er bevaret i to originaler; i den anden lyder stedet 'deres ikke ubetydelige trang og forskellige ubehageligheder'.

82 860 13. september. Asselt

Kong Lothar 2. erklærer, at da grev Adalard 1) og Tieto, kongens vasal, har bedt ham om, 'at vi af ejendomme under vor ret i Røriks len 2) vilde tildele St. Nazarius' kirke, som ligger i Lorsch, nogle ejendomme i landsbyen Gent med ejendomsret', har han imødekommet deres ønske og tilstået klostret det nævnte gods.

Afskrift i München.

1) af Metz. – 2) Rørik var 850 blevet forlenet med Dorestad og visse andre ikke nærmere specificerede områder af Frisland, Steenstrup II 160, Vogel 129. Den nævnte landsby Gent ligger i Betuwe.

83 860 [22 oktober–7. november]1). Tusey

Synode af franske og lothringske biskoper i Tusey. Der vedtages en række bestemmelser om kirkelige forhold, bl. a. at klerke og munke, som strejfer om,

fordi 'såre mange til Gud indviede stiftelser er afbrændt og hærget af svigefulde kristne og ligeledes af normannernes grusomme folk', skal vende tilbage og være til rådighed for deres bisper og abbeder.

Afskrifter i Paris.

1) autenticiteten af den foreliggende synodalakt blev i 870 bestridt af ærkebiskop Hinkmar af Reims, men gælder næppe det her anførte punkt, jf. Dümmler II 18 note 4 og Schrörs 337 note 125.

860 7. november. Tusey

84

Biskop Herardus af Tours anmoder synoden i Tusey om at bekræfte, at han har givet St. Martins kloster i Tours stadfæstelse på alle de kirker i Frankrig, Akvitanien, Burgund eller i enhver kirkeprovins, hvilke klostret nu sidder inde med eller i fremtiden får overdraget, og at han har fritaget det for alle ydelser til bispen, efter at abbed Hilduin har forelagt ham klostrets privilegier, udstedt af hans forgængere og af tidligere konger, og givet en fremstilling af, 'hvorledes den fornævnte stiftelse har måttet udstå en begrædelsesværdig nød ved den uhørte hærgning fra det vantro normannerfolks side, og på hvilken måde det i frygt for hæren på flåden har måttet finde sig i skadelige tab under (dennes) ondartede strejftog' 1).

Afskrift i Paris.

1) Tours var 853 og 857 blevet hærget af en normannisk rytterhær, jf. Vogel 140 og 155.

860 7. november. Tusey.

85

Synoden i Tusey bekræfter St. Martins kloster i Tours privilegier, af hvilke nogle er gået tabt 'på grund af normannernes angreb, som forud for disse år satte ild på dette kloster' 1).

Afskrifter i Paris.

1) jf. nr. 84 note 1.

[860]1)

86

Kong Lothar 2. til pave Nicolaus 1. Efter at hans rige nu er blevet befriet 'for ethvert angreb af hedningerne og for andre fjenders plyndring', vil han

gerne personlig eller ved højt betroede råder besøge paven i Rom og tilføjer, at han, hvis der skulde finde et nyt 'angreb af hedninger' sted mod pavestaten eller mod broderen kejser Ludvig 2.s område (Italien), 'således som vi af en såre nylig og ulykkelig beretning har erfaret', med al sin magt vil stille sig til pavens rådighed.

Afskrift i Rom

1) brevet er et forsøg på at påvirke paven i gunstig retning i Lothars skandaløse skilsmissegang, jf. Schrörs 176-209 samt Dümmmler II 20, der daterer brevet til 860 og sætter det (i udgaven i MGH. Epist. VI 209) i forbindelse med det af Prudentius under 860 omtalte normanniske angreb på Pisa, jf. Steenstrup II 298 og Vogel 173. Böhmer-Mühlbacher nr. 1293 vil derimod – mindre sandsynligt – opfatte det som sigtende til kejser Ludvigs kamp i 860 mod oprørske fyrster i Syditalien, der fik støtte fra saracensk side.

87

[860-861]¹⁾

Pave Nicolaus 1. besvarer et spørgsmål, stillet af biskop Humfredus af Thérouanne, 'om man, når man er fordrevet fra bispedømme af normannerne, for fremtiden skal gå i kloster', derhen, at når det er farligt, at styrmanden går fra borde i roligt vejr, hvor meget farligere er det da ikke i storm, og svarer endvidere på et andet spørgsmål, at 'en gejstlig, som dræber en hedning, bør ikke forfremmes til en højere grad. Han skal også miste den erhvervede, thi han er en manddraber', og det sømmer sig ikke for en Kristi stridsmand at kæmpe som en verdslig stridsmand.

Udtog, optaget i Corpus iuris canonici, Friedberg I 179 og 585.

1) Thérouannes plyndring dateres af Lot til maj-juni 860, Bibl. de l'École des Chartes 69 (1908) 45, af Vogel 181 til 861.

88

[860-861]¹⁾

Ærkebisper og bisper fra kongerne Karl 2. den Skaldede og Lothar 2.s riger indbyder ærkebisper og bisper i kong Ludvig den Tyskes rige til et almindeligt kirkemøde med det formål at forbedre kirkens stilling, som har lidt store tab ved plyndringer og mangfoldige andre overgreb fra verdslig side foruden ulykker, der er påført den af 'hedningerne'.

Afskrift i Rom.

1) det omtalte kirkemøde blev aldrig afholdt, jf. bemærkningen i Dipl. Dan.

861 25. juni.**89**

Fransk synode i Pîtres. Da abbed Ludvig i klostret Saint-Denis og munkene sammesteds, 'der var plaget af normannernes langvarige angreb, for at kunne undvige deres efterstræben og vold' har erhvervet jordegodset Marnay i landskabet le Hurepoix, takket være kong Karl 2. den Skaldedes gavmildhed¹⁾, har den efter klostrets anmodning givet sin stadfæstelse herpå.

Original i Paris.

¹⁾ jf. nr. 81.

861 14. juli. Slottet i Compiègne.**90**

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at han 'af hensyn til hele vort riges tarv og til værn af Guds hellige kirke mod normannernes angreb' med samtykke af biskop Æneas af Paris for midler fra sit skatkammer har bygget en Pons maior uden for byen (Paris)¹⁾.

Afskrifter i Paris.

¹⁾ brevet er uægte, vistnok fra 11. årh.

861 21. juli. Quierzy**91**

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at han efter anmodning af munken Deodatus i klostret Saint-Denis og i betragtning af dette klostres 'ikke ubetydelige trang på grund af angreb fra vore fjender af kristennavnet' har overdraget det gods i Pont-Saint-Maxence.

Original i Paris.

861 juli. Quierzy**92**

Kong Karl 2. den Skaldede indskærper over for sine missi at sørge for, at de gældende møntlove strengt overholdes under opkrævningen af den skat, som det har været nødvendigt at udskrive 'både til det aftalte vederlag for skibene¹⁾ og – som forholdene ligger – til rigets frelse i det anliggende, der vedrører normannerne'.

Afskrift i tre kapitulariehåndskrifter.

1. række I — 3

1) ifølge Hinkmar, Ann. 861 havde kong Karl truffet aftale med Weland om, at denne mod betaling af 5000 pund sølv og levering af naturalier til hærens underholdning med sine 200 skibe skulde belejre vikingerne på Oissel. Weland begyndte belejringen, men traf senere aftale med Oisselvikingerne om, at han mod en betaling af 6000 pund i guld og sølv skulde slutte sig sammen med disse mod kong Karl, jf. Steenstrup II 170 ff. og Vogel 183 ff.

93

[861-62]¹⁾

Lupus (abbed i Ferrières), og munkesamfundet sammesteds beder Arduic (ærkebiskop af Besançon) ²⁾, om indfrielse af det løfte, han har givet dem, 'da vi ikke kan lade et angreb fra røvernes side ude af betragtning', og anmoder derfor om, at et møde med ærkebispen må komme i stand, 'for at eders løfte hurtigere kan effektueres og den fare, vi svæver i, fjernes.'

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

1) må ligge forud for nr. 96-98. - 2) Ferrières lå under dette ærkesæde.

94

[861-62]¹⁾

Biskop Giselbert af Chartres, der har set det beskedne antal munke i klostret Saint-Père de Chartres, der næppe kan have deres underhold af deres ringe besiddelser, der ydermere er hærget af 'hedningernes hyppige angreb', skænker ialt 19 1/2 mansi samt en række vingårde til klostret.

Referat og udtog i Chartres.

1) brevet er bl. a. underskrevet af Folcricus af Troyes, der blev biskop 861 6. april, og abbed Lupus af Ferrières, der døde i efteråret 862.

95

862 31. januar. Isles-les-Villenoy

Kong Karl 2. den Skaldede stadfæster et mageskifte mellem Warnarius og abbed Gauzlinus i klostret Jumèges. 'Forhandlet i Isles-les-Villenoy under hæertoget mod fjenden' ¹⁾.

Original i Paris.

1) bemærkningen om hæertoget tager sigte på den situation, der opstod da normanerne havde indtaget Meaux i begyndelsen af 862, hvorefter Karl den Skaldede rykkede frem fra Senlis til modangreb, jf. Vogel 186-87.

[862 Omkr. 1. april]¹⁾

96

Lupus, (abbed i Ferrières), takker biskop Folcric (af Troyes) for hans ædelmodige tilbud: 'thi da hedningerne, de grusomme sørøvere, var landet på øen i Seinen, beliggende neden for byen Melun ²⁾, hvilken by for nylig er blevet afbrændt af andre vikinger', og klostret i Ferrières var kommet i farezonen ³⁾, havde bispen tilbudt at overlade klostret sin besiddelse i Aix-en-Othe (Aube) som sikkert tilflugtssted. Men takket være Gud, 'Han, som har tilintetgjort truslen fra røverne – hvilke vidt og bredt havde lagt højt berømte klostre øde og også gjorde forsøg på at bemægtige sig handelspladsen Chappes (Aube) – og ledet dem bort fra os, gid det gjaldt for alle kristne!', er faren for klostret i Ferrières for denne gang drevet over. Skulde forholdene ændre sig igen, vil Lupus vende tilbage til tilbuddet og opfordrer derfor Folcric til fortsat at arbejde på at gøre tilflugtsstedet i Aix rede til at modtage ham og hans munke ⁴⁾.

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

1) efter aftale med kong Karl omkr. 1. februar 862 førte Weland vikingeflåden ned ad Seinen og opholdt sig omkr. jævndøgn i Jumièges, jf. henvisningerne i Dipl. Dan. og Steenstrup II 172, Vogel 184–87. – 2) Melun var blevet erobret i efteråret 861. – 3) klostret lå ca. 40 km fra Melun. – 4) den skepsis, Lupus her og i de følgende breve giver udtryk for, er uden tvivl begrundet i det forhold, at Weland tidligere havde brudt indgåede aftaler med kongen, jf. nr. 92 note 1.

[862 Omkr. 1. marts]

97

Lupus, (abbed i Ferrières), takker munkesamfundet i St.-Germain i Auxerre for den store gæstfrihed, det viste ham, da han foregående efterår af kong Karl var blevet kaldt til møde i Auxerre ¹⁾. 'Hertil kommer yderligere, at I har draget omsorg for, at vor kirkes kostbarheder blev gemt bort af hensyn til røvernes skrækindjagende dristighed. Og heller ikke under udførelse af dette har I vist jer uvillige.' Lupus underretter brødrene i St.-Germain om, at da 'vi frygtede for vort klostres ødelæggelse, som var truet både som følge af vore synder og på grund af vikingernes nærhed' ²⁾, ønskede nogle munke – i modsætning til flertallet, der tog ophold i en landsby – forbigående at søge tilflugt i andre klostre, deriblandt Lupus' nære medarbejder S. 'Og eftersom det er usikkert, om Gud i sin barmhjertighed for steds har fjernet faren for vort klostres ødelæggelse, eller om han af en skjult grund har ud-

skudt den til fremtiden' ²⁾), har S. opretholdt sit ønske, hvorfor Lupus anbefaler ham til brødrene i St. Germain.

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

1) Karl den Skaldede opholdt sig i efteråret 861 i Auxerre, jf. Levillain, Loup de Ferrières II 162 note 2. – ²⁾ jf. nr. 96 note 3. – ³⁾ jf. nr. 96 note 4.

98

[862 Omkr. 1. marts]¹⁾

Lupus, (abbed i Ferrières), og munkesamfundet sammesteds, udtrykker over for Ansbold (abbed i Prüm), og dennes klosterbrødre ønske om – nu da de trængsler, som klostret i Ferrières har været udsat for 'ved Vorherres indgriben er blevet mildnet og måske bragt helt ud af verden' ²⁾, og vejen mellem deres klostre atter er åben for frem- og tilbagerejse – at de fortrolige forbindelser mellem de to klostre må blive genoptaget i fuldt omfang.

Afskrift i Lupus' brevsamlinger.

1) i et senere brev af 7. marts til Ansbold skriver Lupus, at deres sidste breve har krydset hinanden, men at han iøvrigt henholder sig til indholdet af hans tidligere brev (nemlig det foreliggende), jf. Levillain II 168. – ²⁾ jf. nr. 96 note 1 og 4.

99

862 23. april. Tours

Kong Karl 2. den Skaldede stadfæster de besiddelser, som tidligere konger har skænket St. Martins kloster i Tours, men som 'på grund af abbedernes forsømmelighed og ondsindede menneskers begærlighed samt ligeledes på grund af hedningernes grumhed' er gået tabt og øger desuden klostrets gods, bl. a. med landsbyen Léré ¹⁾ 'til at bygge et tilflugtssted eller kloster på grund af normannernes eller bretonernes forfølgelse'.

Afskrifter i Paris og Firenze.

1) Léré ligger ca. 170 km øst for Tours.

100

862 [juni]¹⁾

Rigsmøde i Pîtres, 'hvor en tidlang i medfør af vore synder normannernes opholdssted var' ²⁾. Den kongelige forordning skildrer i sin indledning de

ulykkelige tilstande i riget, 'der på ynkværdigste måde var blevet forvoldt såvel af hedninger som af kristne af navn'³). Landsbyer og kirker er blevet lagt øde, indbyggerne enten dræbt eller jaget på flugt. Helgenernes levninger er ført bort fra deres hvilesteder, og biskper og stormænd enten dræbt eller af tvunget store løsepenge. I kølvandet på ulykkerne er fulgt en almindelig opløsning af retssikkerheden, hvorfor der træffes strenge forholdsregler mod de overhåndtagende røverier og landevejsoverfald.

Afskrifter i tre kapitulariehåndskrifter.

¹) rigsmødet holdtes ifølge Hinkmar i juni måned, jf. MGH. Legum sectio II: 2 302. – ²) Pîtres lå i det område, der indtil marts 862 havde været behersket af de normanner, der havde basis på øen *Oscellus* (Oissel) i Seinen, jf. nr. 96 note 1. – ³) d. v. s. Ludvig 2. den Tyske og hans tilhængere i Frankrig.

[862 forsommeren¹). Mainz]

101

Kongerne Ludvig 2. den Tyske og Lothar 2. til pave Nicolaus 1. De stiller sig til hans fulde rådighed, 'da hedningernes angreb er fjernet overalt i vore riger'. De vilde gerne personligt besøge paven, men kong Karl 2. den Skaldedes ærgerrige politik og uberettigede angreb forhindrer dem heri. I en tilføjelse anbefaler de tilstedeværende biskper (på rigsmødet i Mainz) kong Lothar til pavens velvilje, eftersom han er kirkens forsvarer 'mod hedningernes angreb', og den intetsteds i hans rige lider nogen skade 'fra hedningernes side'.

Afskrift i Rom.

¹) for datering se Dümmler II 33 og 35 note 3. Den særlige anbefaling af Lothar som bolværk mod normannerne er utvivlsomt et nyt forsøg, jf. nr. 86, på at påvirke paven i gunstig retning i Lothars skilsmissegang, som paven på dette tidspunkt begyndte at blande sig i, jf. Schrörs 227, Dümmler II 62.

862 20. august. Pîtres.

102

Synode i Pîtres. Efter at have påhørt ærkebiskoppens skildring af nødtilstanden i St. Martins kloster (i Tours), 'hvorledes den fornævnte stiftelse har måttet udstå en begrædelsesværdig nød ved den uhørte hærgning fra det vantro normannerfolks side, og på hvilken måde det i frygt for hæren på flåden har måttet finde sig i adskillige tab under dennes ondartede strejftog'¹), samt hvorledes kong Karl 2. den Skaldede havde skænket det adskillige landsbyer,

bl. a. Léré ²⁾), hvortil de kunde undvige og tage deres tilflugt, hvis hedningernes fornævnte angreb skulde nå deres brodersamfund, ja, endog nu ³⁾), således som vi har fået at vide gennem deres ærkebiskops beretning, gennemgår de, som bor ved fornævnte Loireflod, en lignende forfølgelse og afbræk som følge af samme folks grumhed, har synoden stadfæstet og eksimeret klostrets besiddelser.

Afskrifter i Paris.

1) jf. nr. 84. – 2) jf. nr. 99. – 3) Loireegnen blev igen hærget i 862, jf. Vogel 191.

103

[862?]¹⁾

Biskop Courantgenus af Vannes giver abbed Conwoion og brødrene (i klostret Saint-Sauveur i Redon) tilladelse til at lade munke indivi af en hvilken som helst biskop, de ønsker, efter gennem tre udsendte munke at have fået underretning om mangelen på præster og diakoner, 'eftersom I på grund af de urovækkende normanner er spredt for alle vinde og derfor ikke uden største vanskelighed kan komme til vort sæde, så ofte som det er nødvendigt'.

Efter tryk hos Lobineau.

1) Courantgenus var biskop 852–66. Steenstrup II 254 note 6 daterer brevet til 862, da store dele af Seineflåden og middelhavsflåden ifølge Hinkmars annaler samledes i Bretagne.

104

862 23. november.

Pave Nicolaus 1. beder kong Karl 2. den Skaldede om at udsone sig med Balduin (greve af Flandern), Karls vasal, som er kommet til Rom og har berettet om sit mod kongens vilje indgåede ægteskab med hans datter Judith ¹⁾), *eftersom han frygter, 'at denne Balduin på grund af Eders vrede og harme både skal gå i forbund med de ugudelige normanner og den hellige kirkes fjender og udsætte Guds folk, som I skal styre og lede sikkert og uskadt efter en klog plan og med et betænksomt sind, for en del prøvelser og kaste ved på et forargelsens bål, hvorved de troendes samfund kan blive ødelagt og I af den grund vil lide skade på Eders sjæl, hvad Gud forbyde'.*

Afskrifter i Paris og Rom.

¹⁾ Judith var i 856 blevet gift med kong Æthelwulf af (Syd)-England († 858); hun giftede sig derefter med sin stedsøn Æthelbald († 860), hvilket førte til hendes forvis-

ning til Senlis under kongeligt og bispeligt opsyn. I begyndelsen af 862 lod hun sig bortføre af grev Balduin Jernarm af Flandern og giftede sig mod faderens vilje med denne. Parret bandlystes derefter af en fransk bispesynode, jf. Dümmler II 37–38 og 43 samt Schrörs 227–28.

[863 begyndelsen af året]¹⁾

105

Ærkebiskop Hinkmar af Reims skriver til 'normanneren Rørik, der er omvendt til den kristne tro', at det vil være til hans gavn altid at efterleve Guds bud, og at ingen bør overtale ham til at bistå 'hedningerne' med råd og dåd, thi den modtagne dåb gavner ham ikke, hvis han spinder rænker mod de kristne. Han formaner ham ligeledes til ikke at yde grev Balduin asyl, thi denne er bandlyst som følge af hans ugyldige ægteskab med Judith²⁾, og han vil i modsat tilfælde blive involveret i samme bandlysning.

Referat i Flodoardi Historia Remensis ecclesiae.

1) dateringen af dette og det efterfølgende brev fremgår af Hinkmars egen annal-notits under 863. Han beretter, at normannerne fra januar til april hærgede ved Rhinmundingen og ned langs Rhinen indtil Köln 'på Røriks råd'. – 2) jf. nr. 104 note 1.

[863 begyndelsen af året]

106

Ærkebiskop Hinkmar af Reims skriver til biskop Hungarius (af Utrecht) om bandlysningen af grev Balduin og opfordrer ham til at formane 'normanneren Rørik, der for nylig er omvendt til den kristne tro' om ikke at tage imod Balduin eller yde ham beskyttelse. Men hvis – som han har hørt – 'andre normanner' efter Røriks omvendelse har angrebet dette rige 'på hans råd'¹⁾, skal denne gøre bod.

Referat i Flodoardi Historia Remensis ecclesiae.

1) jf. nr. 105 note 1.

863 28. april.

107

Pave Nicolaus 1. til biskop Odo af Beauvais. Da denne har underrettet ham om, at kirken i Beauvais er blevet berøvet sine midler af verdslige magter, 'og den også i nyere tid er svækket meget ved hedningernes angreb og plyndring', og da kong Karl 2. den Skaldede derfor har tilstået den to klostre, nemlig Oroër og Saint-Germer-de-Fly, som dog tidligere i ikke ringe grad var øde-

lagt som følge af strid og oprør 'og nu er fuldstændig tilintetgjort på grund af det barbariske angreb', har han bestemt, at de to klostre skal forblive under kirken i Beauvais, og deres bygninger og kirker genopføres¹⁾.

Efter tryk i P. Louuet, *L'Histoire de la ville et cité de Beauvais*.

¹⁾ i et udateret brev af Hinkmar, der kun kendes i registratur, opfordrer denne en unavngiven konge til 'at træffe militære forholdsregler for at hæve belejringen af Beauvais'. Rimeligvis sigtes der til normannerne. Året kan have været 851, 859 eller 881–82, jf. bemærkningen i Dipl. Dan.

108 [863 Omkr. 28. april]¹⁾

Pave Nicolaus 1. til de ærkebisper og bisper, der har deltaget i synoden i Soissons. Han udtrykker sin medfølelse med, at 'I trænges af hedningernes hyppige angreb i eders stifter', men afslår iøvrigt at godkende synodens beslutninger.

Afskrifter i Paris og Rom.

¹⁾ for datering, jf. MGH. Epist. VI 372 nr. 61. Synoden i Soissons i efteråret 862 havde behandlet kirkeretslige problemer, jf. Schrörs 237 ff; Dümmler II 89.

109 [863 Omkr. 28. april]¹⁾

Pave Nicolaus 1. skriver til kong Karl 2. den Skaldede om forskellige gejstlige forhold og roser ham til slut for hans hengivenhed mod det apostoliske sæde og mod kirken i det hele taget, 'og – idet vi tiljubler den stærke ophavsmand hertil – udtrykker vi vor tak for, at normannernes rasen er blevet betvunget ved Eder'.

Afskrifter i Paris og Rom.

¹⁾ jf. nr. 108.

110 863 4. november. Verberie

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at da ærkebiskop Wenilo af Rouen har fremført for ham, at kirkens breve eller adkomstdokumenter er gået til grunde ved ildsvåde eller på anden måde, og anmodet ham om at udstede et stadfæstelsesbrev på alle dens ejendomme, har han imødekommet hans bøn og givet dem stadfæstelse på alle munkebo, landsbyer og ejendomme,

som tilhørte kirken, 'nemlig alt, hvad fornævnte kirke i Rouen sås at besidde i ro og orden, da denne stad første gang blev afbrændt under normannernes hærgning'¹⁾, samt hvad der er erhvervet senere.

Original i Rouen.

¹⁾ i 841, jf. Steenstrup II 49 og Vogel 84.

[Omkr. 863]¹⁾

111

Biskoppen af Périgueux underretter en unævnt biskop om, at en præst, som han sender til ham, ikke har forladt sit kald i modstrid med de kanoniske regler, men 'af hensyn til normannernes forfølgelse, som utåleligt truer os', hvorfor han anmoder om at lade ham udøve sit kald i sit stift og have sit underhold der.

Afskrift i Bern.

¹⁾ dateringen er foreslået af MGH. Legum sectio V Formulae 566 uden nærmere begrundelse, hvortil F. Lot med et vist forbehold slutter sig i Bibl. de l'École des Chartes 76 (1915) 485 note 2.

[864 Tidligst januar]

112

Ærkebiskop Hinkmar af Reims skriver til pave Nicolaus 1. om forskellige gejstlige forhold og nævner bl. a., at kirkemødet i Soissons¹⁾ blev afbrudt, fordi bispekollegerne i ærkestiftet Reims 'for at gøre modstand mod normannerne' skyndte sig hjem til deres bispesæder.

Afskrift af Flodoard i *Historia Remensis ecclesiae*.

¹⁾ i efteråret 862, jf. nr. 108 note 1.

[864 forår]¹⁾

113

Kong Lothar 2., der opholder sig i sit riges fjerneste lande og 'holder byrdefuld vagt mod angreb fra hedningerne', skriver til pave Nicolaus 1. i anledning af sin skilsmissesag.

Afskrift i Rom.

¹⁾ i brevet omtaler Lothar, at den (i oktober 863) bandlyste ærkebiskop Gunthar af Köln gentagne gange har celebreret messe. Ifølge Hinkmar, *Annales*, skete dette første

gang 864 skærtorsdag (3. marts), jf. Dümmler II 75. Normannerne havde på dette tidspunkt forskanset sig på en ø i Rhinmundingen, jf. Vogel 196.

114

[864 forår]¹⁾

Biskop Adventius af Metz, der har været stærkt optaget af sin kirkes tarv 'under hedningernes såre grumme forfølgelser ²⁾ og de slette kristnes hyppigt gentagne sammensværgelser', godkender pave Nicolaus 1.s bandlysning af ærkebisperne af Köln og Trier.

Afskrift i Rom.

¹⁾ en synode i Metz i juni 863 havde godkendt Lothars skilsmisse fra Thietberga og påfølgende ægteskab med Waldrada. Paven stævnede derefter de to ærkebisper af Köln og Trier, Gunthar og Theutgod, til Rom. En Lateransynode i oktober kasserede Metz-synodens afgørelse og bandlyste ærkebisperne, samt befalede de øvrige lothringiske bisper ved bud eller brev at godkende pavens afgørelse, hvis de selv vilde undgå bandlysning. Både kongen, jf. nr. 113, og de fleste bisper bøjede sig i foråret 864 for pavens afgørelse, jf. Dümmler II 64 ff. – ²⁾ jf. Vogel 195.

115

[864 forår]¹⁾

Biskop Rathold af Strassburg undskylder over for pave Nicolaus 1., at han ikke har fået sin udsending af sted i tide, fordi han har været optaget af kongerigets hærtog 'eller rettere stærkt tynget af hedningernes belejringer ²⁾ og ikke mindre af slette kristnes sammensværgelser'.

Afskrift i Rom.

¹⁾ jr. nr. 114. – ²⁾ jf. Vogel 195, normannerne hærgede i 862–63 Lothringerriget.

116

864 23. april. Saint-Denis.

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at da abbed Godefridus i klostret des Fossés har underrettet ham om, hvorledes dets breve og adkomstdokumenter er gået til grunde, 'da munkene i samme kloster under hans styre flygtede fra normannernes åsyn og søgte at undslippe fra deres hænder' ¹⁾, har han stadfæstet alle deres besiddelser.

Original i Paris.

¹⁾ i 861, jf. Vogel 184.

[864 Omkr. 31. maj]¹⁾

117

Pave Nicolaus 1. formulerer i 11 artikler sit svar på de sager, som kong Ludvig 2. den Tyske har forelagt ham gennem sin gesandt biskop Salomon af Konstanz. Artikel 2: Han vil, idet han følger i kejser Ludvig den Frommes og sin forgænger pave Gregor 4.s fodspor, godkende, at bispnen af Bremen fortsat for sig og sine efterfølgere skal have den ærkebiskoppelige myndighed 'over danerne og sveerne'. Artikel 8: Hvad angår kongen af Danmark, som har aflagt et løfte til Gud og St. Peter, takker paven Gud af et fuldt hjerte og vil bede for, at kongen vil fortsætte i hovedsmanden Cornelius' fodspor (jf. Apostl. Gern. 10).

Afskrift i Paris.

1) brevet er overleveret gennem pave Nicolaus 1.s registratur (Paris Lat. 10402 f. 118) og derfor uafhængig af Hamburg-Bremenoverleveringen og ægte. Om biskop Salomons gesandtskab se Dümmler II 82-84.

[Omkr. 864 31. maj]¹⁾

118

Pave Nicolaus 1. til 'Hårek, de Danskes konge'. Paven takker Gud for de gaver, som kong Ludvig 2. den Tyskes gesandt biskop Salomon af Konstanz har overbragt fra ham (Hårek) og for efterretningerne om hans tilnærmelse til den kristne tro. Han beder bestandig til Gud for hans frelse og opfordrer kongen til gennem den frelsebringende dåb at vinde det evige liv; han bør afstå fra at dyrke sine hedenske afgudsstøtter.

Efter tryk i Cæsar, Triapostolatus 189 og MGH. Epistolae.

1) brevet stammer fra Ansgars rundskrivelse, nr. 125. Brevet er sandsynligvis udstedt samtidigt med nr. 117.

864 31. maj.

119

Pave Nicolaus 1. stadfæster, efter at kong Ludvig den Tyske gennem biskop Salomon af Konstanz har forelagt ham, at kejser Ludvig den Fromme havde givet munken Ansgar fra klostret Ny Korvey underhold i Hamburg 'ved grænsen til danerne og venderne eller sachserne', og pave Gregor 4. havde gjort Ansgar til ærkebiskop af Hamburg samt tildelt denne palliet, på ny Ansgar som legat 'blandt alle sveernes eller danernes samt ligeledes blandt vendernes folkeslag deromkring eller blandt de øvrige folk overalt i de lande'

med Hamburg som ærkesæde. Da kong Karl den Skaldede har frataget det klostret Turholt, og da det 'på grund af barbarernes grumhed' økonomisk er svækket i den grad, at dets gejstlige har forladt det og missionsvirksomheden gået i stå, bestemmer paven, at det vakante bispedømme i Bremen skal forenes med Hamburg, og disse to stifter for fremtiden regnes for eet. Ingen ærkebiskop af Köln skal have nogen myndighed i dette stift ¹⁾).

Afskrift i Bremen.

¹⁾ ægtheden anfægtes af nogle forskere, jf. henvisningerne i Dipl. Dan. I en senere bearbejdelse fra 1120'erne er det nordiske legationsområde væsentligt udvidet, jf. citatet sammesteds.

120

864 1. juni.

Pave Nicolaus 1. stadfæster ærkebiskop Ansgar og hans efterfølgere i besiddelsen af klostret Ramelsloh som erstatning for klostret Turholt og fordi Hamburg fuldstændigt er blevet ødelagt af barbarerne.

Foregiven original i Hannover ¹⁾).

¹⁾ forfalskning fra omkr. 1000; omtalen af vikingernes hærgen af Hamburg er et udtog af Vita Anskarii cap. 16, jf. Curschmann 89 og 97. Skinoriginalen gik tabt i 1943 ved branden i Hannover Staatsarchiv, en mikrofilm haves i DSLs arkiv.

121

864 20. juni. Pîtres.

Galliens bisper, der er forsamlet i Pîtres, 'hvor den almindelige nødstilstand havde draget os hen for at indrette forsvarsværker mod normanner' ¹⁾), og hvortil et kongeligt påbud havde hidkaldt dem til styrkelse af riget, stadfæster på anmodning af munkene i klostret St. Germain i Auxerre alle klostrets besiddelser.

Original i Auxerre.

¹⁾ jf. nr. 122.

122

864 25. juni. Pîtres.

Rigsmøde i Pîtres. I sin adnuntiatio ¹⁾ takker kong Karl 2. den Skaldede alle sine tro mænd for deres støtte, påmindrer dem om nødvendigheden af at arbejde videre på de forsvarsværker, som han har påbegyndt (ved Pîtres) ²⁾

'mod Guds og hans hellige kirkes og vore fælles fjender, normannerne', idet han henviser til, hvor formålstjenlige sådanne vilde have været, dengang man stod over for disse ved Meaux (862)³). I den udstedte forordning, der omfatter 37 kapitler, foreskrives i kap. 6, at der skal skrives ind mod de skrupeløse mennesker (leves homines) fra de grevskaber, 'som er hærget af normannerne', når de begår ulovligheder og skyder sig ind under, at de har mistet alt og derfor ikke kan stævnes på deres bopæl og straffes på deres gods; endvidere i kap. 25: 'eftersom normannerne i medfør af vore synder kommer os ind på livet', skal enhver, der efter 1. juli udleverer harnisker, våben eller stridsheste til 'normannerne', hvad enten de gør det for at udrede løsepenge eller sælger dem for vindings skyld, straffes med døden som landsforræder; i kap. 31, at greverne skal optegne navnene på flygtningene fra det område, 'som er hærget af normannerne', og tillade dem, der flygtede under Karl den Store og Ludvig den Fromme, at forblive på stedet, hvor de har slået sig ned, men at de, 'som på grund af normannernes forfølgelse for nylig er flygtet fra disse egne til hine egne', under skattefrihed skal vende tilbage, og i kap. 37, at han forbyder sine tro mænd at lægge beslag på et herberge i Pîtres, som han har ladet genopføre, og som han forbeholder sig, når han har behov for at opholde sig der til forsvar 'mod hedningerne'. I en tilføjelse indskærper kongen alle sine vasaller, at de, når de får et kongeligt budskab herom eller bringer i erfaring, at kongen har brug for tropper, straks skal begive sig til ham for at kæmpe 'enten mod hedningerne eller mod alle andre'.

Afskrift i 11 kapitularehåndskrifter.

1) indledende budskab. – 2) arbejdet på værkerne ved broen i Pîtres omtales også i to breve af ærkebiskop Hinkmar af Reims til henholdsvis kong Karl og ærkebispem af Rouen, refereret af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae III 18 og 21, trykt MGH. SS. XIII 510 og 517, jf. Schrörs 530 nr. 176 og 177. – 3) jf. Steenstrup II 172, Vogel 186.

[Omkr. 864 juni]

123

Ærkebiskop Hinkmar af Reims afgiver en betænkning (consilium) om, på hvilken måde kong Pippin 2. af Akvitanien skal gøre kirkebod, 'fordi han har forbundet sig med hedningerne, ved hvilket forbund meget ondt er blevet forvoldt'¹).

Efter tryk i Sirmond, Hincmari Opera.

1) den tilfangetagne konge Pippin 2. af Akvitanien var på rigsmødet i Pîtres blevet dømt til døden som *'fjærræder mod fædrelandet og kristenheden'*. Kong Karl forvandlede dødsstraffen til livsvarigt fængsel, Hinkmar 864, jf. Schrörs 236 og L. Auzias, L'Aquitaine Carolingienne 330 ff; Steenstrup 256, Vogel 202.

124

864 11. oktober. Petegem.

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at da biskop Reinhelmus af Noyon og Tournai og grev Adelelmus, (verdslig) abbed i St. Peters og St. Bavos kloster i Gent, har underrettet ham om, at klostret havde haft stadfæstelsesbreve fra hans forgængere, 'men at samme breve var gået til grunde og brændt under hedningernes voldsomme angreb¹⁾ og som følge af vore os belastende synder', har han på ny stadfæstet dets besiddelser i Belgien, Nordfrankrig og Frisland.

Original i Gent.

1) Gent blev hærget 851, jf. Vogel 130 og D'Haenens 44.

125

[864–65]¹⁾

Ærkebiskop Ansgar giver de tyske bisper en beretning om missionsvirksomheden 'i Nordens lande', som har medført, at Kristi kirke nu hos danerne og sveerne har fast grund under fjødderne, og at præsterne uhindret kan udføre deres gerning, og beder dem opbevare denne beretning i deres arkiver.

Efter tryk i Cæsar, Triapostolatus og MGH. Epistolae.

1) Ansgars beretning begyndte med en afskrift af Paschalis 1.s brev til Ebo, nr. 22, og sluttede med Nicolaus 1.s brev til kong Hårek, nr. 118. Hvad den derudover har indeholdt, er usikkert, jf. Curschmann 6 og Seegrün 32–33.

126

[865 Omkr. 22. april]¹⁾

Pave Nicolaus 1. udtrykker sin misfornøjelse over for kongerne Ludvig 2. den Tyske og Karl 2. den Skaldede med, at de ikke har ladet ærkebisper og bisper fra deres riger deltage i den planlagte synode i Rom, og bebrejder Karl, 'at du har svaret og sagt, at størstedelen af alle bisperne dag og nat sammen med dine andre tro mænd holder vagt mod sørøverne, og af den grund forhindres bisperne i at komme'; men som Kristi stridsmænd er det ikke deres opgave.

Afskrifter i Paris og Rom.

1) den i brevet omtalte synode i Rom skulde have været påbegyndt 865 18. maj, men blev ikke til noget, jf. MGH. Epist. VI 301 note 6-7. Hensigten med den skulde have været at styrke pavens stilling som leder af universalkirken, jf. Dümmler II 115 og 129.

865 14. juni. Ver

127

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at da abbed Bernard i klostret Solignac i landskabet Limousin har underrettet ham om, 'at samme kloster på grund af vore misgerningers belastende handlinger fordem blev hærget af hedningerne med ild' 1) og dets adkomstbreve derved gik tabt, har han givet klostret et stadfæstelsesbrev på alle dets besiddelser.

Vidisser i Limoges og afskrift i Paris.

1) vistnok i 844 eller 848, jf. Steenstrup II 248 samt Vogel 98 og 124.

865 19. juni. Ver

128

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at St. Martins hospital ved Pont-sur-Seine 1) skal tilhøre klostret Cormery 2) til gavn for både munkene og de fattige i hospitalet, og for at 'de på grund af hedningernes forfølgelse kan have deres frelsende tilflugtssted sammesteds'.

Afskrifter i Tours og Paris.

1) ved Troyes. – 2) sydøst for Tours. En vikingeflåde under Baret hærgede i 865 langs Loireflodens bredder, jf. Vogel 208-09.

[865 20. juni-866. 19. juni]. Compiègne

129

Kong Karl 2. den Skaldede godkender, at hans slægtning abbed Ludvig i klostret Saint-Denis giver visse besiddelser tilbage til klostret Saint-Denis, som dette tidligere havde overladt ham 'den nysnævnte abbed, der var udfriet fra hedningerne og i mangt og meget nedbrudt' 1).

Foregiven original i Paris.

1) brevet er måske uægte, jf. Recueil des actes de Charles II le Chauve II 619-20; abbed Ludvig blev taget til fange i 858 og løsladt mod en uhyre løsesum, jf. Vogel 161, Skyum-Nielsen, Vikingerne i Paris 47.

130

[865–66]¹⁾

Pave Nicolaus 1. beder kong Karl 2. den Skaldede om at intervenere til fordel for kong Lothar 2.s søster Helletrud, enke efter grev Berengar, der har beklaget sig hos ham over, at broderen kong Lothar har frataget hende både det gods, som hendes fader kejser Lothar 1. havde skænket hende, og hendes arvegods; 'dette samme gods skænkede han jo i form af forlening til de hedske normanner, vantro over for Guds hellige kirke'.

Afskrift i Paris

1) jf. Vogel 194 note 4, der anser omtalte forlening til fordel for Rørik at være sket i 862.

131

866 16. januar. Senlis.

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at da abbed Haecfridus i klostret Saint-Florent (-le-Vieil) ¹⁾ indtrængende har skildret 'fornævnte klostrets ulykke og den øvrige elendighed i denne egn, som ofte grusomt er tilføjet os for vore synders skyld af Guds fjender, de højst blodtørstige normanner, således at samme provins – fordem såre smuk at se på – fuldstændigt synes gjort til et ødelandskab', og da abbeden har bedt om at få overdraget munkeboet Saint-Gondon-sur-Loire ²⁾ i landskabet Berry som tilflugtssted (refugium), har han imødekommet abbedens bøn og skænket ham ovennævnte munkebo.

Afskrifter i Paris og Angers

1) ved Loirefloden vest for Angers. – 2) ca. 300 km op ad Loirefloden, jf. Vogel 191.

132

[866. Efter 21. juni – før 18. august]¹⁾

Kong Karl 2. den Skaldede beder pave Nicolaus 1. om at stadfæste hans valg af Wulfhad til ærkebiskop af Bourges, da han ønsker at indsætte ham, 'hvor vort riges største nød truer' 'Thi om vi vilde sende ham ud blandt de barbariske folkeslag, kunde vi hverken skaffe ham større møjle eller en større løns frugt' ²⁾.

Afskrift i Laon.

1) den forrige ærkebiskop Rudolf af Bourges døde 866 21. juni, hvorefter kongen udnævnte Wulfhad som hans efterfølger. Baggrunden for kongens ukanoniske udnævnelse

af Wulfhad, sin nære medarbejder, var de utilfredsstillende forhold i Akvitanien. Kongens yngre søn Karl, der 859 var blevet anerkendt som konge der, var siden 864 dødssyg som følge af et sår, tilføjet ham på en jagt, og døde i september 866. Både indre og ydre fjender – normannerne – hærgede igen landet, jf. Vogel 198 ff. og 226 note 2 samt ndf. nr. 142.

866 18. august. Soissons

133

Synode i Soissons. Den vedtager bl. a. at sende biskop Aktard af Nantes, der er fordrevet fra sit bispesæde, 'som følge af grumheden hos og den vedvarende forfølgelse fra både det normanniske og det bretonske folkeslags side', til Rom til pave Nicolaus 1. for at føre klagen over bretonernes ulydighed både mod gejstlige og verdslige myndigheder, idet også kong Karl 2. den Skaldede er ophidset over de forskellige overgreb, der forvoldes ham både af hertug Salomon af Bretagne og af normannerne¹⁾.

Afskrift i Paris.

¹⁾ hertug Salomon og normannerne var på dette tidspunkt i forbund med hinanden. Biskop Aktard var allerede 853 blevet fordrevet fra Nantes, Vogel 218 og 222.

866 18. august. Soissons.

134

Synoden i Soissons stadfæster klostret i Solignacs privilegier, 'eftersom de tidligere dokumenter ved normannernes grusomme hærgninger var gået tabt som følge af brand'¹⁾.

Original i Limoges.

¹⁾ jf. nr. 127.

[866-867]

135

Kong Lothar 2. beklager sig over for pave Nicolaus 1. over dennes optræden i hans skilsmissegang¹⁾; den har skadet hans omdømme i hans eget rige, hvis grænser han havde kunnet udvide 'ved at knuse hedningernes skare, idet Guds højre hånd vilde kæmpe for os'²⁾.

Afskrift i Rom.

¹⁾ jf. nr. 86, 101, 113 og 114. – ²⁾ Lothar 2. forholdt sig passiv over for en normannisk besættelse på dette tidspunkt af dele af Geldern, jf. Vogel 217.

136

867 20. juni

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at han på anmodning af abbed Godefridus og munkesamfundet i klostret St. Maur-les-Fossés 'i betragtning af deres ikke ringe nødstilstand som følge af angrebet fra normannerne, Kristi navns fjender¹⁾, har overladt dem gods i Fleury-la-Rivière i grevskabet Reims, i Rucunicus og Mastiacus som tilflugtssted.

Original i Paris.

¹⁾ jf. nr. 116 note 1.

137

[867 Efter midten af juli]

Biskop Adventius af Metz, der nu er ved at komme sig af sin langvarige sygdom, erklærer over for pave Nicolaus 1., at han havde tænkt sig at sende udsendinge til ham, men at hærtog og statens tarv har forhindret det; skønt under tryk 'både af såre hyppige krigsudbrud og af brydsomme vagttjenester', føler han sig dog lettet, da 'en ikke ringe mængde hedninger faldt for sværdet og de øvrige undslap ved flugt', takket være kongens og hans tro mænds kampiver¹⁾.

Afskrift i Trier.

¹⁾ jf. Vogel 225, der mener, at kong Lothars sejr bliver overvurderet i brevet.

138

867 Juli

Ærkebiskop Hinkmar af Reims svarer pave Nicolaus 1., at han bøjer sig for dennes krav om, at der skal indkaldes til en synode til behandling af Ebo-sagen¹⁾ m. m., men at denne synode må udsættes i nogen tid, fordi han efter landets sædvane ligesom sine embedsbrødre sammen med kong Karl 2. den Skaldede skal drage med den hær, der var samlet fra hele riget 'mod bretonerne og de med dem forbundne normanner'²⁾.

Afskrift i Laon.

¹⁾ jf. nr. 140 note 1. – ²⁾ den opbudte hær skulde være samlet i Chartres 1. august, men forhandlinger førte til fredsslutning med bretonerne 1. august. Hertug Salomon aflagde ved sin repræsentant ed på at yde kong Karl hjælp mod dennes fjender, jf. Vogel 226.

[867 Efterår]¹⁾

139

Ærkebiskop Hinkmar af Reims meddeler pave Nicolaus 1., at den krævede synode (jf. nr. 138) nu kan finde sted, idet bisperne, som tidligere 'på grund af hedningernes og de falske kristnes mange og såre store og næsten vedvarende angreb', ikke kunde give møde, nu er i stand dertil, og han selv er ved at ånde lidt op 'efter hedningernes angreb'.

Afskrifter i Paris.

¹⁾ jf. nr. 138.

[867 oktober]

140

[Ærkebiskop Hinkmars udkast til] en synodalskrivelse til pave Nicolaus 1. i anledning af Ebo-sagen¹⁾. Heri berettes bl. a., at Ebo i 834, idet han førte så meget guld og sølv med sig, som han kunde, flygtede fra Reims 'sammen med nogle normanner, som kendte vej og havne og de floder, der løber ud i havet', og forlod sit stift og Belgiernes område og begav sig 'til de normanner, for hvem han var blevet udpeget som prædikant af pave Paschalis samt af dennes efterfølger Eugenius, således som vi belæres af de breve af samme paver, der var givet ham herom'²⁾. Det blev afsløret for kejseren (Ludvig den Fromme), som derefter gennem bisperne Rothard af Soissons og Erkenrad af Paris lod ham kalde tilbage og give det nødvendige til livets ophold i St. Bonifaciusklostret (i Fulda).

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

¹⁾ Ebo-sagen drejede sig principielt om metropoliternes stilling i forholdet til konge og pave, jf. Schrörs 262 passim. Den her givne skildring af Ebos flugt til normannerne er næppe fuldt troværdig, idet den hverken omtales i nr. 141 og 142, og der findes en anden beretning om, at Ebo efter sin afsættelse levede i et eremitbo ved Paris, Schrörs 28 note 11 og 288 note 73. – ²⁾ jf. nr. 22 og 23.

[867] 2. november. Troyes

141

Synoden i Troyes giver pave Nicolaus 1. en beretning om ærkebiskop Ebos afsættelse¹⁾ m. m. og anfører bl. a., at kong Ludvig den Tyske i 844 på grund af Ebos ulydighed havde frataget ham de abbedier og det gods, der var skænket ham, og som lå i kirkeprovinsen Mainz og i landet Sachsen, 'ikke

langt fra grænsen til normannernes land, for hvilke han var blevet udpeget som forkynder af pave Paschalis'.

Afskrifter i Laon og Paris.

1) jf. nr. 140 note 1.

142

[867 Omkr. 2. november]

Kong Karl 2. den Skaldede giver pave Nicolaus 1. en fremstilling af sin opfattelse af Ebo-sagen¹). Endvidere meddeler han, at han har overdraget Wulfhad ærkebispedømmet Bourges og sendt ham til Akvitanien til sin søn Karl, da han tidligere har vist sine evner og været en støtte for kongen. 'Og eftersom hedningernes store forfølgelse har hærget i samme rige'²), og de kristne også volder vanskeligheder, beder han paven om at bekræfte udnævnelsen. Han sender biskop Aktard³), der har udstået store lidelser, bl. a. tilfangetagelse og flugt fra staden Nantes – 'fordum såre blomstrende, men som nu ses at være afbrændt og i bund og grund ødelagt og gjort til en ødemark gennem ti år' – og som er flyttet fra et stift, der er 'alt for nær nabo til normannerne og til bretonerne', som sin udsending til paven.

Afskrift i Laon.

1) jf. nr. 140 note 1. – 2) jf. nr. 132 note 1. – 3) jf. nr. 133 note 1.

143

868 eller 869 5. februar. Des Fossés

Kong Karl 2. den Skaldede kundgør, at St. Maurus' legeme på hans befaling er blevet flyttet fra stiftelsen Glanfeuil til klostret des Fossés, 'eftersom det normanniske folkeslag, optændt af vildt raseri på højst sørgelig vis slår sig løs dér og hærger alle steder med ild og sværd. Men for at et så dyrebart legeme under de ugudeliges plyndringer ikke skulde røves fra vort rige, har vi ærefuldt anbragt det i fornævnte stiftelse', og samtidig har han lagt Glanfeuil med alle tilliggende ind under klostret¹).

Afskrifter i Paris.

1) brevet er uægte og rimeligvis fremstillet i slutningen af 11. årh. til forsvar for klostret des Fossés rettigheder, jf. Recueil des actes de Charles II le Chauve II 629–31.

868 23. februar.

144

Pave Hadrian 2. svarer kong Karl 2. den Skaldede på det brev, som Aktard, tidligere biskop af Nantes, har bragt ham¹⁾, men som egentlig var stilet til hans forgænger pave Nicolaus 1.²⁾, og takker ham bl. a. for hans omsorg for biskop Aktard, hvis kirke vides at være fuldstændig lagt øde, 'idet hedningerne ikke alene sejler der forbi men også har et støttepunkt sammesteds, og de som følge heraf udplyndrede steder overalt mangler beboere, hvorefter bretonerne har fjernet de ejendele, der var blevet tilovers³⁾. Han har derfor bestemt, at der skal tildeles Aktard et ledigt bispedømme, da han ofte har udholdt 'barbarernes rasen' og bekendt Kristi tro 'overfor hedninger og vantro mennesker⁴⁾.

Afskrifter i Paris og Rom.

1) jf. nr. 142. – 2) Nicolaus 1. døde 867 13. november. – 3) sigter til normannernes forbund med bretonerne, jf. nr. 133 note 1. – 4) Aktard havde været fordrevet fra sit bispedømme siden 853. I 871 blev han ærkebiskop af Tours, jf. nr. 160–161 og Vogel 222–23.

[868 Omkr. 23. februar]¹⁾

145

Pave Hadrian 2. svarer på det af synoden i Soissons udstedte brev (jf. nr. 133) vedrørende Aktard, tidligere biskop af Nantes, der 'nu i lang tid har været forjaget fra sin egen kirke ved hedningernes forfølgelse' og drager om som en vagabond, at han har bestemt, at der skal tildeles ham, hvis kirke er lagt fuldstændigt øde, 'idet hedningerne ikke alene sejler der forbi, men også har et støttepunkt sammesteds, og de som følge heraf udplyndrede steder overalt mangler beboere', et andet ledigt bispedømme, da han ofte har udholdt 'barbarernes rasen'²⁾.

Afskrifter i Paris og Laon.

1) jf. nr. 144. – 2) jf. nr. 144 note 4.

868 25. februar

146

Pave Hadrian 2. meddeler biskop Aktard, der skønt udmattet og svækket af et langvarigt fangenskab, hverken har mistet livet 'mellem barbarernes stødkiler' eller 'under de vantros sværd', men ved Guds indgriben mirakuløst er blevet udfriet af sit fangenskab og flakker omkring, fjernt fra sin egen

kirke 'på grund af samme barbarers rasen' og bretonernes vedvarende undertrykkelse, hvem han er nabo til og af hvem han lider mere ondt end 'af forfølgelsen fra sørøverne', at han har tilstået ham palliet af kærlighed til Gud, som Aktard har bekendt, 'da han befandt sig i de rasende hedningers hænder og var omgivet af deres sværd', til brug, når han har opnået et ledigt og større bispedømme¹⁾, og tilføjer, at hvad der er til overs af ejendommene i Nantes stift såvel efter 'det skændige normannerfolks plyndring' som efter bretonernes ran, tilhører ham.

Afskrift i Paris.

1) jf. nr. 144 note 4. – Hinkmar i sit skrift *De translationibus episcoporum* c. 12–13 angreb ud fra kirkeretslige synspunkter Aktards translation som ukanonisk, Vogel 223 note 4.

147

868 18. marts. Senlis

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at da biskop Æneas af Paris har anmodet ham om at yde hans kirke hjælp, 'hvis besiddelser for størstedelen sås at være blevet fortæret og gledet den af hænde under hedningernes hærgen¹⁾, så at hverken de hellige stiftelser, der hører til dette hellige sæde, kunde bringes på fode og genoprettes, eller Guds tjenere, der bor på samme, kunde leve og underholdes deraf,' har han på bispens bøn tilbagegivet dennes kirke landsbyen Naintré ved floden Clain i landskabet Poitou med alle tiliggender.

Afskrifter i Paris.

1) Paris var blevet hærget 856–57 og 861, jf. Skyum-Nielsen, *Vikingerne i Paris* 9 note a og 53 nr. 23. Vogel 214 note 2 foretrækker at datere den i brevet omtalte hærgning til 865.

148

868 1. august. Nottingham

Kong Burgred af Mercia stadfæster 'i nærværelse af ordensgejstlige og venner og hele mit folk, der er forsamlet til belejring af hedningerne' alle Crowland klostres privilegier og besiddelser og udtrykker sin taknemlighed over for den samlede gejstlighed, fordi den til trods for dens privilegium om frihed for krigstjeneste alligevel af hensyn til 'undertrykkelsen af det kristne

folk og af kirkers og klostres ødelæggelser' har givet møde ved hæren, der er samlet 'mod de højst ryggesløse hedninger' ¹⁾).

Afskrift i British Museum.

¹⁾ er et uægte Crowland-brev, jf. nr. 27.

868 30. januar. Cosne.

149

Kong Karl 2. den Skaldede forbyder sine mænd efter anmodning af abbed Hugo ¹⁾ i St. Martins kloster (i Tours), der har berettet, at klostrets landsbyer Léré og Marsat ofte er udsat for overlast, på nogen som helst måde at befatte sig med fornævnte landsbyer, 'eftersom de ærværdige kanniker i fornævnte kloster ofte plejer at søge tilflugt i nysnævnte landsbyer på grund af hedningernes angreb'.

Afskrifter i Paris.

¹⁾ verdslig abbed; efterfølger efter Robert den Stærke – dræbt 866 af normannerne – som kongens førstemand i de af normannerne truede områder, jf. Vogel 218–22.

869 17. april. Plélan

150

Salomon, herre over Bretagne og en stor del af Gallerne ¹⁾, erklærer, at han efter anmodning af abbed Ritcant og munkene i Redon har udvidet det tilflugtssted 'mod normannerne', som han gentagne gange tidligere havde tilstået abbed Conwoion ²⁾ og hans munke, 'når normannerne truer', i hans hal (aula) i Plélan, til et virkeligt kloster under navn af St. Salomon og som tilflugtssted for munkene i Redon samt tillige for de munke fra Saint-Maixent, som tidligere var flygtet til Redon.

Afskrift i Rennes.

¹⁾ Salomon havde 867 opgivet sit forbund med normannerne og sluttet fred med Karl 2. den Skaldede mod bl. a. overladelse af halvøen Cotentin og mod forpligtelse til at bekæmpe normannerne, Steenstrup II 261 ff., Vogel 227 ff. – ²⁾ jf. nr. 103.

869 24. maj. Avezac

151

Notitia om et forlig mellem abbed Ritcant og munkene i (klostret Saint-Sauveur) i Redon på den ene side og Pricient, søn af Maeloc, på den anden

om nogle øer og afgifter af visse landsbyer. 'Dette er sket i landskabet Nantes, i sognet Avezac, hvor Salomon og alle bretonerne var beredte til kamp mod normannerne' ¹⁾).

Afskrift i Rennes.

¹⁾ jf. nr. 150 note 1.

152

869 juli. Pîtres

Rigsmøde i Pîtres. I sin adnuntiatio ¹⁾ til den udstedte forordning påbyder kong Karl 2. den Skaldede bl. a., at alle biskper, abbeder, grever og vasaller, om nødvendigt, skal være rede 'til forsvar af fædrelandet mod hedningerne eller mod andre fjender af Gud og af os', således som det har været sædvane under hans forgængere ²⁾).

Afskrift i fire kapitulariehåndskrifter.

¹⁾ jf. nr. 122 note 1. – ²⁾ forordningen beskæftiger sig med anlæg af nye befæstninger og fordelingen af byrderne hertil efter vasallernes mansustal, jf. Vogel 229–31.

153

[870 Efter 19. oktober]¹⁾

Ærkebiskop Hinkmar af Reims besvarer pave Hadrian 2.s brev af 19. oktober 870, hvori denne skarpt havde kritiseret ham for tilvejebringelsen af Meersens-aftalen 870 8. august (ved denne delte Karl 2. den Skaldede og Ludvig 2. den Tyske den afdøde kong Lothar 2.s rige under forbigåelse af dennes retmæssige arving, broderen kejser Ludvig 2. (af Italien)). Hinkmar forsvarer bl. a. aftalen med, at den var nødvendig for at undgå krig mellem kongerne og for at fjerne faren for biskper og stormænd, 'der bliver angrebet fra mange sider af hedningerne'. Ironisk bemærker han, at hvis han i pavens ånd vilde henstille til denne verdens store at overlade forsvaret til Vorherre og hans stedfortræder paven, så vilde de svare: Forsvar I blot alene med Eders bønner riget 'mod normannerne og andre angribende' og søg ikke vor bi-stand. Deres standpunkt er derimod, at paven bør overlade de verdslige ting til de verdslige magter og ikke påbyde dem en konge, der på grund af de store afstande ikke er i stand til at hjælpe dem 'mod hedningernes pludselige og hyppige angreb'.

Efter tryk i Sirmond, Hincmari opera.

¹⁾ jf. Schrörs 309 ff. og Dümmler II 311 ff.

870 24. november. Vienne.

154

Kong Karl 2. den Skaldede skænker efter anmodning af Didier, hans vasal, sankt Filibert 'og munkene, der tjener helgenen, og som flygter fra Akvitavernes rige fra hedningernes åsyn og intet sted har at bo og være i fred' Goudet ¹⁾ i landskabet Velay til opførelse af et kloster samt gods i en række landsbyer i samme landskab og vingårde og marker i nærheden af Saint-Étienne de Fontbellon i landskabet Vivarais.

Afskrift i Berlin.

¹⁾ ved Le Puy i Auvergne nær Rhonefloden. Maine, hvor munkene en overgang søgte tilflugt, jf. nr. 59, blev hærget af normannerne på denne tid, Vogel 230.

[870]¹⁾

155

Kong Ludvig 2. den Tyske meddeler pave Hadrian 2., at da ærkesædet i Köln i syv år har været uden hyrde, og det for en stor del omfatter det vilde sakserfolk 'og næsten strækker sig til normannernes land', har han, da det er nødvendigt, at de, 'som nylig er nået til eller opfordres til at nå en ny nåde i troen', bliver betroet til en vågen og virksom hyrde, på kanonisk vis ladet Willibert vælge til ærkebiskop og beder paven om at tilstille ham palliet.

Afskrift i Trier.

¹⁾ valget af Willibert fandt sted i 870; jf. endvidere nr. 113 note 1.

[871] eller [872]¹⁾ 12. maj. Servais

156

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer, at da biskop Angelwin af Paris har anmodet ham om at stadfæste besiddelsen af abbediet Saint-Eloi, som er betroet bispen, har han af kærlighed til Kristus og jomfru Maria 'og til gensidig forbedring af begge kirker, der fordum blev hærget af hedningerne' ²⁾, givet denne stadfæstelse.

Original i Paris.

¹⁾ for datoen se Dipl. Dan. – ²⁾ jf. nr. 147 note 1.

[871]¹⁾ 9. juli. Perret

157

Notitia om, at kong Salomon af Bretagne har afgjort visse ejendomsstridigheder til fordel for klostret Saint-Sauveur i Redon. 'Dette er sket den

9. juli, mandag, i Perret i det år, da kong Salomon vilde rejse til Rom, men hans stormænd lod ham ikke drage bort på grund af frygten for normannerne.'

Afskrift i Rennes.

1) normannerne havde 871 sat sig fast på en ø i Loirefloden, Steenstrup II 264, Vogel 238.

158 [Omkr. 871 9. juli]¹⁾

Hertug Salomon af Bretagne meddeler pave Hadrian 2., at han havde aflagt løfte om en pilgrimsrejse til Rom, men at hans undersåtter havde modsat sig dette, 'fordi hedningerne både fra land- og søsiden mod ret²⁾ omringer vort magtområde', hvorfor han sender paven forskellige gaver i stedet.

Afskrift i Rennes.

1) jf. nr. 157. – 2) Salomon, hvis kongetitel var omstridt, havde 869 sluttet fred med normannerne under Hastings ledelse mod en betaling af 500 køer, jf. Steenstrup II 262–63, Vogel 232.

159 [871 august]¹⁾. Douzy

Synode i Douzy. I sin anklage mod biskop Hinkmar af Laon anfører kong Karl 2. den Skaldede bl. a., at han havde støvnet biskop Hinkmar til et møde på samme måde som de øvrige biskper med et fåtalligt følge, 'for at deres andre mænd kunde være rede til forsvar af fædrelandet mod normannerne', men at biskpen mødte op 'med en væbnet skare', hvorfor kongen var nødt til at lade mændene i bispens følge på nær nogle få vide, at de skulde drage 'til det sted, hvor udbudet fra selve bispedømmet plejede at mødes til vagt mod hedningernes angreb'.

Afskrift i Paris.

1) synoden i Douzy påbegyndtes i august 871, jf. Schrörs 340. Om selve striden med biskop Hinkmar af Laon, der drejede sig om en biskops lydighedspligt mod sin konge og sin ærkebiskop, se smstds. 315–51.

160 [871 september]¹⁾

Ærkebiskop Hinkmar af Reims underretter pave Hadrian 2. om, at han har taget sig af biskop Aktard af Nantes, der er fordrevet fra sit bispedømme

både 'af de hedenske normanner' og 'af de pseudokristne bretonere', og tilladt ham at forvalte det ledige bispesæde Théroouanne ²⁾, hvortil han dog ikke har kunnet indvies, 'eftersom de af kirken i Nantes' ejendomme, som hedningerne har levnet' ligger langt fra dette bispesæde og i to forskellige ærkestifter, hvorfor han beder om, at den ledige ærkebispesæde i Tours må blive overdraget ham, idet både gejstlighed og menighed ønsker ham som ærkebiskop.

Afskrift i Paris.

1) biskop Humfredus af Théroouanne døde 870 8. marts, hvorefter Aktard midlertidigt bestred embedet, indtil Adalbert i 871 valgtes til biskop der, Schrörs 351 note 169. Synoden i Douzy, jf. nr. 159, ansøgte ligeledes paven om Aktards translation til Tours, uden at normannerne omtales i dens skrivelse, jf. Schrörs 351. - ²⁾ jf. nr. 144 note 4.

[871 september]¹⁾

161

Ærkebiskop Hinkmar af Reims underretter kong Karl 2. den Skaldede om, at bisper, gejstlighed og menighed i kirkeprovinsen Tours ønsker Aktard som ærkebiskop, 'skønt han blev givet til en anden stad som biskop, men blev fordrevet ved hedningernes angreb'.

Referat af Flodoard i *Historia Remensis ecclesiae*.

1) brevet må være samtidigt med nr. 160, jf. Schrörs 351; jf. dog 542 og 580, hvor det dateres til 872.

871 30. oktober. Champlitte

162

Kong Karl 2. den Skaldede, der ønsker at støtte de klostre, der er i nød eller udsat for 'hedningernes overfald', skænker abbediet Saint-Pourçain i Auvergne til abbed Geilo og munkene i St. Filibert på øen Heri, 'således at nysnævnte brødre, så længe normannernes forfølgelse tiltager, kan sidde inde med samme abbedi Saint-Pourçain og ikke i usikkerhed løbe hid og did, men lykønske sig med et egnet tilflugtssted. Og selv om også vi er usikre om, når der med Herrens hjælp måtte blive givet dem fred og ro i nysnævnte Heri kloster, idet der i øjeblikket ikke truer noget uvejr af normanner' ¹⁾, må de under alle omstændigheder beholde abbediet til evig tid.

Afskrift i Paris.

1) normannerne var i 871 trængt i defensiven og blev belejret på en forskanset ø i Loirefloden, Vogel 237.

163

871 november¹⁾

Pave Hadrian 2. tilstår ærkebiskop Rimbart af Hamburg den gejstlige myndighed over de folk, som han måtte omvende ved sin forkyndelse, nemlig 'vigmodiernes²⁾, nordalbingiernes, danernes, nordmændenes, sveernes folk eller hvilke som helst nordlige folkeslag.'

Afskrift i Hannover.

1) forfalskning som nr. 39 og 42. – 2) jf. nr. 39 note 1.

164

871 26. december

Pave Hadrian 2. svarer på synoden i Douzys skrivelse (jf. 159), som biskop Aktard har overbragt ham. og meddeler bl. a., at han har indsat denne som ærkebiskop af Tours samtidig med, at han lader ham beholde, hvad der er tilbage af kirken i Nantes efter ødelæggelsen¹⁾, dog at der efter hans død atter skal holdes kanonisk valg i Tours. Men hvis kirken i Nantes vender tilbage til sin gamle tilstand, skal denne 'forening fremtvunget af nød, nemlig den som hedningernes hærgning udkrævede', ikke hindre den i at få sin egen biskop. Paven, der har set biskop Aktard sørge meget dybt 'på grund af hedningernes forfølgelse', og fordi denne kirkes ejendomme næsten alle er udplyndret, opfordrer bisperne til at yde ham al mulig støtte hos kongen.

Afskrift i Reims.

1) jf. nr. 160.

165

[Efter 871 26. december]

De franske bisper, der havde deltaget i synoden i Douzy (jf. nr. 159) forsvare sig over for den kritik, pave Hadrian 2. havde fremsat i sit brev af 871 26. december (nr. 164) i anledning af biskop Hinkmar af Laons afsættelse¹⁾ og forsvare denne afsættelse blandt meget andet med, at de frimænd (franci homines) fra bispedømmet Laon, som skyldte kongen tjeneste, og som var udpeget 'til forsvar af fædrelandet mod normannerne', havde ledsaget bispen til synoden.

Afskrift i Paris

1) jf. nr. 159 note 1.

[872 Efter 8. marts – før 875 25. december]¹⁾ 166

Kong Karl 2. den Skaldede stadfæster domkapitlet i Rouens besiddelser, herunder besiddelsen af landsbyen Vasseny, som helt skal tjene kannikerne til underhold, 'hvis – hvad Gud forbyde – barbarernes angreb forhindrer dem i at bo i staden'. Men i fredstid (tempus pacis), således som det nu er ²⁾, skal halvdelen af indtægterne fra Vasseny tilfalde kirkens bygningsfond.

Afskrifter i Rouen og Paris.

1) om dateringen jf. Recueil de Charles II le Chauve II 384 nr. 399. – 2) Seineområdet var ikke blevet hærget siden 862, jf. nr. 96 note 2.

872 18. juli. Limoges. 167

Kong Karl 2. den Skaldede erklærer at ville genopbygge klostret Solignac, som 'normannerne har afbrændt med ild og ødelagt i bund og grund' ¹⁾.

Afskrifter i Paris.

1) brevet er uægte, antagelig fra omkr. 1100, jf. Recueil des actes de Charles II le Chauve II 646–47.

872 Omkr. 17. november 168

Ærkebiskop Riculf af Rouen, abbed i St. Peters og Audoenus' kloster (i Rouen), erklærer, at han den 16. og 17. november 872 har valfartet til Gasny for at bede ved helgenerne St. Audoenus' St. Nigasius', St. Quirinus', St. Scuviculus' og St. Pientias grave, hvilke helgener på det tidspunkt 'på grund af frygten for normannerne' var fjernet fra deres rette hvilested, og at han har taget visse dele af St. Audoenus' legeme med sig tilbage.

Original i Rouen.

872 169

Biskop Wærferth af Worcester overlader for 20 mancus ¹⁾ i guld kongens thegn Eanwulf to mansiones i Nuthurst for hans og tre af hans arvingers livstid, hvorefter de skal vende tilbage til klostret i Stratford-on-Avon; og dette skete med bispens samtykke og var især foranlediget af 'den sidste hærkning og den umådelige særskat til barbarerne samme år, da hedningerne sad i London' ²⁾.

Afskrift i British Museum.

- 1) 1 mancus i værdi = 30 sølvpenning, jf. A. J. Robertson, Anglo-Saxon Charters 332.
2) normannerne havde vintersæde i London 871-72, jf. Steenstrup II 67.

170

[873]¹⁾

Biskop Robert af Le Mans, der er meget alvorligt syg og ude af stand til at røre sig, anråber de biskopper, 'der sammen med kong Karl ligger foran murene i Angers til belejring af normannerne', om at give ham syndsforladelse.

Efter tryk i Sirmond, Concilia.

- 1) bemærkningen om normannerne findes kun i overskriften til brevet. – I sommeren 873 opbød kong Karl rigshæren for at fordrive normannerne fra Angers, som de havde erobret i 872. Selve belejringen begyndte i august, jf. Vogel 238-42.

171

[873]¹⁾

De bisper, der deltager i belejringen af Angers, svarer 'fra stedet for belejringen' biskop Robert af Le Mans, at de i kraft af den myndighed, der er givet dem af Kristus, giver ham syndsforladelse.

Efter tryk i Sirmond, Concilia. III.

- 1) jf. nr. 170.

172

875 19. marts. Saint-Denis.

Kong Karl 2. den Skaldede skænker abbed Geilo og munkene i St. Filiberts kloster, 'fordi de , der ikke har et roligt sted, måtte kunne transportere og føre relikvierne af Guds moder og nysnævnte bekenders legeme med sig til forskellige steder, når de flygtede for hedningernes vilde angreb', abbediet Saint-Valérien i landskabet le Chaunois, borgen Trenorchium og staden Tournus¹⁾ samt Biziat, Sutrieu og Caciacum (Chassey?), hvortil kongen på grev Bosos²⁾ forbøn yderligere føjer munkeboet Saint-Romain.

Original i Lyon.

- 1) ved Saône i Burgund. – 2) greve af Vienne, senere konge af Provence.

875 27. marts. Saint-Denis.**173**

Kong Karl 2. den Skaldede skænker munkene i klostret Saint-Denis jordegods i landsbyen Rueil mod, at der til evig tid skal brænde syv lys foran treenighedsaltret, bag hvilket han ønsker at blive begravet; men hvis det 'på grund af markomannernes truende forfølgelse' ¹⁾ bliver nødvendigt at føre St. Dionysius' helgenlegeme andetstedshen, skal lysene brænde der.

Original i Paris.

¹⁾ normannerne truede i 875 St.-Denis men undlod at afbrænde klostret, jf. Vogel 252.

875 [Juni – 876. juni]¹⁾. Chalon-sur-Saône.**174**

Synoden i Chalon-sur-Saône, der er trådt sammen for bl. a. at indivi biskop Adelgerius af Autun, erklærer, at den på anmodning af denne – som på kong Karl 2. den Skaldedes vegne har fremført, at kongen havde overdraget munkene i St. Filiberts kloster klostret Tournus i landskabet Chaunois ved floden Saône, munkeboet Saint-Romain i landskabet Mâcon, munkeboet Saint-Pourçain i grevskabet Auvergne med alle tilliggende 'for at undgå den markomanniske grumhed' samt Asnières-en-Poitou i landskabet Saintonge, munkeboet Saint-Prouant i Poitou, Cunault i Anjou, Bussiolium (nu Saint-Jean-sur-Mayenne) i Maine og Goudet i Velay – har stadfæstet klostrets besiddelser i overensstemmelse hermed.

Efter tryk hos Chifflet.

¹⁾ dokumentet er udstedt i 875 i kong Karls 36. regeringsår, som begynder 875 20. juni; jf. nr. 172.

[Omkr. 875 november]¹⁾**175**

Ærkebiskop Hinkmar af Reims udsender en rundskrivelse til bisperne i sit stift i anledning af, at kong Ludvig 2. den Tyske er i færd med at angribe kong Karl 2. den Skaldedes rige, mens denne er draget til Italien for at opnå kejserværdigheden og under sit fravær har overdraget sin hustru og sønnen Ludvig at forsvare riget 'mod alle kristne såvel som hedninger' med støtte af landets bisper og kongens øvrige råder. Hvis der var tale om en truende krig 'mod hedningerne', skulde bisperne sætte deres krigere ind, men nu, da der er tale om borgerkrig mellem kristne, må bisperne nøje overveje deres stilling,

fordi de har været plaget 'af hyppige angreb af hedninger' og andre ubehageligheder; nu er de beklageligvis ved striden mellem de to kongelige brødre kommet mellem hammer og ambolt. Men da riget 'på alle sider er omgivet af hedninger og falske kristne, nemlig bretonerne', må bisperne stræbe efter, at kirkens stilling forbliver uantastet og roen i landet bevares, samt afvente den fremtidige udvikling.

Afskrift i Speyer.

1) efter nevøen kejser Ludvig 2.s død 875 12. august drog Karl 2. den Skaldede til Italien omkr. 1. september for at opnå kejserkronen (kronet 875 24. december). Forbitret herover angreb Ludvig 2. den Tyske broderens rige, Vestfranken, i november 875, jf. Böhmer-Mühlbacher I 1512 a, 1517 a og Vogel 251.

176

[875-895]¹⁾

Ærkebiskop Aurelianus af Lyon, der har taget imod munkene fra klostret Saint-Maur-des-Fossés²⁾, 'hvem hedningernes forfølgelse har fordrevet fra deres egen jord', og anbragt dem i klostret Saint-Benoit-de-Cessieu, der hører til hans fædrearv, giver dem af hensyn til forholdet til hans efterfølgere og slægtninge stadfæstelsesbrev herpå, bevilger dem frit abbedvalg efter den nuværende abbeds død og fastsætter, at abbeden i Cessieu, 'når normannernes forfølgelse står for døren', kan optage munke fra des Fossés efter råd af dette klostres abbed.

Efter tryk i Mabillon, *Acta SS. IV*:2.

1) Aurelianus var ærkebiskop omkr. 875-95. - 2) i nærheden af Meaux ved Marnefloden. Marneegnen blev hærget 882 og 887-88, Vogel 313, 341-43.

177

[Omkr. 876 17. februar]¹⁾

Pave Johannes 8. bebrejder ærkebisper og bisper i kong Ludvig 2. den Tyskes rige, at de ikke har hindret kongen i at angribe broderen kejser Karl 2. den Skaldede, 'der kampberedt kæmper mod normannerne for befrielsen af Guds kirke, og som er travlt optaget af at tvinge fjenderne af Kristi kors til den endelige overgivelse'²⁾, og truer med bandlysning, hvis kongen og hans mænd fortsætter med at angribe kejseren³⁾.

Efter tryk hos Sirmond, *Concilia*.

1) brevet må være udstedt omtrent samtidig med et pavebrev 876 17. februar til bisper

og grever i kejser Karls rige, trykt MGH. Epist. VII 317 nr. 5. – 2) efter kong Karls tilbageerobring af Angers i 873, jf. nr. 170–71, var normannerne 873–76 presset i defensen, jf. Vogel 240–44. – 3) jf. nr. 175 note 1.

[Omkr. 876 17. februar]¹⁾

178

Pave Johannes 8. bebrejder greverne i kong Ludvig 2. den Tyskes rige, at de ikke har hindret kongen i at angribe broderen kejser Karl 2. den Skaldede, 'der i krigen mod normannerne kæmper for befrielsen af Guds kirke, og som har nok at gøre med at tvinge dem til den endelige overgivelse', og truer med bandlysning, hvis kongen og hans mænd fortsætter med at angribe kejseren.

Efter tryk hos Sirmond, Concilia.

1) jf. nr. 177.

876 26. oktober.

179

Pave Johannes 8. meddeler greverne i kong Ludvig 2. den Tyskes rige, at da staden Bordeaux og næsten hele kirkeprovinsen ifølge indberetning fra flere sider 'er lagt øde ved forskellige plyndringer, men især ved normannernes angreb og dels er lagt øde med sværd og dels ved bortførelse i fangenskab' ¹⁾, har han midlertidigt indsat ærkebiskop Frotarius af Bordeaux som hyrde for ærkesædet Bourges, skønt de kanoniske bestemmelser forbyder bisperne at overgå fra en stad til en anden.

Afskrift i de pavelige kopibøger.

1) udtalelsen er vistnok tendentiøst overdrevet, jf. Dümmler II 408 og Vogel 250.

876 28. oktober.

180

Pave Johannes 8. meddeler gejstlighed og menighed i Bourges stift, at da han ved indberetning fra flere sider har erfaret, at næsten hele provinsen Bordeaux er lagt øde 'ved hedningernes forfølgelser' ¹⁾, har han midlertidigt indsat ærkebiskop Frotarius af Bordeaux som hyrde for ærkesædet Bourges, hvilket 'i ikke ringe grad er sket under tvang som følge af barbarernes overgreb' ²⁾.

Afskrift i de pavelige kopibøger.

1. række I — 5

1) i et brev fra omtrent samme tidspunkt – dets *datum ut supra* kan ikke tolkes med sikkerhed – meddeler paven kejser Karl 2. den Skaldede, at han efter dennes ønske har udnævnt Frotarius til ærkebiskop af Bourges under henvisning til kongens vidnesbyrd om ‘*ødelæggelsen af provinsen Bordeaux*’, trykt MGH. Epist. VII 8 nr. 9. – 2) jf. nr. 179.

181 [876–877]¹⁾

Ærkebiskop Hinkmar af Reims til kejser Karl 2. den Skaldede. Abbed Wandelmer i St. Sanctinus’ kloster i Meaux havde i sin tid fundet nogle stærkt medtagne læg med St. Sanctinus’ levned, som han betroede Hinkmar at forny, og denne løste opgaven til alles tilfredshed. Nu er Wandelmer for længst afgået ved døden, ‘og siden havde normannerne været i samme by og havde tilintetgjort noget ved ildspåsættelse, og fjernet andet under plyndring’²⁾, hvorfor han ikke ved, om det eksisterer mere. I stedet sender han kejser Karl et eksemplar, som han selv havde beholdt.

Efter tryk hos Surius.

1) Karl 2. den Skaldede blev kejser 875 25. december og døde 877 6. oktober. – 2) i 862, jf. Steenstrup II 172, Vogel 186.

182 877 15. marts

Pave Johannes 8. meddeler Frotarius, tidligere ærkebiskop af Bordeaux, at da ‘hedningernes anfald med hyppigt drab og under vedvarende plyndring har ødelagt’ kirken sammesteds og næsten hele det tilhørende stift, har han tvunget af omstændighederne udnævnt ham til ærkebiskop af Bourges¹⁾.

Afskrift i de pavelige kopibøger.

1) jf. nr. 179–80.

183 877 7. maj

Rigsmødet i Compiègne vedtager, på hvilken måde den aftalte danegæld, ‘at yde normannerne som var i Seineegnen¹⁾, for at de skulle trække sig tilbage fra hans rige’, skal udredes af de forskellige kategorier af gejstligt og verdsligt gods.

Efter tryk i Sirmond, Caroli Calvi capitula.

1) 876 28. august var Ludvig den Tyske afgået ved døden. Broderen Karl den Skal-

dede forsøgte derpå at annektere det østfrankiske rige, men led et tilintetgørende nederlag ved Andernach 876 8. oktober. Normannerne benyttede lejligheden til atter med en flåde på 100 skibe at sætte sig fast i Seineområdet. Kun mod betaling af en danegæld på 5000 pund sølv forlod de i 877 dette, jf. Steenstrup II 184-85, Vogel 251-55.

877 14. juni**184**

Rigsmødet i Quierzy. I den udstedte forordning cap. 27 foreskrives, at fæstningsværkerne i Seine- og Loireområdet skal forstærkes, og i cap. 30 tages sigte på, hvorledes den udskrevne ydelse (jf. nr. 183) skal overgives til 'normannerne'.

Efter tryk i Sirmond, Caroli Calvi capitula.

[877 november]¹⁾**185**

Ærkebiskop Hinkmar af Reims giver på opfordring af prinsregenten Ludvig den Stammende denne råd om, hvorledes han skal overvinde modstanden mod sit valg til konge, samt hvilke forholdsregler han som konge bør træffe; bl. a. skal han sammen med sine tro mænd finde frem til, hvorledes røverier og plyndringer i riget kan bringes til ophør, og hvorledes folket, som i flere år har lidt under vedvarende plyndringer og 'udskrivninger til fjernelser af normannerne', kan opnå bedre forhold og retfærdige tilstande, så Gud kan gengive dem tapperheden 'mod hedningerne', eftersom forsvar i adskillige år ikke har fundet sted i dette rige, men alene 'løskøb og tributydelse', og både fattigfolk og de fordums rige kirker er udmarvede.

Efter tryk i Sirmond, Hincmari opera.

1) Karl 2. den Skaldede døde 877 6. oktober, og Ludvig anerkendtes som konge i december 877, jf. Schrörs 417 note 152.

[Efter 877 8. december]¹⁾**186**

Ærkebiskop Hinkmar af Reims skriver til Ludvig 2. den Stammende, som han havde salvet, 'angående den tribut, der skal ydes normannerne' ²⁾.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

1) kong Ludvig 2. kronedes 877 8. december, jf. Schrörs 418. - 2) jf. nr. 183-84.

187

878 24. juli. Tours.

Kong Ludvig 2. den Stammende erklærer, at da munkene i St. Martins kloster i Tours har bedt ham påbyde, 'at de skal have lov til at leve i fred og ro under genopførelsen af de boliger, de er nødt til at bygge, og som var gået til grunde ved den begrædelsesværdige ødelæggelse som følge af normannernes grusomme ildspåsættelser og plyndring', har han befalet, at ingen af hans mænd må tage på gæsteri eller trænge sig ind i klostret.

Afskrifter i Paris.

188

878 30. august. Troyes

Pave Johannes 8. erklærer, at da han har erfaret, at kirken i Poitiers, 'som den stadige hedningefjende udsætter for forfølgelser', lider under mange ubehageligheder fra de kristnes side, har han taget biskop Hecfridus og hans efterfølgere under pavestolens beskyttelse.

Afskrift i de pavelige kopibøger.

189

[878 Før september]¹⁾

Ærkebiskop Hinkmar af Reims til Gozlinus (abbed i St.-Denis). Trods deres nuværende kølige forhold vil han dog fortsat kalde ham sin søn i erindring om, at Gozlinus blev opfostret og oplært ved kirken i Reims, som i sin tid løskøbte ham 'fra hedningernes fangenskab' ²⁾.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

1) for datering se Schrörs 586. – 2) Gozlinus og hans halvbroder, den daværende abbed Ludvig af St.-Denis, blev 858 fanget af normannerne, jf. Vogel 161, Favre, Eudes 28; Skyum-Nielsen, Vikingerne i Paris 42 note 78.

190

878 5. september. Troyes.

Kong Ludvig 2. den Stammende erklærer, at da (grev) Hugo, abbed ¹⁾ i St. Martins kloster i Tours, har anmodet ham om at stadfæste klostrets besiddelser i Chablis og Mellec, som kong Karl 2. den Skaldede havde skænket det som tilflugtssted, og i Mellaut og Nogent-en-Othe, som kongen selv og grev Odo ²⁾ henholdsvis havde skænket, samt 'at vi, hvis ligeledes samme

brødre får lyst til eller finder det nødvendigt at bygge et kloster på fornævnte ejendomme eller andetsteds på grund af hedningernes eller ondsindede menneskers angreb, i vor gavmildhed, vilde tilstå dette', *har han givet sin stadfæstelse i overensstemmelse hermed og yderligere taget klostret under sin beskyttelse.*

Afskrifter i Paris.

1) han var verdslig abbed (advocatus) og markgreve af Neustrien, jf. Vogel 428. Han fik efter Robert den Stærkes død 866 ledelsen af kampen mod normannerne, Vogel 220 ff. – 2) søn af Robert den Stærke og senere konge af Frankrig 888–98.

878 1. november. Fouron.

191

Kongerne Ludvig 2. den Stammende, søn af kejser Karl 2. den Skaldede, og Ludvig 3. den Yngre, søn af kong Ludvig 2. den Tyske, slutter med samtykke af deres tro mænd overenskomst om gensidig støtte, bl. a. i tilfælde af, at hvis 'hedninger eller pseudokristne rejser sig i et af vore riger', skal den ene komme den anden til hjælp¹).

Afskrift i Annales Bertiniani.

1) 878 samlede »den store hær« sig i England, Vogel 262 ff. Truslen fra den må antages at være baggrunden for alliancen. Hæren landede i juli 879 i Flandern.

879 29. april. Troyes.

192

Pave Johannes 8. og kong Ludvig den Stammende, der holder synode i Troyes med deltagelse af rigets ærkebiskopper og biskopper, har på anmodning af kongen stadfæstet St. Filiberts klostres besiddelser, herunder Tournus, som hans fader havde overdraget munkesamfundet 'for at det kunne undgå den markomanniske grumhed'. Men da kongen og hans fader overdrog det Tournus 'for at de kunne undgå normannernes forfølgelse', stillede de som betingelse, at klostret skulde eksimeres, hvilket paven ligeledes på kongens anmodning stadfæster¹).

Vidisse 1334 18. juni.

1) synoden i Troyes fandt sted i august 878, jf. Schrörs 422 ff. Brevet anses for uægte.

193

879 8. december Lyon¹⁾

Kong Boso (af Provence) kundgør, at han har tilstået St. Filibert, 'som på grund af hedningernes angreb er bragt til borgen Tournus', munkeboet Talloires i grevskabet Genève tillige med andet gods i samme område samt landsbyen Glaise i grevskabet Tarentaise.

Foregiven original i Mâcon.

1) brevet anses for uægte.

194

[879?]¹⁾

Biskop Johannes af Cambrai kundgør, at da 'vi, der tynges under en yderst stor last af misgerninger, ikke alene svækkes af hedningernes men også af de pseudokristnes yderst hyppige angreb', og da han har modtaget en bøn fra præsten Usio om at måtte søge yderligere uddannelse, har han givet sin tilladelse hertil og beder den bisp, som optager præsten i sit fællesskab, om at tillade ham at udøve sit embede og tilføjer, 'at denne broder hverken er flygtet (fra sine pligter) eller plettet af nogen forbrydelse, men mod sin vilje fordrevet af normannernes truende vildskab'.

Afskrift i Paris.

1) brevet findes i en formelsamling. Johannes var biskop af Cambrai 866–79. Brevet angives affattet i den 13. indiktion, som kun passer på årene 865 og 880. Rimeligvis skal indiktionen rettes til 12, da Cambraiegnen hærgedes af normannerne i 879, jf. Vogel 264.

195

[879–899]¹⁾

Kong Alfred erklærer, at han har overladt biskop Denewulf af Winchester 50 manentes i Hurstbourne Priors samt 50 pund sølv; dette gods havde kongens fader Æthelwulf tidligere givet til kirken i Winchester, men biskop Ealfrith og hans gejstlighed havde givet det tilbage til denne, fordi de ikke havde kunnet betale 'den store skat, som hele vort folk plejede at yde hedningerne' og havde bedt kongen om at betale for dem.

Afskrift i British Museum.

1) kong Alfreds kongetid. Brevets ægthed er omtvistet.

[880–83], Reg. Dan. nr. 13 se [1002–1008], nr. 359.

[880 januar]**196**

Ærkebiskop Hinkmar af Reims skriver til biskop Hetilo af Noyon, at kong Ludvig 3. den Yngre ¹⁾ havde pålagt ham at mødes med ham, men at han må afstå herfra på grund af svagelighed. Han pålægger bispen at bede for freden og kirkens forsvar, og hvis han kan foretage sig noget nyttigt 'mod hedningerne', skal han såvidt muligt forhandle med rigets stormænd herom. Han er opfyldt af smerte over de afbrændte klostre og nærer frygt for dem, der endnu ikke er det.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

¹⁾ østfrankernes konge (Tyskland) 876–882. Han angreb både i 879 og i begyndelsen af 880 vestfrankerne. I februar 880 sluttede han fred – vistnok under indtryk af den fælles trusel fra »den store hær« – med sine vestfrankiske fætre Ludvig 3. (879–82) og Karloman (879–84) mod, at disse afstod den nordlige del af det lothringske rige, Dümmler III 130 ff., Steenstrup II 188 ff. og Vogel 263 ff.

[880 eller 882?]¹⁾**197**

Ærkebiskop Hinkmar af Reims skriver til biskop Hetilo af Noyon, at han 'under store trængsler er omringet af barbarerne', og at der samtidig med, at alt andet blev plyndret, krævedes en så stor løsesum for staden (Reims), at den ikke kunde udredes.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

¹⁾ for datering se Dipl. Dan.

881 2. april. Fismes.**198**

Synoden i Fismes, som ikke tidligere har kunnet afholdes 'såvel på grund af hedningernes angreb som de slette kristnes forfølgelser', afgiver en række erklæringer om gejstlige og verdslige forhold bl. a. om kongens og hans rådernes pligt til at sørge for, at folket, som i flere år har lidt under vedvarende plyndringer og 'udskrivninger til normannerne', kan opnå bedre forhold og retfærdige tilstande, så Gud kan gengive det tappeheden 'mod hedningerne', eftersom forsvar i adskillige år ikke har fundet sted i dette rige, men alene 'frikøb og tributydelse', og både fattigfolk og de fordums rige kirker er udmarvede.

Afskrift i Paris.

199 **881 5. juni. Pouligny**

*Kong Karloman*¹⁾ erklærer, at da abbed Rodolphus i klostret Saint-Florent (-le-Vieil) indtrængende har skildret 'fornævnte klostrets ulykke og denne egns²⁾ øvrige elendighed, der ofte grusomt er påført den for vore synders skyld af normannerne, Guds såre blodtørstige fjender, således at samme provins – fordum såre smuk at se på – fuldstændigt ses at have antaget udseendet af en ørken', og da han har bedt om at få overdraget munkeboet Saint-Gondon-sur-Loire i landskabet Berry, har han imødekommet abbedens bøn og skænket dem ovennævnte munkebo.

Afskrifter i Paris og Angers.

1) af Vestfranken (879–84), Ludvig 3.s (879–82) medkonge. – 2) klostret blev hærget i 862, jf. Vogel 191; det lå ved Loires nedre løb.

200 **[882 ?]¹⁾ januar.**

Eccardus, greve (af Autun, Mâcon og Chalon) og hans hustru Richeldis skænker deres besiddelser i landskaberne Autun, Mâcon og Chalonnais til Vor Frue, St. Peters og St. Benedikts kloster i Fleury som tilflugt for munkene 'på grund af de forfølgende hedninger' og til munkenes underhold.

Afskrift i Paris.

1) brevets årstal kan fortolkes som 876 eller 882. Da klostret Fleury blev hærget 879, Steenstrup II 268, Vogel 347, er 882 vel det sandsynligste.

201 **[Omkr. 882 januar ?]¹⁾**

(Eccard, greve af Autun, Mâcon og Chalon) skænker godset Perrecy m. m. til Vor Frue, St. Peters og St. Benedikts klostre i Fleury som tilflugt for munkene 'på grund af de forfølgende hedninger' og til munkenes underhold.

Afskrifter i Paris, Dijon og Bruxelles.

1) brevet, der som følge af lakuner i afskrifternes begyndelse og slutning både mangler udstederens navn og dateringen, er sandsynligvis udstedt omtrent samtidigt med nr. 200.

202 **882 22. maj. Worms**

*Kejser Karl 3. den Tykke*¹⁾ erklærer, at han har skænket klostret Prüm gården Neckarau og en trediedel af den skov, som hører til 'Liudoluesheim',

‘efter at have hørt om angrebet af de hedninger, som kaldes normanner, der stødte frem til samme kloster’²).

Afskrift i Trier.

1) 881–88. – 2) i januar 882, Steenstrup II 279 ff., Vogel 284.

882 13. november. Worms

203

Kejser Karl 3. den Tykke erklærer, at da nogle munke fra klostret i Stavelot har bragt helgenrelikvierne og kirkeskatten (fra Mariakirken) i Aachen i sikkerhed¹) og overleveret dem til ham, har han skænket krongodset (fisculum) Blendef og kapellet i Bra til klostret i Stavelot til dets genopbygning.

Afskrifter i Düsseldorf og Liège.

1) Mariakirken i Aachen blev hærget i foråret 882, jf. Steenstrup II 199 og Vogel 283.

[882–84]¹)

204

Kong Karloman stadfæster på anmodning af grev Hugo, abbed i St. Martins kloster i Tours, klostrets besiddelser i Chablis og Mellecy, som kong Karl 2. den Skaldede havde skænket, og i Mellaut og Nogent-en-Othe, som henholdsvis kong Ludvig 2. den Stammende og grev Odo havde skænket, samt godkender, at det eventuelt ‘på grund af hedningernes eller ondsindede menneskers angreb’ lader bygge et tilflugtssted der²).

Afskrifter i Paris.

1) Karloman var enekonge 882–84. – 2) jf. nr. 190.

883 12. juni.

205

Pave Marinus 1. tager efter anmodning af abbed Daniel klostret Solignac under sin beskyttelse og stadfæster dets besiddelser samt tillader, at det bliver befæstet ‘på grund af forfølgelse fra de vantro, der hærger kristenheden’.

Afskrift i Paris.

206

883 11. august. Melnacum.

Kong Karloman erklærer, at biskop Walterius af Orléans har berettet, at hans kirke tidligere havde opnået pavelige og kongelige privilegier, men 'at de ved normannernes jammerlige forfølgelse ¹⁾ er gået til grunde under ildebrand sammen med mange andre af samme kirkes bøger og adkomstbreve, hvilket ikke alene bevidnes ved indberetning af vore sandfærdige og tro mænd, men hvorom denne moderkirkes basilika, der er nedbrændt af rigets ovennævnte plageånder også aflægger det tydeligste vidnesbyrd. Idet derfor den ærværdige biskop Walterius under den omtalte stedfindende forfølgelse i disse sine levedage bekymret betænker både den afbrændte kirke og især tabet af så stort og enestående et privilegium eller kongeligt brev', har han ansøgt om et nyt kongeligt privilegium, hvilket kongen imødekommer.

Afskrift i Paris.

1) Orléans blev hjemsøgt af normannerne i 856, 865, 868 og 879, jf. Steenstrup II 253, 258, 261, 268, Vogel 152, 208, 227, 347.

207

[883–911]¹⁾

Ædelred, ealdorman af Mercia, fornyer kong Burgreds brev på ti manentes i Marlcliff til fordel for kongens thegn Cuthulf, som har erhvervet dem af Werthryth, enke efter Cered, den oprindelige brevmodtager, da hun ønskede at drage til Rom og aflagde ed på, 'at brevet på det ovennævnte land var blevet taget af hedningerne'.

Afskrift i British Museum.

1) brevets ægthed er tvivlsom.

208

884 Marts. Ver

Kong Karloman udsteder en forordning om strengere retshåndhævelse i landet, da lovløsheden er blevet så stor, at det ikke kan undre, 'hvis hedninger og fremmede folkeslag behersker os og fratager os det timelige gods'.

Afskrifter i tre kapitulariehåndskrifter.

884

209

Ærkebiskop Rimbart af Hamburg sender ærkebiskop Liutbert af Mainz et brev gående ud på, at 'normannerne, der kæmpede mod friserne på det sted, som kaldes Norden, overvindes, og de fleste af dem dræbes' ¹⁾.

Referat i Annales Fuldenses.

1) jf. Steenstrup II 211, Vogel 306.

885 16. juni. Granges

210

Kejser Karl 3. den Tykke erklærer, at han har overladt de munke, der er flygtet fra Akvitanien 'for at være i sikkerhed for normannerne', den basilica ved St. Martins kloster i Autun, der var opført i en forstad til byen af biskop Siagrius og dronning Brunehilde, således at abbed Gregor 'fra grundvolden af skal genrejse og genopbygge samme basilica, som forud var ødelagt af hedningerne og senere helt ombygget og anvendt til andet formål af pseudo-kristne' ¹⁾.

Afskrift i Paris.

1) brevet er uægte, jf. MGH. Dipl. regum Germaniae II 309 nr. 185.

[886 1. halvår]¹⁾

211

Pave Stefan 5. svarer ærkebiskop Fulco af Reims, at han har glædet sig over dennes ærbødighed for det apostoliske sæde og over omtalen af hertug Wido ²⁾, som også han sætter meget højt. Han er fuld af sorg 'over normannernes angreb', som Frankrig lider under, og beder til Gud om, at landet må blive frelst, så at ærkebispen uskadt kan komme til Rom.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

1) de to breve nr. 211 og 212 må have krydset hinanden, da deres indhold ikke korresponderer. Nr. 212 må være svar på en lykønskning fra Fulco til Stefans valg til pave; dette fandt sted i september 885. Flodoard opfatter da fejlagtigt nr. 211 som svar på nr. 212. – ²⁾ Wido 2., hertug af Spoleto. Han blev adopteret af Stefan 5. og bekæmpede saracenerne, der truede pavestaten, Dümmler III 251.

[886 1. halvår]¹⁾

212

Ærkebiskop Fulco af Reims meddeler pave Stefan 5., at han sammen med sit stifts gejstlige har modtaget den forrige paves brev ²⁾, hvori denne har

trøstet dem, der befinder sig 'midt i de hærgende normanniske stormvinde'. Ærkebispem vilde gerne have besøgt både forgængeren og den nuværende pave, 'men anfaldene fra danerne, som omringer og belejrer os, forhindrer det, og de har nu i otte³⁾ år således angrebet dette rige', at kun de, der kan trække sig tilbage til deres borge, er lykkelige. Han og hans bisper, skønt nogle af dem, f. eks. bispem af Théroutanne for en tid tvinges til at forlade 'deres afbrændte stad'⁴⁾, holder fast ved den romerske kirke indtil døden, som det sømmer sig for ærkestiftet Reims, hvem pavens forgængere havde skænket primatet over Gallien, hvilket tilføjes for at beboerne i Reimsområdet, 'der er begravet . . . under normannernes ruiner', ikke skal gå i glemme hos paverne, hvorfor han anmoder paven om stadfæstelse af kirkens privilegier.

Efter tryk i Malbrancq, De Morinis.

1) jf. nr. 211 note 1. – 2) Hadrian 3. døde september 885; han var blevet pave i maj 884. – 3) »den store hær« gik i land i Flandern i 879, jf. Steenstrup II 188, Vogel 264. – 4) Théroutanne blev allerede nedbrændt i 879, jf. Steenstrup og Vogel anf. sted. – 5) jf. nr. 197.

213

[886]¹⁾

Ærkebiskop Fulco af Reims formaner indtrængende kejser Karl 3. den Tykke¹⁾ om i overensstemmelse med sine forpligtelser som fransk konge at komme frankeriget og Paris til hjælp, som belejres 'af normannerne'²⁾. Hvis Paris falder, falder riget. Kun de slette kristne, som gør fælles sag med hedningerne, er sikre på deres liv, og derfor er mange gået over til den hedenske tro for at opnå normannernes beskyttelse.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

1) kejser 881–88; valgt til fransk konge 885–88. – 2) belejringen af Paris begyndte 885 26. november; en tysk hjælpehær under grev Henriks ledelse nåede frem til Paris i februar 886. Da den intet formåede at udrette og allerede forlod Paris i marts, er det muligt, at brevet først hører til tiden før kejser Karls egen intervention i striden, der blev vedtaget på et rigsmøde i Metz i juli måned, jf. Skyum-Nielsen 55 note 121 og 61 note 142.

214

[Omrk. 886]¹⁾

Notker, munk i klostret St. Gallen, meddeler biskop Liutward af Vercelli, kejser Karl 3. den Tykkes ærkekapellan¹⁾, at da han var ung, kom der en

præst fra Jumièges 'der for nylig er blevet hærget af normannerne' 2) til klostret medbringende et antifonarium, hvilket han sender en forbedret afskrift.

Afskrifter i St. Gallen.

1) biskop Liutward var Karl 3. den Tykkes ærkekapellan 881-87. - 2) Jumièges blev vistnok hærget i 885, jf. Vogel 321.

886 12. maj. Laon.

215

Biskop Dido af Laon, der agter at forbedre vilkårene for de kirker i sit stift, der er øde 'på grund af hedningernes angreb', kundgør, at han med samtykke af alle gejstlige og læge i sit stift har overført St. Botthianus' legeme, som ikke kunne være i fred i sin kirke 1) 'på grund af fornævnte angreb', til martyren St. Vincentius' kirke i Laon.

Afskrift i Vatikanarkivet.

1) i Pierrepont, ca. 15 km nordøst for Laon.

886 22. august. Servais

216

Kejser Karl 3. den Tykke stadfæster kongerne Karl 2. den Skaldedes og Ludvig 2. den Stammendes og grev Odos privilegier for St. Martins kloster (i Tours) 1) som erstatning for de breve, der er gået tabt 'ved normannernes ildspåsættelse' eller på anden måde.

Afskrift i Paris.

1) jf. nr. 190 og 204.

886 18. december. Paris

217

Kejser Karl 3. den Tykke kundgør, at da biskop Emmenus af Nevers, 'medens vi lå lejret ved Paris mod hedningerne sammen med tyske og franske', en dag under krigstjenesten havde forelagt ham hans forgængers breve om bispedømmets immuniteter og besiddelser med anmodning om stadfæstelse, har han imødekommet bispens ønske 1).

Afskrifter i Paris og Lyon.

1) brevet er uægte.

218

[886]¹⁾

Kong Alfred og rådet (witan) for hele den engelske nation slutter fred med kong Guthrum af East Anglia, hvorved grænsen mellem de to kongers herredømme fra Themsen til Watlingstreet fastlægges, og der iøvrigt fastsættes regler om forholdet mellem 'engelske og danske' 2).

Afskrift i Cambridge.

1) angående dateringen se Stenton, Anglo-Saxon England, 2. ed., p. 257 og note 4. –

2) De i Reg. Dan. nr. 14 med datering 880–83 optagne *Leges Aluredi regis et Godrini Daci regis Estanglie'* – også trykt F. Liebermann, Gesetze der Angelsachsen I 394, jf. III 232–33 – er bearbejdelser af ældre bestemmelser i Ines lov. Lovstykket dateres af Liebermann med nogen usikkerhed til omkr. 940–56.

219

[Omkr. 886]¹⁾

Grev Reginar af Lothringen stadfæster kejser Karls privilegium for klostret i Stenay, der blev udstedt, da 'næsten hele jordens ødelæggelse sattes i gang af det skændige normannerfolk'.

Efter tryk i Bertholet, Histoire du duché de Luxembourg.

1) ægthed tvivlsom.

220

887 15. januar. Schlettstadt

Kejser Karl 3. den Tykke erklærer, at da biskop Geilo af Langres har underrettet ham om, hvorledes han 'på grund af hedningernes overmåde vedvarende forfølgelse eller anfald' næsten har fuldført befæstningen af sin bispestad Langres¹⁾, har kongen²⁾ på Geilos opfordring skænket ham visse kongelige rettigheder.

Original i Chaumont.

1) mange franske stæder blev i disse år befæstet med mure, jf. Vogel 339, Dümmler III 275. – 2) Karl var fransk konge 885–88.

221

887 [Omkr. 1. maj]

En synode (i Waiblingen) af bisper fra kejser Karl 3. den Tykkes rige, der har påhørt en indberetning om nødstilstanden i St. Martins kloster (i Tours),

nemlig 'hvorledes fornævnte stiftelse har måttet udstå en begrædelsesværdig nød ved den uhørte hærkning fra det vantro normannerfolks side, og på hvilke nmåde det af angst for hæren på flåden har været udsat for ulykkelige tab under en fortvivlet omflakken' ¹⁾, og har hørt, at klostrets abbed Odo har tilbagegivet Solarola og Val Camonica (i Italien) til klostersonsamfundet som tilflugtssted ²⁾ og indtægtskilde, godkender denne disposition.

Afskrifter i Paris.

1) jf. nr. 84 og 223. – 2) Tours var sandsynligvis igen blevet hærget i 886, Vogel 354.

887 7. maj. Waiblingen

222

Kejser Karl 3. den Tykke kundgør, at da abbed Bobo i klostret Ny Korvey i Sachsen har underrettet ham om, at kejser Ludvig den Fromme tidligere har fritaget abbeden og alle hans mænd for ledingspligt, ønsker han også at overholde dette i fremtiden, 'skønt den øjeblikkelige farefulde nød for tiden tvinger til at mindske det lidt. Thi på grund af barbarernes umådelige angreb anser vi det for nødvendigt sammen med hele folket, der er betroet os af Gud, at stå fast om forsvaret af Kristi kirke', hvorfor fritagelsen under de nuværende forhold må indskrænkes til kun at gælde for et begrænset antal velbyrdige mænd.

Original i Münster.

887 16. juni. Kirchen

223

Kejser Karl 3. den Tykke giver på forbøn af abbeden (grev) Odo ¹⁾ St. Martins kloster (i Tours) stadfæstelse på dets gods i Italien ²⁾ (Solarola, Liona, Peschiera og Val Camonica) og tillader det evcnuelt 'på grund af hedningernes eller ondsindede menneskers angreb' at flytte dertil eller andetstedshen.

Afskrifter i Paris.

1) Paris' heltemedige forsvarer, søn af grev Robert den Stærke, senere konge af Frankrig 888–98. – 2) godset i Italien var 774 blevet skænket til klostret, men må senere være kommet i Robert den Stærkes besiddelse.

224 **887 23. juni. Kirchen.**

*Kejser Karl 3. den Tykke skænker munkene i St. Médards kloster*¹⁾ (nær Soissons) landsbyen Donchery ved floden Meuse 'nemlig til deres brug, underhold og tilflugt for den truende hjemsøgelse af samme abbedi', så at de der kan oprette et munkebo 'for at kunne undgå den voldsomme forfølgelses rasen'.

Afskrifter i Paris.

1) klostret hærgedes i sommeren 886 af kong Sigfred, Vogel 336.

225 **887. Kirchen**

*Kejser Karl 3. den Tykke skænker abbed Blitgarius (i St. Filiberts kloster) i Tournus klostret Donzère*¹⁾ 'som tilflugtssted og til underhold for hans munke'.

Efter udtog hos Chifflet.

1) ved Rhône i Provence. Normannerne havde på dette tidspunkt en basis i Burgund nord for Tournus, Vogel 339.

226 **887[–88]**

*Pave Stefan 5. svarer biskop Robert af Metz, at klerken Flavinus, overbringeren af bispens brev, der har fået hugget en finger af venstre hånd, da han for nylig blev fanget 'af normannerne', alligevel, hvis det forholder sig således, kan forfremmes i de gejstlige grader trods den kanoniske rets bestemmelser om inhabilitet*¹⁾.

Afskrifter i British Museum og Berlin.

1) pavens responsum blev optaget i kanonisk ret, Friedberg I 217.

227 **888 9. juni. Frankfurt**

*Kong Arnulf stadfæster Bremerkirkens privilegier og tillader den at slå mønt og holde markeder, således som det var tilstået kirken i Hamburg, 'men som nu ikke kan være dér på grund af hedningernes angreb'*¹⁾.

Original i Hannover (brændt 1943).

1) brevets ægthed er omstridt.

888 juni. Mainz**228**

Synode i Mainz. I indledningen til de vedtagne beslutninger ¹⁾ skildres de ulykker, der som Guds straf for deres synder har ramt kirken og folket. Normannerne har ødelagt og nedbrændt kirker, trampet andre under fødderne og plyndret eller brændt kirkernes kostbare ornamenters. Bisper, præster og andre gejstlige samt folk af begge køn og alle aldre er blevet dræbt ved sværd, omkommet ved ild eller på anden måde. Det store antal af flygtede gejstlige i Mainz aflægger vidnesbyrd om ødelæggelsernes omfang. Og de, som hedningernes vildskab ikke får ram på, lider tilsvarende skæbne fra kristne rovers side.

Afskrift i München.

¹⁾ der tjener til sikring af den tyske kirkes stilling over for den nyvalgte kong Arnulf (887–899), jf. Dümmler III 306 ff.

889 10. juli. Paris.**229**

Kong Odo stadfæster klostret i Vézelay's immuniteter, og at 'også kastelet, som er opført sammesteds på grund af hedningernes forfølgelse' er omfattet heraf.

Afskrift i Firenze.

889 11. juli. Paris.**230**

Kong Odo erklærer, at da munkene i St. Germain's kloster i Auxerre har henvendt sig til ham i Paris, 'hvor vi var kommet sammen til tjeneste for Gud og til rigets forsvar' ¹⁾, og beklaget sig over overgreb mod deres privilegier, har han taget klostret under sin beskyttelse.

Afskrift i Auxerre.

¹⁾ jf. Vogel 346 og Skyum-Nielsen, Vikingerne i Paris 130.

889 16. juli. Paris.**231**

Kong Odo af Frankrig stadfæster på forbøn af abbed Blitgarius alle de besiddelser, som hans forgængere har overdraget St. Filiberts munkesam-

fund ¹⁾, hvilket også skal gælde for det 'kastel, som på grund af normannernes forfølgelse er blevet forstærket af ham' (*Blitgarius*).

Original i Mâcon.

¹⁾ jf. nr. 225.

232 889 13. oktober. Frankfurt

Kong Arnulf stadfæster Osnabrückkirkens privilegier, bl. a. dens frihed for krigstjeneste, 'medmindre danerne var gået om bord på deres skibe for at ødelægge kristendommen i hans bispedømme'.

Foregiven original ¹⁾ i Osnabrück.

¹⁾ brevet er uægte, affattet i slutningen af 11. årh., jf. Böhmer-Mühlbacher nr. 1829.

233 [889–891] maj

Pave Stefan 5. stadfæster på anmodning af ærkebiskop Adalgar alle Hamburgkirkens privilegier og besiddelser på samme måde, som hans forgænger Gregor 4. gjorde det for Ansgar, og bemyndiger Adalgar til at indvi bisper i sin kirkeprovins og sit stift ¹⁾.

Foregiven original i Hannover.

¹⁾ brevet er uægte.

234 890 21. maj. Slottet i Verberie.

Kong Odo stadfæster klostret Saint-Vaast (i Arras), som kaldes Nobiliacus, i dets besiddelser og godkender en udvidelse heraf, idet disse besiddelser 'fuldstændigt er udplyndret under det normanniske angreb'. Endvidere anerkender han eksistensen af den borg, som på munkenes initiativ og med kejser Karl 3.s samtykke ¹⁾ *er blevet opført på klostrets grund 'på grund af hedningernes overmåde kraftige angreb og plyndring – oh, ve –'.*

Afskrift i Arras.

¹⁾ han blev afsat i 887 som fransk konge.

890 [Efter 12. august]. Valence.

235

Ærkebiskop Aurelianus af Lyon samt ærkebisperne af Arles, Embrun og Vienne, kundgør, at de sammen med andre bisper – efter at have hørt ærkebiskop Bernoinus af Viennes beretning om sin rejse til pave Stefan 5. i anledning af kongeriget¹⁾ Provences nødstilstand, forårsaget ikke alene af dets egne indbyggere, 'men også af hedningerne: eftersom normannerne på den ene side foretog angreb, idet de hærgede alt til bunds, og saracenerne på den anden affolkede Provence og lagde landet øde' – på pavens opfordring entstemmigt har valgt kong Bosos søn Ludvig til konge; 'skønt hans alder²⁾ syntes at være mindre fyldestgørende til at undertrykke barbarernes vildskab', skulde de kunne undertrykkes ved stormændenes råd og tapperhed. Samtidig vælges Richard, hertug af Burgund, og enkedronning Irmengard til formyndere.

Efter tryk i Paradino, Annales de Bourgogne.

¹⁾ grev Boso, gift med Irmengard, datter af kejser Ludvig 2. († 875), havde 879 gjort sig til konge over Provence og over dele af Burgund. Efter hans død 887 blev hans rige 887–88 hærgnet af normanner og saracener, jf. Dümmler III 277, 313, 317, 333. – ²⁾ han var født omkr. 883.

890 31. oktober.

236

Pave Stefan 5. til ærkebiskop Herman af Köln samt til hans suffraganbisper Franco af Tongres, Odibald af Utrecht, Wolfhelm af Münster, Drogo af Minden og Engilmar af Osnabrück. Da de har gjort krav på, at kirken i Bremen tilhører ærkestiftet Köln, og da de på grund af fjenderne (d. v. s. normannerne), som overalt¹⁾ omgiver dem, og som blokerer Rhinfloden, ikke er i stand til at give møde for paven sammen med deres modpart, opfordres de i stedet til at sende befuldmægtigede repræsentanter til Rom²⁾.

Afskrift i Trier.

¹⁾ kan reelt kun gælde bisperne af Tongres og Utrecht, jf. Dümmler III 234 note 1). – ²⁾ den verserende strid endte med, at Bremenstiftet foreløbigt skulde forblive under ærkestiftet i Hamburg, indtil dette stift kunde få sine egne suffraganbisper (i Norden), hvorefter Bremen skulde vende tilbage under Köln.

891 1. marts. Troyes.

237

(Grev) Aleaume¹⁾, abbed i St. Lupus' kloster (i Troyes) kundgør, at dengang da næsten hele Gallien lagdes øde 'ved hedningernes grusomhed', kom

disse hedninger også til Troyes²). Byens borgere flygtede skrækslaget, og munkene i St. Lupus' kloster bar på deres skuldre St. Lupus' kiste til et sikkert sted ude på landet. 'Men hedningerne overgav den tagne by til flammerne, idet de hærgede det hele og plyndrede alt'. Senere genopbyggedes byen med mure, tårne og slå, og klostret, som 'markomannernes vildskab og umenneskelighed havde overgivet til flammerne', og som tidligere havde ligget uden for murene, flyttedes med de overordnedes billigelse inden for murene, hvor det fortsat skal nyde de samme rettigheder, som det tidligere sad inde med.

Afskrift i Troyes.

1) deltog i slaget om Paris og efterfulgte sin onkel grev Robert, som faldt sammesteds, som greve af Troyes, jf. Skyum-Nielsen, Vikingerne i Paris s. 100-01 og 118-19. - 2) Troyes blev hærget i vinteren 887-88, jf. Vogel 342.

238

891 maj.

Pave Stefan 5. imødekommer ærkebiskop Herman af Kölns bøn om at få tilsendt helgenrelikvier, eftersom alle kirker og huse i staden Köln 'på anstiftelse af menneskeslægtes fjende' er ødelagt og fortæret af ild¹).

Afskrift i Trier.

1) Köln blev hærget 882, jf. Vogel 282-83.

239

891 25. november

Pave Formosus godkender, at det munkesamfund, der er undsluppet fra klosteret Montier-en-Der¹) i grevskabet Troyes og 'fra hedningernes synsfelt', slår sig ned i Saint-Chef i Vienne stift.

Efter tryk i d'Achery, Spicilegium.

1) klostret, der ligger sydøst for St.-Dizier, blev ødelagt i vinteren 887-88, jf. Vogel s. 342.

240

[992 Før maj]

Pave Formosus meddeler ærkebiskop Fulco af Reims, at synoden i Rom, der var indkaldt til maj for at behandle striden mellem ærkebisperne af Köln

og Hamburg¹⁾), er udsat til 1. marts (893); samtidig udtrykker han sin smerte over 'det normanniske folks angreb'.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

¹⁾ jf. nr. 236.

[892 sommeren]

241

Biskop Dodilo af Cambrai meddeler ærkebiskop Fulco af Reims, at han ikke er i stand til at deltage i den synode i Reims, som ærkebispen har indkaldt til i anledning af grev Balduin 2.s overgreb mod klostret Saint-Vaast¹⁾, 'fordi normannernes sværd hindrede hans rejse'.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

¹⁾ Balduin havde bemægtiget sig klostret Saint-Vaast (ved Arras) som et arveligt len, jf. Dümmler III 519.

[892 Før 15. august]

242

Ærkebiskop Fulco af Reims skriver til ærkebiskop Herman af Köln, at han gerne vilde have forhandlet med ham og hans suffraganer¹⁾, men 'at dette dog forhindres af den normanniske forfølgelses stormvinde'.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

¹⁾ sigter til en forhandling i Frankfurt 892 15. august, hvor striden om Bremenstiftets forhold til Hamburg og Köln skulde behandles, jf. nr. 236 note 2.

893 [1.-12. januar]. Slottet Compiègne.

243

Kong Odo erklærer at have overdraget St. Médards kloster (i Soissons) sit gods i Cuisy-en-Almont med alle dets tilliggender til forbedring af bygningsfonden, til guld- eller sølvinventar, til lys, til de fattiges underhold 'og til genoprettelse af skønheden i Guds hus, som for nylig sås nedbrændt af markomannerne. Vi har også bestemt, at der skal være en muret befæstning med mur omkring dette kloster på grund af de angribende daners overmod og slette kristne fjenders efterstræbelser, således at Kristi stridsmænd uden undskyldning altid kan gøre tjeneste for Gud i fornævnte kloster. Vi har også ladet befæstningen af vejen over floden Aisne udbedre på grund af samme

daners overmod'. *Samtidig har han stadfæstet, hvad forgængerne har skænket af jordegods* ¹⁾).

Afskrift i Paris.

1) brevet er uægte, jf. bl. a. Vogel 336 note 3.

244

893 1. maj. Metz

Synode i Metz. I indledningen til de vedtagne bestemmelser om en strengere kirketugt henvises bl. a. til, at profeten Esaias ord (1, 7): »Fremmede æder Eders jord for Eders øjne« er gået i opfyldelse gennem normannernes adfærd.

Efter tryk i Sirmond, Concilia.

245

[893. Efter september]

Ærkebiskop Fulco af Reims redegør over for kong Arnulf af Tyskland for sine bevæggrunde til at krone kongætlingen ¹⁾ *Karl 3. til fransk konge og henviser bl. a. til, at Karl (i 888), da den slægtsfremmede Odo* ²⁾ *blev valgt, var for ung, hvorfor det 'var farligt at vælge ham, mens normannernes højst skrækkelige forfølgelse stod på'.*

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

1) Karl 3. den Enfoldige var posthum søn af Ludvig 2. den Stammende og født 879.
– 2) søn af grev Robert den Stærke af Anjou.

246

[893]

Pave Formosus meddeler ærkebiskop Herman af Köln sin afgørelse i striden om stiftet Bremens tilhørsforhold ¹⁾ *og udtrykker sin beklagelse over, at han på grund af Hermans sygdom ikke personligt har kunnet forhandle med ham 'om det barbariske folks almindelige frelse'.*

Afskrift i Trier.

1) jf. nr. 236 note 2.

[893]¹⁾

247

Ærkebiskop Fulco af Reims underretter pave Formosus om, at han har indsat biskop Heriland af Théroutanne, hvis bispedømme var udplyndret 'af normannerne', som visitator for et ledigt bispedømme, hvoraft han kan få sit underhold.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

1) Heriland blev udnævnt som visitator i Châlons-sur-Marne efter den derværende biskops død i 893.

894 16. april. Ivrea

248

Kong Arnulf fornyer det brev, som kong Ludvig 3. den Yngre¹⁾ havde givet kapitlet i Trier på gods i landsbyen Mairy i landskabet Verdun, men som var blevet beskadiget 'ved hedningernes angreb' og hvis segl var blevet sønderbrudt.

Afskrift i Koblenz.

1) konge af Østfranken 879–82.

895 5. maj. Tribur

249

Synode af den tyske gejstlighed. I synodalaktens cap. 34 fastslås, at der skal gives syndsforladelse efter 40 dages bod, når der 'sammen med dræbte hedninger er blevet dræbt kristne, der er fanget hos barbarerne, eftersom det under kamptummel ikke er muligt at skelne'.

Afskrift i fire kapitulariehåndskrifter.

895 14. august.

250

Kong Zwentibold af Lothringen¹⁾ overdrager klostret St.-Mihiel²⁾ gods i landskaberne Verdun og Charmois i betragtning af munkenes trang 'hidrørende fra hedningernes overrumpling'.

Afskrift i Bar-le-Duc.

1) søn af kong Arnulf og konge i Lothringen 895–900. – 2) ved Verdun; klostret blev plyndret 887–88, jf. Vogel 342.

251

896 15. februar. Pavia.

Kong Berengar 1. ¹⁾ erklærer, at da abbed Robert ²⁾ (i St. Martins kloster i Tours) har anmodet ham om at få klostrets gods i Italien (Val Camonica, Sirmione, Solarola og Liona) tilbage, som Karl den Store havde skænket, og da der foreligger et brev fra kannikerne i St. Martin, 'i hvilket brødrene ligeledes ynkeligt beklagede deres sult og nød på grund af normannernes vedvarende overfald', har han givet sin stadfæstelse på dette gods ³⁾.

Afskrifter i Paris.

1) oprindelig markgreve af Friaul, men 888 af kong Arnulf anerkendt som konge af Italien. – 2) verdslig abbed; han var markgreve og broder til kong Odo. – 3) brevet er uægte.

252

[896 Før juni–juli]¹⁾

Ærkebiskop Fulco af Reims advarer skarpt kong Karl 3. den Enfoldige mod at lytte til de slette rådgivere, der råder ham til at indgå forbund med 'normannerne' ²⁾. Hvis kongen ikke afstår fra den plan, vil Fulco ikke alene selv opsige ham huldskab og troskab men også bevæge andre til dette og sammen med alle sine medbisper bandlyse ham og hans rådgivere.

Referat af Flodoard i Historia Remensis ecclesiae.

1) brevet må være udstedt førend 896 juni-juli, da Fulco blev tvunget til at anerkende kong Odo og opgive kong Karls sag, jf. Dipl. Dan. – 2) 897 27. marts stod Karl den Enfoldige fadder ved vikingehøvdingen Huncdeus' dåb, jf. Dipl. Dan. og Vogel 373–77, Steenstrup, Normandiets Hist. 40.

253

896 2. juni. Orléans.

Kong Odo kundgør, at abbed Robert ¹⁾ i St. Martins kloster i Tours har anmodet ham om at stadfæste de besiddelser, som hans forgængere havde skænket, samt 'at vi, hvis samme brødre får lyst til eller finder det nødvendigt at bygge et kloster på fornævnte ejendomme eller andetsteds på grund af hedningernes eller ondsindede menneskers angreb, af vor gavmildhed vilde tilstå det', og at abbeden desuden har bedt ham stadfæste eksimeringen af brødrenes boliger og ejendomme fra den kongelige myndighed. 'Benyttelsen og besiddelsen af disse fornævnte ejendomme har i den tid, da St. Martins helgenlegeme sammen med dets munkesamfund var i landflygtighed ²⁾, ved

denne faders indsats været til ikke ringe gevinst for hans kirke, men efter at munkesamfundet er vendt tilbage til sit eget hus i Tours, har samme ejendomme ved hedningernes påfølgende angreb med sværd i hånd lidt varig skade'. *Deres ønske er at få de landsbyer tilbage, som var henlagt til deres underhold*, 'men som de siger er unddraget dem til deres store skade på grund af abbedernes forsømmelighed, onde menneskers begærlighed samt især på grund af hedningernes angreb', *hvorfor han har stadfæstet deres besiddelse af dem med den tilføjelse*, 'men hvis nogle af de fornævnte ejendomme uretmæssigt er blevet frataget dem ved deres abbeders eller medhjælperes lunkenhed og forsømmelighed, ved dommeres partiskhed eller ved onde menneskers begærlighed, påbyder vi uden forbehold med vor myndighed, at de skal gives tilbage, idet vi på ny giver dem et fællesprivilegium på alle ejendomme tilhørende samme St. Martin som værn til gengæld for alle de breve, som er brændt ved normannernes ildspåsættelse eller tilsidesat på enhver anden måde'.

Afskrifter i Paris.

1) jf. nr. 251 note 2. – 2) Tours var sidst blevet hærget 886, Vogel 354–55.

896 22. juni. »Sitalianis villa«¹⁾

254

Kong Ludvig den Blinde ²⁾ (af Provence) erklærer, at da abbed Blitgarius i St. Filiberts kloster har anmodet ham om at bekræfte klostrets besiddelse af abbediet Donzère, 'som vi allerede for længst havde tilstået dem, for at de kunde undgå normannernes rasen', *har han imødekommet dette ønske.*

Efter tryk hos Juénin.

1) forsvunden landsby. – 2) søn af kong Boso, jf. nr. 235 note 1 og 2. Tilnavnet har han, fordi han blev blindet af sine fjender i 905, jf. Dümmler III 537.

896

255

Kong Ludvig den Blinde ¹⁾ af Provence erklærer, at da der er blevet bedt om hjælp til Vor Frue og St. Kastors kirke i Apt, 'der er ødelagt ved forskellige ulykkestilfælde forårsaget af såvel hedninger som også af lastefulde kristne', *har han skænket den lokaliteten Monasteriolum med to kirker.*

Afskrift i Lyon.

1) jf. nr. 254 note 2.

256

897 23. januar

Pave Stefan 6. stadfæster klostret i Vézelay's privilegier i overensstemmelse med kong Odos brev af 889 10. juli ¹⁾ og tiltræder, at borgen, som 'på grund af hedningernes og troløse kristnes talløse angreb' er opført sammesteds af abbeden og af munkene, omfattes heraf.

Afskrift i Auxerre.

¹⁾ nr. 229.

257

897 27. marts. Tours.

Grev Robert, abbed i St. Martins kloster (i Tours) erklærer, at 'eftersom de vilde hedninger har erobret de vestlige egne ¹⁾, samt da onde mennesker har frataget munkesamfundet landsbyen Doussay, som Karl 2. den Skaldede havde skænket det, har han givet landsbyen tilbage til munkene.

Afskrifter i Paris.

¹⁾ efter at »den store hær« i 892 havde forladt Frankrig, vendte en del af den under Hunceus' ledelse tilbage i 896, jf. nr. 252 note 2.

258

[897–906]¹⁾

Kong Alan af Bretagne erklærer, at da Fulcherius, biskop af Nantes, har klaget sin nød til ham over tabene af hans kirkes ejendomme og ødelæggelserne i landet og bispedømmet 'nemlig på grund af en såre hyppig hærkning fra normannernes side', har han skænket forskellige besiddelser til bispestolen.

Afskrifter i Paris.

¹⁾ Fulcherius' bispetid. Siden kong Alans sejr ved Nantes 890 over normannerne skal bispedømmet ikke senere være blevet hærget, jf. Vogel 359.

259

899 17. marts. Reims.

Kong Karl 3. den Enfoldige erklærer, at da klostret Saint-Amand ¹⁾ har mistet et bispeprivilegium samt andre immunitetsbreve og kongelige mandater 'ved barbarernes ildspåsættelse og hærkning', har han stadfæstet klostrets besiddelser.

Afskrift i Lille.

1) mellem Cambrai og Tournai. Klosteret var blevet hærget i 881 og 883, jf. Vogel 271 og 315; måske dog også i 897, ibid. s. 376.

899 11. maj.

260

Pave Johannes 9. opfordrer kong Karl 3. den Enfoldige, om hvem han har erfaret, at han kæmper for kirkens forsvar mod 'slette menneskers og også hedningernes rasen', til at støtte biskop Argrinus af Langres (mod den af ærkebiskop Fulco indsatte biskop Teutbald) 1).

Efter tryk hos Labbe-Cossart.

1) biskop Argrinus blev fordrevet i begyndelsen af 891 af Teutbald, som ærkebiskop Fulco ønskede indsat i bispedømmet; begge hævdede at være enstemmigt valgt af gejstligheden, jf. Kalckstein, *Gesch. des französischen Königthums* I 72-73 og Favre, *Eudes* 153-54.

[900-909]

261

Biskop Denewulf (af Winchester) 1) meddeler kong Edvard den Ældre 2), at han er villig til for kongens livstid at overlade ham det land i Beddington, som denne ønskede at få tilbage; og han overlader ham de 70 hida med fuld besætning i modsætning til dengang, da hans herre overlod ham dem; da var de 'uden besætning og lagt øde af det hedenske folk'.

Afskrift i British Museum.

1) biskop 879-909. - 2) konge af Wessex 900-925.

900 6. juli. Reims

262

Synode i Reims. Da hele kirken er rystet over drabet på ærkebiskop Fulco af Reims 1), som iværksattes af grev Balduin 2. af Flanderns mænd, en forbrydelse, 'som tidligere var uhørt i kirken, undtagen måske fra hedningernes side', har synoden udstødt dem af kirken og bandlyst dem.

Efter tryk hos Duchesne.

1) ærkebispnen bestred grevens ret til at sidde inde med forskelligt kirkegods og blev myrdet 900 17. juni af grevens mænd, jf. Dümmler III 519.

1) jf. nr. 263. – 2) som de sidste af de samtidige årbøger standser årbøgerne fra St.-Vaast (ved Arras) med år 900; men også i årene 900–911 er Nordfrankrig blevet hærget af normannerne, jf. Vogel 383 og Steenstrup, Normandiets Hist. 41.

905 9. februar. Compiègne

267

Kong Karl 3. den Enfoldige godkender, at godset Patriacum i landskabet Limousin, som ved forsømmelighed var gået tabt for klostret Saint-Denis, atter tilbagegives dem, for at klostret derved kan få genoprettet det, som er gået tabt 'på grund af hedningernes rasen'.

Afskrifter i Paris.

[906–908] 1. (?) februar¹⁾

268

Pave Sergius 3. kasserer pave Formosus' og kong Arnulfs afgørelse om bispedømmet Bremens tilhørsforhold og stadfæster Hamburgkirkens myndighed 'i danernes, nordmændenes, sveernes og alle nordlige folkeslags riger' samt foreningen af kirkerne i Bremen og Hamburg, således som det var fastlagt af pave Nicolaus 1. ²⁾.

Afskrifter i Bremen, Hannover og Hamburg.

1) brevet opfattes som uægte i dets overleverede form. – 2) jf. nr. 119.

906 22. februar. Corbeny.

269

Kong Karl 3. den Enfoldige erklærer, at eftersom han 'på grund af det overvældende og langvarige angreb fra hedningernes side, som i medfør af vore synder raser og forøver vold mod hele kirken', har stedet St. Marculfus, 'der af samme pest sammen med de flygtende gejstlige er fordrevet fra sit eget kloster', til hvile på sit gods Corbeny (ved Laon), og da det er usikkert, om St. Marculfus kan vende tilbage til sit eget kloster (på halvøen Cotentin) ¹⁾, har han med samtykke af ærkebiskop Witto (af Rouen) stiftet et kloster på dette gods.

Afskrift i Reims.

1) det er vistnok normanner under Rollos ledelse, der på dette tidspunkt holder Cotentin besat, jf. Vogel 387.

270

906

Kong Alfons 3. af Asturien ¹⁾ svarer på et brev fra munkesamfundet i St. Martins kloster i Tours og udtrykker bl. a. sin store sorg over 'normannernes dristighed, som har sat ild på St. Martins hus, undermineret det og afgræsset dets græsgange' ²⁾, ønsker det velsignelse til at lade St. Martins basilika befæste, godtager deres forslag om at købe den kejserkrone af guld, som de opbevarer, og vil til gengæld sende penge til hjælp ved genopbygningen af klostret.

Afskrifter i Paris.

1) 866–910. – 2) Tours var sidst blevet hærget i 903, jf. Vogel 389, Steenstrup, Normandiets Hist. 48.

906, Reg. Dan. nr. 18*, se [1002–1008], nr. 359.

271

907 21. maj. Le Gros Dizy

Kong Karl 3. den Enfoldige erklærer, at da biskop Anschericus ¹⁾ af Paris har underrettet ham om, at Notre-Dame kirken i Paris 'er fuldstændig ødelagt på grund af det normanniske angreb og ved den vanlige vildskab næsten reduceret til intet', har han på opfordring overladt abbediet Saint-Pierre de Rebais i grevskabet Meaux til hjælp for den øde kirke.

Afskrifter i Paris.

1) biskop fra 886 til ca. 910.

272

907¹⁾. Paris Klosteret St. Denis

Kong Karl 3. den Enfoldige godkender, at en hovedgård ved floden Choisille, 'som fordem var én, der kaldtes Meigné, men som ved det normanniske angreb ses at være blevet ødelagt og gjort fuldstændig ubeboelig', og som tilhører Marmoutier kloster, midlertidigt overlades andre til genopbygning.

Afskrifter i Paris.

1) brevet er uægte, jf. Recueil des actes de Charles III 291 note 1.

908 maj¹⁾

273

Pave Sergius 3. stadfæster, da han er blevet underrettet om ødelæggelsen af St. Martins kloster i Tours, 'nemlig hvorledes fornævnte stiftelse har måttet udstå ødelæggende og sørgelige ulykker fra det vantro normannerfolks side, og hvorledes det af angst for sammes hær på flåden har døjet skadelige tab under en ulykkelig omflakken', dettes privilegier og bekræfter sine forgængeres samt Karl den Stores, Ludvig den Frommes og Karl 3. den Tykkes privilegier, 'som normannernes generelle iildspåsættelser har levnet gejstligheden i St. Martin'.

Afskrifter i Paris.

¹⁾ brevet er uægte, cf. nr. 221.

908 8. juli

274

Notitia om en retsforhandling vedrørende en tiendestrid mellem to prælater i klostret Marmoutier. Petrus, klostrets skatmester og forstander for dets herberg, gør over for Adalelmus, klostrets dekan og præst ved klostrets kirke i St. Symphorien ved Tours, krav på at have ret til tienden af landsbyerne Saint-Barthélemy, La Calourie, Le Mortier, Mons Teobertus, Bauçay og Montreuil eller Chaussay samt af hele havnen med den begrundelse, at han til sit herberg oppebærer tienden af den jord og de indtægter, der dyrkes umiddelbart under eller ligger til klostret. De nævnte landsbyer var i fredstid blevet dyrket af landboer (coloni), men eftersom de nu 'ved hedningernes forfølgelse' ¹⁾ er blevet øde og kun stykkevis dyrkes af klostret, må han i overensstemmelse med reglen om jorden, der dyrkes direkte under klostret, have ret til tienden heraf til sit herberg ligesom af havnen. Hans påstand afvises, bl. a. under henvisning til, at når freden kommer, må den kommende præst ved St. Symphorien fortsat have et eksistensgrundlag.

Afskrift i Paris.

¹⁾ Tours var sidst blevet hærget i 903, jf. Vogel 389.

909 26. juni. Trosly.

275

Synode for Reims kirkeprovins. Der vedtages en række bestemmelser om kirkens forhold, bl. a. om klostrene, hvoraf 'nogle er afbrændt eller ødelagt af hedningerne, andre berøvet deres ejendele og næsten er reduceret til intet',

*efter at ærkebispens indledningsvis har understreget, at kirkemøder havde været umuliggjort i nogle år*¹⁾ 'dels på grund af hedningernes angreb, dels også på grund af de meget alvorlige uroligheder i riget og nogle falske kristnes angreb', og landet var lagt øde, byer plyndret og klostre brændt.

Afskrift i Rom.

¹⁾ den foregående synode var blevet holdt i år 900, jf. nr. 262.

276

[Senest 909]¹⁾

Ærkebiskop Heriveus af Reims besvarer en forespørgsel af ærkebiskop Witto af Rouen om, hvorledes man skal forholde sig over for dem, der skønt døbte dog efter dåben fortsætter med at leve på hedensk vis, og som deltager i hedenske fester, samt over for dem, der endnu ikke har gjort sig fortjent til at modtage dåben. Heriveus citerer i den forbindelse 23 udtalelser af kirkefædre m. fl.

Efter tryk i Delalande, Concilia.

¹⁾ ærkebiskop Witto nævnes sidste gang ved konciliet i Trosly, nr. 275. 910 omtales Franco som ærkebiskop af Rouen, jf. Vogel 393 note 1; Steenstrup, Normandiets Hist. 79 ff.

277

[910–911]¹⁾ 14. juni. Compiègne

Kong Karl 3. den Enfoldige giver St. Martins kloster (i Tours) et privilegium. – De afsnit, der omtaler normannerne, er ordret overtaget fra nr. 253. Herudover er der en interpolation, i hvilken der omtales, at klosteret, da St. Martins helgenrelikvier var vendt tilbage, led under 'hedningernes fortsatte ødelæggelser'.

Afskrifter i Paris.

¹⁾ brevet er rimeligvis uægte, jf. Recueil des Actes de Charles III 138 note 1.

278

[911]¹⁾

Hertug Robert (af Ile-de-France) og grev Manasses (af Dijon) underretter hertug Richard (af Burgund) om at, 'eftersom vi rykkede frem mod nor-

mannerne men ikke fandt dem, vendte vi tilbage til Paris', og forespørger, om han ikke støder til dem.

Afskrift i Chartres.

1) i foråret 911 indledte Rollo et hærgningstogt mod Chartres og Chateaudun, som førte til belejring af Chartres. Først 20. juli 911 nåede undsætning frem under anførsel af hertug Richard af Burgund, jf. Vogel 396-97; Steenstrup, Normandiets Hist. 43-45.

912 11. november. Tours

279

En notitia, foregivet udstedt i 912¹⁾, 'da næsten hele Toursboernes område gik tabt ved normannernes vidtomfattende vold', angående Marmoutierklostrets adskillelse fra St. Martins kloster i Tours.

Afskrift i Paris.

1) brevet er uægte, fra tiden omkr. 985, jf. Bibl. de l'École des Chartes 64 (1903) s. 54 ff.

[912-913] januar.

280

Pave Anastasius 3. stadfæster på anmodning af ærkebiskop Hoger Hamburgkirkens rettigheder, bl. a. over 'bisperne hos alle sveernes eller danernes, nordmændenes, Islands, skridfinnernes og Grønlands folk og hos alle nordiske folkeslag samt ligeledes i de vendiske lande, som strækker sig fra floden Peene til Ejderåen'.

Foregiven original i Hannover¹⁾.

1) brevet er uægte og affattet 1122-23.

[Omkr. 912-23]¹⁾

281

Notitia angående en klage fra kirken St. Stefan i Dijons tjenere i landsbyen Aqueducto, som har anket over, at to provster 'for nylig efter det normanniske angreb' har pålagt dem en ny afgift ud over deres sædvanlige ydelser, og at de fritages for den.

Efter tryk i Pérard, Recueil.

1) den i notitsen omtalte biskop Guarnerius var biskop af Langres omkr. 912-23.

282

[913]¹⁾

Suffraganbisperne i ærkestiftet Narbonne beder pave Anastasius 3. om godkendelse af deres valg af Agius til ærkebiskop og om undskyldning for, at denne ikke har indfundet sig hos paven, 'eftersom vejene er besat såvel af saracenerne som af normannerne'.

Referat af Catel i Histoire des Comtes de Tolose.

1) Agius' forgænger ærkebiskop Arnustus døde 912. Pave Anastasius døde i slutningen af juni 913.

283

914 31. marts. Tours

Grev Robert, abbed i St. Martins kloster i Tours, mageskifter sin hovedgård Martigny, som er fuldstændig øde 'på grund af normannernes angreb' til munkesamfundet mod andet gods.

Udtog i Paris.

284

914 30. maj. Tours

Grev Robert, abbed i St. Martins kloster (i Tours), og hans søn Hugo, hans designerede efterfølger, forlener den velbyrdige mand Guntbertus med en 'fri hovedgård, som for 30 år siden ¹⁾ fuldstændig blev ødelagt af normannerne og gjort ubeboelig' i byen Valenciennes i grevskabet L'Ostrevant ved floden Schelde, på hvilket gods, der tillige findes to kirker, der ligger i ruiner og skal genopbygges.

Afskrifter i Paris.

1) måske i vinteren 880-81, da byerne Amiens, Arras og Cambrai blev ødelagt; en hærgning af Valenciennes omtales dog ikke i årbøgerne, jf. D'Haenens 204.

285

914 19. juni »Ruic«

Kong Karl 3. den Enfoldige godkender, at 2/3 af landsbyen Tillay-le-Peneux henlægges til underhold af munkene i klostret Saint-Aignans kloster ved Orléans, da munkene der som følge af megen modgang og ved 'hedningernes overfald' ¹⁾ har måttet døje sultens kvaler.

Efter tryk i Hubert, Antiquités de Saint-Aignan d'Orléans.

1) usikkert hvornår.

[914–918]¹⁾

286

Pave Johannes 10. godkender, at det gods, som grev Vilhelm af Auvergne og dennes hustru Engelberga har skænket munkene fra Saint-Laumer, 'der sammen med denne helgens legeme ved hedningernes langvarige forfølgelse var flygtet fra deres kloster', henlægges til deres underhold.

Afskrifter i Paris.

1) Johannes 10. var pave 914–28; grev Vilhelm af Auvergne døde 918.

[914–922]¹⁾

287

Pave Johannes 10. svarer på et brev fra ærkebiskop Heriveus af Reims, at han har medfølelse med alle de besværligheder, som ikke blot forvoldes ham af hedninger, men også af kristne. Han glæder sig dog over, at normannerfolket ved Guds nåde og hans anstrengelser er blevet omvendt til den kristne tro. Når Heriveus spørger om, hvordan han skal forholde sig over for dem, der skønt døbte og gendøbte fortsat efter dåben lever på hedensk vis og efter hedensk skik dræber kristne, ihjelslår præster, ofrer til gudestøtter og deltager i hedenske offermåltider, så foreskriver paven, at de, hvis de ikke er nyligt omvendte, skal ifalde de kirkelige straffe, men eftersom de er primitive (rudes) i troen, og Heriveus har dette folk boende i sit stifts nabolag²⁾, kan han bedst selv bedømme, om det ikke er klogest at gå mildere frem mod dem end hvad de kanoniske regler foreskriver, for at forhindre, at de falder tilbage i hedenskabet.

Afskrift i Vatikanbiblioteket.

1) pave Johannes 10. var pave fra 914 til 928, ærkebiskop Heriveus døde 922. – 2) d. v. s. i Normandiet.

918 14. marts. Compiègne

288

Kong Karl 3. den Enføldige, der ikke mindst ønsker at gavne de kirker, der er brudt ned, og hvis helgenrelikvier er gået tabt som følge af 'hedningernes vildskab', skænker abbediet Croix-Saint-Ouen ved floden Eure til klosteret Saint-Germain-des-Prés, med undtagelse af den del af fornævnte klostres tilliggender, 'som vi har overgivet normannerne ved Seinen, nemlig Rollo og hans fæller, til værn for riget'¹⁾.

Original i Paris.

1) om fortolkningen af denne formulering se Vogel 400 og Steenstrup, Normandiets Hist. 55.

289

918 14. maj. Compiègne.

Kong Karl 3. den Enfoldige, der ikke mindst ønsker at gavne de kirker, der er brudt ned, og hvis helgenrelikvier er gået tabt som følge af 'hedningernes vildskab', skænker forskelligt jordegods til klosteret Saint-Germain-des-Prés.

Afskrifter i Paris.

290

918 9. oktober. Saint-Denis.

Kong Karl 3. den Enfoldige godkender, at biskop Teudolfus af Paris tilbagegiver Saint-Marcelklosteret 1) de 15 mansus, som biskop Anschericus 2) i sin tid 'på grund af den truende fare og normannernes forfølgelse' havde forlenet til en af sine tro mænd.

Original i Paris.

1) i Paris. – 2) biskop af Paris fra 886 til ca. 910.

291

918 november.

Biskop Gumbald af Angoulême anordner, i betragtning af St.-Pierre kirkes 1) vanskelige stilling, idet nemlig 'denne kirkes midler ved hedningernes forfølgelser havde lidt et knæk og var blevet bragt i urede af troløse kristne', at kannikerne skal have en årlig afgift af enhver gejstlig eller lægmand, der vil anlægge vingårde på kirkens jord.

Afskrift i Angoulême.

1) d. v. s. domkirkens.

292

919 27. juni. Herstal

Kong Karl 3. den Enfoldige giver St. Martins kloster (i Tours) et privilegium. – De afsnit, der omtaler normannerne, er ordret overtaget fra nr. 253.

Afskrifter i Paris og Firenze.

919 20. august. Longchamp-les-Bastogne. 293

Kong Karl 3. den Enfoldige stadfæster Prüm klostres privilegier, uanset at nogle måtte være gået tabt enten 'ved at være blevet brændt under den ildsvåde, der skete ved hedningernes overfald' eller på grund af forsømmelighed eller ælde¹⁾.

Afskrift i Trier.

1) ægthed tvivlsom, jf. Recueil des actes de Charles III 246 nr. 104.

920 29. oktober 294

Pave Johannes 10. stadfæster på anmodning af ærkebiskop Unna Hamburgkirkens rettigheder, bl. a. over 'bisperne hos alle sveernes eller danernes, nordmændenes, Islands, skridfinnernes og Grønlands folk og hos alle nordlige folkeslag samt ligeledes i de vendiske lande, som strækker sig fra floden Peene til Ejderåen'.

Foregiven original i Hannover¹⁾.

1) brevet er uægte, skrevet med en hånd fra 12. årh.

924 9. april. Chalon-sur-Saône 295

Kong Rudolf¹⁾ af Frankrig stadfæster St. Filiberts klostres besiddelser, bl. a. klostret Saint-Valérien og borgen Tournus, 'hvortil de var flygtet fra øen Heri for at undgå den normanniske grusomhed'.

Afskrift i Paris.

1) konge 923-36.

924 20. juni 296

Notitia om, at da man førte St. Maxentius' helgenlegeme fra klostret Saint-Sauveur i Redon tilbage til sit hjemsted (Saint-Maixent), fik man underretning om, at 'hedningerne' hærgede Poitouegnen¹⁾. Helgenen blev derfor ført til kirken i Candé. Men frygten for 'normannernes hærgen' voksede, hvorfor helgenlegemet blev ført videre til Auxerre.

Afskrift i Rennes.

1) sigter vistnok til et normannisk hærgningstogt i 923, jf. Steenstrup, Normandiets Hist. 69.

297

[925-939]¹⁾

Kong Athelstan af England stadfæster borgerne i Malmesburys privilegier og skænker dem desuden jord nær sin gård i Norton 'på grund af deres hjælp i min kamp mod danskerne' ¹⁾.

Afskrift i British Museum.

¹⁾ brevet anses for uægte.

298

926 23. november

Notitia ¹⁾ om, at klostetsamfundet i Devres i 903 flygtede til et munkebo i Vierzon.

Original i Bourges.

¹⁾ omend omtrent samtidig anses notitiaen for at være uægte.

299

926.

Kong Athelstan skænker sin tro mand Uhtred 60 manentes i Hope og Ashford for livstid, hvilket gods denne havde købt for egne penge 'af hedningerne'.

Afskrift i Aberystwyth.

300

926

Kong Athelstan tilstår sin tro thegn Ealdred arveretten til fem manentes i Chalgrove og Tebworth, hvilket gods denne havde købt for egne penge 'af hedningerne'.

Afskrift i British Museum.

301

927

Kong Athelstan af England skænker Christ Church i Canterbury og munkesamfundet sammesteds sit land i Kent i Folkestone, hvor der før var et nonnekloster, i den hensigt, at gudstjenesten skal genoprettes i samme omfang som, 'førend det tidspunkt, da hedningerne skal have ødelagt den stiftelse' ¹⁾.

Afskrifter i Canterbury, British Museum og Lambeth Palace.

¹⁾ brevet anses for uægte i dets nuværende form.

928–935

302

Jarlerne (duces) Guthrum, Gunner, Hadder, Halfdan, Havard, Ingvar, Orm, Ragnvald, Scule og Thurferd bevidner sammen med engelske bisper, jarler og thegner en række breve af kong Athelstan ¹⁾.

1) som Steenstrup, Normannerne III 69–70, gør opmærksom på, aflægger forekomsten af disse jarler af utvivlsom nordisk oprindelse som brevvidner i kong Athelstans breve vidnesbyrd om det gode forhold mellem kongen og hans nordiske undersætter på dette tidspunkt. På grund af dokumenternes talrigheid og vidnelisternes omfang er der taget afstand fra at give en regest til hvert enkelt brev, der alle drejer sig om interne engelske forhold. Henvisninger til disse breve findes dels hos Steenstrup l.l., dels hos Björkman, Nordische Personennamen in England under hvert enkelt navn.

930 3. maj. Bourges

303

Notitia om, at grev Hugo, abbed i St. Martins kloster i Tours, er gået med til at forbedre munkesamfundets økonomi, der gennem lang tid har været udsat for store rystelser, dels som følge af 'normannernes grumhed', dels som følge af slette menneskers begærlighed.

Afskrift i Paris.

931 24. marts. Tours

304

Kong Rudolf af Frankrig stadfæster St. Martins kloster i Tours' besiddelser, deriblandt den borg (castrum), som grev Robert, abbed og senere konge ¹⁾, 'på grund af normannernes angreb' for nylig har ladet opføre i nærheden af dens kirke.

Afskrifter i Paris.

¹⁾ jf. nr. 251 note 2; han var fransk konge 922–23.

931 Worms

305

Kong Henrik 1. Fuglefængerens stadfæster klostret Klingensmünsters privilegier. Dette skete i hans 13. regeringsår, 'da han gjorde kongen over obo-tritterne og normannerne kristne' ¹⁾.

Efter tryk i Grandidier, Histoire d'Alsace.

¹⁾ brevet er en forfalskning, rimeligvis fra 12. årh., jf. MGH. Dipl. regum et imperatorum Germaniae I 75 nr. 42.

306

[931-940]¹⁾

Biskop Aganon af Chartres skænker forskelligt jordegods til genoprettelse af klostret Saint-Père (i Chartres), der næsten er fuldstændig ødelagt ved 'hedningernes overvældende angreb' og ved andre prøvelser.

Afskrift i Chartres.

1) Aganon var biskop 931-40.

307

935 13. september. Attigny

Kong Rudolf af Frankrig erklærer, at han har overladt klostret i Tulle den borg i Uxellodunum (i Quercy), som hans forgængere havde opført 'på grund af stedets fortrinlige egnethed til forsvar mod angreb fra de normanner, som hærgede landskaberne Limousin og Périgord', for at den kan blive nedrevet, da krigsfolkene på borgen ikke længere har militær betydning¹⁾ og med deres overgreb kun volder besværligheder for klostret.

Afskrift i Paris.

1) 930 havde kong Rudolf besejret og fordrevet normannerne fra Akvitanien, jf. Steenstrup, Normandiets Hist. 73.

308

938 januar

Pave Leo 7. opfordrer grev Hugo, abbed i St. Martins kloster i Tours, til at sørge for, at kvinder ikke får adgang til klostrets ambitus, hvilket de ikke engang havde 'i hedningernes tid'. Men forholdene ændrede sig, da klostret flyttede ind i staden, og dets område som forsvarsforanstaltning blev omgivet med en ringmur.

Afskrifter i Paris.

309

938 28. oktober

Kong Ludvig 4. d'Outremer¹⁾ stadfæster St. Martins kloster i Tours' besiddelser, deriblandt den borg, som grev Robert, abbed og senere konge²⁾, har ladet opføre 'på grund af normannernes angreb'.

Afskrifter i Paris.

1) konge 936-954, søn af den i 922 forjagne Karl 3. den Enfoldige. - 2) 922-23.

[938–943]¹⁾

310

Grev Fulco den Gode af Anjou skriver til abbed Odo af Cluny og mindes deres mange samtaler om det evige liv og om deres fælles skytsherre St. Martin (af Tours) og omtaler, at abbeden i visse gamle håndskrifter har fundet, 'hvorledes samme St. Martins højhellige legeme på grund af barbarernes angreb blev ført til Burgund, og hvorledes det, da kirken havde fået sin fred tilbage, blev bragt tilbage til sin egen by' ²⁾.

Afskrifter i Paris, Tours og Orléans.

1) Fulco var greve af Anjou 938 el. 942–960, Odo abbed i Cluny 927–43. – ²⁾ sigter til *Tractatus de reversione b. Martini*, jf. Vogel 354 note. – I et senere brev (fra 1183) fra Rainald, skatmester i Tours, til ærkebiskop Filip af Köln gengives en apokryf fortælling om, at 'da danerne og sveerne under jarl Hasting' belejrede Tours, anbragte man St. Martins helgenlegeme på murene, hvorefter belejrerne flygtede, jf. Dipl. Dan.

940 1. juli. Utrecht.

311

Biskop Balderik af Utrecht skænker kirken i Utrecht forskellige tiendebegunstigelser, da han har fundet sin bispestad 'ødelagt af danskerne, oh, ve,' og kirkerne lagt i ruiner' ¹⁾.

Afskrifter i Hannover, Utrecht og Leiden.

1) brevet er uægte, jf. Oorkb. van het sticht Utrecht I 108. Da brevet angives at være udstedt 'mens herr Henrik 2., konge, regerede' (1001–1024), må forfalskningen være sket i sen tid.

940 26. december. Paris.

312

Notitia om, at det tidligere dørvogterembede i St. Martins kloster i Tours er blevet genoprettet, da klostret gennem lange tider har været plaget af store fortrædeligheder, dels 'som følge af normannernes grumhed', dels ved indtrængen af slette og tyvagtige mennesker.

Afskrifter i Paris.

941 [Efter] 13. august.

313

Retsdokument om, at præsten Tesmunnus i nærværelse af greven af Anjou har vindiceret sit gods i Avon, som hans farbroder havde overladt ham, 'og

som han selv lovformeligt havde besiddet indtil det tidspunkt, da normannerne udplyndrede ham og førte ham som fange til egnene på den anden side havet'.

Afskrift i Paris.

314

941 august. Tours

Biskop Teotolo af Tours skænker St.-Julien klosteret sammesteds, 'som jeg efter min evne har bestemt at genopbygge efter normannernes vilde hærgen', de vingårde, som han havde tilplantet på forskellige steder ¹⁾.

Afskrifter i Tours og Paris.

1) brevets ægthed anfægtes af Steenstrup, Normandiets Hist. 66 note 4.

315

[943–945]¹⁾ maj

Pave Marinus 2. stadfæster på anmodning af ærkebiskop Adaldag alle Hamburgkirkens privilegier og bemyndiger Adaldag til at indvi bisper i sin kirkeprovins og sit stift.

Foregiven original i rigsarkivet i København.

1) brevet er uægte, skrevet med hånd fra 12. årh..

316

[944–952]

Hertug Alan 2. af Bretagne skænker forskellige besiddelser til Saint-Guéno-lés kloster ¹⁾, hvis helgenrelikvie er bragt i sikkerhed andetsteds, og til dets abbed Johannes, der fortjenstfuldt har bidraget til at skabe fred 'mellem normanner og saksere' ²⁾.

Afskrift i Quimper.

1) på halvøen Landevenec. – 2) brevets ægthed er omstridt.

317

[946 19. juni – 947 18. juni]¹⁾

Biskop Alboin af Poitiers og abbeden i (klostret) Charroux tilstår munkene

i *St.-Cyprien det jordegods, som tilhørte klostret i Poitiers i landsbyen Pied-de-Font i nærheden af borgen Niort*. 'Dette gjorde de på grund af normanernes angreb'.

Afskrift i Paris.

¹⁾ aktstykket er udstedt i Ludvigs 11. regeringsår, d. v. s. kong Ludvig 4. d'Outremer (936 19. juni – 954), da biskop Alboin var biskop af Poitiers 937–62.

948 2. januar

318

Pave Agapit 2. stadfæster alle Hamburgkirkens besiddelser for ærkebiskop Adaldag, bl. a. overhøjheden over alle dem, som i hans tid er blevet omvendt til kristendommen, 'nemlig bisperne hos danerne, nordmændene, sveerne samt i alle de nordlige lande', og erklærer, at ærkebiskopen af Köln eller nogen anden ærkebiskop ikke skal kunne gøre krav gældende i hans stift ¹⁾.

Afskrifter i Bremen, Hannover og Hamburg.

¹⁾ brevet er uægte, jf. bemærkningen i Dipl. Dan.

948 7. juni. Ingelheim.

319

Ærkebisperne Frederik af Mainz, Robert af Trier, Wigfred af Köln, Artold af Reims og Adaldag af Bremen, 26 bisper, herunder til sidst 'Liafdag, biskop af kirken i Ribe, Hared, biskop af kirken i Slesvig, Reginbrand, biskop af kirken i Århus', abbeder, kanniker og munke, der er forsamlet til kirke-møde under forsæde af den pavelige udsending biskop Marinus af Bomarzo og i nærværelse af kongerne Otto 1. af Tyskland og Ludvig 4. af Frankrig, truer grev Hugo af Vermandois ¹⁾ med bandlysning, fordi han har fordrevet kong Ludvig fra riget, træffer forholdsregler mod lægmænds overgreb mod præster og giver regler for højtideligholdelsen af faste, påske og pinse.

Afskrifter i Aosta og Wolfenbüttel.

¹⁾ stredes med ærkebiskop Artold, som havde kong Ludvigs støtte, om ærkebispestolen i Reims.

948

320

Kong Eadred af Storbritannien stadfæster efter opfordring af abbed Turketulus, som har fremført, at Crowland kloster var blevet grundlagt og ud-

styret med privilegier af kongerne af Mercia, men at det i tidens løb var blevet hærget og afbrændt 'af hedningernes hær', på ny alle klostrets privilegier og besiddelser ¹⁾.

Afskrift i British Museum.

¹⁾ er et uægte Crowland-brev, jf. nr. 27.

321

950 Chartres.

Biskop Ragenfred af Chartres, der har fornyet de fromme sysler i klostret St.-Père, som 'på grund af hedningernes fremvæltende angreb ¹⁾ og andre fortrædeligheder, som føjede sig hertil' næsten var gjort til intet, tilbagegiver, hvad en af hans forgængere, nemlig Elias ²⁾, havde frataget det.

Afskrift i Paris.

¹⁾ Chartres var blevet hærget 858, 865 og 911, jf. Vogel 162, 165, 396–98. – ²⁾ biskop af Chartres 840–49.

322

[950–960]¹⁾

Biskop Ragenfred af Chartres erklærer, at da alt i stiftet var blevet lagt øde ved ild, drab og plyndringer, forvoldt af 'det rå hedningefolk' ²⁾, og da hans forgænger biskop Aganon ³⁾ i vid udstrækning har genopbygget kirker og klostre, herunder klostret Saint-Père i Chartres' udkant, tilbagegiver han dette kloster en del af de besiddelser, som det med urette har mistet.

Afskrift i Chartres.

¹⁾ Ragenfred var biskop 950–60. – ²⁾ jf. nr. 321 note 1. – ³⁾ jf. nr. 306 note 1.

323

[951–955]

Kong Eadred af Englands testamente, hvori han bl. a. til sit folks behov skænker 1600 pund til hjælp mod sult, og for at det eventuelt kan frikøbe sig for en 'hedningehær'.

Afskrift på Shirburn Castle.

954 27. september, Reg. Dan. nr. 25*, er en forfalskning af Rabenius († 1717), cf. Jaffé p. 946 og mellemnotits Dipl. Dan. 3. rk. III p. 389.

954 eller 958 11. december. Laon

324

*Kong Lothar*¹⁾ af Frankrig genopretter *St. Bavos abbedi i Gent*, der 'gennem lange tider var ødelagt såvel på grund af hedningernes angreb som på grund af indbyggernes overgreb og skødesløshed og gjort øde og næsten ubeboeligt i en sådan grad, at der næppe kunde ydes Gud nogen gudstjeneste sammesteds'²⁾).

Original i Gent.

1) konge 954–86. – 2) brevet er uægte, fra ca. 1050, jf. Dipl. belgica I 225, Recueil des actes de Lothaire et de Louis V 1–2 og D'Haenens 302.

955¹⁾

325

*Kong Eadred*¹⁾ af England, der betænker, at landsbyen *Abingdon* ifølge abbed *Æthelwolds* beretning var lagt ind under *Abingdon kloster*, men frataget det 'på det tidspunkt, da ærkesørøverne hærgende gennemstrejfede hele denne ø', af hans forfader kong *Alfred*, tilbagegiver klostret hele landsbyen med alle dens tilliggender³⁾).

Afskrift i British Museum.

1) 946–955. – 2) konge 871–99. – 3) brevet anses for uægte.

[959–975]¹⁾

326

*St. Genevièves kloster*²⁾ takker kong *Edgar af England* for en pengegave og beretter derefter om kong *Chlodewigs* grundlæggelse af dette kloster, hvor der, da det blomstrede opholdt sig 100 regelbundne munke, men at dette antal 'på grund af danernes forfølgelse' er reduceret til det halve, og at dets bygninger endnu ligger i ruiner, til hvis genopførelse det savner mægtige folks støtte.

Afskrift i British Museum.

1) kong Edgars regeringstid. – 2) i Paris.

[Omkr. 960]¹⁾

327

Carta om, at biskop *Eblo af Limoges* med støtte af sin broder hertug *Vilhelm 3. af Akvitanien* har genopbygget klostret *Saint-Maixent*²⁾ i *Poitou*

med dets tilhørende kirker og andet tilliggende, som var blevet lagt helt øde, da 'normannerne spredte sig over hele Akvitanien'.

Afskrift i Poitiers.

1) Eblo og Vilhelm 3. var henholdsvis biskop af Limoges og hertug af Akvitanien 958-963. - 2) jf. nr. 150 og 296.

328

[962-963]

Kong Edgars gejstlige og verdslige lov, i hvilken sidste del der tilsikres danerne i Danelagen autonomi – dog med visse indskrænkninger – på grund af deres loyalitet mod ham 1).

Afskrifter i British Museum og Cambridge.

1) jf. Steenstrup IV 52, 67, 71; Robertson 28-39, 306-10.

329

[954-965]¹⁾

(Æthelwold), abbed og biskop af Winchester, beder indstændigt grev Arnulf af Flandern om at levere et evangeliehåndskrift tilbage, som to klerke uden hans vidende havde fjernet fra hans kirke og i en by i Flandern solgt til greven for 3 guldstykker, da de eftersøgte en pige, der var 'fanget af eders danere'.

Afskrift i British Museum.

1) Steenstrup formoder i Normandiets Hist. 101, at den unavngivne biskop er Ælfheah af Winchester (934-951). Men da udstederen betegner sig som både abbed og biskop, er han sikkert identisk med Æthelwold, som efter omdannelsen af kapitlet i Winchester til et klosterråd (i 964) betegnes som abbed og biskop, jf. J. A. Robinson, *The Times of Saint Dunstan* 115. Grev Arnulf af Flandern døde 965.

330

965 26. juni. Magdeburg

Kejser Otto 1. erklærer, at han på opfordring af ærkebiskop Adaldag har fritaget alle de ejendomme 'i Danernes mark eller kongerige', som nu eller i fremtiden måtte tilhøre kirkerne i 'Slesvig, Ribe og Århus', for al 'skat eller tjenesteydelse, der hører til vor ret', og at det er hans vilje, at de skal tjene og høre under de fornævnte kirkens bisper uden 'nogen indblanding fra en

(kejserlig) greve eller fra en foged fra vort skatkammer'. *Gårdsæder og landboer* (servos et colonos), som bor på disse ejendomme, og som alene skal tjene bisperne, fritages for al tjenesteydelse (servitio) til kejseren og skal ikke være underkastet nogens myndighed (banno vel disciplina) undtagen disse kirkers egne fogeder ¹).

Efter tryk hos Lindenbrog.

¹) brevets ægthed har været omstridt men er i dag almindeligt anerkendt, jf. Aksel E. Christensen, *Vikingetidens Danmark* 230 ff. Brevet skal næppe opfattes som et udslag af tysk imperialisme inen som et afkald fra kejserens side på gennem sin overhøjhed over Hamburg-Bremen stiftets verdslige besiddelse at udstrække denne myndighed til de nyoprettede suffraganbispedømmer i Danmark. Det er sandsynligvis fremkommet på Adaldags initiativ og kan formodes at have lettet dennes forhold til kong Harald.

[965–972]¹)

331

Pave Johannes 13. indskærper over for bisperne i Bretagne, at de skal respektere ærkebispens af Tours' rettigheder i Bretagne, som har lidt skår 'som følge af vold og de hedenske normanners overgreb'.

Afskrift i Paris.

¹) Johannes 13. var pave 965–72.

966

332

Kong Edgar af Storbritannien stadfæster, efter at ærkebiskopperne Dunstan af Canterbury og Osketil af York har berettet for ham om Crowland klostrets privilegier, der var givet det af kongerne af Mercia, og om, hvorledes klostret var blevet afbrændt og hærget, 'da de højst ryggesløse daner hærgede hele landet', på ny klostrets privilegier og bekræfter dets besiddelser ¹).

Afskrifter i British Museum og Oxford.

¹) er et uægte Crowland-brev, jf. nr. 27.

969 15. maj

333

Kong Edgar af England, der ved sin tronbestigelse har set, at kirkerne er 'ødelagt såvel som følge af vore synder som på grund af barbarernes hyppige overfald', fornyer Westminster Abbeys privilegier ¹).

Afskrift i Oxford.

¹) brevet anses for uægte.

334

971

Kong Edgar af England overdrager biskop Æthelwold¹⁾ det gods i Barrow-upon-Humber, som St. Ceadda tidligere besad 'før hedningernes hærgning', til fordel for det af bispen nyoprettede Peterborough Abbey. fri for al verdslig tyngde med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde.

Afskrifter i British Museum m. fl.

¹⁾ af Winchester.

335

972

Kong Edgar af Storbritannien genopretter og fritager Peterborough Abbey, som er blevet betænkt med gaver og privilegier af de tidligere konger, 'men ødelagt af hedningernes udenlandske hær', for al verdslig og gejstlig tyngde og stadfæster og udvider dets besiddelser¹⁾.

Afskrift i British Museum.

¹⁾ brevet anses for uægte. Det samme gælder en foregiven stadfæstelse af kong Knud 1021, Reg. Dan. nr. 58.

336

973

Kong Edgar af England stadfæster på anmodning af biskop Æthelwold genoprettelsen af Thorney Abbey på dets gamle sted, 'der tidligere er hærgnet af hedningerne', og bekræfter alle dets besiddelser¹⁾.

Afskrift i Cambridge.

¹⁾ ægtheden er omtvistet.

337

975

Ærkebiskop Theoderik af Trier stadfæster besiddelserne for St. Martins kloster i Trier under påberåbelse af de mange ulykker, der gennem tiderne har ramt staden Trier, bl. a. 'ved de normanniske folkeslags hærgen¹⁾.

Efter tryk i Beyer, Mittelrheinisches Urkundenbuch.

¹⁾ Trier blev hærgnet i 882, jf. Vogel 286.

977

338

Biskop Gumbold (af Bazas) og hans broder Vilhelm Sancio, hertug af Gascogne, erklærer, at klostret Squires, senere kaldet La Réole, 'før normanernes overfald og dets ødelæggelse' ¹⁾ var underlagt klostret Saint-Benoit-sur-Loire; begge klostre sammen med adskillige stæder i Gallien og Akvitanien gik til grunde 'ved hedningernes nok så uhyggelige hærgen'. De opfordrer nu det genopbyggede kloster Saint-Benoit-sur-Loire til at genoprette La Réoleklostret, således at dette og dets tilliggender kommer til at ligge under Saint-Benoits myndighed ligesom tidligere.

Afskrifter i Orléans, La Réole og Paris.

¹⁾ hærgningen fandt sted i 848, jf. Vogel 123.

[979–987]¹⁾

339

Grev Adalbert af Vermandois erklærer, at da klostret Mont-Saint-Quentin ²⁾ ved forsømmelighed og 'barbarernes forfølgelse' er blevet så øde, at den gamle bebyggelse næppe kan opspores, har han besluttet at genopføre det og dotere det med gods i landskaberne Vermandois og Soissonais.

Efter tryk i Mabillon, Annales.

¹⁾ for datering se Dipl. Dan. – ²⁾ hærgen i 883, jf. Vogel 314.

[979–986]¹⁾

340

Kong Lothar erklærer, at da hans nevø biskop Liudulf af Noyon har bedt ham om tilladelse til at genopbygge klostret Saint-Eloi i udkanten af Noyon, som var indstiftet af St. Eligius selv, 'men senere ødelagt ved hedningernes angreb' ²⁾, og hvis genopbygning var påbegyndt, men afbrudt ved hans forgængers død, har han imødekommet bispens ønske og stadfæstet klostrets immunitet og dets besiddelser.

Syv afskrifter i Paris.

¹⁾ for datering se Dipl. Dan. – ²⁾ antagelig i vinteren 890–91, jf. Vogel 361 note 4.

[980]

341

Biskop Adalbero af Laon godkender, at den tidligere biskop Dido ¹⁾ har anbragt St. Bossianus' helgenlegeme i St. Vincentius' kloster i Laon og an-

ordnet, at gejstlige, 'som ved hedningernes angreb' var blevet fordrevet fra deres opholdssted (i Pierrepont), sammen med deres helgen skulde tjene Gud der. Endvidere overdrager han klostret kirken i Pierrepont, hvor biskop Dido for en tid havde anbragt St. Bossianus' legeme 'tvunget af hedningernes angreb' ²⁾, til St. Vincentius' kloster.

Efter tryk i Marlot, *Metropolis Remensis historia*.

1) død 895. – 2) antagelig i 882, jf. Vogel 313.

342

981 9. juli. Lyon.

Kong Lothar ¹⁾ stadfæster klostret Saint-Genis-des-Fontaines' besiddelser, 'som fordum blev ødelagt af hedningerne' ²⁾, men som nu er genopbygget.

Efter tryk i P. Marca, *Marca Hispanica*.

1) af Frankrig 954–86. – 2) ubekendt hvornår.

343

988 18. marts. Wildeshausen

Kejser Otto 3. erklærer, at han på bøn og opfordring af ærkebiskop Adal- dag af Bremen har fritaget alle de ejendomme 'i Danernes kongerige', som nu eller i fremtiden måtte tilhøre kirkerne i 'Slesvig, Ribe, Århus og Odense, for al skat eller tjenesteydelse, der hører til vor ret', og at det er hans vilje, at de skal tjene og høre under de fornævnte kirkers bisper uden 'nogen indblanding fra en (kejserlig) greve eller fra en foged fra vort skatkammer'. Desuden tilstår han de fornævnte kirkers bisper ret til at købe agre, ejendomme og godser overalt i alle 'egne af vort rige' ¹⁾. Gårdsæder og landboer (servos et colonos), som bor på disse ejendomme, og som alene skal tjene bisperne, fritages for al tjenesteydelse (servitio) til kejseren og skal ikke være underkastet nogen myndighed (banno vel disciplina) undtagen disse kirkers egne fogeder. Desuden skal alle hans tro mænd vide, at han på forbøn af Fulbert, biskop af, har eftergivet al told i hans rige for dem, der drager ²⁾.

Efter tryk i MGH. *Diplomata regum II 440*.

1) d. v. s. kejserriget. – 2) sidste sætning er korrumperet og kan ikke emenderes, jf. MGH. I.1. Se også nr. 330.

[988–995] juni

344

Pave Johannes 15. stadfæster Hamburgkirkens privilegier for ærkebiskop Liavizo, bl. a. dennes ret til at indvie bisper i sin kirkeprovins.

*Foregiven original i Hannover*¹⁾.

¹⁾ brevet er uægte, ifølge Curschmann fra 1122–23.

[Efter 988 14. september]

345

*Hertug Vilhelm Sancio af Gascogne erklærer, at da 'et skændigt folk – normannerne – er draget ud fra egen jord og gået fra borde i vort land, idet det ønsker at plyndre og gøre bytte på de jorder', som han har arvet, agter han til ære for St. Severus at genopføre St. Severus' kloster, som var ødelagt af 'de fremmede mænd'*¹⁾.

Afskrift i Paris.

¹⁾ brevet er uægte, rimeligvis fra 1092–1106, jf. Dipl. Dan.

989 8. november.

346

*Pave Johannes 15. stadfæster på anmodning af ærkebiskop Liavizo alle Hamburgkirkens besiddelser, bl. a. herredømmet over alle dem, som nu er blevet omvendt til kristendommen 'nemlig bisperne blandt alle sveernes eller danernes folk samt ligeledes i de vendiske lande, som strækker sig fra floden Peene indtil Ejderåen'*¹⁾.

Afskrifter i Hannover.

¹⁾ ægthed omtvistet, jf. Dipl. Dan.

[Omkr. 990]¹⁾

347

*Hertugerne Vilhelm 4. og hans søn Vilhelm 5. af Akvitanien skænker jordegods til det af den første genoprettede kloster Saint-Jean-d'Angély, som var lagt øde og jævnet med jorden 'af de gruelige barbarer'*²⁾ *samtidig med, at dets gods i stifterne Saintes og Poitou gik tabt.*

Afskrifter i Paris og Poitiers.

¹⁾ for datering se Dipl. Dan. – ²⁾ klostret blev hærgnet omkr. 865, jf. Vogel 211.

348

[991?] juli

Biskop Frotarius af Périgueux bekræfter de immuniteter, som kong Karl 2. den Skaldede har tilstået St. Martials kloster i Paunat, før det 'på grund af hedningernes angreb er blevet ødelagt og gjort til intet' ¹⁾.

Afskrift i Paris.

1) brevets ægthed er omtvistet, jf. R. Poupardin og H. Thomas i *Annales du Midi* XVIII 9–15. Ødelæggelsen af klostret i Paunat, der fandt sted i 849, jf. Vogel 124, er dog sikker nok.

349

991

Ealdorman Brithnoth, 'som skal drage i krig mod hedningerne' ¹⁾, skænker Christ Church i Canterbury, Lawling, Monks Eleigh og Hadleigh med samtykke af kong Ædelred.

Referat i Canterbury, Lambeth Palace og Oxford.

1) brevet anses for uægte i dets nuværende form.

350

[991]

Kong Ædelred ¹⁾ den Rådvilde og hans råder slutter efter at have betalt tribut (på 22.000 pund i guld og sølv) ²⁾ fred og forsvarsforbund med den vikingehær, 'som kom sammen med Olav og Jostein ³⁾ og Gudmund, Stegiantans søn' ⁴⁾, tilsikrer hinandens undergivne gensidig beskyttelse, træffer aftale om handelsskibes sikkerhed og fastsætter 25 pund som bod for drab af en fri 'dansker' eller en fri englænder og et pund for drab af en 'dansk' eller en engelsk træ.

Afskrift i British Museum og Cambridge.

1) konge 979–1016. – 2) beløbet på 22.000 opfattes siden Steenstrup IV 56 som en senere og urigtig tilføjelse, idet der ifølge *Angl. Sax. Chron.* i 991 udbetalt 10.000 pund og i 994 16.000 pund i danegæld. – 3) Eirikssøn, Olav Tryggvasons morbroder, jf. *Dipl. Norv.* XIX 1. – 4) måske fejl for *Skeggis søn*, jf. *Dipl. Norv.* XIX 4 note 1.

351

[991–1002]

Kong Ædelred den Rådvildes forordning om portvagt og toldafgifter i London, specielt for handelen på kontinentet, samt hans påbud til de gejst-

lige og verdslige myndigheder (i hele landet) om at overvåge, at der ikke 'overalt blandt danske og englændere' anvendes underlødige mønt, idet et pund skal være lig 15 øre (à 16 penning).

Latinsk oversættelse i British Museum.

[992–1005] Bath

352

Kong Ædelred den Rådvilde og hans råder udsteder en forordning om kirkelige forhold; heri fastsættes i kap. 3, at der i alle fromme stiftelser som forbøn for konge og folket skal afsynges en tidebøn: 'Mod hedningerne' i forbindelse med matutin, 'så længe vi er stedet i denne nødstilstand' ¹).

Afskrifter i British Museum og Cambridge.

¹) forordningen kendes tillige i en kortere angelsaksisk form. Heri oplyses, at den blev givet, 'da den store hær kom til landet', at man daglig skal afsynges en tidebøn 'under særligt hensyn til den nødstilstand, hvori vi nu er stedet'.

994 eller 995

353

Kong Ædelred den Rådvilde godkender ejendomsoverdragelsen af 30 mansiuncula i Monks Risborough, som ærkebiskop Sigeric af Canterbury har overladt biskop Æscwig af Dorchester på grund af denne transaktions forhistorie: 'Thi dengang da det hedenske folk i ophidset vrede hærgede Kent med myrderier og i bakkanalsk raseri lagde det øde på fjendevis, stillede hedningerne i udsigt, at de vilde drage til Vor Frelsers kirke i staden Canterbury og lægge den øde i bund og grund med ild medmindre de penge, som var blevet lovet dem af ærkebiskop Sigeric, fuldt ud blev erlagt'. I sin nød havde ærkebispnen lånt 90 pund sølv og 200 mancus i guld af biskop Æscwig mod at overlade denne det nævnte gods, og 'efter at have tilkaldt fjenderne har ærkebispnen fuldt ud udredet, hvad han tidligere, skønt under tvang har lovet' ¹).

Afskrift i Canterbury.

¹) vistnok i 994, jf. Steenstrup III 241 og D. Whitelock, English Historical Documents 527. Ifølge indiktionen er brevet udstedt 994, ifølge årsangivelsen i 995.

354

[995-999].

Vidnesbyrd om, at kong Ædelred den Rådvilde har tilstået, at Æthelric af Bockings testamente til fordel for gejstlige stiftelser må stå ved magt trods anklagen mod den afdøde, 'at han var med i det forræderiske anslag, at man skulde modtage Svend i Essex, så snart han kom der med flåden'. Vidner: Ælfric, ærkebiskop, og Ælfheah, biskop af Winchester, og Wulfsige, biskop af Dorset, og Godwine, biskop af Rochester, og Leofsige, caldorman, og Leofwine, caldorman, og Ælfsige, abbed, og Wulfgar, abbed, og Byrthelm, abbed, og Lyfing, abbed, og Ælfwold, abbed, og Æthelmær, og Ordulf og Wulfgeat og Fræna og Wulfric, Wulfruns søn, og alle de thegner, der var samlet der fra fjern og nær, hvad enten de var fra Wessex eller fra Mercia, var danskere eller englændere'.

Original i Canterbury.

355

[996-1013].

Abbed Radbod¹⁾ af St.-Amands kloster omtaler i et fragmentarisk bevaret brev, at et bedekapel, der i gammel tid var blevet opført af St. Amand i forbindelse med klostret, men 'som fordom på grund af hedningernes hærgen ved den ynkværdige plyndring næsten var gjort til et helt forladt sted', nu er blevet genopført ved markgreve Balduin 4.s hjælp²⁾.

Afskrift i Paris.

¹⁾ abbed 996-1013. - ²⁾ markgreve af Flandern 988-1035. Klostret St.-Amand - mellem Tournai og Cambrai - var blevet hærget 881 og 883, jf. Vogel 271 og 315.

356

[997]. 12. oktober. Fresnay

Ivo tilbageviser på anmodning af abbeden og munkene i klostret Mont-Saint-Michel¹⁾ og med sine slægtninges samtykke otte landsbyer i Maine ved grænsen til Avranchin, som hans forfædre havde skænket klostret, men som dette, 'da normannernes angreb satte ind mod det'²⁾, havde mistet i tidens løb.

Original i Saint Lô.

¹⁾ kloster på en klippeø mellem Bretagne og Normandiet. - ²⁾ hvilket tidspunkt, der tænkes på, er usikkert.

[997]. Wantage.

357

Kong Ædelred den Rådvilde af England og hans råder kodificerer den danske sædvaneret ¹⁾ for the Five Boroughs.

Afskrift i Rochester.

¹⁾ oversat og kommenteret af Robertson, *The Laws of the Kings of England* 48 og 318-22; jf. også Steenstrup IV 186 passim og Aksel E. Christensen, *Vikingetidens Danmark* 244.

1001.

358

Kong Ædelred den Rådvilde skænker Shaftesbury kloster og nonnesamfundet sammesteds klostret i Bradford-on-Avon og dets tilliggender som tilflugt 'mod barbarernes overfald' ¹⁾ med den tilføjelse, at når nonnerne i fredstid vender tilbage, skal de efterlade nogle nonner, så gudstjenesten kan vedligeholdes i Bradford.

Afskrift i British Museum.

¹⁾ jf. Steenstrup III 250 note 2.

[1002-1008]¹⁾.

359

Overenskomst, der angives at være indgået mellem kongerne Alfred og Guthrum og siden tiltrådt af kongerne Edvard (1. den Ældre) og Guthrum, 'dengang da englænderne og danskerne uforbeholdent gik ind for fred og venskab', om kirkens forhold, hvori der bl. a. fastsættes bøder for gejstliges forsømmelser 'blandt englænderne og blandt danskerne' og ligeledes for dem, der undlader at betale tiende, peterspenge og andre kirkelige afgifter, samt for overtrædelse af helligdagsbestemmelserne.

Afskrifter i Rochester og Cambridge.

¹⁾ for datering og fortolkning jf. Dipl. Dan.

[1003-1004].

360

Ærkebiskop Ælfric af Canterburys testamente, i hvilket han bl. a. eftergiver indbyggerne i Kent, Middlesex og Surrey den foresceat, som han havde udlagt for dem ¹⁾.

Afskrift i British Museum.

1) D. Whitelock, Anglo-Saxon Wills, kommentar s. 160–63, antager, at det drejer sig om en udbetaling af danegæld af ærkebispem på de nævnte landsdeles vegne.

361

1004. 7. december. Headington.

Kong Ædelred den Rådvilde skænker det genoprettede St. Frideswide's kloster i Oxford alle kongelige rettigheder over dets gods, fordi det er blevet ødelagt under kampene med danerne, der havde indrettet det til et forsvarsværk¹). 'Thi alle, som bor i dette land, vil være fuldt bekendt med, at dengang da der med mine bedste stormænds råd udgik en forordning fra mig, om at alle daner, der ligesom klinte blandt hveden var skudt frem på denne ø, skulde dræbes ifølge en højst retsindig vurdering, og at denne forordning skulde gennemføres til punkt og prikke; de daner, der opholdt sig i fornævnte stad, søgte at undgå døden og trængte ind i Kristi helligdom efter med vold at have brudt døren op og knust alle slåer, idet de besluttede, at der der skulde indrettes et tilflugtssted og et forsvarsværk for dem mod indvånerne i staden og i omegnen; og da hele befolkningen, som forfulgte dem, søgte at fordrive dem, hvad de dog ikke formåede, satte den under tvang ild på træværket og afbrændte denne kirke, som forholdene krævede, med dens prydelser og dens bøger'.

Afskrifter i Oxford og Public Record Office.

1) under blodbadet 1002 13. november; brevets ægthed anfægtes af Steenstrup II 254 og 278 men forsvares af nyere engelske historikere, jf. Sawyer 277 nr. 909.

362

1005. 7. juli. Dortmund.

Ærkebisperne af Köln, Bremen og Magdeburg samt tolv bisper, herunder som de sidste 'Ekkehard af Slesvig, Odinkar', der er forsamlet til kirkemøde i Dortmund i nærværelse af kong Henrik 2. af Tyskland og dronning Kunigunde, giver retningslinier for afholdelse af messer inden 30 dage efter enhver af de deltagende bispers død samt træffer bestemmelse om faste på dagen før en række helligdage.

Efter udtog, optaget i Thietmar af Merseburgs kronike.

1005.

363

Kong Ædelred den Rådvilde kundgør, at han i betragtning af krigstidens ødelæggelser samt 'af den grusomme plyndring fra de barbariske fjenders side og den mangeartede plage, der forvoldes af de hedenske folkeslag', har stadfæstet Æthelmærs indstiftelse af klostret i Eynsham ¹⁾.

Afskrift i Oxford.

¹⁾ uden for Oxford.

1005.

364

Kong Ædelred den Rådvilde skænker St. Alban's kloster 6 cassata i Flamstead og øger klostrets privilegier til gengæld for, at abbed Leofric har ydet ham 200 pund guld og sølv 'ud af danegælden', da han betalte 'den tunge ekstraskat til danerne' ¹⁾.

Afskrifter i British Museum.

¹⁾ ægthed usikker; i 1002 ydedes der 24.000 pund sølv i danegæld, jf. Steenstrup III 251 og 266.

[1005–1012].

365

Kong Ædelred den Rådvilde kundgør for sine tro mænd, at 'en daner ved navn Toti' efter råd af sin slægtning 'Celi' har givet ham et pund guld 'til at udrede danegæld for' ¹⁾, og at kongen til gengæld med arvelig ret har givet denne 6 mansus i Beckley og 5 i Horton.

Afskrift i Cambridge.

¹⁾ der blev ydet danegæld 1007, 1009 og 1011, jf. Steenstrup III 266.

1007. 1. november. Frankfurt.

366

35 ærkebisper og bisper, forsamlet til synode i Frankfurt, stadfæster kong Henrik 2. af Tysklands grundlæggelse af bispedømmet Bamberg, efter at pave Johannes 18. har givet sin bekræftelse og opfordret bisperne i Gallien til at gøre det samme. Blandt de deltagende og underskrivende bisper: 'Jeg Ekkehard af Slesvig har underskrevet'.

Original i München.

367 [1008]¹⁾. 16. maj. King's Enham.

De engelske rådets forordning på rigsmødet i King's Enham om at forsvare den kristne tro, stå fast om kongen og træffe de nødvendige forsvarsforanstaltninger; i § 37 fastsættes angående sammensværgelser mod kongens liv, at den, der vil rense sig mod anklage herfor, skal rense sig efter angelsaksisk lov, men 'i Danelagen, således som deres love er'.

Afskrift i British Museum.

¹⁾ i en omtrent samtidig latinsk oversættelse understreges, at bisperne skal tage vare på deres menigheder, som svigter troen 'under pres af hedningernes angreb eller overfald og af andre mangfoldige ulykker og sorger, jf. Dipl. Dan.

368 [Omkr. 1008. 16. maj].

Kong (Ædelred) af England og hans råder udsteder en forordning, i hovedsagen overensstemmende med nr. 367, men med udeladelse af særbestemmelsen for Danelagen.

Afskrifter i British Museum og Cambridge.

369 1008.

Kong Ædelred den Rådvilde overlader munkesamfundet i Ely kloster gods i Essex, for hvilket abbed Ælfsige gav kongen ni pund guld 'efter normannerne store vægt'.

Afskrift i Cambridge.

370 1013. Werla.

Kong Henrik 2. af Tyskland mægler forlig i striden mellem ærkebiskop Willigis af Mainz og biskop Bernward af Hildesheim om kirken og klostret i Gandersheim, således at det fortsat skal høre under bispren af Hildesheim. Blandt underskriverne 'Ekkehard, biskop af kirken i Slesvig'.

Original i Hannover.

371 1014.

Kong Ædelred den Rådvilde stadfæster Sherborne kloster i besiddelsen af 13 mansicula i Corscombe, fri for befæstnings- og broarbejde og for krigs-

tjeneste; dette gods havde biskop Æthelric ¹⁾ *'på grund af de onde daners angreb og plyndringer' overdraget til Eadric jarl, som senere afhændede det for en høj pris til Wulfgar, tjener i samme kloster, som derefter overlod det til klostret til bod for sin sjæl.*

Afskrift i British Museum.

1) biskop af Sherborne fra 1001 til ca. 1012.

Reg. Dan. nr. 40, 1016-1017, er en broderskabsnotits for Christ Church Canterbury, jf. Steenstrup III 309 og J. O. Westwood, *The Latin Gospels of King Canute 1*; N. R. Ker, *Cat. of Mss. containing Anglo-Saxon* 317 nr. 247a.

[1016-1020].

372

Ægteskabskontrakt mellem Godwine og Brihtrics datter, indgået 'for os Knud konge' med ærkebiskop Lyfing af Canterburys og munkesamfundet i Christ Church's, med abbed Ælfmærs og munkesamfundet i St. Augustine's og en række andre persons vidende, hvoriblandt 'Karl, kongens thegn'.

Efter tryk i W. Somner, A Treatise of Gavelkind.

[1016-1020].

373

'Knud, konge', erklærer over for ærkebiskop Lyfing (af Canterbury), biskop Godwine (af Rochester), abbed Ælfmær (af St. Augustine's), sheriffen Æthelwine, Æthelric og alle sine thegner, at han efter at have hørt ærkebispens redegørelse for Christ Church's frihed, som var blevet formindsket, gav ærkebispens tilladelse til i kongens navn at affatte et nyt brev om kirkens friheder; ærkebispens havde svaret, at han havde tilstrækkelige frihedsbreve, hvis de blot blev overholdt, hvorefter Knud selv lagde disse frihedsbreve på selve Kristi alter 'med denne ærkebiskops og jarlen Torkils og mange andre gode mænds vidende, som var hos mig' og befaler, at de skal overholdes i fremtiden.

Afskrift i British Museum.

[1016-1023].

374

Notitia om, at abbed Ælfweard og munkesamfundet i Evesham kloster har overladt Æthelmær deres gods i Norton, hvilket 'henlå øde' ¹⁾, for hans

og to af hans arvingers levetid. Vidner: 'Ælfgiva, deres frue, Wulfstan, ærkebiskop, Leofsige, biskop, Brihtwold, biskop, Ælfsige, abbed, Ælfweard, abbed, Leofsige, abbed, Afa, abbed, Hakon jarl, Eilav jarl, Leofwine, caldorman, Leofric, Eadwine, Brihtheah, munk, Brihtwine, Ælfsige, munk'.

Original i British Museum.

¹⁾ ifølge historikeren Hemming (12. årh.) var Nortoneggen blevet kraftigt hærget af Hakon jarl i 1016, jf. Robertson, Anglo-Saxon Charters 403-05.

375 [1016-1030].

'Knud, konge', erklærer over for biskop Leofsige (af Worcester), 'Hakon jarl' og sheriffen Leofric samt alle thegner i Worcestershire, at han for livstid har overladt Brihtwine de fem hides i Bengeworth, der var forbrudt til kongen, på betingelse af, at de efter dennes død overgår til Evesham kloster ¹⁾.

Afskrift i British Museum.

¹⁾ ægthed usikker.

376 [1016-1033]¹⁾.

Biskop Leofsige har udstedt brev om gods i Wolverton 'i kong Knuds tid'.

Registratur i Oxford.

¹⁾ Leofsige var biskop af Worcester 1016-1033.

377 [1016-1035].

Mantat, eremit, meddeler 'Knud konge og Emma hans frue', at han har testamenteret Thorney Abbey gods i Twywell og Conington til sjælemesser for kongen, dronningen og ham selv.

Afskrift i Cambridge.

378 [1016-1035].

'Jeg Knud, konge' giver 'min trofaste thegn, som hans frænder over for bekendte plejer at kalde Ork' ¹⁾, stadfæstelse på hans arvelige besiddelse

af 17 mansas i Abbotsbury, fritaget for alle tynger med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde.

Efter tryk i *Reliquiæ Spelmannianæ*.

1) muligvis dansker (Urk), jf. bemærkningen i Dipl. Dan., hvor hans stiftelse af et St. Petersgilde i Abbotsbury omtales.

[1016–1035].

379

Leoflæd, Oswis hustru, takker kong Knud den Store og hans dronning for tilladelsen til, eftersom hendes mand er afgået ved døden, frit at kunne disponere over sit gods.

Afskrifter i Cambridge, London og Ely.

[1016–1035].

380

‘Jeg Knud, englændernes konge’ stadfæster biskop Ælfwine i besiddelsen af al den jord, som kongen og hans forgænger har skænket St. Pauls kloster i London.

Afskrift i London.

[1016–1035]. Aylestone Hill.

381

Notitia om et tingmøde i Herefordshire i ‘kong Knuds dage’ i nærværelse af biskop Athelstan, Rani jarl, Eadwine, jarlens søn, Leofwine, Wulfsiges søn, Torkil Hwita, Tovi Pruda, Bryning, sheriff, Æthelweard fra Froome, Leofwine fra Froome, Godric fra Stoke og alle thegnerne, på hvilket Eadwine, søn af Enneawne, havde rejst krav på Wellington og Cradley over for sin moder, men at kravet var blevet afvist, idet hun erklærede, at hun havde overladt alt sit gods til sin slægtning Leofflæd, Torkil Hwitas hustru¹⁾.

Original i Hereford.

1) ægteparret ejede betydeligt gods i Herefordshire. Torkil Hwita har muligvis været dansker, jf. Dipl. Dan.

382

[1016-1035].

En ubekendt skriver til præsten Ælf(ric) og anråber ham, der ligesom ærkeenglen Michael hos Gud 'altid er tilstede for vor konge Knuds åsyn, og for hvem kongens hemmelige planer ikke er skjult', om at indvirke på 'vor dronning', således at hun bevilger ham en fiskedam i landsbyen Niw. (måske = Nuneham), for at han kan holde fast ved sin afholdenhed fra kød.

Afskrift i Antwerpen.

383

[1017?]

'Jeg Knud, af Guds nåde englændernes konge' lægger jordegods i Rameslie tillige med havnen sammesteds ind under munkesamfundet i Fécamp kloster i overensstemmelse med den afdøde kong Ædelred den Rådvildes løfte. Vidner: Ælfgiva, dronning, Ælfwig, biskop, Leofsige, biskop.

Afskrift i Paris.

¹⁾ brevet kan tidligst være udstedt i 1017, efter at Ælfgiva (Emma) indgik ægteskab med kong Knud.

384

1018.

'Jeg Knud, ved den høje Guds gavmilde forsyn konge over englænderne og Englands mangfoldige folkeslag' fritager alt jordegods tilhørende St. German's kloster, Cornwalls bispesæde, for al verdslig tynge med undtagelse af krigstjeneste, når krig pågår. Vidner: Knud, konge over englænderne i hele Britannien, Lyfing, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Wulfstan, primas af kirken i York, Ælfgiva, dronning, Ælfsige, biskop, Godwine, biskop, Brihtwold, biskop, Æthelwine, biskop, Brihtwine, biskop, Eadnoth, biskop, Burhwold, biskop, Torkil jarl, Erik jarl, Æthelweard jarl, Eilav jarl, Godwine jarl, Rani jarl, Brihtwig jarl, Æthelsige, abbed, Brihtmær, abbed, Ælfsige, abbed, Ælfhere, abbed, Æthelwold, abbed, Thored thegn, Aslak thegn, Tovi thegn, Ælfgar thegn, Odda thegn, Ordgar thegn, Ælfgar thegn, Ælfmær thegn, Ælfgeat thegn, Brihtric thegn, Wulfmær thegn, Wulfweard thegn, Leofgær thegn, Leofsige thegn, Leofnoth thegn, Eadsige thegn, Brihtwine thegn, Brihtmær thegn¹⁾.

Foregiven original i Exeter.

¹⁾ brevet er uægte og affattet efter 1066.

1018.

385

'Kong Knud' grundlægger efter anmodning af jarlen Æthelweard Vor Frue kloster i Buckfast og opregner dets tilliggender.

Registratur i Devon Record Office (16. årh.).

1018.

386

'Jeg Knud, uindskrænket leder, der har opnået det engelske styre på øen af Kristus, kongernes konge', stadfæster på opfordring af ærkebiskop Lyfing Christ Church i Canterburys friheder. Vidner: Knud, styrer af det engelske land, Lyfing, ærkebiskop, Emma, dronning, Wulfstan af York, Ealdhelm, biskop, Ælfgar, biskop, Leofric, biskop, Halfdan, kongens førstemand, Torkil jarl ¹⁾).

Afskrift i Canterbury.

¹⁾ brevets ægthed er tvivlsom.

1018.

387

'Jeg Knud, englændernes konge' tilstår efter anmodning af min ægtefælle og dronning Ælfgiva' ærkebiskop Ælfstan (af Canterbury) lunden Hæselersc ¹⁾ i skovområdet Andredeas Wealde fri for alle tynger. Vidner: Knud, konge, Wulfstan, ærkebiskop, Ælfgiva, dronning, Godwine, biskop, Ælfgwig, biskop, Ælfmær, biskop, Ælfsige, biskop, Brihtwold, biskop, Brihtwine, biskop, Ælfmær, abbed, Ælfgwig, abbed, Ælfric, abbed, Torkil jarl, Godwine jarl, Sigered thegn, Brihtric thegn, Æthelric foged, Æthelric, vidne, Godwine, vidne, Ælfsige, vidne, Ælfric, vidne.

Original i British Museum.

¹⁾ på grundlag af de i brevet anførte skelmærker, har lokaliteten kunnet identificeres med en del af det nuværende Ticehurst sogn, jf. Sussex Archaeological Collections 77 (1936) 125-27 (med kortskitse over området).

1018.

388

'Jeg Knud konge, der er ophøjet på den engelske trone' skænker biskop Burhwold (af Cornwall) fire cassata i Landrake og Tinnell for livstid på betingelse af, at bispen efter sin død lader godset i Landrake overgå til St. German's kirke, mens han frit må disponere over resten. Kongen fritager

godset for al verdslig tyngde, undtagen når krig pågår, samt for bøder, som tyve skal erlægge. – Efter opregning af godsets grænseskel følger et tillæg om, at kong Edmund (Jernside), der ønskede at erhverve gods i Throwleigh fra bispen, overtog dette og gav denne fire hides i Landrake og een i Tinnell, 'og da jeg Knud kong tog riget efter Edmund kong' tiltrådte kong Knud dette. Vidner: Knud, kong over hele Britannien, Lyfing, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Wulfstan, ærkebiskop af kirken i York, Ælfgiva, dronning, Ælfsige, biskop, Brihtwold, biskop, Æthelwine, biskop, Brihtwine, biskop, Eadnoth, biskop, Burhwold, biskop, Torkil jarl, Erik jarl, Eilav jarl, Rani jarl, Æthelweard jarl, Godwine jarl, Brihtwig, abbed, Æthelsige, abbed, Brihtmær, abbed, Ælfsige, abbed, Ælfhere, abbed, Æthelwold, abbed, Thored thegn, Aslak thegn, Tovi thegn, Ælfgar thegn, Odda thegn, Ælfgar thegn 1).

Foregiven original i Exeter.

1) brevet er uægte og skrevet i slutningen af 11. årh.

389

[Omr. 1018].

Biskop Eadnoth (af Crediton) pantsætter en gyrde 1) jord ved floden Creedy til Brihtnoth. Vidner: 'Knud kong, Wulfstan, ærkebiskop, Lyfing, ærkebiskop, Brihtwold, biskop, Eadnoth, biskop, Burhwold, biskop, Æthelwine, biskop, Brihtwine, biskop, Æthelweard, ealdorman, Æthelwold, abbed' samt munkesamfundene i Exeter og Crediton.

Afskrift i Oxford.

1) jordmål af varierende størrelse, jf. Robertson, Anglo-Saxon Charters 549.

390

10[19 marts]. Goslar.

Ærkebisperne Geron af Magdeburg og Unwan af Hamburg samt bisperne Arnold af Halberstadt, Benno af Aldenburg, Didrik af Minden, Didrik af Münster og 'Ekkehard, biskop af Slesvig', forsamlet til synode i Goslar, svarer på et spørgsmål af biskop Bernward af Hildesheim om, hvilken stilling børn af et ægteskab mellem en fri kvinde og en ufri mand, der senere er blevet optaget blandt de gejstlige, vil få, at børnene kommer til at følge deres faders stilling i samfundet.

Afskrift i Wolfenbüttel.

1019. 1. november. Hildesheim.

391

Biskop Bernward af Hildesheim, der har påbegyndt opførelsen af en ny kirke ved St. Michaelis kloster sammesteds, skænker på opfordring af kejser Henrik 2. klostret og munkesamfundet alt sit jordegods og løsøre til bod for de afdøde kejseres og de afdøde biskper af Hildesheims sjæle. Blandt underskriverne 'Jeg Ekkehard, biskop, underskriver'.

Afskrift i Hannover.

[1019. Omkr. 1. november?]¹⁾

392

Bodo, provst ved domkirken i Hildesheim, giver med samtykke af biskop Bernward af Hildesheim St. Michaelis kloster sammesteds kirken i Wrisbergholzen samt 16 bol i nærværelse af ærkebisperne Willigis af Mainz, Unwan af Bremen, bisperne Meinwerk af Paderborn, Arnulf af Halberstadt, Benno af Aldenburg, 'Ekkehard, biskop af Slesvig', samt Bruno af Minden og Didrik af Münster¹⁾.

Afskrift i Hannover.

¹⁾ brevet er uægte.

1019.

393

'Jeg Knud, ved Guds rigtflydende og store nåde sat på tronen som konge og styrer over hele Britanniens område' *skænker sin thegn Agmund 16 cassati i Cheselbourne fri for alle tynger med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: 'Knud, ved den af Gud viste nåde konge, Lyfing, ærkebiskop, Ælfgiva, ægteviet til kongen, Ælfsige, biskop, Brihtwine, biskop, Brihtwold, biskop, Æthelwine, biskop, Wine, biskop, Burhwold, biskop, Torkil jarl, Godwine jarl, Erik jarl, Ædelred jarl, Eilav jarl, Hakon jarl, Brihtwig, abbed, Brihtmær, abbed, Ælfhere, abbed, Ælfnoth, abbed, Ælfstan, abbed, Brihtnoth, abbed, Æthelwold, abbed, Hakon thegn, Hasten thegn, Aslak thegn, Toki thegn, Bovi thegn, Tovi thegn, Karl thegn, Æthelmær thegn, Ælfgeat thegn, Brihtric thegn, Sigvard thegn, Edmund thegn, Brihtric thegn.*

Afskrift i British Museum.

394

1019.

‘Jeg Knud, konge over englænderne og de øvrige folk, der findes deromkring’ kundgør, at da Æthelbert jarl har forebragt ham, at hans fogeder i Devonshire pålægger det jordegods, der tilhørte klostret i Exeter, tyngende tjeneste, ‘efter at klostret var ødelagt af hedningerne’ og de tidligere kongers privilegier er brændt, har han, ‘af Guds nåde hele Englands leder’, på jarlens anmodning og til bod for sin sjæl tilstået abbed Æthelwold og munkesamfundet i Exeter fritagelse for al kongelig og verdslig tyngelse med undtagelse af krigstjeneste og broarbejde. Vidner: Knud, konge over englændernes Britannien’, Lyfing, primas over kirken i Canterbury, Wulfstan, ærkebiskop af sædet i York, Ælfsige, biskop, Godwine, biskop, Ælfwine, biskop, Leofsige, biskop, Ælfsige, biskop, Brihtwulf, biskop, Æthelfred, biskop, Æthelwine, biskop, Eadnoth, biskop, Brihtwold, biskop, Torkil jarl, Hakon jarl, Leofwine jarl, Halfdan jarl, Erik jarl, Ædelred jarl, Eilav jarl, Godwine jarl, Haram jarl, Sigered jarl, Brihtric, abbed, Ælfsige, abbed, Ælfstan, abbed, Ælfhere, abbed, Leofric, abbed, Æthelwold, abbed, German, abbed, Æthelric, abbed, Ava, abbed, Æthelwine, abbed, Luxihs, abbed, Ælfnoth, abbed, Filnod, abbed, Ælfwine thegn, Halfdan thegn, Swesa thegn, Leofric thegn, Ælfgar thegn, Odda thegn, Ælfwig thegn, Eadwig thegn, Osferd thegn, Leofsige thegn, Eadsige thegn, Ælfgar thegn, Ælfric thegn, Æthelmær thegn, Eadwine thegn, Leofnoth thegn, Wulfsige thegn, Eadwig thegn, Wine thegn, Ælva thegn, Æthelwine thegn, Sewulf thegn, Ælfric thegn, Sodda thegn, Æthelnoth thegn, Æthelmær thegn ¹⁾).

Afskrifter i British Museum, Cambridge og Exeter.

¹⁾ brevets ægthed er tvivlsom.

395

1019.

‘Jeg Knud, kongelig regent over englændernes navnkundige og prægtige folk’ befaler, at fem cassati i jord i Drayton skal tilbagegives munkene i New Minster i Winchester, og kasserer samtidig det brev på samme gods, en (unavngiven) ung, forvoven mand havde opnået hos ham under påskud af, at godset tilhørte kongen. Vidner: Knud, englændernes konge, Lyfing, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Wulfstan, ærkebiskop af York, Ælfgiva (Emma) samme konges ægtefælle, Ælfsige, biskop, Brihtwold, biskop, Ælfmær, biskop, Eadnoth, biskop, Godwine, biskop, Torkil jarl, Erik jarl, God-

wine jarl, Eilav jarl, Leofwine jarl, Ragnvald jarl, Æthelsige, abbed, Brihtwig, abbed, Brihtmær, abbed, Ælfhere, abbed, Brihtwold, abbed, Sihtric thegn, Hakon thegn, Halfdan thegn, Thored thegn, Asser thegn, Ælfgar thegn, Torkil thegn, Brihtric thegn, Æthelweard thegn, Sigered thegn, Oslac thegn, Leofwine thegn.

Original i Winchester.

[1019–1030].

396

Abbed Adelbodus og munkesamfundet i St. Bavos abbedi i Gent giver på opfordring af grevinde Otgiva af Flandern en fremstilling af, på hvilken måde en stor del af klostrets gods er kommet på lægmænds hænder. Som følge af de kristnes synder skete det i sin tid ¹⁾, at 'normannerne angriber, hærger, afbrænder denne stiftelse og plyndrer alt', hvorfor munkene måtte flygte til Laon 'på grund af frygten for disse daner' og opholdt sig dér i lang tid, medens fremmede bemægtigede sig deres gods.

Afskrift i Gent.

1) i 851, jf. Vogel 130 og D'Haenens 44 og 302.

1020.

397

'Jeg Knud, efter behag af Gud kaldet Englændernes konge, og Ælfgiva, min ægtefælle' skænker munken Euich og Vor Frue og St. Egwines kirke i Evesham fire mansa i Badby og Newnham som evig arv, fritaget for al verdslig tyngde med undtagelse af befæstnings- og broarbejde og krigstjeneste. Vidner: Knud, konge over hele Britannien, Ælfgiva, dronning, Æthelnoth, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Wulfstan, ærkebiskop af kirken i York, Æthelric, biskop, Godwine, biskop, Brihtwold, biskop, Ælfsige, biskop, Leofsig, biskop, Ælfmær, biskop, Æthelwine, biskop, Godwine jarl, Erik jarl, Leofric, thegn, Ælfwine, thegn, Ælfsige, abbed, Leofwine, abbed.

Afskrifter i British Museum.

1) brevet anses for uægte.

[1020]¹⁾.

398

'Knud, konge' proklamerer over for sine ærkebisper og bisper, over for 'Torkil jarl' og alle andre jarler samt over for hele folket, at det er hans mål

i forbund med paven og kirken at sikre retssikkerheden og freden for det engelske folk og nævner i den forbindelse, at da der nylig forelå en farlig situation, 'drog jeg selv sammen med de mænd, som drog med mig, til Danmark, hvorfra den største skade for Eder kom' og traf forholdsregler der, som vil forhindre flere fjendtligheder derfra, så længe englænderne holder sig til ham. Endvidere fastsætter kongen, at hvis en gejstlig eller lægmand 'dansk eller engelsk' sætter sig op herimod, vil han lade 'Torkil jarl' skride ind imod dem og om nødvendigt drive dem i landflygtighed. Endvidere at Edgars love m. m. skal overholdes.

Afskrift i York.

¹⁾ kong Knud drog i 1019 til Danmark og tilbragte vinteren der; 1020 17. april er han tilbage i England, jf. i øvrigt A. J. Robertsons fyldige kommentar i *The Laws of the Kings of England* 343-45.

399

[Efter 1020. 13. november].

Ærkebiskop Wulfstan (af York) meddeler 'Knud konge, sin herre, og Ælf-giva, fru'en', at Æthelnoth på kongens opfordring er indviet (til ærkebiskop af Canterbury).

Afskrift i British Museum og Lambeth Palace.

¹⁾ Æthelnoth blev indviet til ærkebiskop af Canterbury 1020 13. november, jf. F. E. Harmer, *Anglo-Saxon Writs* 448.

400

[1020].

'Knud, konge', erklærer over for alle sine bisper, jarler og fogeder i de shirer, hvor ærkebiskop Æthelnoth (af Canterbury) og Christ Church ejer jord, at han har tilstået ærkebispens doms- og sagesfaldsretten inden for dette område samt over hans thegner.

Afskrift i British Museum.

401

[1020-1022]¹⁾.

Kong Knuds kirkelige og verdslige love for hele England, både for det engelske område og for Danelagen.

*Efter tryk i A. J. Robertson, *The Laws of the Kings of England*.*

¹⁾ for datering og nyere kommentar jf. Dipl. Dan.

[1020–1022].

402

‘Jeg Knud, konge over det engelske folkeslag’ *skænker i taknemlighed mod Gud landsbyen Horning samt Ludham og Neatishead med alle tilliggender (til abbediet St. Benet of Holme). Vidner: Knud, konge, Ælfgiva (Emma), dronning, Wulfstan, ærkebiskop, Æthelnoth, ærkebiskop, Godwine, biskop, Ælfwine, biskop, Ælfsige, biskop, Æthelric, biskop, Ælfwig, biskop, Erik jarl, Godwine jarl, Ulf jarl, Eilav jarl, Hakon jarl, Leofwine jarl, Godric jarl, Brihtwig, abbed, Leofric, Ælfweard, Athelstan, Brihtwold, biskop.*

Afskrift i British Museum.

[1020].

403

Notitia om, at abbed Ælfsige af Peterborough har købt fjerdedelen af søen Whittlesey Mere ‘af kongens stormand ved navn Thored’ for gods og rede penge og lagt den til den del af søen, som biskop Æthelwold tidligere havde erhvervet til klostret. Købet blev stadfæstet i London ‘over for kong Knud, der gerne gav sit samtykke’ og med samtykke af bisperne og alle stormænd i nærværelse af sælger og køber. Vidner: ærkebiskop Æthelnoth af Canterbury, ærkebiskop Wulfstan af York, stiftets ¹⁾ biskop Æthelric, tillige med ham selv, nemlig kong Knud, og dronning Emma.

Afskrifter i London og Peterborough.

¹⁾ d. v. s. Dorchester.

[1020–1028?]¹⁾.

404

Biskop Fulbert af Chartres takker sammen med sine klerke og munke ‘Knud, Danmarks såre højvelbårne konge’ for den gave, han har givet dem og udtrykker sin beundring over hans kløgt, idet han, der er uden kendskab til deres sprog og bor fjernt over havet, har kunnet holde sig underrettet om deres forhold, og over hans fromhed, fordi han, som de hidtil har hørt omtalt som ‘hedningernes fyrste’, nu har handlet som en kristen og en gavmild velgører.

Afskrifter i Leiden og Paris.

¹⁾ for datering se Dipl. Dan.

405 [1020-1035].

‘Jeg Knud, konge af Guds miskundhed’, *erklærer over for ærkebiskop Æthelnoth (af Canterbury) og alle bisper, abbeder, grever, sheriffer og alle tro mænd i England, at han har skænket St. Augustine’s kloster (i Canterbury) domsmyndighed over og alle kongelige rettigheder af deres egne mænd og på det gods, han har givet klostret*¹⁾.

Afskrift i British Museum.

¹⁾ brevet anses for uægte.

406 1021.

*Biskop Judicael af Vannes tilbagegiver klostret Saint-Sauveur i Redon de biskoppelige rettigheder, der tidligere var tilstået klostret, men som var gået tabt, da den ‘normanniske grumhed, som plyndrede hele Bretagne, hærgede kirken i Vannes og Redon’*¹⁾.

Afskrift i Rennes.

¹⁾ der tænkes vistnok på begivenheder i 854, jf. Vogel 149-50.

1021, Reg. Dan. nr. 56*, kong Knuds såkaldte 34 artikler *de foresta*, nu også trykt Furnivall, Shakespeare’s England I 114; F. Liebermann, Über Pseudo-Cnuts Constitutiones de Foresta 49 og F. Liebermann, Gesetze der Angelsachsen I 620, cf. III 335, er et privatarbejde, skrevet omkr. 1130-1217 af en anonym embedsmand og tillagt kong Knud, cf. Liebermann l.l.

407 [1021-1023]¹⁾.

‘Jeg Knud, angelsaksernes konge’ *skænker sin tro tjener munken Euich fem cassatura i Newnham fri for al verdslig tyngde med undtagelse af befæstnings- og broarbejde og krigstjeneste. Vidner: Knud, konge over hele Britannien, Ælfgiva, dronning, Æthelnoth, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Wulfstan, ærkebiskop af kirken i York, Æthelric, biskop, Godwine, biskop, Brihtwold, biskop, Ælfsige, biskop, Leofsige, biskop, Ælfmær, biskop, Æthelwine, biskop, Ælfwine, biskop, Athelstan, biskop, Godwine jarl, Erik jarl, Eilav jarl, Leofwine jarl, Leofric thegn, Ælfwine thegn, Ceolric thegn, Æthelwine thegn, Ælfsige, abbed, Æthelwine, abbed, Leofsige, abbed, Ælfweard, abbed, Leofwine, abbed, Eadric, abbed, Eadnoth, abbed, Brihtwig, abbed.*

Original i British Museum.

1) Æthelnoth var ærkebiskop af Canterbury 1020–38, og ærkebiskop Wulfstan af York døde 1023 28. maj, jf. F. E. Harmer, *Anglo-Saxon Writs* 554 og 579.

[1021–1023]¹⁾.

408

‘Jeg Knud, sat på kongetronen som konge over hele øen Albion og oversåre mange andre folkeslag’ *stadfæster, at klostret Bury St. Edmund’s altid skal være bopæl for munke og eksimeret fra bispernes myndighed, og bekræfter de friheder, som martyrkongen Edmund havde givet det. Hvis ‘en afgift til Danerne eller til skibe eller til våben’ bliver opkrævet, skal munkene selv disponere over den. Endvidere tilstår han klostret det fiskeri, som Ulfelk havde i Welle (Upwell og Outwell), og skænker det med dronningens samtykke den årlige afgift på 4000 ål af Lakenheath. Vidner: Knud konge, Ælf-giva (Emma) dronning, Wulfstan, ærkebiskop, Æthelnoth, ærkebiskop, Godwine, biskop, Ælfwine, biskop, Ælfsige, biskop, Æthelric, biskop, Ælfwig, biskop, Brihtwold, biskop, Erik jarl, Godwine jarl, Ulf jarl, Eilav jarl, Hakon jarl, Leofwine jarl, Godric jarl, Oslac thegn, Thored thegn, Torkil thegn, Thrym thegn, Broder thegn, Ælfric thegn, Ælfwine thegn, Leofric, abbed, Ælfward, abbed, Athelstan, abbed, Ælfsige, abbed, Leofwine, abbed, Wulfred, abbed, Osketel, abbed, Ælfwig, Ælfric, Ælfric, Leofsig, Leofric.*

Afskrift i King’s Lynn.

1) biskop Ælfwine af Elmhams forgænger døde 1021 25. december, og ærkebiskop Wulfstan af York døde 1023 28. maj, jf. C. R. Hart, *The Early Charters of Eastern England* 64. Ægtheden af brevet er omtvistet.

1022. April.

409

Pave Benedikt 8. oversender ærkebiskop Unwan af Hamburg palliet og tilstår ham og hans efterfølgere ‘legatværdigheden samt den ærkebiskoppelige myndighed i alle de nordlige riger, nemlig danernes, sveernes, nordmændenes, islændingenes og på alle øer, der ligger til disse riger’¹⁾.

Foregiven original i Hannover²⁾.

1) brevet er uægte, ifølge Curschmann fra 1122–23. – 2) brændt i 1943.

1022. 1. november.

410

Biskop Bernward af Hildesheim kundgør, at han har påbegyndt opførelsen af et kloster til ære for Vor Frue og St. Michael lige uden for Hildesheims

bymure, og skænker det omfattende godsmængder. Forrest blandt vidnerne 'Ekkehard, biskop af Slesvig'.

*Foregiven original i Hannover*¹⁾.

¹⁾ brevet er uægte og skrevet med en hånd fra 12. årh., jf. UB. des Hochstifts Hildesheim I 63 nr. 67.

411

1022.

'Jeg Knud, konge over hele det engelske folk', *mageskifter efter anmodning af biskop Ælfwine af Elmham, abbed Leofric og munkene i Ely kloster landsbyen Wood Ditton til klostret med skovbyen Cheveley. Vidner: Knud, konge, Ælfgiva, dronning, Wulfstan, ærkebiskop af York, Æthelnoth, ny ærkebiskop af Canterbury*¹⁾, Gerbrand af Roskilde stift iblandt danernes folk, Brihtwold, biskop, Ælfsige, biskop, Æthelric, biskop, Ælfmær, biskop, Leofsige, biskop, Æthelwine, biskop, Brihtwine, biskop, Ælfwig, biskop, Godwine, biskop, Ælfwine, biskop af East Anglia, Brihtwig, abbed, Ælfsige, abbed, Ælfhere, abbed, Æthelwine, abbed, Ælfmær, abbed, Ælfweard, abbed, Leofwine, abbed, Athelstan, abbed, Erik jarl, Eilav jarl, Godwine jarl, Godric thegn, Æthelwine thegn, Thurstan thegn, Thrym thegn, Wulfric thegn, Ælfwine, hirdmand²⁾, Ælfwig, hirdmand, Ælfric, hirdmand, Godwine, hirdmand, Ælfweard, hirdmand.

Trykt efter Liber Eliensis cap. 82.

¹⁾ indviet 1020 13. november. – ²⁾ hirdmand gengiver *satrapa*; betydningen er usikker.

412

Omkr. 1022.

*Eadric, abbed af Ealdenham (St. Peter's, Gloucester), erklærer, at han har overladt en vis Stamarcote klostrets jord i Hatherley og Badgeworth for livstid for de 15 pund, hvormed denne har frikøbt klostrets øvrige gods fra den store opkrævning af hærskat*¹⁾ (heregoldi), *som fandt sted i hele England. Vidner: 'Wulfstan, ærkebiskop af York, og Leofsige, biskop af Worcester, Eilav jarl og hele munkesamfundet i Old Minster, og Anna, abbed, og alle brødrene i St. Oswalds kloster og Ibihside, foged, og hele staden Gloucester og mange andre, såvel englændere som danskere'. Forhandlet 'omkring 1022 i kong Knuds tid'.*

Afskrift i British Museum.

¹⁾ skat til betaling af den danske hird, jf. Steenstrup IV 149.

[1022–1031].

413

Biskop Josef af Llandaff og kirken sammesteds får stadfæstelse på deres besiddelser i kong Rhydderch af Syd-Wales' regeringstid efter en formående henstilling af ærkebiskop Æthelnoth af Canterbury 'i forening med et anbefalingsbrev fra Knud, der hersker over England'.

Referat i Aberystwyth.

1) Rhydderchs søn Gruffydd stadfæster senere (1056–1061) 25. december, trykt Liber Landavensis 257, jf. Reg. Dan. nr. 132, på ny Llandaffkirkens privilegier og omtaler i den forbindelse bl. a. sine kampe '*contra Danos maritimos*', vistnok nordmænd, jf. B. G. Charles, Old Norse Relations with Wales p. 42–45.

1023.

414

'Jeg Knud, af Guds gunstige nåde englændernes og de øvrige tilstødende øers konge,' *lægger egenhændigt sin krone på Kristi alter i Canterbury og tilstår denne kirke portum de Sanduic (Sandwich Haven), alle landingssteder og afgifter for sejlads på floden mellem Piperneasse (Pepperness) og Mearcesfleote så langt ind på land, som man kan kaste en lille økse fra et skib ved højvande, samt al ret til færgetrafik, skibstold og halvdelen af alt skibbrudent gods, som kan nås ved lavvande med en stang, idet den anden halvdel skal tilfalde findereren. Vidner: 'Knud, englændernes konge, Æthelnoth, ærkebiskop af Canterbury, Ælfric, ærkebiskop af kirken i York, Ælfwig, biskop af kirken i London, Ælfsige, biskop af Winchester, Brihtwold, biskop af kirken i Cornwall, Æthelric, biskop af kirken i Dorchester, Ælfmær, biskop, Godwine, biskop, Brihtwine, biskop, Athelstan, biskop, Ælfmær, abbed, Brihtmær, abbed, Brihtwig, abbed, Wulfnoth, abbed, Godwine jarl, Eilav jarl, Erik jarl, Thored thegn, Thrym thegn, Agmund thegn, Æthelric thegn, Ælfwine thegn, Brihtric thegn, Leofric thegn, Sigered thegn, Godwine thegn, Eadmær thegn 1).*

Afskrift i Oxford.

1) brevets ægthed er omtvistet.

1023.

415

'Jeg Knud, englændernes konge' *stadfæster, at kongens thegn Leofwine med tilnavnet Bondan sunu 1) arveligt må besidde landsbyen Hannington på*

syv cassati, som denne havde erhvervet af kong Ædelred for et pund guld, og fritager den for al verdslig tyngelse med undtagelse af krigstog, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: Knud konge, Ælfgiva, dronning, Æthelnoth, ærkebiskop, Ælfsige, biskop, Brihtwold, biskop, Ælfmær biskop, Æthelric, biskop, Brihtwine, biskop, Brihtwig, abbed, Brihtmær, abbed, Æthelwine, abbed, Ælfhere, abbed, Æthelward, abbed, Ælfsige, abbed, Godwine jarl, Eilav jarl, Erik jarl, Hakon jarl, Rani jarl, Sigered jarl, Leofric thegn, Ælfwine thegn, Ælfgar thegn, Thored thegn, Torkil thegn, Thored thegn.

Afskrift i British Museum.

¹⁾ skandinavisk, Tengvik 151.

416

1024.

‘Jeg Knud, ved den almægtige Guds nådige og gunstige mildhed konge over englænderne i hele Britannien og leder og styrer af de øvrige folkeslag, der bor deromkring’, *skænker sin tro thegn* ‘som slægt og venner plejer at kalde Ork’ ¹⁾ *syv mansa i Portisham fri for al verdslig tyngelse med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: Knud, englændernes konge, Æthelnoth, ærkebiskop, Ælfsige, biskop, Brihtwold, biskop, Ælfmær, biskop, Brihtwig, biskop, Godwine jarl, Eilav jarl, Hakon jarl, Brihtmær, abbed, Æthelward, abbed, Æthelwold, abbed, Ælfwig, abbed, Lyfing, abbed, Eadsige, præst, Eadwold, præst, Ælfwine, præst, Thored thegn, Agmund thegn, Thored thegn, Leofwine thegn, Torkil Hoga thegn, Karl thegn, Tovi Hwita thegn, Brihtsige thegn, Kartoka thegn, Tovi Reada thegn, Broder thegn, Ælfgeat thegn, Bovi thegn, Thurgod thegn, Æthelmær thegn, Brihtric thegn, Sigvard thegn, Wine thegn, Wulfnoth thegn, Thurstan thegn.*

Original i Dorchester.

¹⁾ jf. nr. 378 note.

417

1026.

‘Jeg Knud, indsat som konge over englænderne’, *skænker biskop Lyfing (af Crediton) fem cassata i Abbots Worthy fri for al verdslig tyngelse med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: ‘Jeg Knud, konge over englænderne i hele Britannien, Æthelnoth, ærkebiskop af kirken i*

Canterbury, Ælfgiva, dronning, Ælfmær, biskop, Ælfsige, biskop, Brihtwold, biskop, Brihtwig, biskop, Lyfing, biskop, Brihtmær, biskop, Godwine jarl, Hakon jarl, Wrytsleof jarl, Rani jarl, Sihtric jarl, Æthelsige, abbed, Brihtmær, abbed, Æthelweard, abbed, Ælfhere, abbed, Æthelnoth, abbed, Kynsige, præst, Leofstan, præst, Wunsige, præst, Tovi thegn, Osgod thegn, Thored thegn, Odda thegn, Ælfwine thegn, Ælfgar thegn, Godwine thegn, Leofric thegn, Brihtric thegn, Ælfgar thegn, Æffa thegn, Eadric thegn, Ælfric thegn, Leofsige thegn, Wunsige thegn¹).

Afskrift i British Museum.

1) brevets ægthed er omtvistet.

1026¹).

418

Healdeggen Scearþa giver 'med min herre kong Knuds tilladelse' Saltwood til Christ Church i Canterbury til underhold for munkene og til bod for sin sjæl, til frelse for sin hustru Leofedæges sjæl og til forladelse for Leoflæde, som tidligere havde tilstået kirken samme gods. Vidner: 'Knud konge, Ælfgiva, dronning, Æthelnoth, ærkebiskop, Wulfstan, ærkebiskop af staden York, Ælfwine, biskop af Winchester, Merewhit, biskop af Wells, Grimkel, biskop af Sussex, Brihtwold, biskop af Sherborne, Godwine, Sigvard jarl²), Ealdgar jarl, Torkil jarl, Leofric jarl, Svend jarl, Toste jarl, Eadred jarl, Egbert thegn, Brihtnoth thegn, Æthelwulf thegn, Ealdred'.

Foregiven original i British Museum.

1) brevet er uægte. – 2) Sigvard, der var fætter til Ulf jarl og Eilav jarl, jf. Steenstrup III 439, blev først jarl omkr. 1040, jf. bemærkningen i Dipl. Dan.

[Før 1027].

419

Grev Vilhelm 5. af Akvitanien skænker klostret Sainte-Croix (nær Bordeaux) forskelligt jordegods og en kirke¹).

Afskrift i Bordeaux.

1) brevet er i afskriften forsynet med en fortale, hvoraf fremgår, at den velbyrdige og boglærde mand Trencaldus har forelagt greven, hvad han har hørt om klostret: at det fra gammel tid var en ret betydelig stiftelse uden for Bordeaux, 'men at det blev ødelagt af hedningerne', og at det lå på hans arvegods.

420

1027. september. Frankfurt.

23 ærkebisper og bisper, herunder Rudolf af Slesvig, der deltager i kirke-mødet i Frankfurt, fastslår efter kejser Konrad 2.s mægling, at klostret og kirken i Gandersheim fortsat skal høre under bispen af Hildesheim, hvilket ærkebisen af Mainz havde bestridt.

Referat i Wolfhere, Vita Godehardi episcopi prior.

421

1027.

Kong Sanchez den Store af Pamplona, Aragonien og Leon tager kirken og bispestolen i Pamplona under sin beskyttelse (mod kongen af Navarra) og omtaler, at kirken i sin tid¹⁾ næsten var blevet ødelagt 'af de barbariske folkeslag'.

Optaget i stadfæstelse af 1087 28. oktober i Pamplona.

¹⁾ d. v. s. i 861, jf. Vogel 178.

422

[1027]¹⁾.

'Knud, konge over hele England og Danmark og over nordmændene og en del af sveerne²⁾, kundgør for ærkebisperne Æthelnoth af Canterbury og Ælfric af York samt alle bisper, stormænd og hele det engelske folk, at han for nylig af hensyn til et godt forhold til pavestolen har besøgt Rom og deltaget i påskehøjtiden sammen med paven, kejser Konrad (2.) af Tyskland og mange andre fyrster, modtaget mange gaver fra dem, særlig fra kejseren, og drøftet med dem 'hele folket i hele mit riges tarv, såvel englændernes som danskernes' med hensyn til større retssikkerhed og færre toldafgifter³⁾ under pilgrimsrejser til Rom samt indgået aftale med kejseren, kong Rudolf (af Burgund) og alle fyrsterne om sikkerhed og frihed for sine undersåtter på disse rejser, og at paven har indrømmet ærkebisperne fritagelse for de store afgifter, de hidtil har måttet betale, når de hentede deres pallium i Rom. Kongen lover endvidere at styre sine riger i henhold til ret og billighed og pålægger sine råder, som styrer riget i hans fravær, at hindre enhver form for uret, og dette kundgør han nu, da han ad samme vej, som han drog ud, drager til 'Danmark' for efter 'alle danskeres råd' at slutte fred med de folk, som ville berøve ham rige og liv, hvorefter han til sommer vil vende tilbage

til England, så snart han får en flåde udrustet; men før han vender tilbage, skal alle skyldige tiendeafgifter til kirken og Peterspengene til pavestolen være betalt.

1) kong Knud den Store mødtes i påsken 1027 i Rom med Konrad 2. af Tyskland, der påskedag den 26. marts blev kronet til romersk kejser i Peterskirken, jf. Steenstrup, Normannerne III 354-56 og A. J. Robertson, *The Laws of the Kings of England* 137. – Den fejlagtige placering af kongens romerrejse til 1031 hos Florence of Worchester og William of Malmesbury skyldes muligvis, at den angelsaksiske krønike bringer en notits om romerrejsen efter omtalen af slaget ved Stiklestad, jf. *English Hist. Documents* 231 note 1. – 2) Steenstrup III 327-29 foreslog at rette *Swavorum* til *Sclavorum*, men ifølge Robertson, *The Laws of the Kings of England* 345 findes der mønter, der har omskriften *rex Sueuorum*. – 3) i et italiensk håndskr. fra omkr. 1400 findes en optegnelse om den longobardiske konges rettigheder i gamle dage. Heri omtales en toldaftale mellem Langobarderkongen og *Anglernes og Saksernes konge*, jf. udtoget i *Dipl. Dan.* Om der er tale om Knud den Store er usikkert.

[1027-1032].

423

‘Jeg Knud, englændernes konge’, skænker abbed *Æthelwine* og munke-samfundet i *Athelney kloster* to mansa i *Seavington Abbots* for sin sjælefred. Vidner: Knud, konge, *Æthelnoth*, ærkebiskop af Canterbury, *Ælfsige*, biskop af kirken i Winchester, *Brihtwold*, biskop af kirken i Cornwall, *Brihtwine*, biskop af kirken i Wells, *Godwine* jarl, *Leofric* jarl, *Brihtwig*, abbed, *Æthelweard*, abbed, *Osgod thegn*, *Stigand*, præst, *Scirwold thegn*, *Æthelwold thegn*, *Wulfnoth thegn*.

Afskrift i privateje.

[1027-1035].

424

‘Jeg Knud, konge af Guds miskundhed’, erklærer over for ærkebiskop *Æthelnoth* (af Canterbury) og alle bisper, abbeder, grever, sheriffer og alle sine tro mænd i England, at han har skænket *St. Mildreds helgenlegeme* samt al hendes ejendom på øen *Thanet* til sin skytshelgen *St. Augustin* (og hans kloster i Canterbury) 1).

Afskrifter i British Museum.

1) brevets ægthed er usikker.

425

1028.

Kong Knud den Store skænker sin tro thegn Godwine fem mansa i Littlecote med arvelig ret og fri for al verdslig tyngje. Vidner: Knud, englændernes konge, Æthelnoth, ærkebiskop, Ælfric, ærkebiskop, Ælfgiva, dronning, Æthelric, biskop, Hardeknud, prins, samme konge og dronnings søn, Ælfsige, biskop af Winchester, Brihtwold, biskop, Ælfwig, biskop, Athelstan, biskop, Brihtmær, biskop.

Afskrift i Cambridge.

426

[1028–1042]¹⁾

‘Jeg Knud, af Guds nåde englændernes konge’, skænker Fécamp kloster jordegods i Brede og Rammesleah tillige med havnen sammesteds i overensstemmelse med den afdøde kong Ædelred den Rådvildes løfte og skænker desuden abbed Johannes og klostret 2/3 af tolden i Winchelsea. Vidner: Ælfgiva, dronning, Ælfwig, biskop, Leofsige, biskop, også jeg, Hardeknud, søn af fornævnte Knud, de danskes og englændernes konge har befalet at underskrive denne min faders gave og bekræftet den med egen hånd og pålagt mine tro mænd at bekræfte den, hvem jeg har anmodet om at tilskrive deres navne. Jeg Ælfgiva, kongens moder, Godwine jarl, Sigvard jarls mærke, Osgod Clapa, Stigand, kapellan, Eadwold, Herman, Alwine Smelt, Spiritus, Osbert, Acchiersum, Brihtsige, Geron, Asser, Torkil, Svend, Theustul, Eustan, Tovi, Torkil.

Afskrift i Paris.

1) brevets ægthed tvivlsom, men Hardeknuds stadfæstelse anses for ægte.

427

[Omkr. 1030–1060].

»Kong Athelstans« *Norðleoda laga* ¹⁾.

1) aktstykket er et afsnit af et privatarbejde, samlet omkr. 1030–60, og indeholder autonome bestemmelser for Danelagen.

428 [1031]¹⁾. 18. november. St. Stefans kirke i Limoges.

Ærkebiskop Aymo af Bourges, biskop Jordan af Limoges samt otte andre bisper, der deltager i synoden i Limoges, behandler på dets første mødedag

spørgsmålet, om St. Martialis var en af Jesu apostle og som sådan udsendt til Gallien af St. Peder, og påhører, at Odolricus, abbed i St.-Martialis kloster i Limoges, efter at have berettet om undersøgelser i selve England fremfører, at 'englændernes konge' syv år tidligere havde sendt hertugen af Akvitanien en række gaver, hvoriblandt et håndskrift, skrevet med guldbogstaver, som bl. a. indeholdt helgenernes navne, prydet med billeder, og herunder også en apostelliste, hvori St. Martialis var optaget.

Efter tryk i Mansi, Concilia.

1) jf. bemærkningen i Dipl. Dan.

1031.

429

'Jeg Knud, konge over hele England og konge over de øvrige folk, der findes deromkring', *skænker sin tro thegn Æthelric en halv mansa i Meavy fri for al verdslig tyngelse med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner:* Knud, konge over englænderne i hele Britannien, Æthelnoth, primas af kirken i York¹⁾, Ælfgiva, dronning, Ælfsige, biskop, Brihtwold, biskop, Brihtwig, biskop, Ælfmær, biskop, Lyfing, biskop, Æthelric, biskop, Brihtwine, biskop, Godwine jarl, Hakon jarl, Sihtric jarl, Rani jarl, Brihtmær, abbed, Æthelweard, abbed, Ælfhere, abbed, Æthelwine, abbed, Osgod thegn, Tovi thegn, Odda thegn, Ordgar thegn, Æthelmær thegn, Leofsig thegn, Eadmær thegn, Eadsige thegn²⁾).

Original i British Museum.

1) fejl for Canterbury. – 2) brevets ægthed har været anfægtet men forfægtes i dag.

1031.

430

'Jeg Knud, med den Højtronendes hjælp konge over englænderne og de øvrige folk, der findes overalt deromkring' *skænker sin tro thegn Hunuwine en mansa i Stoke Canon fri for al verdslig tyngelse med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner:* Knud, konge over englænderne i Britannien, Æthelnoth, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Ælfgiva, dronning, Ælfsige, biskop, Ælfric, biskop, Brihtwold, biskop, Ælfmær, biskop, Lyfing, biskop, Godwine jarl, Sihtric jarl, Rani jarl, Brihtmær, abbed, Æthelweard, abbed, Æthelwine, abbed, Odda thegn, Ælfgar thegn, Leofsig thegn,

Eadmær thegn, Æthelmær thegn, Eadsige thegn, Toki thegn, Tovi thegn, Eadwine thegn, Dodda thegn, Ælfgar thegn.

Original i Exeter.

431

1032. London.

Knud, konge over hele England og Danmark og Norge og over en stor del af sveerne', *stadfæster Crowland klostres besiddelser og skænker det en kalk. Vidner:* Knud konge, Æthelnoth, ærkebiskop af Canterbury, Ælfric, ærkebiskop af York, Leofsige, biskop af Worcester, Ælfweard, biskop af London, Brihtmær, biskop af Lichfield, Brihtheah, abbed af Pershore, Wulfnoth, abbed af Westminster, Oswi, abbed af Thorney, Godwine jarl, Leofric jarl, Eadwine, broder til Leofric, Harald, søn af Godwine, Ælfgar, søn af Leofric jarl, Torkil, kongens thegn, Ælfgeat, kongens thegn ¹⁾).

Afskrift i British Museum.

1) er et uægte Crowland-brev, jf. nr. 27.

432

1032.

'Jeg Knud, englændernes konge og styrer og leder af de øvrige folkeslag, der bor deromkring,' *stadfæster til bod for sin og sin broder kong Edmunds sjæle alle Glastonburys tidligere privilegier.* 'Dette privilegiebrev er skrevet og udfærdiget i basilikaen af træ i nærværelse af kong Knud i år 1032 efter Herrens menneskevorden' ¹⁾).

Afskrift på Longleat.

1) brevet anses for uægte i dets nuværende form.

433

[1032]¹⁾

Notitia om, at 'Knud konge og Ælfgiva, hans frue' har tilladt deres præst Eadsige, da han blev munk, at disponere over godset i Appledore efter for-godtbefindende, og at denne har givet det til Christ Church i Canterbury, samt bl. a. skænket kirken det gods i Berwick, han havde erhvervet fra sin herre 'Knud konge'. Vidner: Knud konge og Ælfgiva, hans frue, ærkebiskop

Æthelnoth, abbed Ælfstan og munkesamfundet i St. Augustine, Brihtric den Yngre, Æthelric Bigga, Thored, Torkils nevø, Tovi, Ælfwine, præst, Eadwold, præst, og alle kongens råder.

Efter tryk i Somner, Treatise of Gavelkind.

1032.

434

‘Jeg Knud, af Hans ufortjente miskundhed og udelte velvilje konge over hele England’, skænker *Abingdon kloster jord til to manentes i Lyford samt det jordegods, der tidligere tilhørte et lille kloster i Oxford, viet til St. Morten, fri for al verdslig tyngde med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: Knud, Ælfgiva, fornævnte konges ægtefælle, Æthelnoth, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Ælfric, ærkebiskop af staden York, Ælfsige, biskop, Brihtwold, biskop, Æthelric, biskop, Æthelric, biskop, Lyfing, biskop, Brihtwig, biskop, Æthelweard, abbed, Ælfwine, abbed, Sigvard, abbed, Æthelweard, abbed, Ælfwine, præst, Eadwold, præst, Godwine jarl, Leofric jarl, Sigvard thegn, Harald thegn, Ælfwine thegn, Ælfgar thegn, Tovi thegn, Osgod thegn, Thored thegn, Leofwine thegn, Ælfwig thegn, Tovi thegn, Karl thegn, Lyfing foged, Ælfstan thegn, Torkil thegn, Ælfgar thegn, Ceolric thegn.*

Afskrifter i British Museum.

1032 eller 1038. Kingston i Surrey.

435

Erklæring om, at ‘Knud konge’ har overdraget godset i Folkestone til Christ Church på den betingelse, at hans præst Eadsige, der samtidig blev optaget som munk, skulde beholde det for livstid, hvorefter det skal overgå til munkesamfundet, eftersom kongens råder har berettet for ham, at godset tidligere med urette var afhændet fra Christ Church. Vidner: Ælfgiva Emma, hans frue, Æthelnoth, ærkebiskop, Ælfwig, biskop af London, Ælfsige, biskop af Winchester, Æthelric, biskop af Sussex, Ælfmær, abbed af St. Augustine’s, Wulfnoth, abbed af Westminster, Ælfwine, abbed af New Minster, Wulfsige, abbed af Chertsey, Ulf jarl, Eilav jarl, Leofwine jarl, Harald jarl, Erik jarl, Thored staller, Agmund, Osgod Clapa, Tovi, Æthelwine, Ælfhelms søn, Sigvard af Chilham, Æthelric Bigga, Ælfweard fra Kent, Eadmær af Burham og alle kongens råder, både gejstlige og verdslige.

Foregiven original i British Museum 1).

1) brevet er uægte, fra slutningen af 12. årh.

436

1033.

‘Jeg Knud, af Guds nåde konge, som har opnået styret over hele Britannien’ *skænker St. Peters og St. Paulus’ kloster i Winchester, kaldet Old Minster, jord i Hull ‘tillige med tre mansa’ fri for al verdslig tyngge med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: Knud, englændernes konge, sammen med min dronning Ælfgiva, Æthelnoth, ærkebiskop, Ælfric, ærkebiskop, Ælfsige, biskop, Godwine jarl, Leofric jarl, Osgod thegn.*

Afskrift i British Museum.

437

1033.

‘Jeg Knud, ved Kristi overdragelse konge og høvding for hele England’ *skænker abbed Sigvard og munkesamfundet i Abingdon kloster tre cassatos i Myton, fri for al verdslig tyngge med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: ‘Knud, Ælfgiva, fornævnte konges ægtefælle’, Æthelnoth, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Ælfric, ærkebiskop af staden York, Brihtwold, biskop, Ælfwine, biskop, Æthelric, biskop, Brihtmær, biskop, Brithheah, biskop, Æthelweard, abbed, Ælfwine, abbed, Ælfweard, abbed, Stigand, præst, Eadwold, præst, Godwine jarl, Leofric jarl, Ælfwine thegn, Tovi thegn, Osgod thegn, Thored thegn, Leofwine thegn, Toki thegn, Godric, foged, Tovi, Ælfweard, foged, Owine, Tovi, Osmund, foged, Karl thegn, Ulf thegn.*

Afskrift i British Museum.

438

1033.

‘Jeg Knud, konge over det engelske folk’ *skænker sin jarl Godwine ti mansa i Poolhampton fri for al verdslig tyngge med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: Knud, englændernes konge, sammen med min dronning Ælfgiva, Æthelnoth, ærkebiskop, Ælfric, ærkebiskop, Ælfgwig, biskop, Brihtwold, biskop, Ælfwine, biskop, Æthelric, biskop, Athel-*

stan, biskop, Brihtwig, biskop, Lyfing, biskop, Godwine jarl, Leofric jarl, Ælfwine thegn, Odda thegn, Eadwine thegn, Ælfgar thegn, Tovi thegn, Ceolsige thegn, Osgod thegn.

Afskrift i British Museum.

1033.

439

‘Jeg Knud, englændernes konge og styrer og leder af de andre folk, der findes deromkring’ *skænker sin tro thegn Bovi syv mansa i jord i Horton, fri for al verdslig tyngelse med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner:* ‘Knud, der fører sceptret over denne ø’, Æthelnoth, ærkebiskop af Canterbury, Ælfric, ærkebiskop, Brihtwold, biskop, Ælfwine, biskop, Brihtwig, biskop, Ælfmær, biskop, Lyfing, biskop, Brihtwine, biskop, Æthelweard, abbed, Ælfwig, abbed, Ælfric, abbed, Ælfwig, abbed, Æthelwig, abbed, Godwine jarl, Leofric jarl, Ælfwine jarl, Duduc, præst, Eadwold, præst, Stigand, præst, Godwine, præst, Wulfnoth, præst, Thored thegn, Osgod thegn, Tovi thegn, Urki thegn, Ælfgar thegn, Ælfgeat thegn, Æthelmær thegn, Sigvard thegn, Wulfnoth thegn, Wine thegn, Scirwold thegn, Eadwold thegn, Ælfgar thegn, Wihtnoth thegn, Eilav thegn, Odda thegn, Ordgar thegn, Æthelmær thegn, Leofric thegn, Eadwig thegn.

Afskrift i British Museum.

1033.

440

‘Jeg Knud, af den almægtige Guds bestemmende nåde konge over det engelske og alle omboende folk’, *skænker til bod for sin, sin faders og slægtninges sjæle ærkebiskop Ælfric af York 43 cassati i Patrington fri for al verdslig tyngelse med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner:* Knud, englændernes konge, Ælfgiva, dronning, Æthelnoth, ærkebiskop, Ælfwine, biskop, Æthelric, biskop, Brihtmær, biskop, Athelstan, biskop, Godwine jarl, Leofric jarl, Sigvard jarl, Ælfwine jarl, Osgod Clapa, Tovi Pruda, Torkil, Harald, Thored, Auti, Halfdan, Godric, Ælfric, Rold, Svend, Orm, Ulfkel, Forn, Godwine, Farthegn, Ketil, Mergeat, Gammel, Asbjørn, Ravn, Gammel, Basing, Orm.

Afskrift i York.

441 [1033-1035].

‘Jeg Knud, konge’, meddeler sine bisper, jarler og thegner i de shirer, hvor hans præster ved St. Paul’s besidder jord, at disse skal nyde samme fulde kongelige rettigheder, som de har nydt under enhver anden tidligere konge. Vidner: Æthelnoth, ærkebiskop, og Ælfric, ærkebiskop, og Ælfgwig, biskop, og Ælfwine, biskop, og Duduc, biskop, og Godwine jarl og Leofric jarl og Osgod Clapa og Thored¹).

Efter tryk i *Monasticon Anglicanum*.

¹) brevets ægthed er tvivlsom.

442 [1033-1038].

Leofric, jarl, skænker sit gods i Hampton med alle dets rettigheder, ‘således som Knud konge har tilstået mig det’, til Evesham kloster.

Afskrift i *British Museum*.

443 1034.

‘Jeg Knud, englændernes konge og styrer og leder af hele Britanniens område’, skænker på opfordring af abbed Sigvard Abingdon kloster ‘jord til tre manentes’ i Myton fri for al verdslig tyngelse med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: Knud, englændernes konge, Ælfgiva, dronning, Æthelnoth, ærkebiskop, Ælfric tillige med alle de øvrige.

Afskrift i *British Museum*.

444 1035. Før 19. juli.

Kong Henrik 1. af Frankrig tager Sainte-Geneviève kloster under sin kongelige beskyttelse, da så mange klostre, dels ‘på grund af frygt for hedningerne’, dels på grund af slette menneskers begærlighed er kommet på verdslige hænder.

Original i Paris.

445 1035.

‘Jeg Knud, englændernes konge’, skænker biskop Eadsige St. Martin’s kirke nær Canterbury samt gods i Appledore, Palstre og Wittersham i Kent.

Efter regest i *Evidentiæ ecclesiæ Christi*.

[1035].

446

'Knud, konge,' erklærer over for biskop Eadsige (af St. Martin's), abbed Ælfstan (af St. Augustine's), sin foged (gerefa) Æthelric og alle sine thegner i Kent, at ærkebiskop Æthelnoth (af Canterbury) fortsat uændret skal præstere de samme ydelser af ærkesædets gods, som han hidtil har gjort.

Afskrift i British Museum.

[1035].

447

'Knud, konge,' erklærer over for biskop Eadsige (af St. Martin's), abbed Ælfstan (af St. Augustine's), Æthelric og alle sine thegner i Kent, at han har skænket ærkebiskop Æthelnoth (af Canterbury) alt det gods, som Ælfmær tidligere sad inde med.

Afskrift i British Museum.

1035¹).

448

'Jeg Knud, af Guds nåde konge over hele riget England og over danerne, kundgør for mine bisper og sammen med dem for mine fornemste jarler, både danske og engelske', at han som de tidligere konger fritager Old Minister i Winchester for al verdslig tyngde med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde og tilstår det yderligere bøderne af dem, der står i lydighedsforhold til klostret. Vidner: Knud, konge over englænderne og over mange folkeslag på de omkringliggende øer, Ælfgiva, dronning, Æthelnoth, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Ælfric, ærkebiskop af kirken i York, Ælfwine, biskop af kirken i Winchester, Ælfwig, biskop af kirken i London, Brihtwold, biskop af kirken i Wilton, Godwine jarl, Leofric jarl, Osgod thegn, Ælfwine thegn, Torkil thegn, Ordgar thegn.

Afskrift i British Museum.

¹) brevets ægthed er omtvistet.

1035.

449

'Jeg Knud, englændernes konge' skænker munkene i Sherborne kloster 16 mansa i Corscombe til bod for sine synder fri for al verdslig tyngde med und-

tagelse af bro- og befæstningsarbejde. Vidner: 'Knud, konge. Ælfgiva, dronning', Æthelnoth, ærkebiskop af Canterbury, Ælfric, ærkebiskop af York, Ælfwine, biskop, Brihtwold, biskop, Brihtwine, biskop, Godwine jarl, Leofric jarl, Ælfwine jarl, Ælfwine, abbed, Æthelweard, abbed, Ælfwig, abbed, Ælfric, abbed, Ælwig, abbed, Æthelwig, abbed, Stigand, præst, Eadwold, præst, Smelt, præst, Osgod thegn, Tovi thegn, Thored thegn, Bovi thegn, Urki thegn, Ælfgeat thegn, Sigvard thegn, Wulfnoth thegn, Wine thegn, Æthelmær thegn, Scirwold thegn, Odda thegn, Ordgar thegn, Ælfgar thegn, Eilav thegn, Eadwold thegn, Eadwig thegn, Godwine Brytæl thegn, Godric thegn.

Afskrift i British Museum.

450

1035.

'Jeg Knud, af den mig af Gud tilståede nåde, englændernes konge', skænker biskop Eadsige af St. Martin ved Canterbury en halv plov's jord i det østlige Kent 'æt Berwican' (nu Westenhanger) for hans tjenstvillighed, fri for al verdslig tyngelse med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: 'Knud, englændernes konge, Æthelnoth, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Ælfwig, biskop af kirken i London. Ælfwine, biskop af kirken i Winchester, Æthelric, biskop, Brihtwold, biskop, Lyfing, biskop, Godwine jarl, Leofric jarl, Ælfstan, abbed, Æthelweard, abbed, Wulfnoth, abbed, Æthelric, foged, Æthelwine thegn, Eadmær thegn, Ælfric thegn, Tovi thegn.

Original i British Museum.

451

[1035–1040].

Biskop Ælfric (af Elmham) opretter testamente og skænker bl. a. det gods i Worlington, som han erhvervede 'under Knud konge, hans kære herre' og siden uantastet har siddet inde med 'under Harald konge', til Bury St. Edmund's samt giver bl. a. to mark guld til 'min kongelige herre Harald' og en mark guld til 'min frue'.

Original i British Museum.

[1036].

452

I., en gejstlig, meddeler biskop Azeko af Worms, at dennes udsending er nået frem til kejserinde (Gisela) ¹⁾ med en gave fra ham, som hun med stor taknemmelighed har modtaget i nærværelse af bl. a. Henrik ²⁾ 'tillige med hans sarte ægtefælle Kunigunde', og beretter samtidig, at englænderne havde sendt udsendinge til den unge frue, som for nylig havde været syg, men atter var i bedring, med underretning om, at hendes stedmoder ³⁾ (noverca), der stræbte efter at fraliste hendes broder 'Hardeknud' riget, med alle midler havde søgt at vinde stormændene for sig og hendes søn (Harald) ⁴⁾, men at disse havde vægret sig og sendte bud efter hendes broder Hardeknud.

Afskrift i Vatikanbiblioteket.

¹⁾ gift med kejser Konrad 2., som døde 1039. – ²⁾ Henrik 3., medkonge siden 1028, gift 1036 med Knud den Stores datter Gunhild, som derefter antog navnet Kunigunde. – ³⁾ Ælfgiva eller Alfifa, Knud den Stores slegfred. – ⁴⁾ Harald Harefod; til belysning af situationen se Steenstrup III 415-17, Stenton, Anglo-Saxon England 413-14. Hardeknud blev først konge 1040 efter Harald Harefods død.

1036(?).

453

Thored skænker 'med samtykke af min herre kong Knud' Christ Church i Canterbury landsbyen Horsley fri for al verdslig tyngelse med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde.

Referat i Canterbury.

[1038-1040].

454

Notitia om, at 'Harald konge' lod Sandwich tage fra Christ Church til eget brug og beholdt det i mere end et år, og at abbed Ælfstan af St. Augustine's ved bestikkelse af kongens majordomus opnåede en trediedel af tolden i Sandwich, men at ærkebiskop Eadsige og munkesamfundet i Christ Church besluttede at rejse sagen over for kongen, som lå alvorligt syg i Oxford ¹⁾. Denne aflagde ed på, at han ikke havde ladet Sandwich beslaglægge, og beordrede, at Christ Church skulle beholde Sandwich med alle afgifter, told og bøder som før.

Original i British Museum.

¹⁾ hvis det er kongens dødsleje, der hentydes til, er brevet udstedt kort før hans død, jf. A. J. Robertson, Anglo-Saxon Charters 423.

455

1038. 16. juni.

Grev Budicus af Nantes og hans hustru Adois, der ser, at martyrerne St. Cyricus' og St. Julittas kloster nær byens mure er fuldstændigt lagt øde og blevet forladt 'på grund af hedningernes eller normannernes ødelæggelse ¹⁾ og også på grund af ælde og af den såre lange kæde af fortsatte tab', skænker forskelligt jordegods til genopbygningen og til underhold af nonnerne sammesteds.

Afskrift i Angers.

¹⁾ Nantes var sidst blevet hærget i 888, jf. Vogel 355 og 359.

456

1038.

Biskop Lyfing af Worcester overlader 'med tilladelse af kong Harald' og Leofric, jarl af Mercia, sin tro mand Æthelric fem mansa i Hill Croome og Baughton for dennes og for to af hans arvingers levetid, fri for verdslig tyngde undtagen krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: Harald, konge, Ælfric, ærkebiskop, Lyfing, biskop, Athelstan, biskop, Duduc, biskop, Godwine jarl, Leofric jarl, Turi jarl, Odda thegn, Brihtric thegn, Eadwine thegn.

Efter tryk i Beda, ed. Smith.

457

[1038].

Hertug Vilhelm 6. af Akvitanien skænker klostret St.-Jean-d'Angély, der blev genopført af hertug Vilhelm 4. af Akvitanien ¹⁾, 'da alle Akvitanien klostre fordem var blevet ødelagt af de gruelige barbarer', sine rettigheder i Charentenay.

Afskrift i Paris.

¹⁾ jf. nr. 347.

458

[1038–1044]¹⁾.

Abbed A (dalbert) (af Michaelisklostret ved Hildesheim) beder biskop Timme (Thietmar) af Hildesheim om – da han har hørt, at denne vil fratage dem mere jordegods end de i deres fattigdom kan bære – at tilbagegive

klostret, hvad han har bemærget sig under henvisning til, at hans forgængere bisperne Bernward og Godehard har givet dem det til deres underhold.

Afskrift i Hildesheim.

1) Timme, der var dansk af fødsel, jf. Adam af Bremen 136 og H. Olrik i Hist. Tidskr. 6. rk. III 692 ff., var biskop af Hildesheim 1038–1044. Ud over dette brev omtales han i to uægte breve, jf. Dipl. Dan.

1040. 5. juni. Stavelot.

459

Kong Henrik 3. af Tyskland meddeler, at han på anmodning af ærkebiskop Herman af Köln og biskop Nithard af Liège m. fl. har tilbagegivet abbedissen og nonnerne i klostret i Nivelles borgen og byen sammesteds og giver dem ret til at vælge en foged. Blandt de tilstedeværende ærkebisper og bisper nævnes 'Rudolf biskop' 1).

Afskrifter i Bruxelles og Wien.

1) af Slesvig.

1040. 22. juni. Strassburg.

460

Kong Henrik 3. af Tyskland kundgør, at han på anmodning af abbed Salomon af Pfävers har stadfæstet dette klostres friheder og immuniteter og retten til at vælge egen abbed 'til evigt minde om faderen og vor ægtefælle Kunigunde' og ved sin moder kejserinde Giselas mellemkomst 1).

Original i St. Gallen.

1) Gunhild-Kunigunde, jf. nr. 452 note 2, døde 1038. Henrik 3. mindedes hende med årtider i en række andre kirker og klostre, anført i Dipl. Dan.

1040. 29. december.

461

Ærkebiskop Herman (2.) af Köln har i nærværelse af kong Henrik 3. indviet hovedaltret i den nyopførte Überwasserkirche i Münster, medens biskop Herman af Münster indviede vestaltret under medvirken af bispen af Liège og 'biskop Rudolf 1) af Slesvig', og ærkebisperne af Mainz og Magdeburg foretog indvielsen af det sydlige og nordlige alter.

Optegnelse i Münster.

1) nævnes rimeligvis i to andre tyske breve, jf. bemærkningen i Dipl. Dan.

462

[1040-1042]¹⁾.

‘Jeg Hardeknud, kaldet englændernes konge’ kundgør, at da ‘Knud, min fader’, har indført munke i St. Edmund’s kloster på den betingelse, at ingen i fremtiden må indføre en anden orden sammesteds, har han på opfordring af ærkebiskop Æthelnoth af Canterbury stadfæstet Bury St. Edmund’s friheder og immuniteter. Vidner: Hardeknud, konge, Emma, dronning, denne Hardeknuds moder, Æthelnoth, ærkebiskop af Canterbury, Ælfric, ærkebiskop af York, Ælfwine, biskop af Winchester, Ælfweard, biskop af London, Ælfric, biskop af Elmham, Lyfing, biskop af Worcester, Wulfsige, biskop af Lichfield, Brihtwold, biskop af Wilton, Grimkel, biskop af Sussex, Edmund, biskop af Lindisfarne, Sigvard, abbed, Elias, abbed, Godwine jarl, Turi jarl, Leofric jarl, Sigvard jarl, Rani jarl.

Afskrift i King’s Lynn.

1) brevet anses almindeligvis for uægte, rimeligvis en forfalskning fra Henrik 1.s tid (1100-1135), jf. Norfolk Archaeology IV (1855) 104-08. Om Vilhelm Erobrerens og Henrik 1.s stadfæstelse se bemærkningen i Dipl. Dan.

463

[1040-1042].

‘Hardeknud, konge, og Ælfgiva, dronning, sammes moder’ erklærer over for biskop Eadnoth (af Dorchester), Turi jarl, Kinric og alle deres thegner i Huntingdonshire, at de har tilstået kirken i Ramsey deres jord i Hemingford Grey med den dertil hørende domsmyndighed ‘for vor herre kong Knuds sjæl og for vore begges’¹⁾.

Afskrifter i Oxford og British Museum.

1) i to senere uægte breve fra omkr. 1200 til Ramsey Abbey af (1065) 30. november, jf. P. H. Sawyer (1968) 306 nr. 1030, Reg. Dan. nr. 130 * = * 45, og (1055-1065), jf. P. H. Sawyer (1968) 331 nr. 1110, Reg. Dan. nr. 125, stadfæster kong Edvard Bekenderen henholdsvis klostrets privilegier, givet ‘af kongerne nemlig Edgar og Hardeknud eller andre tro mænd før mig’, og opregner dets besiddelser, herunder at ‘Hardeknud, min broder’ havde skænket Hemingford og Gilling, og giver i det andet brev sit samtykke til et mageskifte mellem klostret og Peterborough Abbey, hvorved det bl. a. erhverver ‘to virgata tilhørende Godricus Danus’, og stadfæster samtidig grænseskillet mellem Ramsey Abbey og Thorney Abbey langs kanalen King Cnut’s Delph. Endvidere erklærer sheriffen i Norfolk m. fl. i et udateret, men ægte brev fra (1114-1130), trykt Cartularium monast. de Rameseia I 148 nr. 81, at abbed Rainald i Ramsey med mænd fra ni hundreder har ført vidnesbyrd om, at ‘Knud, konge,’ har skænket klostret landsbyen Brancaster.

[1040–1042].

464

Wulfstan med tilnavnet 'uilde præst' ¹⁾ *tilstår 'med bifald af min herre kong Hardeknud' Christ Church i Canterbury sit fædrene gods Thurrock til munkenes underhold. Vidner: 'Min frue dronning Ælfgiva-Emma, Eadsige, ærkebiskop, Godwine jarl, jarl Leofric, jarl Ælfgar, jarl Sigvard, Osgod Clapa, Stigand, præst, Eadwold, præst'.*

Afskrift i British Museum.

¹⁾ øgenavn = den vilde præst, jf. Hart, *The Early Charters of Essex, the Norman Period* 22.

[1040–1042].

465

'Hardeknud, konge', *erklærer over for borgerne i Thetford, at abbed Athelstan af Ramsey skal have sin mansus sammesteds lige så frit 'som han havde det i min fader kong Knuds dage'.*

Afskrifter i Oxford og Public Record Office.

[1041–1047]. 1. marts.

466

Biskop Hucbertus af Angers kundgør for alle kristne og især for sine efterfølgere som bisper, hvorledes han har arbejdet på at genoprette klostret St. Serge i Angers, som hører under hans bispedømme. 'Samme stiftelse havde været næsten fuldstændigt forladt før vor tid, uvist, om det skyldtes normannerens angreb eller andre ødevoldende tab, og overgivet til en ynkværdig udslættelse' ¹⁾.

Original i Angers.

¹⁾ Angers blev hærget af normannerne både i 852 og 854 og holdtes besat i 872–73, jf. Vogel 139, 145 og 238–44.

1042. [Før 8. juni]¹⁾.

467

'Jeg Hardeknud, af Guds nåde, som tilsmiler englændernes og ligervis hele Albions konge', *skænker biskop af Ælfwine af Winchester en mansa i Coomb fri for al verdslig tyngelse med undtagelse af befæstnings- og broarbejde og krigstjeneste. Vidner: Hardeknud, konge af hele Britannien, Ælfgiva,*

samme konges moder, Eadsige, ærkebiskop, Ælfric, ærkebiskop, Ælfwine, biskop af Winchester, Brihtwold, biskop af Wilton, Ælfweard, biskop af London, Lyfing, biskop af Crediton, Athelstan, biskop af Hereford, Eadnoth, biskop af Dorchester, Duduc, biskop af Wells, Grimkel, biskop af Sussex Wulfsige, biskop af Lichfield, Brihtwine, biskop af Sherborne, Godwine jarl, Leofric jarl, Sigvard jarl, Turi jarl, Ælfwine, abbed, Æthelweard, abbed, Sigvard, abbed, Leofsige, abbed, Athelstan, abbed, Ælfstan, abbed, Osgod thegn, Ordgar thegn, Thurgil thegn, Odda thegn, Brihtric thegn, Karl thegn, Asser thegn, Thored thegn, Ælfstan thegn, Brihtsige thegn.

Original i British Museum.

1) Hardeknuds dødsdag.

468

1042. [Før 8. juni]. Sutton.

‘Jeg Hardeknud, ved Kristi overdragelse englændernes og danernes konge og høvding’ *skænker Abingdon kloster ti mansa i Farnborough, fri for al verdslig tynge med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner:* Hardeknud, konge, Ælfgiva, samme konges moder, Edvard, fornævnte konges broder, Eadsige, ærkebiskop af kirken i Canterbury, Ælfric, ærkebiskop af kirken i York, Brihtwold, biskop, Ælfwine, biskop, Duduc, biskop, Brihtwine, biskop, Lyfing, biskop, Eadnoth, biskop, Athelstan, biskop, Wulfsige, biskop, Æthelweard, abbed, Ælfwine, abbed, Sigvard, abbed, Wulfsige, abbed, Ælfwig, abbed, Eadwold, præst, Stigand, præst, Ælfwine, præst, Spiritus, præst, Herman, præst, Leofric, præst, Godwine jarl, Leofric jarl, Sigvard jarl, Osgod thegn, Aki thegn, Toki thegn, Ordgar, foged, Urki thegn, Ælfgeat thegn, Wulfnoth, foged, Karl thegn, Ælfstan thegn, Æthelwig thegn, Cyneward, foged, Æthelmær thegn, Tovi thegn, Ælfwig, foged, Æthelric, foged, Brihtric thegn 1).

Afskrifter i British Museum.

1) brevetts ægthed er tvivlsom.

469

1042. [Før 8. juni].

Biskop Lyfing af Worcester forlener ‘med tilladelse af Hardeknud, englændernes konge’ og Leofric, jarl af Mercia, sin tro mand Æthelric med seks 6 mansa i Bentley in Holt for dennes og for to af hans arvingers levetid. Vid-

ner: Lyfing, biskop, Earnwig, klerk, Eadstan, præst, Wulfwi, præst, Wilstan, præst, Wulfstan præst, Wulfweard, præst, Leofwine, diakon, Ælfstan, diakon, Torkil, diakon, Brihtmær, diakon, Godric, klerk.

Efter tryk i Beda, ed. Smith.

1042. [Før 8. juni].

470

Biskop Lyfing (af Worcester) forlener med 'kong Hardeknuds' tilladelse to hide i Armscott til sin thegn Æthelric for hans og to af hans arvingers levetid. Vidner: kong Hardeknud og Ælfgiva (Emma) hans moder, biskop Lyfing, munkesamfundet i Worcester, biskop Ælfweard, munkesamfundet i Evesham, Godwine, abbed, munkesamfundet i Winchcombe, Leofric jarl og alle thegner i Worcestershire både engelske og danske.

Original i British Museum.

[Før 1042. 8. juni].

471

Biskop Lyfing af Worcester forlener 'med tilladelse af kong Hardeknud' og Leofric, jarl af Mercia, sin tro mand Æthelric med to mansa i Elmley Castle for dennes og for to af hans arvingers levetid, fri for al verdslig tyngde med undtagelse af krigstjeneste, bro- og befæstningsarbejde. Vidner: Hardeknud, konge, Ælfric, ærkebiskop, Eadsige, ærkebiskop, Lyfing, biskop, Athelstan, biskop, Duduc, biskop, Ælfweard, biskop, Godwine jarl, Leofric jarl, Harald jarl, Godwine, abbed, Ælfric, abbed, Ælfwine, abbed, Æthelwine, præst, Eadstan, præst, Wulfwi, præst, Wulfweard, præst, Wilstan, præst, Wulfstan, præst, Leofwine, diakon, Eadwig, diakon, Odda thegn, Brihtric thegn, Ælfric thegn, Brihtric thegn, Brihtwine thegn, Leofric thegn, Æthelric thegn, Dodda thegn, Asser thegn, Ælfwig thegn, Eadwig thegn, Turi thegn, Wigod thegn, Godric thegn.

Efter tryk i Beda, ed. Smith.

[1042-1043].

472

Kong Edvard Bekenderen erklærer over for biskop Ælfric (af Elmham) og alle sine thegner i Norfolk og Suffolk, at det er hans vilje, at abbed Ufi

med rette skal beholde klostret *St. Edmund's Bury* med alle dets rettigheder og friheder uændret, 'hvilke Knud konge har tilstået og senere Hardeknud konge, min broder.

Afskrifter i Cambridge og British Museum.

473

[1042-1044].

Kong Edvard Bekenderen erklærer overfor biskop Ælfweard (af London), Wulfgar, byfoged, og alle sine borgere i London, at hans mænd i det engelske cnihte gilde ¹⁾ skal nyde samme rettigheder og gode love som i kong Edgars dage og i 'min faders ²⁾ og ligeledes i Knuds'.

Afskrift i Glasgow.

1) formentlig en sammenslutning af de mænd, der forvaltede stormændenes ejendomme i London, og som samtidig optrådte som agenter for disse på Londons torv, Harmer, Anglo-Saxon Writs 233-34 med henvisning til ældre litteratur. - 2) kong Ædelred den Rådvilde.

474

[1042-1047].

Kong Edvard Bekenderen erklærer over for sine bisper, jarler og thegner i de shirer, hvor Old Minster i Winchester ejer jord, at han har givet biskop Ælfwine bispedømmet Winchester så frit, 'som Knud konge friest gav ham det'.

Afskrift i British Museum.

475

[1042-1050].

*Kong Edvard Bekenderen erklærer over for ærkebiskop Eadsige (af Canterbury), Godwine jarl og alle sine thegner i Kent, at han har tilstået munke-samfundet i *St. Augustine* (i Canterbury) den samme doms- og sagefaldsret over deres mænd og thegner, som det havde 'i Knud konges dage'.*

Afskrifter i British Museum.

476

[1042-1052].

'Jeg Ælfgiva, frue', kong Edvard Bekenderens moder, erklærer, at hun erhvervede 'af Knud, konge, min herre' det gods i *Newington*, som thegner

Ælfric havde forbrudt til kongen, og at kongen derefter gav det til Christ Church i Canterbury til bod for deres sjæle.

Afskrift i British Museum.

[1042–1066]¹).

477

Kong Edvard Bekenderen stadfæster de friheder, 'som Knud konge og Hardeknud konge, min broder', og han selv tidligere har givet abbediet Bury St. Edmund's.

Afskrifter i British Museum og Public Record Office.

¹) brevet anses for uægte.

[1042–1066].

478

Godwine skænker landsbyen St. Osyth med samtykke af kong Edvard til Christ Church i Canterbury med frihed for al verdslig tyngelse, 'således som min herre kong Knud gav mig den'.

Udtag i British Museum.

[1042–1066].

479

Kong Edvard Bekenderen erklærer over for sine bisper, jarler, sheriffer og thegner i de shirer, hvor hans præst Regenbald sidder inde med jord og har mænd, at han skal have samme doms- og sagesaldsret over sin jord og sine mænd, som hans forgængere havde det 'i Knud konges dage'.

Afskrift på Stowell Park, Northleach.

[1042–1066]¹).

480

Kong Edvard Bekenderen kundgør, at han har stadfæstet Bury St. Edmund's friheder og bekræftet stedet for abbediet, som 'Knud konge' udvalgte, og 'min broder Hardeknud konge' stadfæstede, og skænker det desuden yderligere gods og kongelige rettigheder.

Afskrift i British Museum.

¹) brevet anses for uægte.

481

[1043. Før november]¹).

Abbed Sigfred af Gorze redegør over for abbed Poppo af Stavelot, at kong Henrik 3. af Tyskland og Agnes (af Poitiers), som agter at indgå ægteskab, er beslægtet i 4. grad, hvorfor han opfordrer Poppo til at advare kongen mod at indgå dette. Endvidere, at Agnes og hans tidligere dronning (Gunhild), 'hvis slægtsskabsforhold jeg har undladt at optegne både på grund af de danske eller normanniske navnes fremmedartethed og på grund af forsigtighed, for at ikke noget mindre efterprøvet skal holdes for sikkert og noget urigtigt herved for sandt', ikke stod hinanden fjernere end 3. eller 4. slægtsskabsgrad) ²).

Afskrift i Wien.

¹) kong Henrik 3. og Agnes af Poitou blev viet i Mainz i november 1043, jf. E. Steindorff, Jahrbücher d. d. Reiches unter Heinrich III 192. – ²) den afdøde dronning Gunhilds tipoldefader på mødrene side var Rollo af Normandiet, og Agnes nedstammede fra Vilhelm 1. af Poitou, der var gift med Gerløg, en datter af Rollo, jf. Steenstrup, Normandiets Hist. 97.

482

1043.

Notitia om, at ærkebiskop Bardo af Mainz har indviet sognekirken i Schlossborn, efter at den var blevet genopført i sten, og at han samtidig har stadfæstet de sognegrænser for den ældre kirke, som ærkebiskop Willigis havde fastlagt; denne havde ladet den ældre trækirke indivi 'af Staggo, davernes biskop' ¹).

Original i Heidelberg.

¹) Willigis var ærkebiskop af Mainz 975–1011. Til hvilket bispedømme Staggo har skrevet sig, vides ikke, jf. bemærkningen i Dipl. Dan.

483

[1043–1949].

Kong Edvard Bekenderen erklærer over for biskop Eadnoth (af Dorchester), Turi jarl, Kinric og alle sine thegner i Huntingdonshire, at han stadfæster, at St. Benedict's kloster i Ramsey skal sidde inde med landet i Hemingford Grey med alle tilliggender, 'således som kong Hardeknud, min broder, og Ælfgiva, min moder', har tilstået klostret det, idet han under ingen omstændigheder tillader nogen, 'hverken englænder eller en dansker', at ændre denne gave.

Afskrifter i Oxford og Public Record Office.

[1044 eller 1045]. Marts.

484

Pave Benedikt 9. tilstår ærkebiskop Adalbert af Hamburg 'legatværdigheden og den ærkebiskoppelige myndighed over alle de nordlige riger, nemlig danernes, sveernes, nordmændenes, islændingenes og over alle de øer, der ligger til disse riger', og oversender ham palliet ¹⁾.

Foregiven original i Hannover.

1) brevet er uægte, ifølge Curschmann fra 1122-23.

[1044-1045].

485

Notitia om, at Godwine jarl har mæglet forlig i striden mellem abbed Ælfstan i St. Augustine's kloster (i Canterbury) og præsten Leofwine, som havde erklæret, at han havde købt det gods, der nu ligger til St. Mildred, 'af kong Knud', medens abbeden havde erklæret, at 'Knud konge' havde overført helgenindens legeme til klostret sammen med det hende tilhørende gods.

Original i Canterbury.

[1044-1046].

486

Kong Edvard Bekenderen erklærer over for biskop Robert (af London), 'Osgod Clapa' ¹⁾ og sheriffen Ulf, at munkene i Westminster Abbey må besidde deres land i Chalkhill på samme måde, som hans huskarl Thurstan havde det i len af ham og tilstår dem doms- og sagesaldsret samt desuden hvert tredje træ og hvert tredje svin af afgiften af den skov, der hører til Kingsbury.

Afskrift i British Museum.

1) Osgod Clapa var Knud den Stores mand, senere staller hos Edvard Bekenderen. Han blev lyst fredløs i 1046, jf. D. Whitelock, Anglo-Saxon Wills s. 196, og døde i 1054, jf. Steenstrup, Normannerne III 377 og 426, Harmer 569. Han optræder hyppigt som vidne i breve fra kong Edwards tid som *Osgod miles* eller *Osgod minister*, jf. fortegnelsen i Dipl. Dan.

[1044-1047]¹⁾.

487

Kong Edvard Bekenderen stadfæster abbediet St. Benedict of Holme's besiddelser og friheder og nævner under opregningen af abbediets tilliggender

kirken i Caister 'tillige med det land, som tilhørte Grimulf den danske i samme landsby'.

Afskrifter i British Museum og Public Record Office.

1) brevet anses for uægte.

488

1045. 1. august. London.

Kong Edvard Bekenderen erklærer, at da abbed Ulnod og munkesamfundet i St. Peters kloster i Westminster har anmodet ham om i lighed med sine forgængere Edgar, Edvard, Ædelred, Edmund og 'Knud' at stadfæste klostrets eksemption og øvrige privilegier, har han udfærdiget en stadfæstelse i overensstemmelse hermed.

Foregiven original i British Museum 1).

1) brevet anses for uægte. – I yderligere to uægte breve, skrevet med hånd fra omkr. 1200, vedrørende samme kloster, begge med datum 1065 28. december, jf. P. H. Sawyer (1968) 310 nr. 1043 og 309 nr. 1041; Reg. Dan. nr. 139* og 140*, omtaler kong Edvard henholdsvis, at kongernes arvefølge blev afbrudt, 'da Svend og Knud, kongens søn, danernes konger, og denne Knuds sønner Harald og Hardeknud angreb riget', og at klostret var blevet ødelagt 'af barbarernes og især danernes talrige angreb, hvilke, mens min fader Ædelred levede, havde iværksat angreb mod England'.

489

[1045–1048].

Biskop Sigvard erklærer over for Godwine jarl, biskop Herman og de velbyrdige mænd i Berkshire, at Brihtwine med urette har tilegnet sig Abingdon klostrets gods i Leckhampstead, som klostret 'i kong Knuds tid' havde overladt Brihtwines fader for livstid og til to af hans arvinger, d. v. s. moderen og en afdød broder.

Afskrift i British Museum.

490

[1045–1049].

Kong Edvard Bekenderen erklærer over for biskop Eadnoth (af Dorchester), 'Bjørn jarl' og alle sine thegner i Herefordshire, at han har tilstået Westminster Abbey godset i Aldenham med den samme doms- og sagesaldsret, som Sihtric jarl havde, da han sad inde med det på klostrets vegne 1).

Afskrift i British Museum.

1) uægthed sandsynlig. – Bjørn Estridsen blev myrdet af jarlen Svend Godvinsen i 1049, jf. Harmer p. 557. Foruden i nr. 495 optræder han (*Bjørn jarl*) som vidne i breve af kong Edvard fra årene 1045–49, Kemble IV nr. 778, 781, 784, 787 og 912. – Senere omtales 'Bjørn, kongens slægtning' i et uægte brev fra 1062, Kemble IV nr. 813.

[1046. 25. december–1047. 9. oktober]¹⁾.

491

(*Munkene i klostret Saint-Pierre de la Réole*) meddeler pave Clemens 2., at da kejser Karl den Store havde indstiftet og doteret klostret og lagt det ind under klostret Saint-Bénoit-sur-Loire, og dette havde taget det i besiddelse, 'ødelagde normannerne, der med vold trængte ind i landene, hele det tilstødende land og dette kloster; og de tilintetgjorde landene samt stæderne og byerne sammen med beboerne med ild og sværd'. Da hertug Vilhelm Sancio af Gascogne og hans broder biskop Gumbold af Bazas senere arbejdede på genopbygning af klostrene og derfor havde anmodet abbeden af Saint-Bénoit om at sende munke til at genopføre 'det ødelagte helt fra grunden', gav de klostret tilbage til Saint-Bénoit²⁾, hvilket munkene i La Réole beder paven om at stadfæste.

Afskrift i La Réole.

1) Clemens 2. var pave 1046 25. december – 1047 9. oktober. – 2) jf. nr. 338.

1047. 24. april.

492

Pave Clemens 2. stadfæster på anmodning af ærkebiskop Adalbert alle Hamburgkirkens privilegier og erklærer bl. a. at denne tillige må beholde overhøjheden over dem, som nu er blevet omvendt til kristendommen 'nemlig over bisperne blandt alle sveernes eller danernes folkeslag samt ligeledes i de lande, som strækker sig fra Elben i syd til floden Peene og til Ejderåen', således at de skal forblive under hans og hans efterfølgeres myndighed, bestemmer, at ærkebiskopen af Köln ingen myndighed har i dette stift, og erklærer, at Hamburg fortsat skal være forenet med Bremen til eet stift som forordnet af paverne Nicolaus 1., Agapit 2. og Benedikt og bemyndiger ham til at ordinere bisper i sin kirkeprovins.

Original i Hannover¹⁾.

1) brændt 1943; en fotostat haves i DSL.s arkiv.

493 [1048-1054]¹⁾.

Pave Leo 9. meddeler ærkebisperne og deres lydbiskopper, abbederne og munkene i Frankrig og Danmark, at han bandlyser alle, der har plyndret gods tilhørende martyrerne St. Peter og St. Laurentius og alle troende kristnes kirker.

Afskrift i Lundebogen.

¹⁾ Leo 9. var pave 1048-1054.

494 1049. 19. oktober. Mainz.

Pave Leo 9. tilstår ærkebiskop Hugo af Besançon palliet, efter at kirke-mødet i Mainz med deltagelse af den tyske kejser Henrik 3. og en lang række ærkebisper og bisper har taget stilling til striden mellem Hugo og ærkebiskop Bertaldus af Besançon, som kong Rudolf 3. af Burgund uretmæssigt havde indsat, og fastslået, at ærkebiskop Hugo er den retmæssige indehaver af em-bedet. Blandt de underskrivende bisper 'Val af Viborg, danernes biskop'.

Afskrift i British Museum.

495 [1049].

Kong Edvard Bekenderen erklærer over for biskop Eadnoth (af Dorchester), 'Bjørn jarl' og alle sine thegner i Herefordshire, at han har stad-fæstet en tidligere gave på gods i Datchworth og Watton til Westminster Abbey¹⁾.

Afskrift i British Museum.

¹⁾ ægthed omtvistet.

1050, Reg. Dan. nr. 119*. De *pyratici*, der angriber Cornwall og Devon, er ikke danskere, men walisere og nordmænd, jf. B. G. Charles, *Old Norse Relations with Wales* 44-45.

496 [1050-1052].

Kong Edvard Bekenderen erklærer over for biskop Ulf (af Dorchester), 'Sigvard jarl', sheriffen Ælfric og alle sine thegner i Huntingdonshire, at han

har skænket St. Benedict's kloster i Ramsey det land, han sad inde med i Broughton ¹⁾).

Afskrifter i Oxford og Public Record Office.

1) ægthed i nuværende form tvivlsom. – Sigvard, jarl af Northumberland, var dansker og oprindelig Knud den Stores mand. Han fortsatte som jarl under Edvard Bekenderen og døde 1055, jf. Steenstrup, Normannerne III 424-26 og Harmer 572. Sigvard jarl optræder hyppigt som vidne i breve fra kong Edwards tid, jf. fortegnelsen i Dipl. Dan.

[1051-1053].

497

Notitia om, at biskop Ealdred (af Worcester) har overladt Wulfgeat 1½ hida i Ditchford for hans og to af hans arvingers levetid, hvorefter godset atter skal vende tilbage til bispedømmet. Vidner: 'hele munkesamfundet i Worcester og munkesamfundet i Evesham og munkesamfundet i Pershore og Leofric jarl og Odda jarl og Ælfric, hans broder, og Brihtric, Ælfgars søn, og Owine og Vagn og Æthelric, biskoppens broder, og Ceolmær og Asser og Asbjørn og Ordwig og Athelstan den Tykke og Ælfweard i Longdon og alle de ældste thegner i Worcestershire, danske og engelske'.

Efter tryk i A. J. Robertson, Anglo-Saxon Charters.

[1051-1053].

498

Notitia om, at biskop Ealdred (af Worcester) har overladt Athelstan den Tykke to hida i Hill for hans og to af hans arvingers levetid, hvorefter godset atter skal vende tilbage til bispedømmet. Vidner: 'hele munkesamfundet i Worcester og Manni, abbed, og munkesamfundet i Evesham og Ælfric, abbed, og munkesamfundet i Pershore og Leofric jarl og Odda og Ælfric, hans broder, og Brihtric, Ælfgars søn, og Æthelric, biskoppens broder, og Leofric og Owine og Vagn og Asser og Ceolmær og Ordwig og Wulfric og Ælfric i Combrington og Godric Finch og Brihtwine og Cola og alle thegnerne i Worcestershire, danske og engelske'.

Efter tryk i A. J. Robertson, Anglo-Saxon Charters.

[1052-1056].

499

Biskop Ealdred af Worcester skænker tre hida i Teddington og Alston til St. Maria kirke i Worcester tillige med en curtis sammesteds, hvilket gods

‘Toki, kongens såre mægtige og rige thegn, havde i len med arvelig ret, fri, så længe han levede, for enhver tjenesteydelse til noget menneske, undtagen til kongen, eftersom den er fælles for hele landet’, og som han havde testamenteret til *St. Maria kirke, men som dennes søn, ‘Aki af navn og ligeledes kongens mægtige thegn, havde rejst krav på i et forsøg på at omstøde testamentet, hvilket krav dog blev frafaldet, efter at bispnen med kong Edwards og Leofric jarls samtykke havde givet sønnen 8 mark guld. Blandt vidnerne ‘Vagn, thegn, Asser, thegn’.*

Afskrift i British Museum.

1) om Toki, Vagn og Asser, jf. Steenstrup III 227 note 4 samt ovf. nr. 497-98.

500

[1052-1066].

Kong Edvard Bekenderen erklærer over for alle sine bisper, jarler, fogeder og thegner i de shirer, hvor ærkebiskop Stigand og Christ Church i Canterbury ejer jord, at han har tilstået ærkebispnen og kirken fuld doms- og sagesfaldsret over deres mænd samt over deres thegner til bod for sin sjæl, ‘således som Knud konge gjorde det’.

Original i British Museum (palimpsest fra omkr. 1100) 1).

1) kun brevets tre første linier er ægte.

**PERSON- OG STEDNAVNE-
REGISTRE**

PERSONNAVNEREGISTER

A

- Acchiersum, bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knuds brev. 426.
- Adalard, greve. 82..
- Adalbero, biskop af Laon. 341.
- Adalbert: 1. A., ærkebiskop af Hamburg-Bremen. 39 note 2, 484, 492. — 2. A., biskop af Thérouanne. 160 note 1. — 3. A., abbed i St. Michaelis kloster i Hildesheim. 458. — 4. A., greve af Vermandois. 339
- Adaldag, ærkebiskop af Hamburg-Bremen. 315, 318, 319, 330, 343.
- Adalelmus, dekan i Marmoutier kloster. 274. Se også Adelelmus.
- Adalgar, ærkebiskop af Hamburg-Bremen. 233.
- Adalgerius, biskop af Autun. 174.
- Adelbodus, abbed i St. Bavos abbedi i Gent. 396.
- Adelelmus, greve, abbed i St. Bavos abbedi i Gent. 124. Se også Aleaume.
- Adois ~ grev Budicus af Nantes. 455.
- Adventius, biskop af Metz. 114, 137.
- Afa (Aua), abbed. 374, 394.
- Aganon, biskop af Chartres. 306, 322.
- Agapit 2., pave. 318, 492.
- Agius, udvalgt ærkebiskop af Narbonne. 282.
- Agmund, thegn. 393, 414, 416, 435.
- Agnes, af Poitiers ~ kong, senere kejser Henrik 3. af Tyskland. 481.
- Aki, søn af Toki, thegn. 468, 499.
- Aktard, biskop af Nantes, senere ærkebiskop af Tours. 60, 133, 142, 144, 145, 146, 160, 161, 164.
- Alan: 1. A., konge af Bretagne. 258. — 2. A. 2., hertug af Bretagne. 316.
- Alboin, biskop af Poitiers. 317.
- Aleaume, greve, abbed i St. Lupus' kloster i Troyes. 237.
- Alfifa (af Northampton), Harald Harefods moder. 451, 452.
- Alfons 3., konge af Asturien. 270.
- Alfred, konge af England. 195, 218, 325, 359.
- Alhwine, biskop af Worcester. 58.
- Alkuin, diakon senere abbed i St. Martins kloster i Tours. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15.
- Alwine Smelt, bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knuds brev. 426.
- Anastasius 3., pave. 280, 282.
- Angelwin, biskop af Paris. 156.
- Anna, abbed i St. Oswald's kloster. 412.
- Ansbold, abbed i Prüm kloster. 98.
- Anschericus, biskop af Paris. 271, 290.
- Ansgar, munk i Ny Korvey, senere ærkebiskop af Hamburg-Bremen. 23, 25, 26, 28, 39, 42, 117, 119, 120, 125, 233.
- Arduic, ærkebiskop af Besançon. 93.
- Argrinus, biskop af Langres. 260.
- Arnaldus, ærkebiskop af Embrun. 235. Se også Arnold.
- Arno, ærkebiskop af Salzburg. 15.
- Arnold, biskop af Halberstadt. 390.
- Arnulf: 1. A., biskop af Halberstadt. 392. — 2. A., konge af Tyskland. 227, 228 note 1, 232, 245, 248, 250 note 1, 251 note 1, 268. — 3. A., greve af Flandern. 329.
- Arnustus, ærkebiskop af Narbonne. 282 note.
- Artold, ærkebiskop af Reims. 319.
- Asbjørn: 1. A., bevidner brev af kong Knud. 440. — 2. A., bevidner brev af biskop Ealdred af Worcester. 497.
- Aslak (Oslac), thegn. 384, 388, 393, 395, 408.
- Asser: 1. A., thegn. 395. — 2. A., thegn. 467, 471, 497, 498, 499. — 3. A., bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knuds brev. 426.
- Athelstan: 1. A., biskop af Hereford. 381,

407, 414, 425, 438, 440, 456, 467, 468, 471.
— 2. A., abbed i Ramsey Abbey. 408, 411, 465, 467. — 3. A., konge af England. 297, 299, 300, 301, 302, 359. — 4. A., den Tykke, bevidner brev af biskop Ealdred af Worcester. 497, 498. — 5. A., bevidner brev af kong Knud. 402.

Aurelianus, ærkebiskop af Lyon. 176, 235.

Auti, bevidner brev af kong Knud. 440.

Aymo, ærkebiskop af Bourges. 428.

Azeko, biskop af Worms. 452.

B

Balderik, biskop af Utrecht. 311.

Balduin: 1. B. 1. Jernarm, greve af Flandern, ~ Judith. 104, 105, 106. — 2. B. 2., greve af Flandern. 241, 262. — 3. B. 4., greve af Flandern. 355.

Bardo, ærkebiskop af Mainz. 461, 482.

Baret, vikingeanfører. 128 note 2.

Basing, bevidner brev af kong Knud. 440.

Benedikt: 1. B. 8., pave 398, 409. — 2. B. 9., pave. 484. — 3. B., pave (= nr. 1 el. 2), 492.

Benno, biskop af Aldenburg. 390, 392.

Berengar: 1. B. 1., konge af Italien. 251. — 2. B., afdød greve, ~ Helletrud, søster til Lothar 2. 130.

Berhtwulf, konge af Mercia. 45.

Bernard, abbed i Solignac kloster. 127.

Bernoinus, ærkebiskop af Vienne. 235.

Bernward, biskop af Hildesheim. 370, 390, 391, 392, 410, 458.

Bertaldus, ærkebiskop af Besançon. 494.

Bertha ~ Gérard, hertug af Roussillon og Provence. 78.

Bjørn (Estridsen), jarl. 490, 495.

Blitgarius, abbed i St. Filiberts kloster. 225, 231, 254.

Bobo, abbed i Ny Korvey kloster. 222.

Bodo, domprovst i Hildesheim. 392.

•Bondan sunu se Leofwine.

Boso, greve, senere konge af Provence. 172, 193, 235.

Bovi, thegn. 393, 416, 439, 449.

Brihteah: 1. B., abbed i Pershore kloster,

senere biskop af Worcester. 431, 437. — 2. B., munk. 374.

Brihtmær: 1. B., biskop af Lichfield. 417, 425, 431, 437, 440. — 2. B., abbed. 384, 388, 393, 395, 414, 415, 416, 417, 429, 430. — 3. B., diakon. 469. — 4. B., thegn. 384.

Brihtnoth: 1. B., abbed. 393. — 2. B., caldorman. 349. — 3. B., thegn. 418. — 4. B., får gods i pant af biskop Eadnoth. 389.

Brihtric: 1. B. abbed. 394. — 2. B., thegn. 384, 387, 393, 395, 414, 416, 417, 456, 467, 468, 471. — 3. B., thegn. 393, 471. — 4. B., Godwines svigerfader. 372. — 5. B., søn af Ælfgar. 497, 498. — 6. B. den yngre, bevidner brev af kong Knud. 433.

Brihtsige: 1. B., thegn. 416, 467. — 2. B., bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knuds brev 426.

Brihtwig: 1. B., abbed i Glastonbury kloster, senere biskop af Wells. 388, 393, 395, 402, 407, 411, 414, 415, 416, 417, 418, (Merehwit), 423, 429, 434, 438, 439. — 2. B., jarl. 384.

Brihtwine: 1. B., biskop (af Bath). 384, 388, 393, 411, 414, 423 (Brydwig!). — 2. B., biskop (af Sherborne). 387, 389, 415. — 3. B., biskop af Sherborne. 429, 439, 449, 467, 468. — 4. B., thegn. 384, 471. — 5. B., bevidner brev af abbed Ælfweard af Evesham. 374. — 6. B., får gods i Bengeworth for livstid. 375. — 7. B., har tilegnet sig gods i Leckhampstead. 489. — 8. B., bevidner brev af biskop Ealdred af Worcester. 484.

Brihtwold: 1. B., biskop af Cornwall. 394, 414, 423. — 2. B., biskop af Ramsbury og Sherborne. 374, 384, 387, 388, 389, 393, 394, 395, 397, 402, 407, 408, 411, 415, 416, 417, 418, 425, 429, 430, 434, 437, 438, 439, 448, 449, 450, 462, 467, 468. — 3. B., abbed. 395.

Broder, thegn. 408, 416.

Brunehilde, dronning (~ kong Sigebert af Austrasien). 210.

Bruno, biskop af Minden. 392.

Bryning, sheriff. 381.

Brytæl se Godwine.

Budicus, greve af Nantes, ~ Adois. 455.

Burgred, konge af Mercia. 58, 148, 207.
 Burhwold, biskop af Cornwall. 384, 388, 389,
 393.
 Byrthelm, abbed. 354.

C

Celi, slægtning af Toti. 365.
 Cenwulf, konge af Mercia. 12 note 1, 18.
 Ceolmær, bevidner brev af biskop Ealdred
 af Worcester. 497, 498.
 Ceolric, thegn. 407, 434.
 Ceolsige, thegn. 438.
 Ceolwulf, konge af Mercia. 21.
 Cered, afdød, ~ Werthryth. 207.
 Chlodewig, konge af Frankrig. 326.
 Christophorus, pave. 266.
 Clapa se Osgod.
 Claudius, præst, senere biskop af Turin. 19.
 Clemens 2., pave. 491, 492.
 Cola, bevidner brev af biskop Ealdred af
 Worcester. 498.
 Conwoion, abbed i St. Sauveurklostret i Re-
 don. 64, 103, 150.
 Courantgenus, biskop af Vannes. 53, 103.
 Cudrad, præst i Lindisfarne. 4.
 Cuthulf, thegn. 207.
 Cyneward, foged. 468.

D

Daniel, abbed i Solignac kloster. 205.
 Denewulf, biskop af Winchester. 195, 261.
 Deodatus, munk i St.-Denis. 91.
 Didier, kong Karl 2. den Skaldedes vasal.
 154.
 Dido, biskop af Laon. 215, 341.
 Didrik: 1. D., biskop af Minden. 390. — 2.
 D., biskop af Münster. 390, 392.
 Dodda, thegn. 430, 471.
 Dodilo, biskop af Cambrai. 241.
 Drogo, biskop af Minden. 236.
 Duduc, præst, senere biskop af Wells. 439,
 441, 456, 467, 468, 471.
 Dunstan, ærkebiskop af Canterbury. 332.

E

Eadbert Praen, gejstlig, foregiven konge af
 Kent. 12 note 1.

Eadmær: 1. E., thegn. 414, 429, 430, 450. —
 2. E., i Burham. 435.
 Eadnoth: 1. E., biskop af Crediton. 384, 388,
 389, 394, 395. — 2. E., biskop af Dorche-
 ster. 463, 467, 468, 483, 490, 495. — 3. E.,
 abbed. 407.
 Eadred: 1. E., konge af England. 320, 323,
 325. — 2. E., jarl. 418.
 Eadric: 1. E., abbed i St. Peter's Gloucester.
 407, 412. — 2. E., jarl. 371. — 3. E., thegn,
 417.
 Eadsige: 1. E., præst, senere biskop af St.
 Martin's og ærkebiskop af Canterbury.
 416, 433, 435, 445, 446, 447, 450, 454, 464,
 467, 468, 471, 475. — 2. E., thegn. 384,
 394, 429, 430.
 Eadstan, præst. 469, 471.
 Eadwig: 1. E., diakon. 471. — 2. E., thegn.
 394, 439, 449, 471. — 3. E., thegn. 394.
 Eadwine: 1. E., thegn. 394, 430, 438, 456. —
 2. E., søn af Enneawne. 381. — 3. E., bro-
 der til Leofric. 431. — 4. E., søn af Rani.
 381. — 5. E., bevidner brev af abbed Ælf-
 weard i Evesham kloster. 374.
 Eadwold: 1. E., præst. 416, 433, 434, 437,
 439, 449, 464, 468. — 2. E., thegn. 439,
 449. — 3. E., bevidner Hardeknuds stad-
 fæstelse af kong Knuds brev. 426.
 Ealdgar, jarl. 418.
 Ealdhelm (Ealdelmus), biskop (af Durham).
 386.
 Ealdred: 1. E., biskop af Worcester. 497,
 498, 499. — 2. E., thegn. 300. — 3. E.,
 bevidner brev af Healdegen Scarpa. 418.
 Ealfrith, biskop af Winchester. 195.
 Eanbald, ærkebiskop af York. 13.
 Eanwulf, thegn. 169.
 Eardwulf, konge af Northumberland. 11.
 Earnwig, klerk. 469.
 Eblo, biskop af Limoges. 327.
 Ebo, ærkebiskop af Reims. 22, 23, 25, 125
 note 1, 138, 140, 141, 142.
 Eccardus, greve af Autun, Mâcon og Cha-
 lon, ~ Richeldis. 200, 201.
 Edgar, konge af England. 326, 328, 332, 333,
 334, 335, 336, 398, 463 note 1, 473, 488.
 Edmund: 1. E., biskop af Lindisfarne. 462.
 — 2. E., konge af East Anglia, martyr.

408. — 3. E. Jernside, konge af England. 388, 432, 488. — 4. E., thegn. 393.
- Edvard: 1. E. den ældre, konge af Wessex. 261, 359, 488. — 2. E. Bekenderen, konge af England. 463 note 1, 468, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 483, 486, 487, 488, 490, 495, 496, 499, 500.
- Egbert, thegn. 418.
- Egfrid, konge af Mercia. 14 note 1.
- Eilav: 1. E., jarl. 374, 384, 388, 393, 394, 395, 402, 407, 408, 411, 412, 414, 415, 416, 418 note 2, 435. — 2. E., thegn. 439, 449.
- Einhard, verdslig abbed i St. Bavos kloster i Gent. 29.
- Ekkehard, biskop af Slesvig. 362, 366, 370, 390, 391, 392, 410.
- Elias: 1. E., biskop af Chartres. 321. — 2. E., abbed. 462.
- Emma (Ælfgiva), dronning, (~ 2) kong Knud den Store. 374, 377, 379, 382, 383, 384, 386, 387, 388, 393, 395, 397, 399, 402, 403, 407, 408, 411, 415, 417, 418, 425, 426, 429, 430, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 440, 443, 448, 449, 462, 463, 464, 467, 468, 470, 476, 483.
- Emmenus, biskop af Nevers. 217.
- Engelberga ~ grev Vilhelm af Auvergne. 286.
- Engilmar, biskop af Osnabrück. 236.
- Enneawne, moder(?) til Eadwine. 381.
- Erik, jarl. 384, 388, 393, 394, 395, 397, 402, 407, 408, 411, 414, 415, 435.
- Erispoé, konge af Bretagne. 53, 59, 60.
- Erkenrad, biskop af Paris. 140.
- Eugenius 2., pave. 23, 140.
- Euich, munk i Evesham kloster. 397, 407.
- Eustan, bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knuds brev. 426.
- F**
- Farthegn, bevidner brev af Knud den Store. 440.
- Felix, kansler hos kong Æthelwulf. 44.
- Filip, ærkebiskop af Köln. 310 note 2.
- Filnod, abbed. 394.
- Finch se Godric.
- Flavinus, klerk. 226.
- Flavius Vegetius, forfatter til et værk om den romerske hær. 57.
- Folcric, biskop af Troyes. 94 note 1, 96.
- Formosus, pave. 239, 240, 246, 247, 268.
- Forna, bevidner brev af Knud den Store. 440.
- Franco: 1. F., ærkebiskop af Rouen. 276 note 1. — 2. F., biskop af Liège. 70. — 3. F., biskop af Tongres. 236. — 4. F., abbed i Corbie kloster. 263.
- Frederik, ærkebiskop af Mainz. 319.
- Frotarius: 1. F., ærkebiskop af Bordeaux. 179, 180, 182. — 2. F., biskop af Périgueux. 348.
- Fræna, bevidner brev af kong Ædelred den Rådville. 354.
- Fulbert: 1. F., biskop af Chartres. 404. — 2. F., biskop. 343.
- Fulcherius, biskop af Nantes. 258.
- Fulco: 1. F., ærkebiskop af Reims. 211, 212, 213, 240, 241, 242, 245, 247, 252, 260, 262. — 2. F. den gode, greve af Anjou. 310, 313.
- G**
- G., munk i Corbie kloster. 74, 75.
- Gammel: 1. G., bevidner brev af Knud den Store. 440. — 2. G., bevidner brev af Knud den Store. 440.
- Gauzlinus, abbed i Jumièges kloster. 95. Se også Gozlinus.
- Geilo: 1. G., biskop af Langres. 220. — 2. G., abbed i St. Filiberts kloster 162, 172.
- Gérard, hertug af Roussillon og Provence, ~ Bertha. 78.
- Gerbald, biskop af Liège. 16.
- Gerbrand, biskop af Roskilde. 411.
- Gerløg, datter af Rollo, ~ Vilhelm 1. af Poitou. 481 note 2.
- German, abbed (i Chertsey kloster). 394.
- Geron: 1. G., ærkebiskop af Magdeburg. 390. — 2. G., bevidner brev af Knud den Store. 426.
- Gisela, dronning, ~ kejser Konrad 2. af Tyskland. 452, 460,
- Giselbert, biskop af Chartres. 94.
- Godefridus, abbed i klostret des Fossés. 116, 136.

Godehard, afdød biskop af Hildesheim. 458.
 Godric: 1. G., klerk. 469. — 2. G., jarl. 402, 408. — 3. G., foged. 437. — 4. G., thegn. 411, 449, 471. — 5. G. den danske, har ejet to virgatae i East Anglia. 463 note 1. — 6. G. Finch, bevidner brev af biskop Ealdred af Worcester. 498. — 7. G., i Stoke. 381. — 8. G., bevidner brev af Knud den Store. 440.
 Godwine: 1. G., biskop af Rochester. 354, 373, 384, 387, 394, 395, 397, 402, 407, 408, 411, 414. — 2. G., abbed (i Winchcombe kloster). 470, 471. — 3. G., præst. 439. — 4. G., jarl (af Wessex). 384, 387, 388, 393, 394, 395, 397, 402, 407, 408, 411, 414, 415, 416, 417, 423, 426, 429, 430, 431, 434, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 448, 449, 450, 456, 462, 464, 467, 468, 471, 475, 485, 489. — 5. G. Brytæl, hirdmand, senere thegn. 411, 414, 417, 418, 425, 449. — 6. G., ~ datter af Brihtric 372. — 7. G., skænker gods til Christ Church i Canterbury. 478. — 8. G., bevidner brev af Knud den Store. 387. — 9. G., bevidner brev af Knud den Store. 440 (=nr. 8?).
 Gozlinus, abbed i St.-Denis. 189.
 Gregor: 1. G. 4., pave. 25, 26, 117, 119, 233. — 2. G., abbed i St. Martins kloster i Autun. 210.
 Grimkel, biskop af Sussex (Selsey). 418, 462, 467.
 Grimulf, den danske, har ejet gods i Caister. 487.
 Gruffyd, søn af kong Rhydderch af Syd-Wales. 413 note 1.
 Guarnerius, biskop af Langres. 281 note 1.
 Gudmund, søn af Stegitan (måske fejl for Skeggi?). 350.
 Gumbald, biskop af Angoulême. 291. Se også Gumbold.
 Gumbold, biskop af Bazas. 338, 491.
 Gunner, jarl. 302.
 Guntbertus, får gods i forlening af grev Robert. 284.
 Gunthar, ærkebiskop af Köln. 66, 113 note 1, 114.
 Guthrum: 1. G., konge af East-Anglia. 218, 359. — 2. G., jarl. 302.

H

Hårek: 1. H. 1., konge af Danmark. 41. — 2. H. 2., konge af Danmark. 117, 118, 125 note 1.
 Hadder, jarl. 302.
 Hadrian: 1. H. 2., pave. 144, 145, 146, 153, 155, 158, 160, 163, 164, 165. — 2. H. 3., pave. 212.
 Haecfridus, abbed i klostret St.-Florent (-le-Vieil). 131. Se også Hecfridus.
 Hakon: 1. H., jarl. 374, 375, 393, 394, 402, 408, 415, 416, 417, 429. — 2. H., thegn. 393, 395.
 Halfdan: 1. H., jarl. 302. — 2. H., jarl. 394. — 3. H., kongens førstemand (=nr. 2?), 386. — 4. H., thegn. 394, 395. — 5. H. bevidner brev af Knud den Store. 440.
 Halitgarius, biskop af Cambrai. 22.
 Harald: 1. H. (Blåtand), konge af Danmark. 330 note 1. — 2. H. (Harefod, konge af England. 451, 452, 454, 456, 488 note 1. — 3. H., jarl. 435, 471. — 4. H., thegn. 434. — 5. H., bevidner brev af Knud den Store. 440. — 6. H., søn af Godwine. 431.
 Haram, jarl. 394.
 Hardeknud, konge af Danmark og England. 425, 426, 452, 462, 463, 464, 465, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 477, 480, 483, 488 note 1.
 Hared, biskop af Slesvig. 319.
 Hasten, thegn. 393.
 Hastig, vikingehærfører. 78 note 1, 158 note 2, 310 note 2.
 Havard, jarl. 302.
 Healdegus Scarpa ~ Leofedæge. 418.
 Hecfridus, biskop af Poitiers. 188.
 Helletrud, søster til Lothar 2., enke efter grev Berengar. 130.
 Henrik: 1. H. 1., konge af England. 462 note 1. — 2. H. 1., konge af Frankrig. 444. — 3. H. 1. Fuglefangeren, konge af Tyskland. 305. — 4. H. 2., konge senere kejser af Tyskland, ~ Kunigunde. 311 note 1, 362, 366, 370, 391. — 5. H. 3., konge, senere kejser af Tyskland, ~¹) Kunigunde (Gunhild), ~²) Agnes af Poitiers. 452, 459, 460, 461, 481, 494. — 6. H., greve, anfører af tysk hjælpehær. 213 note 2.

Herardus, biskop senere ærkebiskop af Tours. 68, 84, 102.
 Heriland, biskop af Thérouanne. 247.
 Heriveus, ærkebiskop af Reims. 275, 276, 287.
 Herman: 1. H., ærkebiskop af Köln. 236, 238, 242, 246. — 2. H., ærkebiskop af Köln. 459, 461, 492. — 3. H., biskop af Münster. 461. — 4. H., biskop (af Ramsbury). 489. — 5. H., præst. 468. — 6. H., bevidner Hardeknuds stadfæstelse af Knud den Stores brev 426.
 Hetilo, biskop af Noyon. 196, 197.
 Higbald, biskop af Lindisfarne. 3, 5, 14.
 Hilbod, abbed i St. Filibert's kloster. 36, 40, 52.
 Hilduin, abbed i St. Martins kloster i Tours, Karl 2. den Skaldedes ærkekapellan. 55, 84.
 Hilmeradus, biskop af Amiens. 70.
 Hilpericus, abbed i Arles kloster. 76.
 Hinkmar: 1. H., ærkebiskop af Reims. 65, 67, 69, 77, 80, 83 note 1, 105, 106, 107 note 1, 112, 122 note 2, 123, 138, 139, 140, 146 note 1, 153, 160, 161, 175, 181, 185, 186, 189, 196, 197. — 2. H., biskop af Laon. 159, 165.
 Hoger, ærkebiskop af Hamburg-Bremen. 280.
 Hrabanus Maurus, abbed i Fulda, senere ærkebiskop af Mainz. 30, 57.
 Hucbertus, biskop af Angers. 466.
 Hugo: 1. H., ærkebiskop af Besançon. 494. — 2. H., greve, abbed i St. Martins kloster i Tours. 149, 190, 204. — 3. H., greve, abbed i St. Martins kloster i Tours, søn af grev Robert. 284, 303, 308. — 4. H., greve af Vermandois. 319.
 Humfredus, biskop af Thérouanne. 87, 160 note 1. Se også Hunfridus.
 Huncdeus, vikingehøvding. 252 note 2, 257 note 1.
 Hunfridus: 1. H., ærkebiskop af Magdeburg. 461. — 2. H., præst 70.
 Hungarius, biskop af Utrecht. 66, 106.
 Hunuwine, thegn. 430.
 Hwita se Torkil.

I

I., tysk gejstlig. 452.
 Ibihiside, foged i Gloucester. 412.

Immo, biskop af Noyon. 31.
 Ingjald (Hiniældus), dansk sagnkonge. 14.
 Ingvar, jarl. 302.
 Irmengard, dronning, ~ kong Boso af Provence. 235.
 Isak, biskop af Langres. 65.
 Ivo, afgiver gods til klosteret Mont-Saint-Michel. 356.

J

Johannes: 1. J. 8., pave. 177, 178, 179, 180, 182, 188, 192. — 2. J. 9., pave. 260. — 3. J. 10., pave. 286, 287, 294. — 4. J. 13., pave. 331. — 5. J. 15., pave. 344, 346. — 6. J. 18., pave. 366. — 7. J. 19., pave. 422. — 8. J., biskop af Cambrai. 194. — 9. J., abbed i Fécamp kloster. 426. — 10. J., abbed i Saint-Guénolés kloster i Landevenec. 316.
 Jordan, biskop af Limoges. 428.
 Josef, biskop af Llandaff. 413.
 Jostein (Eirikssøn), Olav Tryggvasons morbroder. 350.
 Judicael, biskop af Vannes. 406.
 Judith: 1. J. ~ kejser Ludvig 1. den Fromme. 30. — 2. J., datter af Karl 2. den Skaldede, ~¹)kong Æthelwulf af Sydengland, ²)Æthelbald og ³)grev Balduin Jernarm af Flandern. 104, 105.
 Justus, abbed af Charroux. 19.

K

Karl: 1. K. 1. den Store, konge, senere kejser af Tyskland. 3, 10, 15 note 2, 16, 32, 122, 251, 273, 491. — 2. K. 2. den Skaldede, konge af Frankrig, senere kejser, ~ Richardis. 35, 37, 40, 41, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 59, 60 note 1, 61, 63, 67, 68, 69, 71, 72, 73 note 2, 76, 79, 80, 81, 88, 89, 90, 91, 92, 95, 96 note 1 og 3, 97, 99, 101, 102, 104, 107, 109, 110, 116, 119, 122, 123 note 1, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 136, 138, 142, 143, 144, 147, 149, 150 note 1, 152, 153, 154, 156, 159, 161, 162, 165, 166, 167, 170, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 180 note 1, 181, 183 note 1,

- 185 note 1, 190, 191, 204, 216, 257, 264, 348. — **3. K.** 3. den Enfoldige, konge af Frankrig. 245, 252, 259, 260, 263, 264, 265, 267, 269, 271, 272, 277, 285, 288, 289, 290, 292, 293, 309 note 1. — **4. K.** 3. den Tykke, kejser af Tyskland. 202, 203, 210, 213, 214, 216, 217, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 234, 264, 273. — **5. K.**, søn af Karl 2. den Skaldede. 132 note 1, 142. — **6. K.**, thegn. 372, 393, 416, 434, 437, 467, 468.
- Karloman konge af Frankrig. 196 note 1, 198, 199, 204, 206, 208.
- Kartoka, thegn. 416.
- Ketil, bevidner brev af kong Knud den Store. 440.
- Kinric, i Huntingdonshire. 463, 483.
- Knud den Store, konge af Danmark og England, ~ Emma (Ælfgiva). 335 note 1, 372, 373, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 393, 394, 395, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 407, 408, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 422, 423, 424, 425, 426, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 445: 446, 447, 448, 449, 450, 451, 453, 462, 463, 465, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 485, 486 note 1, 488, 489, 496 note 1, 500.
- Konrad 2., kejser af Tyskland, ~ Gisela. 420, 422.
- Kunigunde: **1. K.** ~ kong Henrik 2. af Tyskland. 362. — **2. K.** (Gunhild), datter af kong Knud den Store, ~ kejser Henrik 3. af Tyskland. 452, 460, 481.
- Kynsige, præst. 417.
- L**
- Leo: **1. L.** 4., pave. 42, 43. — **2. L.** 7., pave. 308. — **3. L.** 9., pave. 493, 494.
- Leofedæge ~ Healdegen Scarpa. 418.
- Leofgar, thegn. 384.
- Leoflæd: **1. L.** ~ Oswi. 379. — **2. L.** ~ Torkil Hwita. 381. — **3. L.**, har skænket Saltwood til Christ Church i Canterbury. 418.
- Leofnoth, thegn. 384, 394.
- Leofric: **1. L.**, biskop (muligvis fejl for Leofsige, biskop af Worcester, cf. Harmer 169 note 1). 386. — **2. L.**, abbed i St. Alban's. 364. — **3. L.**, abbed i Ely kloster. 408, 411. — **4. L.**, abbed (= nr. 3?). 394. — **5. L.**, præst. 468. — **6. L.**, jarl af Mercia. 418, 423, 431, 434, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 448, 449, 450, 456, 462, 464, 467, 468, 469, 470, 471, 497, 498, 499. — **7. L.**, thegn. 394, 397, 407, 414, 415, 417, 439, 471. — **8. L.**, sheriff i Worcestershire. 374, 375. — **9. L.**, bevidner brev af kong Knud den Store. 402. — **10. L.**, bevidner brev af kong Knud den Store (= nr. 9?). 408. — **11. L.**, bevidner brev af biskop Ealdred af Worcester. 498.
- Leofsige: **1. L.**, biskop af Worcester. 374, 375, 376, 383, 394, 397, 407, 411, 412, 426, 431. — **2. L.**, abbed i Ely kloster. 374, 407, 467. — **3. L.**, ealdorman. 354. — **4. L.**, thegn. 384, 394, 417, 429, 430. — **5. L.**, bevidner brev af kong Knud den Store. 408.
- Leofstan, præst. 417.
- Leofwine: **1. L.**, abbed. 397, 407, 408, 411. — **2. L.**, præst. 485. — **3. L.**, diakon. 469, 471. — **4. L.**, jarl. 354, 374, 394, 395, 402, 407, 408, 435. — **5. L.** »Bondan sunut, thegn. 395, 415, 416, 434, 437. — **6. L.**, i Froome. 381. — **7. L.**, søn af Wulfsige. 381.
- Liafdag, biskop af Ribe. 319.
- Liavizo, ærkebiskop af Hamburg-Bremen. 344, 346.
- Liudulf, biskop af Noyon, nevø af kong Lothar af Frankrig. 340.
- Liutbert, ærkebiskop af Mainz. 209.
- Liutward, biskop af Vercelli, kejser Karl 3.s kapellan. 214.
- Lodbrogssonnerne. 78 note 1.
- Lothar: **1. L.** 1., kejser. 24, 32 note 1, 41, 43, 50, 51, 54, 130. — **2. L.** 2., konge af Tyskland, ~ Thietberga 32 note 1, 57, 63, 66, 82, 86, 88, 101, 113, 114 note 1, 130, 135, 137, 153. — **3. L.**, konge af Frankrig. 324, 340, 342.
- Ludvig: **1. L.**, abbed i St.-Denis, Karl 2. den Skaldedes kansler. 46, 47, 89, 129, 189 note 2. — **2. L.** 1. den Fromme, kejser. 19, 20,

24, 25, 28, 29, 30, 117, 119, 122, 140, 222, 264, 273. — **3. L.** 2., kejser af Italien, broder til Lothar 2. 86, 153. — **4. L.** 2. den Tyske, konge af Tyskland. 32. 41, 61 note 1 og 2, 67, 69 note 1, 71, 72, 88, 100, 101, 117, 118, 119, 126, 141, 153, 155, 175, 177, 178, 183 note 1, 191. — **5. L.** 2. den Stamme, konge af Frankrig. 59 note 1, 73 note 1, 175, 185, 186, 187, 190, 191, 192, 204, 216, 245 note 1. — **6. L.** 3. den yngre, konge af Tyskland. 191, 196, 248. — **7. L.** 4. d'Outremere, konge af Frankrig. 309, 317 note 1, 319. — **8. L.** den Blinde, konge af Provence. 235, 254, 255. — **9. L.** 3., konge af Frankrig. 196 note 1, 198.

Lupus, abbed i Ferrières kloster. 35, 44, 46, 47, 55, 74, 75, 78, 93, 94 note 1, 96, 97, 98.
Luxihs, abbed. 394.

Lyfing: **1. L.** (el. Ælfstan), abbed (i Chertsey), senere ærkebiskop af Canterbury. 354, 372, 373, 384, 386, 387, 388, 389, 393, 394, 395. — **2. L.**, biskop af Crediton, Cornwall og Worcester. 417, 429, 430, 434, 438, 439, 450, 456, 462, 467, 468, 469, 470, 471. — **3. L.**, abbed. 416. — **4. L.**, foged. 434.

M

Maeloc, fader til Pricient. 151.
Manasses, greve af Dijon. 278.
Manni, abbed i Evesham kloster. 498.
Mantat, eremit. 377.
Marinus: **1. M.** 1., pave. 205. — **2. M.** 2., pave. 315. — **3. M.**, biskop af Bomarzo. 319.
Maurus se Hrabanus.
Meinwerk, biskop af Paderborn. 392.
Mergeat, bevidner brev af kong Knud den Store. 440.

N

Nicolaus 1., pave. 68, 86, 87, 101, 104, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 119, 120, 125 note 1, 126, 130, 132, 133, 135, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 144, 268, 492.
Nithard, biskop af Liège. 459, 461.

Noménoé, hertug af Bretagne. 35, 41.
Notker, munk i St. Gallen. 214.

O

Odda, thegn, senere jarl. 384, 388, 394, 417, 429, 430, 438, 439, 449, 456, 467, 471, 497, 498.

Odibald, biskop af Utrecht. 236.

Odinkar, biskop af Ribe. 362.

Odo: **1. O.**, abbed i Corbie, senere biskop af Beauvais. 74, 75, 77 note 1, 107. — **2. O.**, abbed i Cluny. 310. — **3. O.**, greve, (verdslig) abbed i St. Martins kloster i Tours, senere konge af Frankrig. 190, 204, 216, 221, 223, 229, 230, 231, 234, 243, 245, 252 note 1, 253, 256.

Odolricus, abbed i St. Martials kloster i Limoges. 428.

Offa, konge af Mercia. 2, 10, 14 note 1.

Olav (Tryggvason), norsk konge. 350.

Ordgar, thegn, senere foged. 384, 429, 439, 448, 449, 467, 468.

Ordulf, bevidner brev af kong Ædelred den Rådville. 354.

Ordwig, bevidner brev af biskop Ealdred af Worcester. 497, 498.

Ork (Urki), thegn, ~ Thola. 378, 416, 439, 449, 468.

Orm: **1. O.**, jarl. 302. — **2. O.**, bevidner brev af kong Knud den Store. 440. — **3. O.**, bevidner brev af kong Knud den Store. 440.

Osbert, bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knud den Stores brev. 426.

Osferd, thegn 394.

Osgod Clapa, thegn. 417, 423, 426, 429, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 448, 449, 464, 467, 468, 486.

Osketel: **1. O.**, ærkebiskop af York. 332. — **2. O.**, abbed. 408.

Osmund, foged. 437.

Oswi: **1. O.**, abbed i Thorney Abbey. 431. — **2. O.** ~ Leoflæd. 379.

Otgiva, grevinde af Flandern. 396.

Otto: **1. O.** 1., konge, senere kejser af Tyskland. 319, 330. — **2. O.** 3., kejser af Tyskland. 343.

Owine: 1. O., bevidner brev af kong Knud den Store. 437. — 2. O., bevidner brev af biskop Ealdred af Worcester. 497, 498.

P

Paschalis 1., pave. 22, 125 note 1, 140, 141.
 Pascweten, greve af Vannes. 64.
 Petrus, skatmester i Marmoutier kloster. 274.
 Pippin 2., konge af Akvitanien. 35, 41, 123.
 Poppo, abbed af Stavelot. 481.
 Praen se Eadbert.
 Pricient, søn af Maoloc. 151.
 Pruda se Tovi.

R

Radbod, abbed i St.-Amands kloster. 355.
 Ragenfred, biskop af Chartres. 321, 322.
 Ragnvald: 1. R., jarl. 302. — 2. R., jarl. 395.
 Se også Rainald.
 Rainald: 1. R., abbed i Ramsey Abbey. 463 note 1. — 2. R., skatmester ved St. Martins kloster i Tours. 310 note 2.
 Rani, jarl. 381, 384, 388, 415, 417, 429, 430, 462.
 Rathold, biskop af Strassburg. 115.
 Ravn, bevidner brev af kong Knud den Store. 440.
 Recimirus, forhen abbed i Arles. 76.
 Regenbald, præst. 479.
 Reginar, greve af Lothringen. 219.
 Reginbrand, biskop af Århus. 319.
 Regnar, vikingeanfører. 38 note 1.
 Reinhelmus, biskop af Noyon og Tournai. 124.
 Rhydderch, konge af Syd-Wales. 413.
 Richard, hertug af Burgund, greve af Autun. 235, 278.
 Richardis ~ Karl 2. den Skaldede. 175.
 Richeldis ~ grev Eccardus af Autun, Mâcon og Chalon. 200.
 Riculf, ærkebiskop af Rouen. 168.
 Rimbert, ærkebiskop af Hamburg-Bremen. 163, 209.
 Ritcant, abbed i Redon. 150, 151.
 Robert: 1. R., ærkebiskop af Trier. 319. — 2. R., biskop af Le Mans. 170, 171. — 3.

R., biskop af London. 486. — 4. R., biskop af Metz. 226. — 5. R. den Stærke, greve, fader til grev Odo. 73, 149 note 1, 190 note 1 og 2, 223 note 1 og 2, 245 note 2. — 6. R., greve, abbed i St. Martins kloster i Tours, senere konge af Frankrig, broder til Odo. 251, 253, 257, 278, 283, 284, 304, 309. — 7. R., greve af Troyes. 237 note 1.
 Rodolphus, abbed i klosteret St.-Florent (-le-Vieil). 199. Se også Rudolf.
 Rold, bevidner brev af kong Knud den Store. 440.
 Rollo, vikingeanfører. 269 note 1, 278 note 1, 288, 481 note 2.
 Rostangus, ærkebiskop af Arles. 235.
 Rothad, biskop af Soissons. 140.
 Rudolf: 1. R., ærkebiskop af Bourges. 132 note. — 2. R., biskop af Slesvig. 420, 459, 461. — 3. R., konge af Frankrig. 295, 304, 307. — 4. R. 3., konge af Burgund. 422, 494.
 Rørik: 1. R., vikingeanfører. 82. — 2. R., viking, omvendt til kristendommen. 105, 106.

S

S., medarbejder hos abbed Lupus af Ferrières. 97.
 Salomon: 1. S., biskop af Konstanz. 117, 118, 119. — 2. S., abbed i Pfävers. 460. — 3. S., hertug af Bretagne. 133, 138 note 2, 150, 151, 157, 158.
 Sanchez den Store, konge af Pamplona, Aragonien og Leon. 421.
 Searpa se Healdegen.
 Scirwold, thegn. 423, 439, 449.
 Scule, jarl. 302.
 Seguin, hertug af Gascogne. 35.
 Sergius: 1. S. 2., pave. 39, 42. — 2. S. 3., pave. 268, 273.
 Sewulf, thegn. 394.
 Siagrius, biskop af Autun. 210.
 Sigered: 1. S., jarl. 394, 415. — 2. S., thegn. 387, 395, 414.
 Sigeric, ærkebiskop af Canterbury. 353.
 Sigfred: 1. S., abbed i Gorze. 481. — 2. S., vikingekonge. 224 note 1.

Sigvard: 1. S., abbed i Abingdon kloster, senere biskop. 434, 437, 443, 462, 467, 468, 489. — 2. S., abbed i Crowland kloster. 45. — 3. S., jarl af Northumberland. 418, 426, 440, 462, 464, 467, 468, 496. — 4. S., thegn. 393, 416, 434, 439, 449. — 5. S., i Chillingham. 435.

Sihtric, thegn, senere jarl. 395, 417, 429, 430, 490.

Simon (el. Gauzbert), ærkebiskop Ebos slægtning. 26.

Smelt, præst. 449. Se også Alwine.

Sodda, thegn. 394.

Spiritus, præst. 426, 468.

Staggo, Danernes biskop. 482.

Stamarcote, får gods i Hatherley og Badgeworth på livstid. 412.

Stefan: 1. S. 5., pave. 211, 212, 226, 233, 235, 236, 238. — 2. S. 6., pave. 256.

Stegitan (muligvis fejl for Skeggi?), fader til Gudmund. 350.

Stigand, præst, senere ærkebiskop af Canterbury. 423, 426, 437, 439, 449, 464, 468, 500.

Svend: 1. S. (Tveskæg), konge af Danmark og England. 354, 488 note 1. — 2. S. (Godvinsen), jarl. 418, 490 note 1. — 3. S., bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knud den Stores brev. 426. — 4. S., bevidner brev af kong Knud den Store. 440.

Swesa, thegn. 394.

T

Teotolo, biskop af Tours. 314.

Tesmunnus, præst. 313.

Teudolfus, biskop af Paris. 290.

Teutbald, biskop af Langres. 260.

Theoderik, ærkebiskop af Trier. 337.

Theustul, bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knud den Stores brev. 426.

Theutgod, ærkebiskop af Trier. 114.

Thietberga ~ kong Lothar 2. 114 note 1.

Thored: 1. T., thegn. 384, 388, 395, 408, 414, 415, 416, 417, 434, 437, 439, 449, 467, — 2. T., thegn. 415, 416. — 3. T., staller. 435. — 4. T., stormand (= nr. 1, 2 el. 3?).

403. — 5. T., nevø af Torkil. 433. — 6. T., skænker gods til Christ Church i Canterbury. 453. — 7. T., bevidner brev af kong Knud den Store. 441. — 8. T., bevidner brev af kong Knud den Store. 440.

Thrym, thegn. 408, 411, 414.

Thurferd, jarl. 302.

Thurgils, thegn. 467.

Thurgod, thegn. 416.

Thurstan: 1. T., thegn. 411, 416. — 2. T., kong Edvard Bekenderens huskarl. 486.

Tieto, kong Lothar 2.s vasal. 82.

Timme (Thietmar), biskop af Hildesheim. 458.

Toki, thegn. 393, 430, 437, 468, 499.

Torkil: 1. T., diakon. 469. — 2. T. (den Høje), jarl. 373, 384, 386, 387, 388, 393, 394, 395, 398, 418. — 3. T. den Høje, thegn. 395, 408, 415, 416, 431, 434, 448. — 4. T. Hwita ~ Leoflæd. 381. — 5. T., bevidner brev af kong Knud den Store. 440. — 6. T., bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knud den Stores brev. 426. — 7. T., bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knud den Stores brev. 426. — 8. T., har Thored som nevø. 443.

Toste, jarl. 418.

Toti, dansker. 365.

Tovi: 1. T. Pruda, thegn. 381, 384, 388, 393, 417, 429, 430, 433, 434, 435, 437, 438, 439, 440, 449, 450, 468. — 2. T. Hwita, thegn. 416, 434, 437. — 3. T. Reada, thegn. 416, 437. — 4. T., bevidner Hardeknuds stadfæstelse af kong Knud den Stores brev. 426.

Trasulf, abbed i Corbie. 77.

Trencaldus, fransk boglærd. 419 note 1.

Turi: 1. T., jarl. 456, 462, 463, 467, 483. — 2. T., thegn. 471.

Turketulus, abbed i Crowland kloster. 320.

U

Ufi, abbed i Bury St. Edmund's. 472.

Uhtred, kong Athelstans mand. 299.

Ulf: 1. U., biskop af Dorchester. 496. — 2. U., jarl. 402, 408, 418 note 2, 435. — 3. U., thegn. 437. — 4. U., sheriff. 486.

Ulfkel: 1. U., har haft fiskerirettigheder i »Welle«. 408. — 2. U., bevidner brev af kong Knud den Store. 440.
 Ulnod, abbed i St. Peters kloster i Westminster. 488. Se også Wulfnoth.
 Unna, ærkebiskop af Hamburg-Bremen. 294.
 Unwan, ærkebiskop af Hamburg-Bremen. 390, 392, 409.
 Usio, præst. 194.

V og W

Vagn, thegn. 497, 498, 499.
 Val, biskop af Viborg. 494.
 Waldrada ~ kong Lothar 2. af Tyskland. 114 note 1.
 Walbert, greve i Sachsen. 43.
 Walterius, biskop af Orléans. 206.
 Wandelmer, abbed i St. Sanctinus' kloster i Meaux. 181.
 Warnarius, har mageskiftet med klostret Jumièges. 95.
 Weland, vikingeanfører. 77 note 1, 92 note 1, 96 note 1.
 Wenilo: 1. W., ærkebiskop af Rouen. 67, 110, 122 note 2. — 2. W., ærkebiskop af Sens. 35, 71, 72.
 Werthryth ~ Cered. 207.
 Wido 2., hertug af Spoleto. 211. Se også Witto.
 Wigfred, ærkebiskop af Köln. 319.
 Wiglaf, konge af Mercia. 27.
 Wigod, thegn. 471.
 Wihtnoth, thegn. 439.
 Vilhelm: 1. V. Erobreren, konge af England. 462 note 1. — 2. V. 3., hertug af Akvitanien, broder til biskop Eblo. 327. — 3. V. 4., hertug af Akvitanien. 347, 457. — 4. V. 5., hertug af Akvitanien. 347, 419, 428. — 5. V. 6., hertug af Akvitanien. 457. — 6. V. Sancio, hertug af Gascogne, broder til biskop Gumbold. 338, 345, 491. — 7. V., greve af Auvergne, ~ Engelberga. 286. — 8. V. 1., af Poitou ~ Gerløg. 481 note 2.
 Willehad, biskop af Bremen. 1.
 Willibert, ærkebiskop af Köln. 155.
 Willigis, ærkebiskop af Mainz. 370, 392, 482.
 Wilstan, præst. 469, 471.

Wine: 1. W., biskop. 393. — 2. W., thegn. 394, 416, 439, 449.
 Witto, ærkebiskop af Rouen. 269, 276.
 Vivian, greve, kammermester. 36, 37, 40.
 Wolfhelm, biskop af Münster. 236.
 Wrytsleof, jarl. 417.
 Wulfgar: 1. W., abbed i Abingdon kloster. 354. — 2. W., tjener i Sherborne kloster. 371. — 3. W., byfoged i London. 473.
 Wulfgeat: 1. W., bevidner brev af kong Ædelred den Rådvilde. 354. — 2. W., får gods i Ditchford. 497.
 Wulfhad, ærkebiskop af Bourges. 132, 142.
 Wulfmær, thegn. 384.
 Wulfnoth: 1. W., abbed i Westminster. 414, 431, 435, 450. — 2. W., præst. 439. — 3. W., thegn. 416, 423, 439, 449. — 4. W., foged. 468.
 Wulfred: 1. W., ærkebiskop af Canterbury. 17, 18, 21. — 2. W., abbed. 408.
 Wulfric: 1. W., thegn. 411. — 2. W., søn af Wulfrun. 354. — 3. W., bevidner brev af biskop Ealdred af Worcester. 498.
 Wulfrun, fader til Wulfric. 354.
 Wulfsgie: 1. W., biskop af Dorset (Sherborne). 354. — 2. W., biskop af Lichfield. 462, 467, 468. — 3. W., abbed i Chertsey. 435. — 4. W., abbed. 468. — 5. W., thegn. 394. — 6. W., fader til Leofwine. 381.
 Wulfstan: 1. W., ærkebiskop af York. 374, 384, 386, 387, 388, 389, 394, 395, 397, 399, 402, 403, 407, 408, 411, 412, 418. — 2. W., præst. 464, 469, 471.
 Wulfweard: 1. W., præst. 469, 471. — 2. W., thegn. 384.
 Wulfwi, præst. 469, 471.
 Wunsige: 1. W., præst. 417. — 2. W., thegn. 417.
 Wærferth, biskop af Worcester. 169.

Z

Zwentibold, konge af Lothringen. 250.

Æ

Ædelred: 1. Æ. 1., konge af Northumberland. 8, 9, 10. — 2. Æ. 2. den Rådvilde, konge af England. 349, 350, 351, 352, 353,

- 354, 357, 358, 361, 363, 364, 365, 367, 368, 369, 371, 383, 415, 426, 473, 488. — 3. Æ., ealdorman af Mercia. 207. — 4. Æ., jarl. 393, 394.
- Æffa**, thegn. 417.
- Ælfgar**: 1. Æ., biskop af Elmham. 386. — 2. Æ., jarl. 464. — 3. Æ., thegn. 384, 388, 394, 395, 415, 417, 430, 434, 438, 439, 449. — 4. Æ., thegn. 384, 388, 394, 417, 430, 434, 439. — 5. Æ., fader til Brihtric. 497, 498. — 6. Æ., søn af Leofric, jarl. 431.
- Ælfgeat**, thegn. 384, 393, 416, 431, 439, 449, 468.
- Ælfheah**: 1. Æ., biskop af Winchester, senere ærkebiskop af Canterbury. 354. — 2. Æ., biskop af Winchester. 329 note 1.
- Ælfhelm**, fader til Æthelwine. 435.
- Ælfhere**, abbed. 384, 388, 393, 394, 395, 411, 415, 417, 429.
- Ælfmær**: 1. Æ., biskop (af Selsey). 387, 395, 397, 407, 411, 414, 415, 416, 417, 429, 430. — 2. Æ., abbed i St. Augustine's, senere biskop (af Sherborne). 372, 373, 387, 411, 414, 435, 439. — 3. Æ., thegn. 384. — 4. Æ., i Kent. 447.
- Ælfnoth**, abbed. 393, 394.
- Ælfric**: 1. Æ., ærkebiskop af Canterbury. 354, 360. — 2. Æ., ærkebiskop af York. 414, 422, 425, 431, 434, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 448, 449, 456, 462, 467, 468, 471. — 3. Æ., biskop af Elmham. 430, 451. — 4. Æ., biskop af Elmham 462, 472. — 5. Æ., abbed i Pershore kloster. 439, 449, 471, 498. — 6. Æ., abbed 387. — 7. Æ., præst. 382. — 8. Æ., sheriff i Huntingdonshire. 496. — 9. Æ., thegn. 394, 408, 417, 450, 471, 476. — 10. Æ., thegn. 394. — 11. Æ., hirdmand. 411. — 12. Æ., i Comberton. 498. — 13. Æ., broder til Odda jarl. 497, 498. — 14. Æ., bevidner brev af kong Knud den Store. 387. — 15. Æ., bevidner brev af kong Knud den Store (= nr. 14?). 408. — 16. Æ., bevidner brev af kong Knud den Store. 408. — 17. Æ., bevidner brev af kong Knud den Store (= nr. 14 el. 16?). 440. — 18. Æ., bevidner brev af kong Knud den Store (= nr. 14, 16 el. 17?). 443.
- Ælfsige**: 1. Æ., biskop af Winchester. 384, 387, 388, 393, 394, 395, 397, 402, 407, 408, 411, 414, 415, 416, 417, 423, 425, 429, 430, 434, 435, 436. — 2. Æ., biskop. 394. — 3. Æ., abbed i Ely kloster. 369. — 4. Æ., abbed i Peterborough. 354, 374, 384, 388, 394, 397, 403, 407, 408, 411, 415. — 5. Æ., munk. 374. — 6. Æ., bevidner brev af kong Knud den Store. 387.
- Ælfstan**: 1. Æ., ærkebiskop af Canterbury, se Lyfing. — 2. Æ., abbed i St. Augustine's. 433, 446, 447, 450, 454, 467, 485. — 3. Æ., abbed. 393, 394. — 4. Æ., diakon. 469. — 5. Æ., thegn. 434, 467, 468.
- Ælfward**: 1. Æ., abbed i Evesham kloster, senere biskop af London. 374, 407, 408, 411, 431, 437, 462, 467, 470, 471, 473. — 2. Æ., foged 437. — 3. Æ., hirdmand. 411. 4. Æ., i Longdon. 497. — 5. Æ., fra Kent. 435. — 6. Æ., bevidner brev af kong Knud den Store. 402.
- Ælfwig**: 1. Æ., biskop af London. 383, 387, 402, 408, 411, 414, 425, 426, 435, 438, 441, 448, 450. — 2. Æ., abbed. 387, 416, 439, 449, 468. — 3. Æ., abbed. 439, 449. — 4. Æ., thegn. 394, 434, 471. — 5. Æ., foged. 468. — 6. Æ., hirdmand. 411. — 7. Æ., bevidner brev af kong Knud den Store. 408.
- Ælfwine**: 1. Æ., biskop af Elmham. 402, 407, 408, 411. — 2. Æ., biskop af Winchester. 418, 437, 438, 439, 440, 441, 448, 449, 450, 462, 467, 468, 474. — 3. Æ., biskop. 380. — 4. Æ., biskop (= nr. 3?). 394. — 5. Æ., abbed i New Minster (i Winchester). 434, 435, 437, 449, 467, 468, 471. — 6. Æ., præst. 416, 433, 434, 468. — 7. Æ., thegn. 394, 397, 407, 408, 414, 415, 417, 434, 437, 438, 448. — 8. Æ., jarl. 439, 440, 449. — 9. Æ., hirdmand. 411.
- Ælfwold**, abbed. 354.
- Ælva**, thegn. 394.
- Æneas**, biskop af Paris. 90, 147.
- Æscwig**, biskop af Dorchester. 353.
- Æthelbald**, søn af kong Æthelwulf, ~ Judith. 104 note 1.
- Æthelbert**, jarl. 394.
- Æthelfred**, biskop. 394.

- Æthelhard, ærkebiskop af Canterbury. 2, 7, 12, 13.
- Æthelmær: 1. Æ., thegn. 393, 394, 416, 429, 430, 439, 449, 468. — 2. Æ., thegn. 394, 439. — 3. Æ., bevidner brev af kong Ædelred den Rådvilde. 354. — 4. Æ., indstifter Eynsham kloster. 363. — 5. Æ., får gods på livstid af Evesham kloster. 374.
- Æthelnoth: 1. Æ., ærkebiskop af Canterbury. 397, 399, 400, 402, 403, 405, 407, 408, 411, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 422, 423, 424, 425, 429, 430, 431, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 443, 446, 447, 448, 449, 450, 452, 462. — 2. Æ., abbed. 417. — 3. Æ., thegn. 394.
- Æthelric: 1. Æ., biskop af Dorchester. 397, 402, 403, 407, 408, 411, 414, 415, 425, 429, 434, 437, 438, 440. — 2. Æ., biskop af Selsey. 434, 435, 450. — 3. Æ., biskop af Sherborne. 371. — 4. Æ., abbed. 394. — 5. Æ., foged. 373, 387, 446, 447, 450, 468. — 6. Æ. Bigga, thegn. 414, 429, 433, 435, 471. — 7. Æ., af Bocking. 354. — 8. Æ., bevidner brev af kong Knud den Store. 387. — 9. Æ., biskop Lyfings thegn. 456, 469, 470, 471. — 10. Æ., broder til biskop Brihtheah af Worcester. 497, 498.
- Æthelsige, abbed. 384, 388, 395, 417.
- Æthelweard: 1. Æ., abbed, 415, 416, 417, 423, 429, 430, 434, 437, 439, 449, 450, 467, 468. — 2. Æ., abbed. 434. — 3. Æ., jarl. 384, 385, 388, 389. — 4. Æ., thegn. 395. — 5. Æ., i Froome. 381.
- Æthelwig: 1. Æ., abbed. 439, 449. — 2. Æ., thegn. 468.
- Æthelwine: 1. Æ., biskop (af Bath og Wells). 384, 388, 389, 393, 394, 397, 407, 411. — 2. Æ., abbed i Athelney kloster. 394, 407, 411, 415, 423, 429, 430. — 3. Æ., præst. 471. — 4. Æ., sheriff. 373. — 5. Æ., thegn. 394, 407, 411, 450. — 6. Æ., søn af Ælfhelm. 435.
- Æthelwold: 1. Æ., abbed i Abingdon kloster, senere biskop af Winchester. 325, 329, 334, 336, 403. — 2. Æ., abbed i Exeter kloster. 384, 388, 389, 393, 394, 416. — 3. Æ., thegn. 423.
- Æthelwulf: 1. Æ., konge af Wessex, senere af Syd-England, ~ Judith, fader til kong Alfred 33, 44, 104 note 1, 195. — 2. Æ., thegn. 418.

STEDNAVNEREGISTER

Å og A

Aachen (Tyskland): 3 note 2, 6 note 1, 19 note 2, 20, 28, 203.
Århus (Århus bispedømme): 319, 330, 343.
Abbotsbury (Dorset, England): 378.
Abbots Worthy (Wessex, England): 417.
Abingdon (Berksh., England): 325.
Abingdon kloster (Berksh., England): 325, 434, 437, 443, 468, 489.
l'Absie (Poitou Frankrig): 52.
Aclea (Surrey, England): 44 note.
Aisne (flod, Frankrig): 243.
Aix-en-Othe (Champagne, Frankrig): 96.
Akvitanien (del af Frankrig): 15, 35, 54, 61 note 1, 79, 84 132 note 1, 142, 154, 210, 307 note 1, 327, 338, 457.
Aldenburg (nu Oldenburg, Tyskland): 390, 392.
Aldenham (Hertsh., England): 490.
Alston (Worcestersh., England): 499.
Amiens (Frankrig): 70, 284 note 1.
Andernach (Tyskland): 183 note 1.
Andredes Wealde (forsv. skovområde, Sussex, England): 387.
Angers (Frankrig): 36 note 1, 131 note 1, 170, 171, 177 note 2, 466.
Angoulême (Frankrig): 291.
Anjou (Frankrig): 40, 174.
Appledore (Kent, England): 433, 445.
Apt (Provence, Frankrig): 255.
Aquaducto (forsv. bebyggelse, Burgund, Frankrig): 281.
Arles (Provence, Frankrig): 76, 235.
Armstrong (Worcestersh., England): 470.
Arras (Pikardiet, Frankrig): 234, 241 note 1, 266 note 2, 284 note 1.

Ashford (Derbysh., England): 299.
Asnières-en-Poitou (Saintonge, Frankrig): 52, 174.
Asselt (Holland): 82.
Athelney kloster (Somerset, England): 423.
Attigny (Champagne, Frankrig): 54, 307.
Autun (Burgund, Frankrig): 174, 200, 210.
Auvergne (Frankrig): 162, 174.
Auxerre (Burgund, Frankrig): 97, 121, 230, 296.
Avarerne: 15.
Avezac (Nantes, Frankrig): 151.
Avon (Anjou, Frankrig): 313.
Avranchin (Frankrig): 356.
Aylestone Hill (Herefordsh., England): 381.

B

Badby (Northamptonsh., England): 397.
Badgeworth (Gloucestersh., England): 412.
Bamberg (Tyskland): 366.
Barnahardisca (forsv. saltværk, Bretagne, Frankrig): 64.
Barrow-upon-Humber (Lincolnsh., England): 334.
Bath (Somerset, England): 352.
Bauçay (Touraine, Frankrig): 274.
Baughton (Worcestersh., England): 456.
Bayern (Tyskland): 3 note 2.
Bazas (Gascogne, Frankrig): 338, 491.
Bearwe (muligvis=Barrow-upon-Humber, Lincolnsh., England): 18.
Beauvais (Ile-de-France, Frankrig): 107.
Beckley (Oxfordsh., England): 365.
Beddington (Surrey, England): 261.
Belgien: 124, 140.

- Bengeworth (Worcestersh., England): 375.
 Bentley in Holt (Worcestersh., England): 469.
 Berg se Sint-Odilienberg.
 Berkshire (England): 489.
 Berry (landskab, Frankrig): 131, 199.
 Berwican se Westenhanger.
 Berwick (Kent, England): 433.
 Besançon (Burgund, Frankrig): 93, 494.
 Betuwe (Holland): 82 note 2.
 Biziat (Burgund, Frankrig): 172.
 Blendef (Belgien): 203.
 Blois (Touraine, Frankrig): 55 note.
 Bocking (Essex, England): 354.
 Bomarzo (Italien): 319.
 Bordeaux (Frankrig): 35, 179, 180, 182, 419.
 Boulogne (flod, Frankrig): 20.
 Bourges (Akvitanien, Frankrig): 132, 142, 179, 180, 182, 303, 428.
 Bra (Belgien): 203.
 Bradford-on-Avon (Dorset, England): 358.
 Brancaster (Norfolk, England): 463 note 1.
 Brede (Sussex, England): 426.
 Bremen (Tyskland): 1, 39 note 1, 117, 119, 227, 236, 242 note 1, 246, 268, 319, 330, 343, 362, 392, 492.
 Bretagne (nu del af Frankrig): 35, 36, 37, 46, 51, 54, 73 note 2, 99, 103 note 1, 133, 138, 142, 144, 146, 151, 160, 175, 331, 356 note 1, 406.
 Broughton (Huntingdonsh., England): 496.
 Buckfast (Dorset, England): 385.
 Burbrii (forsv. lokalitet i Bretagne, Frankrig): 64.
 Burgund: 67 note 1, 69 note 1, 84, 172 note 1, 225 note 1, 235 note 1, 310.
 Burham (Kent, England): 435.
 Bury St. Edmund's (Suffolk, England): 408, 451, 462, 472, 477, 480.
 Bussiolium, Bussogilum se Saint-Jean-sur-Mayenne.
 Bydicton (forsv. lokalitet, England): 21.
- C**
- Caciacum (måske Chassey, Burgund, Frankrig): 172.
 Caister (Norfolk, England): 487.
 Camargue (ø i Rhônedeltaet, Frankrig): 78 note 1.
 Cambrai (Frankrig): 22, 194, 241, 259 note 1, 284 note 1, 355 note 2.
 Candé (Touraine, Frankrig): 296.
 Canterbury (Kent, England): 17, 301, 349, 353, 386, 387 note, 414, 418, 424, 433, 435, 445, 450, 453, 454, 464, 475, 476, 478, 485, 500. — Christ Church: 17, 301, 349, 372, 373, 386, 400, 418, 433, 435, 453, 454, 464, 476, 478, 500. — St. Augustine's: 372, 373, 405, 424, 433, 435, 446, 447, 454, 475, 485. — St. Martin's: 445, 446, 447, 450. — Ærkebiskop: 2, 7, 12, 13, 17, 18, 21, 332, 353, 360, 372, 373, 384, 386, 387, 388, 394, 395, 397, 399, 400, 403, 405, 407, 411, 413, 414, 417, 422, 423, 424, 429 note 1, 430, 431, 434, 437, 439, 446, 447, 448, 449, 450, 462, 468, 475, 500.
 Catin (Bretagne, Frankrig): 64.
 Chablis (Ile-de-France, Frankrig): 190, 204.
 Chalgrove (Oxfordsh., England): 300.
 Chalkhill (Middlesex, England): 486.
 Chalonais (landskab, Frankrig): 200.
 Chalon-sur-Saône (Burgund, Frankrig): 174, 295.
 Châlons-sur-Marne (Ile-de-France, Frankrig): 247 note 1.
 Champlitte (Burgund, Frankrig): 162.
 Chappes (Ile-de-France, Frankrig): 96.
 Charentenay (landskab, Frankrig): 457.
 Charmois (landskab, Frankrig): 250.
 Charroux (Burgund, Frankrig): 19, 317.
 Chartres (Frankrig): 94, 278 note 1, 306, 321, 322, 404.
 Châteaudun (Ile-de-France, Frankrig): 278 note 1.
 Chaunois (landskab, Frankrig): 172, 174.
 Chaussay (Touraine, Frankrig): 274.
 Chertsey (Surrey, England): 435.
 Cheselbourne (Dorset, England): 393.
 Cheveley (Cambridgesh., England): 411.
 Chilham (Kent, England): 435.
 Chisledon (Wiltsh., England): 195.
 Choisille (flod, Frankrig): 272.
 Clain (flod, Frankrig): 147.
 Clovesho (forsv. lokalitet, England): 2.
 Cluny (Burgund, Frankrig): 310.

Combrington (Worcestersh., England): 498.
 Compiègne (Ile-de-France, Frankrig): 81,
 90, 129, 183, 243, 264, 267, 277, 288, 289.
 Conaldus se Cunault.
 Conington (Cambridgesh., England): 377.
 Coomb (Hampsh., England): 467.
 Corbeny (Ile-de-France, Frankrig): 40, 269.
 Corbic (Ile-de-France, Frankrig): 74, 75, 77,
 263, 266.
 Cormery (Touraine, Frankrig): 128.
 Cornwall (England): 384, 388, 414, 423.
 Corscombe (Dorset, England): 371, 449.
 Cosne (Burgund, Frankrig): 149.
 Cotentin (halvø, Frankrig): 269.
 Cradley (Herefordsh., England): 381.
 Crediton (Devonsh., England): 389, 417,
 467.
 Creedy (flod, England): 389.
 Creil (Ile-de-France, Frankrig): 46.
 Croix-Saint-Ouen (Ile-de-France, Frankrig):
 288.
 Crowland kloster (Lincolnsh., England): 27,
 45, 148, 320, 332, 431.
 Cuisy-en-Almont (Ile-de-France, Frankrig):
 243.
 Cunault (Anjou, Frankrig): 36, 37, 40, 52
 note 1, 174.
 Curbio (måske = Moutiers-au-Perche,
 la Perche, Frankrig): 79.

D

Danelagen (England): 328, 367, 368, 401.
 Daner: 1, 15 note 2, 16 note 1, 19 note 1, 25,
 27, 28, 32, 39, 117, 119, 125, 163, 212, 218,
 232, 243, 268, 280, 294, 297, 310 note 1,
 311, 318, 326, 328, 329, 330, 332, 343, 346,
 350, 351, 354, 357, 359, 360 note 1, 361,
 364, 365, 371, 396, 398, 408, 409, 411, 412,
 413 note 1, 422, 448, 470, 481, 482, 483,
 484, 488 note 1, 492, 497, 498.
 Danmark: 330 note 1, 398, 422, 493.
 Datchworth (Hertfordsh., England): 495.
 Deas, Dée se Saint-Philibert-de-Grandlieu.
 Devonshire (England): 394.
 Devres (Burgund, Frankrig): 298.
 Dijon (Burgund, Frankrig): 281.
 Ditchford (Worcestersh., England): 497.

Donchéry (Ile-de-France, Frankrig): 224.
 Donzère (Burgund, Frankrig): 225, 254.
 Dorchester (Oxfordsh., England): 353, 403
 note 1, 414, 463, 467, 483, 490, 495, 496.
 Dorestad (nu Wijk bij Duurstede, Holland):
 82 note 2.
 Dorset (England): 354.
 Dortmund (Tyskland): 362.
 Doussay (Poitou, Frankrig): 257.
 Douzy (Ile-de-France, Frankrig): 159, 160
 note 1, 164, 165.
 Drayton (Wessex, England): 395.

E

East Anglia (England): 411.
 Ejder (flod, Sdrj.): 280, 294, 346, 492.
 Elben (flod, Tyskland): 1 note 3, 32, 492.
 Elmham (Norfolk, England): 408 note 1,
 411, 451, 462, 472.
 Elmley Castle (Worcestersh., England): 471.
 Ely kloster (England): 369, 411.
 Embrun (Provence, Frankrig): 235.
 England: 6 note 1, 7, 9, 12, 27, 191 note 1,
 218, 350, 351, 354, 359, 398, 401, 405, 412,
 413, 422, 424, 428, 448, 452, 470, 483, 488
 note, 497, 498.
 Essex (England): 354, 369.
 Eure (flod, Frankrig): 288.
 Evesham kloster (Worcestersh., England):
 374, 375, 397, 442, 470, 497, 498.
 Exeter (Devonsh., England): 389, 394.
 Eynsham kloster (Oxfordsh., England): 363.

F

Farnborough (Berksh., England): 468.
 Fécamp kloster (Frankrig): 383, 426.
 Ferrières (-en-Gâtinais, Frankrig): 35, 44,
 46, 47, 55, 74, 75, 78, 93, 94 note 1, 96,
 97, 98.
 Fismes (Ile-de-France, Frankrig): 198.
 Flamstead (Hertfordsh., England): 364.
 Flandern: 191 note 1, 212 note 3, 329.
 Fleury-la-Rivière (Ile-de-France, Frankrig):
 136.
 Fleury, Floriacensis se Saint-Benoit-sur-Loire.
 Folkestone (Kent, England): 301, 435.

Fontenelle se Saint-Wandrille.
 Fossatensis, des Fossés se Saint-Maur-des-Fossés.
 Fouron (Belgien): 191.
 Frankfurt (am Main, Tyskland): 32, 227, 232, 242 note 1, 366, 420.
 Frankrig: 67 note 1, 69 note 1, 70 note 1, 73, 79, 84, 100 note 3, 124, 175 note 1, 196 note 1, 211, 213, 217, 266 note 2, 493.
 Fresnay (Maine, Frankrig): 356.
 Fresnoy (Ile-de-France, Frankrig): 263.
 Frisland: 29 note 1, 30 note 1, 43, 82 note 2, 124, 209.
 Froome (Herefordsh., England): 381.
 Fulda (Tyskland): 30, 140.

G

Gallien (se også Frankrig): 121, 212, 237, 266, 338, 366, 428.
 Gandersheim (Tyskland): 370, 420.
 Gasny (Eure, Frankrig): 168.
 Geldern (Holland): 135 note 2.
 Genève (grevskab, Burgund, Frankrig): 193.
 Gent (Belgien): 29, 124, 324, 396.
 Gent (Holland): 82.
 Gillling (Norfolk, England): 463 note 1.
 Glaise (Burgund, Frankrig): 193.
 Glanfeuil (el. Saint-Maur-sur-Loire, Anjou, Frankrig): 143.
 Glastonbury (Somerset, England): 432.
 Gloucester (England): 412.
 Gorze (Lothringen, Frankrig): 481.
 Goslar (Tyskland): 390.
 Goudet (Velay, Frankrig): 154, 174.
 Granges (Burgund, Frankrig): 210.
 Grønland: 280, 294.

H

Hadleigh (Essex, England): 349.
 Hatherley (Gloucestersh., England): 412.
 Halberstadt (Tyskland): 390, 392.
 Hamburg (Tyskland): 25, 28, 32, 39, 119, 120, 163, 209, 227, 233, 236 note 2, 240, 242 note 1, 268, 280, 294, 315, 318, 344, 346, 390, 409, 484, 492.
 Hampton (Warwicksh., England): 442.

Hannington (Hampsh., England): 415.
 Headington (Oxfordsh., England): 361.
 Hemingford Grey (Huntingdonsh., England): 463, 483.
 Hereford (England): 467.
 Herefordshire (England): 381, 490, 495.
 Heri, Hero se Noirmoutier.
 Herstal (forsv. lokalitet, Frankrig): 292.
 Hildesheim (Tyskland): 370, 390, 391, 392, 410, 420, 458.
 Hill (Worcestersh., England): 498.
 Hill Croome (Worcestersh., England): 456.
 Holme (Norfolk, England): 402, 487.
 Hope (Derbysh., England): 299.
 Horning (Norfolk, England): 402.
 Horsley (Surrey, England): 453.
 Horton (Kent, England): 365.
 Horton (Dorset, England): 439.
 Hull (nu Bishops Hull, Somerset, England): 436.
 Huntingdonshire (England): 463, 483, 496.
 Hurepoix (del af Ile-de-France, Frankrig): 89.
 Hurstbourne Priors (Hampsh., England): 195.
 Hæselersc (forsv. skov, Ticehurst sogn, Sussex, England): 387.

I

Ingelheim (Tyskland): 319.
 Island: 280, 294, 409, 484.
 Isles-les-Villenoy (Ile-de-France, Frankrig): 95.
 Italien: 86, 175, 223, 251.
 Ivrea (Italien): 248.

J

Jarrow (Northumberland, England): 6.
 Jumièges (Ile-de-France, Frankrig): 95, 96 note 1, 214.

K

Kent (England): 2, 12, 17, 18, 21, 301, 353, 360, 435, 445, 446, 447, 450, 475.
 King Cnut's Delph (kanal, England): 463 note 1.

Kingsbury (England): 45.
 Kingsbury (Middlesex, England): 486.
 King's Enham (Hampsh., England): 367.
 Kingston (Surrey, England): 435.
 Kirchen (Tyskland): 223, 224, 225.
 Klengenmünster (Tyskland): 305.
 Koblenz (Tyskland): 69 note 1.
 Konstanz (Tyskland): 117, 118, 119.
 Korvey, Ny, kloster (Tyskland): 119, 222.
 Köln (Tyskland): 105 note 1, 113 note 1,
 114, 119, 155, 236, 238, 240, 242, 246,
 310 note 2, 318, 319, 362, 459, 461, 492.

L

La Calourie (Touraine, Frankrig): 274.
 Lakenheath (Suffolk, England): 408.
 Landrake (Cornwall, England): 388.
 Langres (Burgund, Frankrig): 65, 220, 260,
 281 note 1.
 Laon (Ile-de-France, Frankrig): 159, 165,
 215, 269, 324, 341, 396.
 La Réole kloster (forhen Squires, Gascogne,
 Frankrig): 338, 491.
 Lawling (Essex, England): 349.
 Leckhampstead (Berksh., England): 489.
 Le Gros Dizy (Ile-de-France, Frankrig): 271.
 Le Mans (Maine, Frankrig): 170, 171.
 Le Mortier (Touraine, Frankrig): 274.
 Le Puy (Auvergne, Frankrig): 154 note 1.
 Léré (Burgund, Frankrig): 99, 102, 149.
 Lichfield (England): 431, 462, 467.
 Liège (Belgien): 16, 70, 459, 461.
 Limoges (Frankrig): 167, 327, 428.
 Limousin (landskab, Frankrig): 127, 267, 307.
 Lindisfarne kloster (Northumberland, Eng-
 land): 3, 4, 5, 6, 8, 9, 14, 462.
 Liona (Italien): 223, 251.
 Littlecote (England): 425.
 Liudoluesheim (forsv. bebyggelse, Tyskland):
 202.
 Llandaff (Wales): 413.
 Loire (flod, Frankrig): 50 note 1, 52 note 1,
 102, 131 note 1-2, 162 note 1, 184, 199 note
 2.
 London (England): 27, 169, 351, 380, 403,
 414, 431, 435, 448, 450, 462, 467, 473, 486.
 — St. Paul's: 380, 441.

Longchamp-les-Bastogne (Belgien): 293.
 Longdon (Worcestersh., England): 497.
 Longobarderne: 422 note.
 Lorsch kloster (Tyskland): 82.
 Lothringen (Frankrig): 196 note 1.
 Louviers (nær Rouen, Frankrig): 59.
 Ludham (Norfolk, England): 402.
 Lyford (Berksh., England): 434.
 Lyon (Frankrig): 176, 193, 235, 342.

M

Mâcon (landskab, Frankrig): 174, 200.
 Magdeburg (Tyskland): 330, 362, 390, 461.
 Maine (landskab, Frankrig): 59, 73 note 2,
 154 note 1, 174, 356.
 Mainz (Tyskland): 57, 101, 141, 209, 228,
 319, 370, 392, 420, 461, 481 note 1, 482,
 494.
 Mairy (Lothringen, Frankrig): 248.
 Malmesbury (England): 297.
 Markomanerne: 173, 174, 192, 237, 243.
 Marlcliff (Warwick- el. Worcestersh., Eng-
 land): 207.
 Marmoutier kloster (Touraine, Frankrig):
 272, 274, 279.
 Marnay (Ile-de-France, Frankrig): 81, 89.
 Marne (flod, Frankrig): 176 note 2.
 Marsat (Auvergne, Frankrig): 149.
 Martigny (Ile-de-France, Frankrig): 283.
 Mastiacus (forsv. bebyggelse, Ile-de-France,
 Frankrig): 136.
 Mearcesflote (forsv. bebyggelse, Kent, Eng-
 land): 414.
 Meaux (Ile-de-France, Frankrig): 38, 95 note
 1, 122, 176 note 2, 181, 271.
 Meavy (Devonsh., England): 429.
 Méeffe (Belgien): 70.
 Meersen (Holland): 41, 153.
 Meigné (Touraine, Frankrig): 272.
 Mellaut (Champagne, Frankrig): 190, 204.
 Mellecy (Ile-de-France, Frankrig): 190, 204.
 Melnacum (forsv. bebyggelse, Frankrig): 206.
 Melun (Ile-de-France, Frankrig): 96.
 Mercia (England): 12, 320, 332, 354.
 Messay (Poitou, Frankrig): 52.
 Messemé (Poitou, Frankrig): 52.

Metz (Frankrig): 114, 137, 213 note 2, 226, 244.
 Meuse (flod, Frankrig): 224.
 Middlesex (England): 360.
 Minden (Tyskland): 236, 390, 392.
 Monasteriolum (forsv. lokalitet, Provence, Frankrig): 255.
 Monks Eleigh (Essex, England): 349.
 Monks Risborough (Berksh., England): 353.
 Mons Teobertus (forsv. lokalitet, Touraine, Frankrig): 274.
 Montier-en-Der kloster (Champagne, Frankrig): 239.
 Montreuil (Touraine, Frankrig): 274.
 Mont-Saint-Michel kloster (Normandiet, Frankrig): 356.
 Mont-Saint-Quentin kloster (Pikardiet, Frankrig): 339.
 Morvois (grevskab, Ile-de-France, Frankrig): 81.
 Münster (Tyskland): 236, 390, 392, 461. — Überwasserkloster: 461.
 Myton (Warwicksh., England): 437, 443.

N

Naintré (Poitou, Frankrig): 147.
 Nantes (Frankrig): 60, 133, 142, 144, 145, 146, 160, 164, 258, 455. — landskab: 151.
 Narbonne (Frankrig): 282.
 Navarra: 421.
 Neatishead (Norfolk, England): 402.
 Neaufles-Saint-Martin (Normandiet, Frankrig): 80.
 Neckarau (Tyskland): 202.
 Neustrien: 79.
 Nevers (Burgund, Frankrig): 217.
 Newington (Kent, England): 476.
 Newnham (Northamptonsh., England): 397, 407.
 Niort (Poitou, Frankrig): 317.
 Niw (måske = Nuncham, Oxfordsh., England): 382.
 Nivelles (Belgien): 459.
 Nobiliacus se Saint-Vaast.
 Nogent-en-Othe (Champagne, Frankrig): 190, 204.

Noirmoutier, Heri, Hero (ø, Frankrig): 20, 24, 36 note 1, 162, 295.
 Nordalbingien: 39, 163.
 Norden: 23, 125, 236 note 2.
 Norden (Ostfriesland, Tyskland): 209.
 Norfolk (England): 463 note 1, 472.
 Norge: 39, 163, 268, 280, 294, 318, 409, 413 note 1, 484.
 Normandiet (Frankrig): 287 note 2, 356 note 1.
 Normannerne (barbarer, hedninger): passim. Se også Markomannerne.
 Northumberland (England): 6.
 Norton (Wiltsh., England): 297.
 Norton (Worcestersh., England): 374.
 Nottingham (Nottinghamsh., England): 148.
 Noyon (Ile-de-France, Frankrig): 31, 124, 196, 197, 340.
 Nuthurst (Warwicksh., England): 169.

O

Obotritter, Obodriti, 43, 305.
 Odense (Odense bispedømme): 343.
 Oise (flod, Frankrig): 46.
 Oissel, Oscellus (ø i Seinen, Frankrig): 67 note 1, 70 note 1, 71, 92 note 1, 100 note 2.
 Orléans (Frankrig): 52, 206, 253, 285.
 Oroër kloster (Ile-de-France, Frankrig): 107.
 Oscellus se Oissel.
 Osnabrück (Tyskland): 232, 236.
 L'Ostrevant (grevskab, Frankrig): 284.
 Oswaldesdun (forsv. bebyggelse, England): 58.
 Outwell, Welle (Norfolk, England): 408.
 Oxford (England): 361, 363 note 1, 434, 454.

P

Paderborn (Tyskland): 392.
 Palstre (Kent, England): 445.
 Pamplona (Spanien): 421.
 Paris (Frankrig): 38, 90, 140, 147, 156, 213, 217, 223 note 1, 229, 230, 231, 237 note 1, 264, 271, 272, 278, 290, 312, 326. —

Saint-Eloi: 156. — Sainte-Geneviève: 326, 444.
 Patriacum (forsv. lokalitet, Limousin, Frankrig): 267.
 Patrington (Northumberland, England): 440.
 Paunat (Périgord, Frankrig): 348.
 Pavia (Italien): 251.
 Peene (flod, Tyskland): 280, 294, 346, 492.
 Pepperness (Kent, England): 414.
 Périgord (Frankrig): 307.
 Périgueux (Périgord, Frankrig): 111, 348.
 Perrecy (Burgund, Frankrig): 201.
 Perret (Bretagne, Frankrig): 157.
 Pershore (Worcestersh., England): 431, 497, 498.
 Peschiera (Italien): 223.
 Petegem (nu Petegem-aan-de-Leie, Belgien): 31, 124.
 Peterborough Abbey (England): 334, 335, 403, 463 note 1.
 Pfävers (Tyskland): 460.
 Pied-de-Font (Poitou, Frankrig): 317.
 Pierrepont (Ile-de-France, Frankrig): 215 note 1, 341.
 Pisa (Italien): 86 note 1,
 Pitres (Normandiet, Frankrig): 89, 100, 102, 121, 122, 123 note, 152.
 Plélan (Bretagne, Frankrig): 150.
 Poitiers (Poitou, Frankrig): 188, 317.
 Poitou (landskab, Frankrig): 147, 174, 296, 327, 347.
 Pont-Sainte-Maxence (Ile-de-France, Frankrig): 91.
 Pont-sur-Seine (Champagne, Frankrig): 128.
 Poolhampton (Hampsh., England): 438.
 Portisham (Dorset, England): 416.
 Pouligny (Ile-de-France, Frankrig): 199.
 Prinçay (Poitou, Frankrig): 52.
 Provence (Frankrig): 225 note 1, 235.
 Prüm kloster (Tyskland): 66, 98, 202, 293.

Q

Quercy (landskab, Frankrig): 307.
 Quierzy-sur-Oise (Ile-de-France, Frankrig): 48, 62, 67, 91, 92, 184.

R

Ramelsloh kloster (Tyskland): 120.
 Rameslie, Rammesleah (forsv. lokalitet, Sussex, England): 383, 426.
 Ramsey (abbedi, Huntingdonsh., England): 463, 465, 483, 496.
 Redon (Bretagne, Frankrig): 53, 64, 103, 150, 151, 157, 296, 406. — Saint-Sauveur kloster: 53, 64, 103, 151, 157, 296, 406.
 Reims (Frankrig): 22, 23, 25, 65, 67, 69, 77, 80, 83 note 1, 105, 106, 112, 122 note 2, 123, 138, 139, 140, 153, 160, 161, 175, 181, 185, 186, 189, 196, 197, 211, 212, 213, 240, 241, 242, 245, 247, 252, 259, 262, 275, 276, 287, 319. — grevskab: 136. — kirkeprovinc: 275.
 Rhinen (flod, Tyskland): 105 note 1, 113 note 1, 236.
 Rhône (flod, Frankrig): 78 note 1, 154 note 1, 225 note 1.
 Ribe (Ribe bispedømme): 319, 330, 343, (362).
 Rochester (England): 354, 373.
 Roer (flod, Holland): 66.
 Rom (Italien): 15, 86, 104, 109, 114 note 1, 126, 133, 157, 158, 207, 211, 236, 240, 422.
 Roskilde (Roskilde bispedømme): 411.
 Rouen (Frankrig): 67, 110, 122 note 2, 166, 168, 269, 276.
 Rucunicus (forsv. lokalitet, Ile-de-France, Frankrig): 136.
 Rueil (Ile-de-France, Frankrig): 173.
 Ruic (forsv. lokalitet, Frankrig): 285.

S

Sachsen: 1, 15, 32, 43, 119, 141, 155, 222, 316.
 Saint-Aignan kloster (ved Orléans, Frankrig): 285.
 St. Alban's kloster (Hertfordsh., England): 364.
 Saint-Amand-en-Pévèle (Pikardiet, Frankrig): 259, 355.
 Saint-Barthélemy (Touraine, Frankrig): 274.
 Saint-Benoit-de-Cessieu (Burgund, Frankrig): 176.

- Saint-Benoit-sur-Loire (Orléanais, Frankrig): 200, 201, 338, 491.
- Saint-Chef (Burgund, Frankrig): 239.
- Saint-Denis kloster (nær Paris, Frankrig): 46, 47, 81, 89, 91, 116, 129, 172, 173, 189, 267, 272, 290.
- Saint-Dizier (Champagne, Frankrig): 239 note 1.
- Saintes (Saintonge, Frankrig): 35, 347.
- Saint-Etienne de Fontbellon (Burgund, Frankrig): 154.
- Saint-Florent-le-Vieil kloster (Poitou, Frankrig): 131, 199.
- St. Gallen kloster (Schweiz): 214.
- Saint-Genis-des-Fontaines kloster (Gascogne, Frankrig): 342.
- Saint-Germain-des-Prés kloster (nær Paris, Frankrig): 264, 288, 289.
- St. German's kloster (Cornwall): 384, 388.
- Saint-Germer-de-Fly kloster (Ile-de-France, Frankrig): 107.
- Saint-Gondon-sur-Loire (munkebo, Berry, Frankrig): 131, 199.
- Saint-Guérolés kloster (i Landevenec, Bretagne, Frankrig): 316.
- Saint-Jean-d'Angély kloster (Saintonge, Frankrig): 347, 457.
- Saint-Jean-sur-Mayenne, Bussiolium, Bussogilium (Maine, Frankrig): 59, 174.
- Saint-Josse-sur-Mer, Sanctus Iudocus (munkebo, Frankrig): 44.
- Saint-Laumer kloster (Auvergne, Frankrig): 286.
- Saint-Maixent kloster (Poitou, Frankrig): 150, 296, 327.
- Saint-Marcel kloster (nær Paris, Frankrig): 290.
- Saint-Maur-des-Fossés, Fossatensis, kloster (Ile-de-France, Frankrig): 116, 136, 143, 176.
- Saint-Mihiel kloster (Lothringen, Frankrig): 250.
- Saintonge (landskab, Frankrig): 174.
- St. Osyth (Essex, England): 478.
- Saint-Philibert-de-Grandlieu, Deas, Dée (Poitou, Frankrig): 20, 24, 36 note 1, 59.
- Saint-Pierre de Rebais (Ile-de-France, Frankrig): 271.
- Saint-Pourçain kloster (Auvergne, Frankrig): 162, 174.
- Saint-Prouant (munkebo, Poitou, Frankrig): 174.
- Saint-Quentin (Pikardiet, Frankrig): 63.
- Saint-Romain (munkebo, Mâcon, Frankrig): 172, 174.
- Saint-Sever kloster (Gascogne, Frankrig): 345.
- Saint-Vaast, Nobiliacus (kloster nær Arras, Pikardiet, Frankrig): 234, 241, 266 note 2.
- Saint-Valérien kloster (le Chaunois, Frankrig): 172, 295.
- Saint-Wandrille, Fontenelle (Normandiet, Frankrig): 48.
- Saltwood (Kent, England): 418.
- Salzburg (Østrig): 15.
- Sandwich (Kent, England): 414, 454.
- Saône (flod, Frankrig): 172 note 1, 174.
- Saracernerne: 211 note 2, 235, 282.
- Savonnières (forsv. lokalitet nær Toul, Frankrig): 71, 72, 73.
- Schelde (flod, Belgien): 284.
- Schlettstadt (Lothringen, Frankrig): 220.
- Schlossborn (Tyskland): 482.
- Seavington Abbots (Somerset, England): 423.
- Seinen (flod, Frankrig): 46, 96, 166 note 2, 183, 184, 288.
- Senlis (Ile-de-France, Frankrig): 95 note 1, 104 note 1, 131, 147.
- Sens (Burgund, Frankrig): 35, 71, 72.
- Servais (Ile-de-France, Frankrig): 24, 51, 156, 216.
- Shaftesbury kloster (Dorset, England): 358.
- Sherborne (Dorset, England): 371, 418, 449, 467.
- Sint-Odiliënberg, Berg (Holland): 66.
- Sirmione (Italien): 251.
- Sitilianis villa (forsv. lokalitet, Provence, Frankrig): 254.
- Skridfinnerne: 280, 294.
- Slesvig (Sdrj.): 319, 330, 343, 362, 366, 370, 390, 392, 410, 420, 461.
- Soissonais (landskab, Frankrig): 339.
- Soissons (Ile-de-France, Frankrig): 49, 108, 112, 133, 134, 140, 145, 224, 243. — Saint Médards kloster: 224, 243.
- Solarola (Italien): 221, 223, 251.

Salignac kloster (Limousin, Frankrig): 127, 134, 167, 205.
 Spanien: 78 note.
 Squires se La Réole.
 Stavelot kloster (Belgien): 203, 459, 481.
 Stenay kloster (Lothringen, Frankrig): 219.
 Stoke (Herefordsh., England): 381.
 Stoke Canon (Devonsh., England): 430.
 Strassburg: 115, 460.
 Stratford-on-Avon (Warwicksh., England): 169.
 Suffolk (England): 472.
 Surrey (England): 360, 435.
 Sussex (England): 2, 418, 435, 462, 467.
 Sutrieu (Burgund, Frankrig): 172.
 Sveerne: 25, 28, 39, 117, 119, 125, 163, 268, 280, 294, 310 note 2, 318, 346, 409, 484, 492.

T

Talloires (munkebo, Burgund, Frankrig): 193.
 Tarentaise (grevskab, Burgund, Frankrig): 193.
 Tebworth (Bedfordsh., England): 300.
 Teddington (Worcestersh., England): 499.
 Thanet (Kent, England): 424.
 Themsen (flod, England): 218.
 Thérouanne (forsv. by, Flandern, Frankrig): 87, 160, 212, 247.
 Thetford (Norfolk, England): 465.
 Thorney (Cambridgesh., England): 336, 377, 431, 463 note 1.
 Trowleigh (Devon, England): 388.
 Thurrock (Essex, England): 464.
 Tillay-le-Peneux (Orléanais, Frankrig): 285.
 Tinnell (Cornwall, England): 388.
 Tongres (Belgien): 236.
 Tournai (Belgien): 124, 259 note 1, 355 note 2.
 Tournus (Burgund, Frankrig): 172, 174, 192, 225, 295. — borgen Trenorchium: 172, 193. — Saint-Filiberts kloster: 20, 24, 36, 37, 40, 52, 154, 162, 172, 174, 192, 193, 225, 231, 254, 295. Se også Noirmoutier og Saint-Philibert-de-Grandlieu.

Tours, Turonica, Turonus (Frankrig): 1 note 1, 35, 36, 37, 50 note 1, 55, 56, 68, 84, 99, 102, 128 note 2, 144 note, 160, 161, 164, 187, 190, 216, 221, 253, 257, 265, 270, 273, 274, 277, 279, 283, 284, 303, 304, 308, 309, 310, 312, 314, 331. — St. Julien kloster: 314. — St. Martins kloster: 1 note 1, 35, 55, 56, 68, 84, 85, 99, 102, 149, 187, 190, 204, 216, 221, 223, 251, 253, 257, 265, 270, 273, 277, 279, 283, 284, 292, 303, 304, 308, 309, 312. — St. Symphorien: 274.
 Trenorchium se Tournus.
 Tribur (Tyskland): 249.
 Trier (Tyskland): 114, 248, 319, 337.
 Trosly (Ile-de-France, Frankrig): 275, 276 note 1.
 Troyes (Champagne, Frankrig): 94 note 1, 96, 141, 188, 190, 192, 237. — Grevskab: 239.
 Tulle (Limousin, Frankrig): 307.
 Turholt kloster (Belgien): 119, 120.
 Turin (Italien): 19 note.
 Tusey (Champagne, Frankrig): 83, 84, 85.
 Twywell (Northamptonsh., England): 377.
 Tyskland: 196 note 1, 217.

U

Upwell, Welle (Norfolk, England): 408.
 Utrecht (Holland): 66, 106, 236, 311.
 Uxelloduno (forsv. borg, Quercy, Frankrig): 307.

V og W

Waiblingen (Tyskland): 221, 222.
 Val Camonica (Italien): 221, 223, 251.
 Valence (Burgund, Frankrig): 235.
 Valenciennes (l'Ostrevant, Frankrig): 50, 284.
 Vannes (Bretagne, Frankrig): 53, 103, 406.
 Wantage (Berksh., England): 357.
 Vasseny (Ile-de-France, Frankrig): 166.
 Watlingstreet (England): 218.
 Watton (Hertfordsh., England): 495.
 Wearmouth (Northumberland, England): 6.
 Velay (landskab, Frankrig): 154, 174.

- Welle se Outwell og Upwell.
 Wellington (Herefordsh., England): 381.
 Wells (Somerset, England): 418, 423, 467.
 Venderne: 25, 32, 119, 280, 294, 346.
 Ver (Ile-de-France, Frankrig): 127, 128, 208.
 Verberie (Ile-de-France, Frankrig): 110, 234.
 Vercelli (Italien): 214.
 Verdun (landskab, Frankrig): 248, 250.
 Werla (Tyskland): 370.
 Vermandois (landskab, Frankrig): 339.
 Verneuil (Ile-de-France, Frankrig): 34.
 Wessex (England): 354.
 Westenhanger, Berwican (Kent, England): 450.
 Westminster Abbey (nær London, England): 333, 431, 435, 486, 488, 490, 495.
 Vézelay kloster (Burgund, Frankrig): 229, 256.
 Whittlesey Mere (sø, Huntingdonsh., England): 403.
 Viborg (Viborg stift): 494.
 Vienne (Burgund, Frankrig): 154, 235, 239.
 Vierzon (Berry, Frankrig): 298.
 Vigmodierne: 39, 163.
 Wildeshausen (Tyskland): 343.
 Wilton, (Wiltsh., England): 448, 462, 467.
 Wiltserne: 1.
 Winchcombe kloster (Gloucestersh., England): 470.
 Winchelsea (Sussex, England): 426.
 Winchester (England): 33, 195, 261, 329, 354, 395, 414, 418, 423, 425, 435, 436, 448, 450, 462, 467, 474. — New Minster: 395, 435. — Old Minster: 412, 436, 448, 474.
 Wittersham (Kent, England): 445.
 Vivarais (landskab, Frankrig): 154.
 Wolverton (Worcestersh., England): 376.
 Wood Ditton (Cambridgesh., England): 411.
 Worcester, (England): 58, 169, 375, 376, 412, 431, 456, 462, 469, 470, 471, 497, 498, 499.
 Worcestershire (England): 375, 470, 497, 498.
 Worlington (Suffolk, England): 451.
 Worms (Tyskland): 202, 203, 305, 452.
 Wreocensetun (forsv. bebyggelse ved højdedraget The Wrekin, Shropsh., England): 58.
 Wrisbergholzen (Tyskland): 392.

Y

- York (England): 1 note 1, 9, 13, 332, 384, 386, 388, 394, 395, 397, 399, 403, 407, 411, 412, 414, 418, 422, 429, 431, 434, 437, 440, 448, 449, 462, 468.